

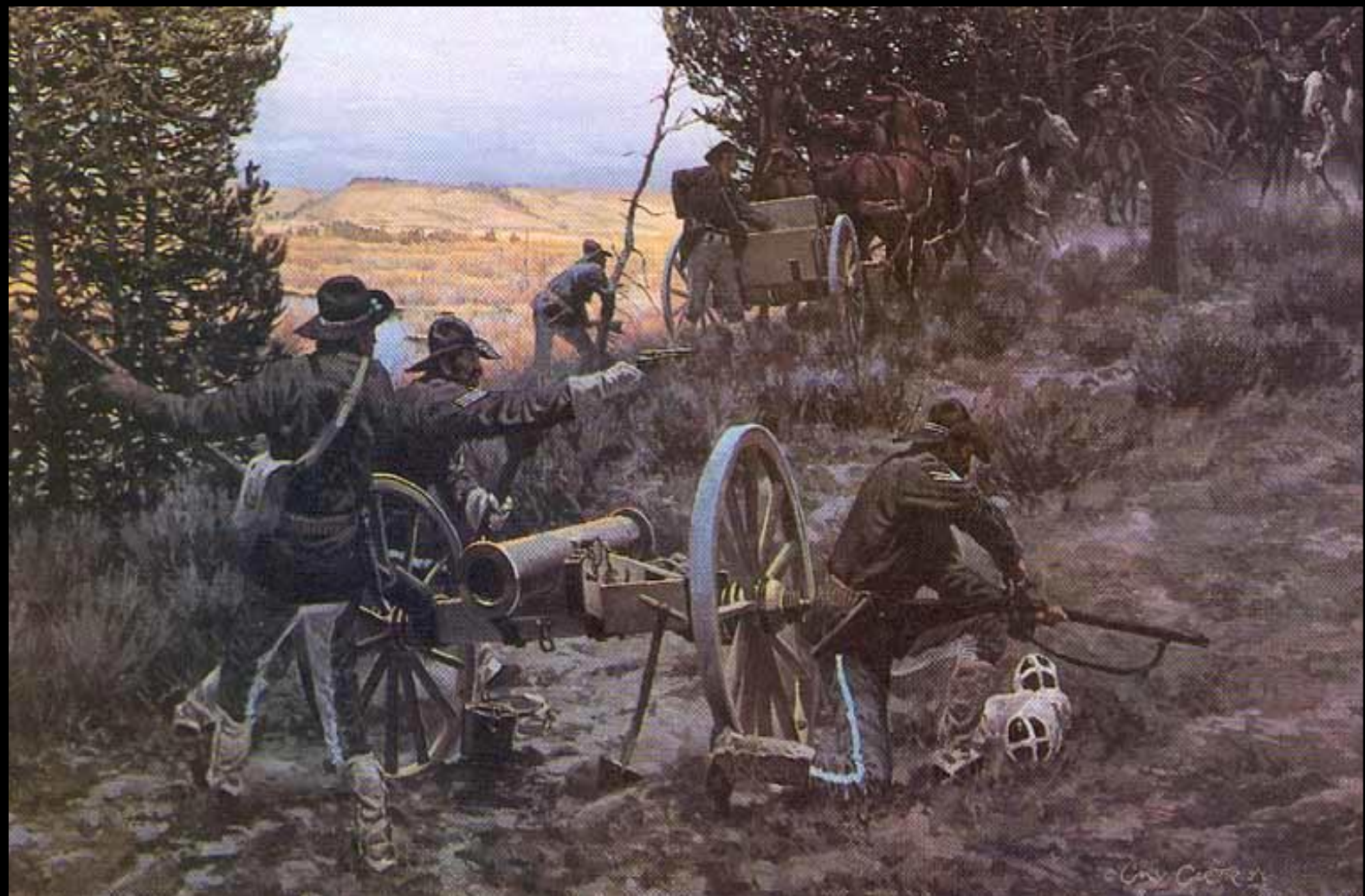
BIG HOLE

1877

en katastrof....

Bertil Thörn
INDIANKLUBBEN

Bok nr 1
*
Militärens
version

**BIG HOLE BATTLEFIELD
HELIG MEN HEMSÖKT PLATS FÖR
NEZ PERCEINDIANERNA**

**HÄR DOG ETT HUNDRATAL INDIANER 1877
MÅNGA VAR KVINNOR OCH BARN
KVARLEVORNA AV DE FLESTA FINNS ÄNNU KVAR HÄR**

*“Few of us will forget
the wail of mingled
grief rage and horror
which rose from the
camp when the
Indians returned to it
and recognized their
slaughtered warriors,
women and children“*
Colonial John Gibbon,
Commander Seventh
Infantry

*“These soldiers
came on
rapidly. They
mixed up part
of our village. I
now saw tepees
on fire. I grew
hot with anger.
Women,
children and
old men who
could not fight
were in those
tepees.”*
Yellow Wolf,
Nimiipu warrior

<http://www.youtube.com/watch?v=PMEVav1Mixw>

för att se en 20 minuter film om Nez Percefolket flykt klicka ovan

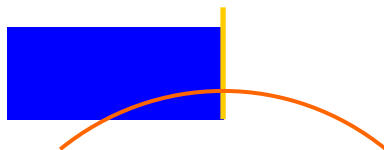
Indianklubben, Helsingborg 2015

bertil.thorn@bredband.net

BIG HOLE

1877

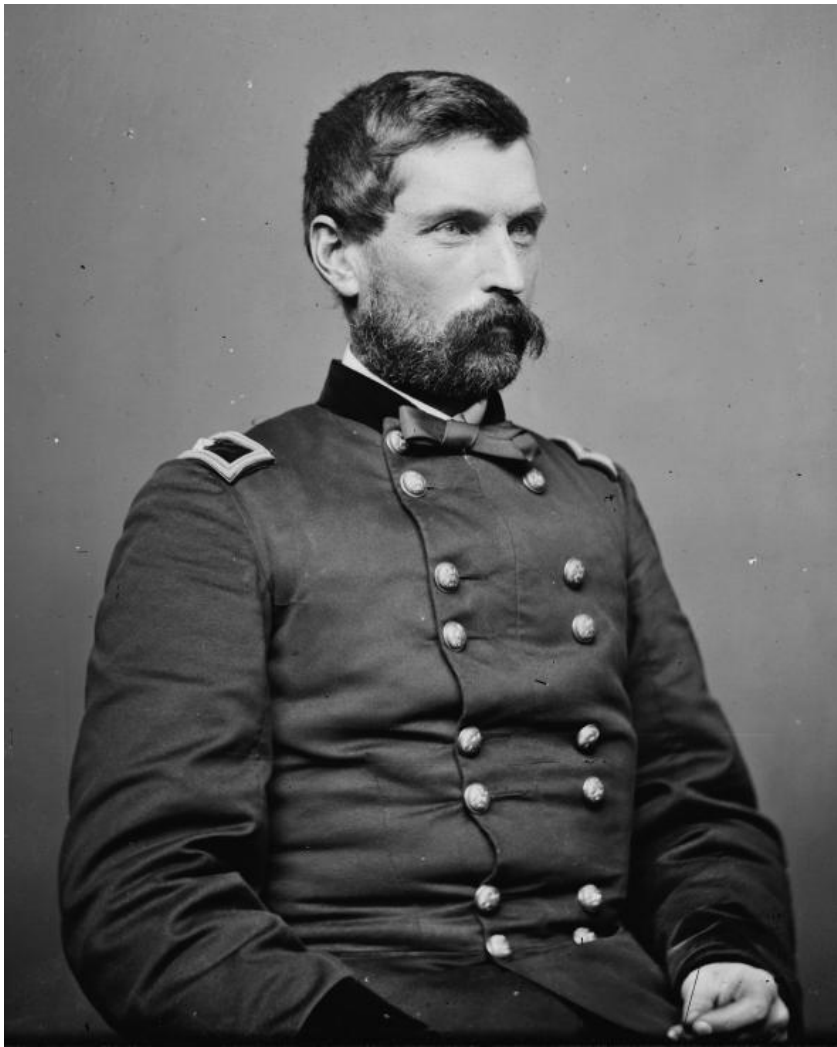
bok nr 1, militärens version

Bertil Thörn

En E-bok från
INDIANKLUBBEN
Helsingborg 2015

*Överste / Brevet Major General
John Oliver Gibbon
(apr 20 1827 - febr 6 1896)
Överste 7:th Infantry Regiment
(tillhör Library of Congress)*

*Hin-mah-too-yah-lat-kekht
Thunder Traveling to Loftier Heights
(Young Chief Joseph) (1840 - 1904)
Wellamotkin Band of the Nez Perce*

(tillhör "First People") (www.firstpeople.us)

FÖRORD

De sahapitan-talande nez perceindianerna, i västra Idaho, hade alltsedan de första gången såg vita människor, i form av upptäckarna Lewis och Clark, varit vänligt inställda till de vita. Så länge landet var sparsamt befolkat av vita nybyggare gick allting bra. Det var huvudsakligen religiösa missionärer och tidiga päls-handlare som fann området intressant. Men så upptäcktes guld... Genast strömmade allehanda lycksökare till och politiker insåg snart att här kunde en samhällsbyggnad komma till stånd. Liksom på alla andra platser, där indianernas kultur och livsfilosofi ställdes mot de vitas marknads- och produktionsinriktade livsform, uppstod konflikter. Konflikter som de vita, med sin överlägsna organisationsförmåga och sina tekniska kunskaper, snart drev till sin spets och skoningslöst tvingade sina egna lösningar på de splittrade indianerna.

Indianerna tvingades efter hand att ge upp sitt land, sin religion och sin livsstil. De vita drev sina krav allt längre och längre. Och det skedde många gånger med rent ohederliga medel. Med lögn-er, med svek och till slut även med våld.

Den i grunden mycket fredliga nez percestammen splittrades i olika fraktioner, när de vita spelade ut olika bandleddare mot varandra och det hela utmynnade till slut i att ett halvdussin band, som levde i de sydligare delarna av deras traditionella land, kom att drivas till militärt motstånd. Följden blev den mycket omtalade, heroiska kamp som dessa indianer, under ledare som Looking Glass, White Bird, Chief Joseph med flera, tvingades till och som mynnade ut i den episka men samtidigt tragiska flykten 1877, undan en mängd olika militära enheter. En flykt bort från sitt eget land och mot en osäker framtid någon annanstans. En flykt som så småningom tog de omkring 700 flyktingarna på en 275 mil lång reträtt först mot öster och sedan mot norr. En reträtt under vilken nästan hälften av dem dukade under och som slutade först knappa 6 mil från den räddande kanadensiska gränsen, i norra Montana. En reträtt under vilken de omkring 250 krigarna utkämpade ett flertal strider med förföljande militära styrkor. En av de våldsammaste och för indianerna mest kostsamma, kom att utspelas i en bergsdal i sydvästra Montana. En dal som kallas Big Hole, efter den lilla flod som flyter fram där. Det är den striden den här boken handlar om. Så här beskrevs striden av de vita. Tanken är att i ytterligare en bok ge indianernas egen syn.

FÖRTYDLIGANDE

Den text ni nu kommer att läsa är skriven i novellform. Ändå är den att betrakta som en historisk dokumentär. Alla händelser, alla personer, alla platser som beskrivs här är autentiska och verkliga. Personerna har funnits, händelserna har inträffat och de är historiskt riktiga så långt det går att bevisa. En stor mängd dokument har analyserats och slutsatser har dragits utifrån sannolikhet och rimlighet. I många fall är det uppgifter som kommer från personer som var där och som själva upplevde händelserna. Och det är dokument som har nedtecknats av dessa människor själva. Därmed inte sagt att de behöver vara helt korrekta. Vi vet mycket väl att olika människor uppfattar saker och händelser olika. Bristande förståelse för vad som händer, förutfattade meningar om personer, saker som man de facto inte själv har upplevt, men som man ändå beskriver utifrån vad andra har sagt för att ens egen historia ska bli komplett. Berättelser i syfte att framhäva sig själv, eller att förminska eller förlöjliga andras göranden och låtanden. Allt är sådant som dyker upp i det som kallas "självupplevda händelser". Därför har en viss restriktion tillämpats med användandet av sådant material. Jämförelser har gjorts med andra källor för att bedöma rimligheten i dessa utsagor. Ändå går det inte att hundraprocentigt säga att allt som berättas här till punkt och pricka är historiskt korrekta fakta. Men försök har gjorts att vara så saklig som möjligt och där minsta lilla tveksamhet har förelegat har jag hellre valt att inte föra fram sådana texter, påståenden eller uttalanden.

Vad en novellist däremot måste tillåta sig, för att få en historia så fängslande och trovärdig som möjligt och för att ge den liv, är att också berätta händelser genom att lägga ord i munnen på de deltagande personerna. Äkta historiker brukar rynka på näsan åt sådana texter och självklart ska vi uppfatta alla sådana beskrivningar av utförda samtal enbart som ett sätt att få historien mera levande. De utgör inga historiska fakta!

Jag har dock trots allt försökt att använda allt tänkbart material, där det finns någon form av dokumentation av vad som har sagts eller skrivits av de enskilda personerna. Det kan vara nedteckningar gjorda av personer som funnits på plats och själva hört. Eller det kan vara skrivna meddelanden eller andra dokument. Till exempel militära rapporter. Allt för att få det så autentiskt som det någonsin är möjligt att få det.

Regimental Orders No. 27***Headquarters Seventh Infantry, Battlefield of the Big Hole, Montana Territory******August 11, 1877***

The regimental commander congratulates the regiment upon the result of the conflict here with hostile Nez Perces on the 9th and 10th inst. While mourning for the dead, Capt. William Logan and First Lieut. James H. Bradley and the twenty-one enlisted men, who fell gallantly doing soldier's duty, we can not but congratulate ourselves that after a stern chase of over 250 miles, during which we twice crossed the rugged divide of the Rocky Mountains, we inflicted upon a more numerous enemy a heavier loss than our own, and held our ground until it gave up the field. In respect to the memory of the gallant dead, the officers of the regiment will wear the usual badge of mourning for thirty days.

John Gibbon***Colonel, Seventh Infantry, Commanding******From an interview published in North American Review...***

I know that my race must change. We cannot hold our own with the white man as we are. We only ask an even chance to live as other men live. We ask to be recognized as men. We ask that the same law shall work alike on all men...

Let me be a free man – free to travel, free to stop, free to work, free to trade, where I choose, free to choose my own teachers, free to follow the religion of my fathers, free to think and talk and act for myself – and I will obey every law, or submit to the penalty.

Chief Joseph, January 1879

innehållsförteckning

Förord.....	6
Citat.....	8
Innehållsförteckning.....	9
Illustrationer	10
 <u>Del A</u>	
Kapitel 1.....	11
Truppsammandragning 20 juli - 3 augusti	
Kapitel 2.....	39
Jakten 4 augusti - 8 augusti	
Kapitel 3.....	74
Striden 9 augusti	
Kapitel 4.....	99
Belägringen 9 augusti - 10 augusti	
Kapitel 5.....	121
Upplösningen och räddningen 10 augusti - 13 augusti	
 <u>Del B</u>	
Bibliografi.....	137
 <u>Del C</u>	
Fakta och referenser.....	146

illustrationer

Överste John O. Gibbon	5
Chief Joseph	5
Karta över nez perceernas hela flyktväg	16
Sex olika arméchefer	22
Montanas guvernör Benjamin Potts	30
Hans stabschef James Mills	30
Kapten Rawns män bygger barikader vid Lolo Trail	32
Chief Charlo (Flathead)	37
Indianagent Peter Ronan	37
Sex kaptener i striden vid Big Hole	41
Tio löjtnanter i striden vid Big Hole	42
Flatheadläger vid St. Mary´s Mission	45
Father Antonio Ravalli	45
St. Mary´s Mission vid Stevensville	45
Father Pierre-Jean DeSmet	45
Resterna av gamla Fort Owen	46
Kapten John L. Humble	47
Spökstaden Bannack som den ser ut idag	48
Kapten John B. Catlin	51
Sergeant Milden Wilson	59
Grässlänten där indianernas hästhjord betade	75
Korpral Charles Loynes	77
Millard Sherrill	80
Löjtnant James H. Bradley	83
Sergeant Frederick Stortz	88
Kapten Logan blir skjuten (målning)	90
Skärmytslinje	95
1873 års "Rice Trowel Bayonet"	99
Motiv från avfyringen av kanonen (målning)	103
Myron Lockwood	106
Motiv från belägringen (teckning)	107
Tom Sherrill demonstrerar var han låg under belägringen	110
Hugh Kirkendalls åsnedragna vagntåg	126
Orlando "Chief Rube" Robbins	130
Chief Joseph och John Gibbon 1889	183

Kapitel 1: Truppsammandragning 20 juli - 3 augusti

Fredag 20 juli till fredag 27 juli

Överste John Gibbon¹ kände sig tämligen väl tillfreds med sin dag, där han i sällskap med en liten grupp officerare och soldater från Fort Shaw² nu var på väg hem från ett par dagars fisketur längs Missouri-flodens tillflöden, ett par tre mil från militärposten. Han hade passerat femtioårsstrecket för några månader sedan, men han kände sig för den skull inte på något vis gammal. Sällskapet hade pratat mycket om de indianoligheter som nu snabbt eskalerade på västra sidan om bergen. En mängd rykten hade varit i svang, ända sedan de första informationerna kom. Informationer som talade om att nez perceindianerna³ vägrat rätta sig efter myndigheternas krav att flytta in på ett reservat. Flera av de civila afärsmännen och nybyggarna i Bitterroot-flodens dalgång, som var det område som låg närmast öster om bergen, vilka utgjorde avgränsningen mot de områden längre västerut där oron hade uppkommit, var nu skrärade och krävde ökat militärt skydd. Många var upprörda över att indianerna hade satt sig på tvären. Tidningarna i såväl Helena som Red Lodge och Missoula skrev dagligen eldande artiklar om hur indianerna mördade och brände i Idaho och att risken var uppenbar, att de röda marodörerna även skulle bryta in i Montana, om inte general Howard⁴ kunde ta i med hårdhandskarna och tvinga dem att ta reson. Även guvernör Benjamin Potts⁵ påverkades av alla skrivelser och av alla krav på åtgärder han nu dagligen bombarderades med. Men överste Gibbon valde att ligga lågt med sina åsikter.

”Vi vet ju inte så mycket om vad det är som händer och vad det beror på”, sa han, ”vi kan inte rusa åstad och dra förhastade slutsatser bara baserat på alla rykten som flyger genom luften”.

”Men guvernör Potts har ju vädjat till Krigsministeriet att få kalla in frivilliga, i väntan på att mera trupper kan sändas hit”, försökte någon av officerarna.

”Ja ja, han måste ju tänka på sina väljare”, svarade Gibbon, lite irriterat, ”dessutom vet vi ju hur guvernören är ...”

Översten vände sig med en trött suck mot sin kvartermästare, löjtnant Joshua Jacobs⁶, som red vid hans sida och fortsatte:

"Han är ju i händerna på Chauncey Barbour, som hela tiden skriver en massa strunt i sin Weekly Missoulian. För att nu inte tala om James Mills⁷, från Red Lodge å' hans New North-West..."

Gibbon skakade på huvudet och rätade upp sig i sadeln. I en tid och en värld där nyheter behövde dagar och veckor för att färdas från ena sidan bergen till den andra och där det inte fanns någon uppsjö på andra trovärdiga informationskanaler, så kunde de lokala tidningsägarna skriva i stort sett vad de ville. Och de var oftast mera intresserade av att föra fram sina egna politiska budskap än att sakligt och sanningsenligt berätta olika nyheter. Översten slog ut med armen.

"Man kan ju inte veta ifall det som guvernören säger verkligen är hans egna åsikter, eller om det bara är ord som Mills har lagt i hans mun. I vart fall är det svårt att veta vad det är som kommer från guvernörens kontor och vad som bara är nå't Mills har skrivit i sin tidning. Å' nu har ju guvernören dessutom utsett Mills till sin stabschef också, så nu är det kanske så, att det i praktiken faktiskt är Mills som styr."

Henry S. Bostwick⁸, den civilanställda spanaren och vägvisaren vid Fort Shaw, lutade sig fram i sadeln och manade fram sin häst på överste Gibbons andra sida.

"Men om nu allt som vi har hört om nez perceindianerna skulle vara sant, å' om dom verkligen smiter ifrån general Howard och kommer häråt, vad händer då?",

"Ja, om dom kommer över bergen. som det spekuleras i, då har dom ju lämnat McDowells division och kommit över i Sheridans... Å' det är vårt distrikt som då ligger närmast, mina herrar", svarade Gibbon eftertänksamt och strök sig om hakan. "Då tror jag inte att det dröjer så länge förrän vi har ett telegram från Terry, borta i St Paul, eller kanske till och med från själveste "Lille Phil"! Det troliga är ju då att Howard kan vända hem igen och att det blir vi som får ta över."

"Men vi har ju inga resurser för det!" Löjtnant Joshua Jacobs vände sig mot sin regementschef. "Vi har ju alldeles nyligen skickat bort Rawn och Logan med två små kompanier till Missoula för att bygga den där nya posten där. Å' de' ska gudarna veta, att de' e' minsann inga fulla kompanier, som de har med sig där! Hur många kan dom vara? Knappt femtio man tillsammans... eller?"

Han såg frågande på överste Gibbon, som bara nickade.

"Jo, det äger nog sin riktighet", svarade Gibbon muttrande, "men det är ju inte heller meningen, att dom ska utgöra nå'n stridande enhet. Dom är ju där på order av högsta arméledningen, för att anlägga en post. Inget annat..."

Överste Gibbon var väl medveten om vilken prekär situation som skulle uppstå, om Chief Joseph⁹ verkligen kom över bergen med sina krigare. Indianerna verkade ju vara flera hundra, efter vad man kunde utläsa av alla rapporter, tänkte han. Kanske så många som fyrahundra... eller ännu flera... Han strök sig på nytt fundersamt om hakan.

"Å' vi har ju dessutom bara fotfolk", sa han så, liksom för sig själv, "... att jaga beridna indianer med marscherande infanteri ...", han gjorde en omedveten grimas, "... de' e' ju dömt att misslyckas redan på förhand. De' vet säkert general Terry där borta i St Paul också, men de där manschettgossarna, som sitter på sina bekväma kontorsstolar på staben i Washington, å' tror att dom vet allt"... Gibbon suckade och sjönk ihop i sadeln igen.

De red alla tysta en stund. De skulle snart nå fram till lägerplatsen och i morgon skulle de vara tillbaka i Fort Shaw. Då, om inte förr, skulle de väl få veta om något nytt hade hänt under de dagar de varit borta.

John Oliver Gibbon var regementschef för det 7:e Infanteriregementet¹⁰. Dessutom var han chef för Montanadistriktet, som var en underavdelning till "Military Department of the Dakotas". Ett "department" som leddes av general Alfred Terry¹¹, med högkvarter i St Paul, Minnesota och som i sin tur var ett av flera militära "departments" inom det jättelika "Military Division of the Missouri", med den välkände generallöjtnant Philip Sheridan¹² som hårdför och ettrig chef. Från sitt högkvarter i Chicago styrde "Lille Phil", som han kallades, sitt imperium med järnhand. Men han hade hela tiden sin överordnade, överbefälhavaren, generalen William Shermans¹³ öra och stöd, allrahelst som de två ytterst sällan hyste samma uppfattningar i indianfrågan som Inrikesdepartementet och Indianbyrå gjorde.

Gibbon själv var en soldat med gedigen erfarenhet. Han hade gått ut krigshögskolan, West Point, redan 1847 och därefter deltagit både i den militära upprepningen i Mexico och i strider mot seminolindianerna¹⁴ i Florida. Hans insatser under Inbördeskriget var omtalade och han hade snabbt avancerat till generalmajors grad i Frivilligarmén. En hederstitel som han nu hade rätt att åberopa även i fredsarmén, till vilken organisation han hade återvänt efter krigsslutet. Där fick han till en början kommandot över 36:e Infanteriregementet, med överstes grad som sin tjänstetitel. Tre år senare fick han så ta över befälet för 7:e Infanteriet och i början av 1870-talet utsågs han alltså dessutom till chef för "District of Western Montana", med huvudkvarter i Fort Shaw, vid Sun River, i Montana. Vid den här tiden beskrevs han av en samtida som: "en typisk officer av den gamla skolan, inte speciellt hemfallen åt pompa och ståt, en kraftfull, pålitlig typ, som man kunde förvänta sig, till punkt och pricka, utföra alla de order han tilldelades". Han åtnjöt också överkommandots fulla förtroende. Efter att under Inbördeskriget ha sårats svårt vid såväl Gettysburg som Fredericksburg, gick han nu med märkbart haltade gång och bland kråkindianerna var han känd under namnet "No Hipbone", medan siouxerna kallade honom "Limping Soldier".

Som chef för Montanadistriktet hade han trupper utplacerade över en mycket stor landyta. Ett område som till största delen fortfarande inte var något annat än en väldig vildmark. Ett land nästan helt utan vägar och med en mycket sparsam och utspridd fast befolkning. Men det var ett område där man på senare tid hade hittat guld och som därmed hade börjat dra till sig lyckasökare av alla de slag. Trots att området ytmässigt var mycket stort,

hade han tämligen begränsade personella resurser till sitt förfogande. Sedan något år tillbaka hade nämligen största delen av hans kavallerienheter flyttats ner mot de oroliga områdena i Yellowstonedalen och hans eget regemente, det 7:e Infanteriet, var ett regemente vars tio kompanier i många fall bara innehöll hälften, eller ännu mindre, av det antal soldater som reglementet föreskrev. De här små spillrorna hade han utplacerade på fem olika platser. Fort Shaw, Fort Ellis¹⁵, Fort Benton¹⁶, Camp Baker¹⁷ och en mindre, tillfällig postering vid Missouri River, nära Dauphin Rapids till skydd för de civila kontraktörer som hade i uppdrag att undanröja seglingshindren i forsarna. Men den lilla styrkan hade också ansvaret för att avdela folk för att bevaka varulagren vid Cow Island¹⁸. Sedan någon månad hade han nu också order att upprätta ännu en militärpost, som skulle komma att ligga hela tjugofem mil västerut från Fort Shaw, vid det lilla nybyggarsamhället Missoula¹⁹. Ett uppdrag som hade inneburit att ytterligare två kompanier nu dragits bort från huvudkvarteret Fort Shaw.

Gruppen hade fortsatt under tystnad. Sommarvärmen var tryckande och männen satt och dåsade i sadlarna, när de nu på nytt hade tystnat. Alla satt i sina egna tankar. Utflykten hade givit några dagars avkoppling från de vardagliga sysslorna och fisket hade varit gott. Men nu skulle det ändå bli skönt att komma tillbaka till posten och få sova i en riktig säng igen. Men samtidigt var mångas tankar på det oroliga läget väster om bergen och den risk som fanns att det hela kunde komma att bli ett problem även här på den östra sidan.

Timmarna flöt på, medan de i sakta mak red hemåt. Vägvisaren Bostwick red nu något hundratal meter före de övriga. Men någon kilometer innan de nådde lägerplatsen, som var deras slutmål för dagen, hade han stannat och spanat upp mot en trädlös ås snett framför dem. De övriga vaknade också till ur sin halvslummer och såg upp. Där uppe på åsen kunde man se en ryttare som satt stilla och spanade ner mot dem. Löjtnant Jacobs tog upp sin kikare och riktade den mot ryttaren.

"Helt klart en soldat, sir", sa han vänd mot överste Gibbon, "kan väl vara en kurir från Shaw".

Han sänkte kikaren och såg sig om. Alla i gruppen hade stannat och satt nu tysta och såg upp mot ryttaren. Även Bostwick vände sig om mot gruppen och pekade upp mot åsen. Så tog han av sig hatten, reste sig i stigbyglarna och svängde hatten fram och tillbaka över sitt huvud. Efter några ögonblick såg man sedan hur ryttaren däruppe manade på sitt riddjur och sakta började rida nerför åsen i riktning mot gruppen. Väl framme hade han problem att få den envisa mulåsnan han red på att gå upp jämsides med överste Gibbons häst. Så han hoppade i stället av och försökte leda djuret närmare, samtidigt som han med ena handen rotade innanför skjortan efter något, men synbarligen utan att lyckas. Så avbröt han sig, ryckte i mulåsnans tyglar och svor en ramsa åt det istadiga djuret. Men så vände han sig mot översten igen, sträckte upp sig och gjorde honnör.

"Ursäkta språket, sir... korpral Drummond, kompani K, med telegram från divisionshögkvarteret till generalen... sir".

Så trevade han på nytt innanför skjortan och fick till slut fram ett pap-

per, som han sträckte fram mot överste Gibbon. Gibbon tog emot telegrammet, vecklade ut det skrynkliga papperet och började tyst studera det. Alla väntade med spänning. Översten vred på sig, så att solljuset skulle falla på pappersarket. De femtio åren han nu hade på nacken, hade inte lämnat hans syn helt opåverkad, men han såg fortfarande utan hjälp av glasögon, även om ljuset ibland spelade honom små spratt.

"Okey", sa han så och såg sig om i gruppen, innan han började läsa, "det är telegram från Divisionen i Chicago, med departementsledningens tillstyrkan. Sheridan har fått ge med sig för Krigsdepartementets påtryckningar. Det här är en bekräftelse på att Josephs indianer har lyckats utmanövrera Howard och nu är på väg över Bitterroot, mot Montana. Ryktena vi hört den sista tiden har alltså varit sanna."

Han lyfte för ett ögonblick blicken från telegrammet och såg sig om i gruppen igen. Så fortsatte han:

"Vi har nu Sheridans order att snarast sätta stopp för Joseph och hans anhang... Det är vår tur att ta över nu, mina herrar!"

Han sänkte på nytt telegrammet, vände sig till kuriren och sa:

"Tack korpral... Å' det där lilla utbrottet får vi väl skylla på det istadiga kreaturet, va'... ",han lutade sig fram mot soldaten med ett snett leende.

"Ja.. jaha.. ja visst, överste". Han slog ihop klackarna och gjorde honor. "Tack, generalen, för det vänliga överseendet..."

Korpral Drumond stötte förargat armbågen i bogen på mulåsnan, som genast protesterade med ett skriande. Alla började skratta.

"Löjtnant Jacobs...", överste Gibbons vände sig till sin kvartermästare, "rid omedelbart tillbaka till Shaw, med korpralen här och se till att det görs klart för samling av så mycket trupp vi nu kan skrapa ihop här i distriktet. Vi behöver vagnar att frakta fotfolket i, så att dom slipper marschera hela vägen till Missoula. Borde gå lite fortare då... vi måste få iväg..."

Han avbröt sig helt kort, lutade sig fram mot löjtnant Jacobs, lade handen på löjtnantens arm och fortsatte:

"För resten, se till så att löjtnant Burnett²⁰ telegraferar ner till Bozeman, att nå'n rider ut till Fort Ellis och beordrar kapten Browning²¹ att omedelbart ta kompani G och bege sig upp till Camp Missoula och förstärka Rawns enheter där."

Han såg sig om, som om han ville se vilka officerare han hade med sig. Men så vände han sig till löjtnant Jacobs igen:

"Det är sannerligen inte mycket folk vi har här någonstans i distriktet. Men vi måste dra samman så mycket vi kan till Shaw och sedan fortast möjligt ta oss bort till Missoula."

Han var väl medveten om, att en del av hans manskap såg honom som en mycket försiktig kommandant och han hade fått utstå en del kritik från olika håll, under föregående års kampanj, när hans enheter hade patrullerat på Yellowstoneflodens norra sida, medan general Custer hade mött sitt öde några mil därifrån, vid Little Bighorn. Det hade förekommit antydningar om, att han varit för feg för att snabbt nog ha skyndat till Custers undsättning. En anklagelse som han visste med sig var orättvis. Alla som hade sett honom leda sin "Iron Brigade" under Inbördeskriget kunde intyga att general

Gibbon sannerligen inte var någon feg ledare. Han tänkte inte heller nu låta någon få vatten på sin kvarn, även om han var pinsamt medveten om, att han egentligen inte alls hade de personella resurser han skulle behöva för att kunna stoppa indianerna.

Så strök han sig över ögonen, funderade en stund och vände sig på nytt till löjtnant Jacobs.

"Kompani G, är väl ert kompani, löjtnant, eller ...?"

Joshua Jacobs bara nickade och Gibbon fortsatte:

"Hur många man kan Browning ha där nere?"

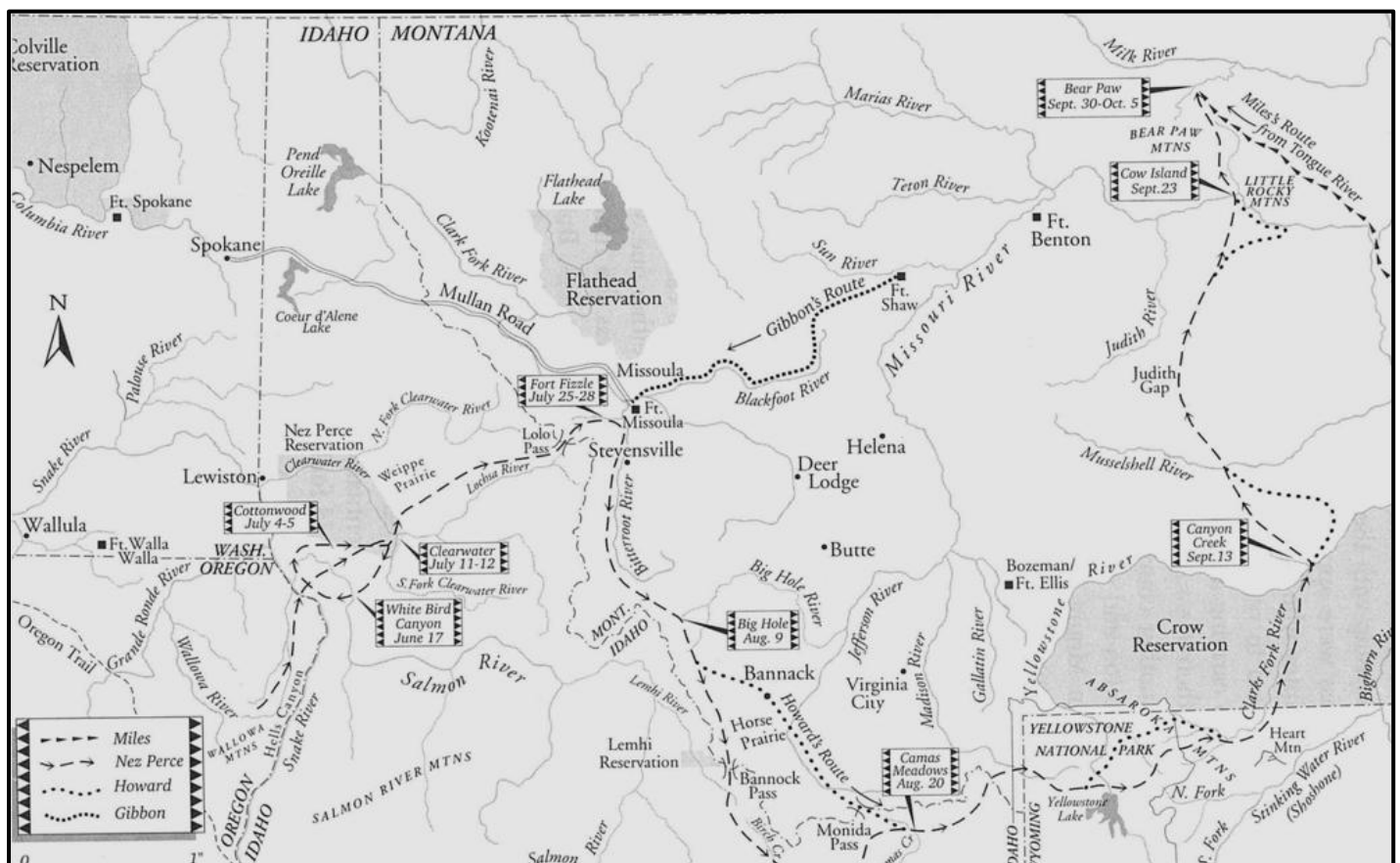
"Vet verkligen inte, sir, men det kan kanske vara omkring tjugo,,, tjugofem på sin höjd. Men så finns det några kavallerister ur 2:a Kavalleriet där också. Jag tror dom var åtta stycken, sist jag var där nere."

"Bra, då ser vi till att Browning får dom med sig också. Å' så får vi skicka en kurir till kapten Rawn, i Missoula och informera honom. Uppfattat...?"

"Javisst, sir! Allt är uppfattat! Kan jag utgå, sir?"

Den unge löjtnanten hade redan varit på väg att vända sin häst ett par gånger, när Gibbon hade fortsatt att prata med honom. Överste Gibbon bara nickade och de båda gjorde honnör åt varandra, innan löjtnant Jacobs satte sporrarna i sin häst och ropade åt korpral Drummond att komma med. De två sågs snart försvinna bort över åsen i norr.

Det hade varit en sömlös natt för John Gibbon. I sitt huvud hade han

Karta över nez perceernas hela flyktväg från sitt hemland till kapitulationsplatsen i Montana

om och om igen ältat hur han skulle disponera sina fåtaliga styrkor. Enligt telegrammet från divisionsledningen hade indianerna på något sätt lyckats smita undan från general Howards betydligt större trupper och nu tydde det mesta på att de var på väg över Bitterrootbergen²² längs Lolo Trail²³. Det innebar att de nästan skulle hamna rakt i armarna på kapten Rawn²⁴ och hans lilla enhet vid Camp Missoula²⁵, om och när de väl kom ner från bergen. Rawn skulle vara helt utlämnad, om han inte fick förstärkningar. Frågan var ju bara om Gibbon själv skulle hinna samla trupper nog och dessutom förflytta sig de drygt tjugofem milen bort till Missoula, innan indianerna kom ner från bergen. Han insåg att kapten Rawn definitivt inte ensam skulle kunna stoppa dem. Rawn och Logans²⁶ båda kompanier tillsammans innehöll väl inte mera än något femtiotal man på sin höjd! Vad skulle det vara mot indianernas tvåhundra femtio krigare? Eller var de kanske ännu flera...? Telegrammet antydde inget om hur indianernas flykt hade gått till, hur starka de var, eller om de hade tillfogats några förluster, eller andra skador som kunde göra dem mera sårbara. Det enda han visste var att de hade alla sina familjer med sig. Kvinnor, barn och gamlingar. Där måste finnas sjuka och svaga bland dem. Kanske också skadade från de strider som måste ha förekommit. Dessutom släpade de ju på allt sitt bohag och, om han förstod det rätt, en jättelik hästhjord. Allt det här måste vara ett hinder för dem. Med general Howards soldater i hasorna borde det egentligen vara en omöjlig uppgift, tänkte han. Att dessutom ge sig i kast med den hart näromträngliga vildmarken i bergen skulle ju inte göra det lättare. Att föra ett helt samhälle helskinnat över de höga passen... Han bara skakade på huvudet, när han tänkte på vilken påfrestning det skulle vara för alla. Det var egentligen en ren omöjlighet, tänkte han. Men han hade sina order. Militärledningens bedömning var att indianerna var på väg in i hans distrikt. Nu var det hans uppgift att stoppa dem. Hans största oro just nu var osäkerheten om var indianerna befann sig. Hur fort kunde de tänkas dyka upp där öster om bergen? Det var nu söndagen den 22 juli 1877. Sheridans telegram hade kommit i går. När hade indianerna påbörjat sin flykt mot öster? Inga sådana uppgifter hade framgått av telegrammet från Sheridan. Han hade tjugofem mil till Missoula. I bästa fall skulle han kunna klara det på fem dagar. Men först måste han samla sina trupper. Det skulle förmodligen ta minst lika lång tid! Med den vetskap han hade om terrängen uppe i Bitterrootbergen, gjorde han bedömningen att indianerna, med allt sitt baggage, skulle behöva allt mellan tio till tjugo dagar för att ta sig över. Men var fanns de nu? Hade de redan startat, eller var de fortfarande kvar i Idaho? Och vad gjorde Howard? Var han i hasorna på dem, eller hade de lyckats skaka honom av sig?

Väl framme i Fort Shaw hade han hunnit tänka igenom vad han skulle göra. Han hade också i all hast hunnit läsa ytterligare en anmodan från Krigsministeriet som hade anlänt för någon dag sedan och som krävde att "erforderliga styrkor omgående sattes in för att skydda befolkningen i Montana". Väl medveten om att det egentligen inte var han som skulle besluta om sådana saker, så hade han ändå inte kunnat låta bli att diktera ett stramt, men inte desto mindre avvisande brev att sändas till ministern. Han hade just fått en kopia av brevet på sitt bord och läste nu tyst för sig själv:

Ert meddelande av i går (19) mottaget. Har endast sexton (16) meniga tillgängliga, något flera i Ellis och jag kommer att förflytta alla som kan undvaras där nere hit upp. Återstående styrka i distriktet är så liten, att nu omgruppera och sprida den ännu mera skulle vara oförsvarligt!

Han lade ifrån sig brevkopian och suckade, men han var ändå tillfreds med att han svarat politikerna. Politiker... han rynkade på näsan, de fattar ingenting, men ändå ska de lägga sig i! Han tog sina order från generalerna Terry, eller Sheridan. Låt dom sköta politikerna... Han kallade på sin regementsadjutant.

Löjtnant Levi Burnett uppenbarade sig nästan omedelbart i dörren, gjorde honnör och steg över tröskeln.

"Översten kallade..."

"Ja, hur gick det i går med telegram till Bozeman och Fort Ellis? Och fick vi iväg någon kurir till kapten Rawn?"

"Jodå, kapten Browning råkade vara i Helena, när telegrammet kom. Men telegrafisten i Bozeman lyckades få tag på honom, så han har svarat att han omgående skulle utrusta sitt kompani och sätta dem i Hugh Kirkendalls²⁷ vagnar, som turligt nog just då befann sig i Bozeman. De borde kanske redan vara på väg mot Missoula. Han har också åtta man ur troop L, 2:a Kavalleriet, under sergeant Edward Page, med sig. Men här, i Fort Shaw, har inte löjtnant Jacobs lyckats ordna några vagnar för trupptransport, sir... Kurir har skickats till Camp Missoula. Vi har också aviserat både Fort Benton och Camp Baker, men inte utfärdat nå'n mobiliseringsorder än."

"Hur stor blev Brownings grupp?"

"Vi har ingen uppgift om det, men vad jag förstår så tog han hela sitt kompani och dessutom de åtta kavalleristerna. Det borde väl vara något trettiotal man. I Fort Benton har man enligt senaste rapporter 31 man totalt i kompani F. Men de måste säkert lämna något tiotal man att bevaka de stora förråden vid flodbåtskajen. Kapten Williams²⁸ är inte heller där för tillfället. Kapten Comba²⁹, i Camp Baker, bör ha omkring 26 man i kompani D, men måste väl lämna något halvdussin att bevaka posten. Kanske kan de kompensera sig med några man ur kompani E. Men det är nog allt vad som går att få ihop, sir... "

Överste Gibbon räknade:

"Säg att vi har 35 i Brownings grupp, plus 21 från Benton och 26 från Baker. Själva har vi omkring 25 i kompani K här... tror jag."

"Nej, sir, vi kan nog inte räkna med mera än 21. Vi har de två som deserterade, en har permission och ett par är sjuka just nu, sir."

Gibbon såg hastigt upp på sin adjutant och suckade:

"68 totalt alltså, å' så Brownings 35. Är det allt vi kan skrapa ihop? Kapten Rawn har väl inte mycket mer än något fyrtiotal där borta i Missoula. Vi

får alltså inte ihop mer' än knappt 150 man... i bästa fall... Vad jag förstår så har Joseph minst 250, eller kanske ännu flera... Okey, vi kan inte göra så mycket åt det. Vi får se till att grupperna från Benton och Baker kommer hit så fort som möjligt. Vem anför kompaniet från Benton, om nu inte kapten Williams finns där?"

"Skulle tro att det blir någon av löjtnanterna, sir. Jag tror det är underlöjtnant Hardin³⁰ som är i tjänst där nu."

Överste Gibbon drog ut en skrivbordslåda och tog fram ett handskrivet ark, som han sträckte fram mot sin adjutant.

"Löjtnant, se till att det här blir telegraferat till divisionsadjutant Drum i Chicago, med kopia till departementet i St Paul."

Men så ångrade han sig och lade ner arket på bordet igen.

"Nej, förresten. Löjtnanten sa att det inte gått någon order till Benton och Baker än, eller..."

Löjtnant Burnett bara nickade

"Då börjar vi med det. Å' se till att kapten Comba och löjtnant Hardin, om det nu är han som är ansvarig för kompani F, att de startar omgående med så mycket folk de någonsin kan skrapa ihop. Så vill jag ha kapten Sanno³¹ och löjtnant Bradley³² hit snarast möjligt. Se om vi kan få med löjtnanterna Kendrick³³ och Jacobs också. Jag ska bara skriva ytterligare ett meddelande på det här."

Han tog på nytt upp arket och höjde det i luften. Löjtnant Levi Burnett sträckte upp sig och gjorde honnör.

"Ska ske, sir. Var det allt, sir...?"

Överste Gibbon lade på nytt ner arket på bordet, fattade pennan och nickade åt sin adjutant.

"Snarast möjligt, löjtnant!"

Han hann inte skriva färdigt förrän kapten James Sanno steg in i rummet med löjtnant Kendrick i släptåg. Gibbon såg som hastigast upp och besvarade de bådas hälsning, men fortsatte att skriva.

"Måste få iväg ett telegram till guvernören", ursäktade han sig. "Vi väntar också på Bradley, Jacobs och Burnett", fortsatte han.

De båda kompaniofficerarna blev bara stående innanför dörren, medan överstens penna raspade på papperet. Till slut lade han ifrån sig pennan, lyfte upp arket, vred det mot ljuset från fönstret och läste igenom vad han skrivit. Så lade han ner det på bordet, i samma stund som de tre övriga officerarna trädde in i rummet. Det fanns inte stolar åt alla, så samtliga förblev stående. Gibbon reste sig också och gick fram till en stor karta, som hängde på väggen. Med ryggen fortfarande mot de övriga fem började han:

"Mina herrar, vi har fått våra order. Josephs nez perceer är på väg in i vårt distrikt. De beräknas komma här, över Lolo Trail och lär då komma ner i Bitterrootdalen här". Han satte ett finger på en punkt på kartan och vände sig samtidigt om. "Här, mina herrar, har vi order att stoppa honom! Han lär ha omkring 250 krigare, kanske ännu flera. Vi har kommit fram till att vi, i bästa fall, kanske får ihop 150 man! Och kapten Rawn, som just nu är den som ensam står i vägen för indianerna, har inte mera än något fyrtiotal man..."

Han gjorde en paus och såg från den ena till den andra. De såg också tysta på varandra, till kapten Sanno bytte fot och sa:

"Om generalen ursäktar, men har inte guvernören kallat in frivilliga som hemvärn där borta, sir...?"

"Förvisso, men vi tror oss också veta, att Krigsministern troligen har stoppat det. Så nu vet vi ändå inte om det har skett någon mobilisering där. Vi gör nog därför klokast i att utgå från att kapten Rawn och kapten Logan bara har sitt eget folk. Det här gör det ännu mera angeläget, att vi så snart som möjligt kan förflytta allt vad trupp vi kan skrapa ihop, för att förstärka kompanierna där borta. Vi vet heller inget om hur snart indianerna kan väntas ner från bergen. Men om de kommer innan vi hinner dit, så hoppas jag att Rawn ändå gör vad han kan för att fördröja dem, samtidigt som vi vid Gud måtte hoppas att indianerna inte ställer till med ett nytt Little Bighorn där borta. Nästa problem är att vi inte heller vet vad Joseph tänker ta sig till sedan. I värsta fall krossar hans krigare vår lilla trupp där. I annat fall går de bara förbi och då blir frågan, vart de sedan tar vägen. Det mest naturliga är kanske att de tar sin vanliga väg upp längs Blackfoot River. Den väg de normalt brukar ta, när de ska till buffelmarkerna. Därför menar jag att vi också bör ta den vägen. Har vi tur, så möter vi dem där någonstans och i bästa fall har vi då Rawns och Logans kompanier bakom dem. Det skulle vara vår bästa chans. En annan möjlighet är att de går rakt norrut och tar sig upp på flatheadreservatet. Vi har förstått att guvernören är extra orolig för att också flatheads och kanske även andra stammar ska slå sig ihop med Josephs anhang. Men det värsta scenariot är om de går förbi Rawn och tar sig upp i Bitterrootdalen. Då kan ju de små samhällena och rancherna där råka riktigt illa ut, om vi kommer att få massor av kritik om våldsamheter bryter ut. För vi vet, att vi inte kommer att kunna skydda alla där uppe. Så jag har just skrivit ett meddelande till guvernör Potts här och begärt hans hjälp. Men Gud vet om han lyckas få till stånd några hemvärnsstyrkor, nu när Krigsministeriet troligen har avslagit hans tidigare begäran."

Gibbon tystnade och såg från den ena till den andra. Så lade han ifrån sig brevet han skrivit, gick fram till fönstret, lade händerna på ryggen och såg ut på kaserngården genom det smutsiga fönstret. De övriga stod tysta och väntade på att han skulle fortsätta. En klocka tickade i rummet, men för övrigt var det tyst. Klockans tickande tycktes ödesmättat. Så började överste Gibbon tala igen. Han stod fortfarande vänd mot fönstret och det lät nästan som om han pratade för sig själv.

"Vi har inte mera än 21 man här, enligt löjtnant Jacobs...", han vände sig om mot officerarna, "...eller var det inte så, löjtnant?"

"Jo, sir, plus några officerare och eventuellt några civila. Men mera är det inte. Från Fort Benton och Camp Baker har vi naturligtvis inga svar ännu. Men vi har gjort vissa uppskattningar. Och, sir, jag har tyvärr inte lyckats få tag i några transportvagnar här. Hugh Kirkendalls mulåsnefora var i Bozeman³⁴, men kapten Browning lyckades rekvirera alla hans nio vagnar. De transporterar nu hela hans trupp och kommer att finnas tillgängliga i Missoula. Och det kan vara så att en del av hans män är beridna. Vi har bara våra mulåsnor här, sir. Och några hästar."

Överste Gibbon slog ut med händerna i en uppgiven gest. Så gick han

runt sitt skrivbord och satte sig igen. Så sammanfattade han läget:

”Vår ambition är att samla så mycket trupp vi kan här i Fort Shaw så fort som möjligt. Sedan omgående marschera bort till Camp Missoula, eller till den plats som läget då kräver. Kapten Browning har beordrats, med kompani G från Fort Ellis, att ta sig direkt upp till Missoula, för att om möjligt förstärka kapten Rawns styrka där. Vi har ingen aning om när indianerna kan tänkas dyka upp på den här sidan av bergen, men förhoppningen är att styrkan från Missoula ska kunna hindra dom från att komma vidare. I vart fall hindra dom så mycket att antingen vi hinner fram, eller att general Howard kanske kan komma över bergen från Idaho och ta indianerna i ryggen. Tyvärr är Rawns styrkor alldeles för små för att kunna göra något på egen hand, så jag har gjort en framställan till guvernör Potts, att han om möjligt ska sända civilt hemvärn att understödja Rawn och Logan. Om det kommer att fungera eller ej vet vi inte. Krigsministeriet har ju vägrat godkänna inkallande av hemvärn och Sheridan och Terry lär ha sagt att de har egna styrkor att sätta in! Vilka de är... ja, jag har ingen aning... Här finns de då inte !”

Han lutade sig tillbaka i stolen, suckade och såg upp mot sina officerare. Efter en stunds tystnad harklade han sig, reste sig upp ur stolen igen och utbrast:

”Men vi ska banne mig visa dom! Nu är uppdraget vårt, mina herrar! Joseph ska bli varse att 7:e inte är att leka med!”

Han vände sig på nytt mot kartan.

”Vi har tjugofem mil bort till Missoula. Nu har vi inga vagnar, men kanske kan vi klara det på en knapp vecka. Men vi måste vänta här på enheterna från Benton och Baker. Kan vi hoppas på att dom kan vara här om fem dagar?”

Han såg sig frågande omkring bland officerarna. Alla såg på varandra.

”Ja, kanske, i bästa fall, sir”, svarade löjtnant Jacobs till slut. Det blev tyst igen för ett ögonblick, innan Gibbon på nytt tog till orda.

”Hur många hästar sa löjtnanten att vi har tillgängliga här?”

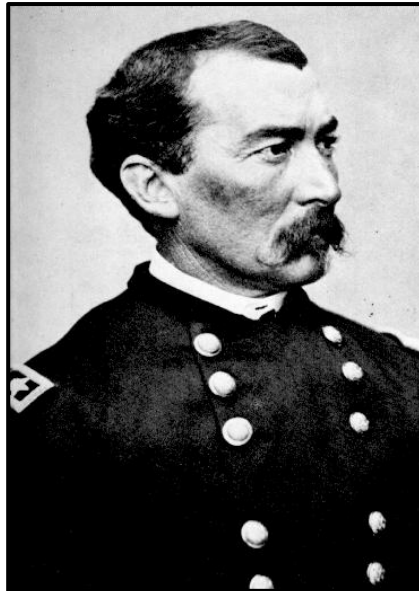
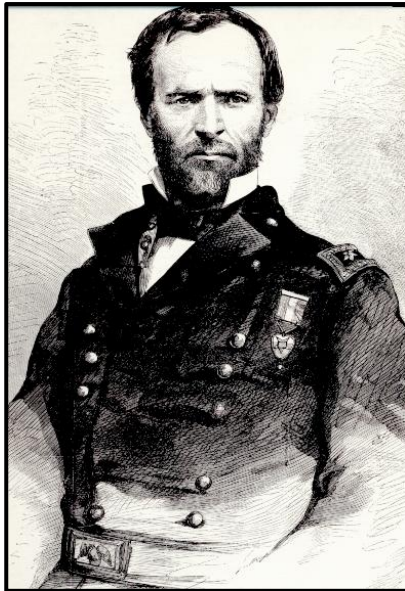
”Å, det kan inte vara många alls. Det är nästan bara mulor vi har här”, svarade löjtnant Jacobs en aning osäkert.

”Ja, det förslår ju inte mycket”, sa Gibbon fundersamt, ”men vi får ändå försöka utrusta en beriden patrull. Löjtnant Bradley”, han såg på den unge löjtnanten, ”jag vill att löjtnanten tar befäl över en beriden spaningsenhet, på samma sätt som under Yellowstonekampanjen förra året. Se efter hur många hästar vi kan avdela och välj sedan ut de bästa ryttarna bland de mannar vi har här. Låt dom få träningsrida lite under tiden vi väntar på de övriga grupperna. Sedan får vi komplettera med de kavallerister som Browning har med sig när han kommer från Fort Ellis.”

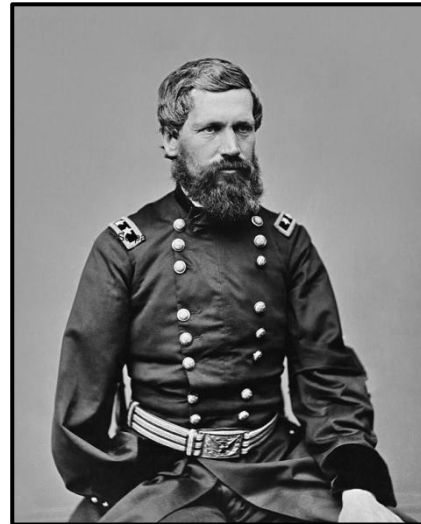
Löjtnant James P. Bradley sträckte upp sig och gjorde honnör.

”Ja sir. Jag tackar för ansvaret, sir. Vi ska vara redo när utmarschen beordras. Ska vi reservera en häst för generalen själv och en för adjutanten, kanske?”

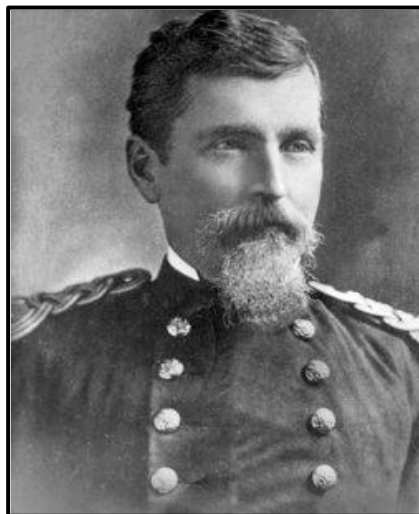
”Ja, det blir bra, löjtnant. Sedan, löjtnant Jacobs”, han vände sig till kvartermästaren igen, ”sedan får vi försöka lasta våra nödvändiga förråd på

Stabs- och divisionschefer
fr v. general William T. Sherman, general Philip H. Sheridan, general Irwin McDowell

Departementschefer
fr v. general Alfred H. Terry   general Oliver O. Howard

Distrikts- och regementschef
överste John Gibbon

dom eländiga mulorna. Vi har packsadlar, men jag inser att det kommer att bli ett helsikes besvär, innan vi får det att fungera. De mulor vi har här är ju dragdjur, å' dom är inte vana vid packning. Inte har vi några kunniga packare heller. Så jag förutsätter att löjtnanten gör sitt bästa för att förbereda den här detaljen. Jag föreslår femton dagars förnödenheter för hundra-femtio man och tvåtusen patroner extra ammunition i packlådor. Se också till att mannarna har nittio patroner vardera till sina gevär."

"Det ska bli, sir. Mycket bra, sir", Joshua Jacobs sträckte också upp sig och gjorde honnör, samtidigt som han, med en lätt grimas, såg framför sig hur han skulle behöva slita med de där envisa kreaturen. Han hade verkligen önskat sig att han nu hade haft några erfarna, civila packare till hands. Varken han själv, eller någon av soldaterna vid posten, hade någon erfarenhet av att lasta packmulor.

"Slutligen skulle jag också vilja skicka en artillerigrupp i förväg med tolvpundskanonen vi har här vid posten." Överste Gibbon vände sig nu till löjtnant F. M. H. Kendrick, "Vi har ju en tolvpunds howitzer³⁵ här. Låt spänna för ett sexspann dragmulor och se till att den kommer bort till Camp Missoula så snart som möjligt. Ni får ta den via Mullanvägen³⁶. Löjtnanten väljer ut det manskap som behövs. Jag föreslår att vi lastar vardera av de två ammunitionskistorna med två granater, fem sfäriska projektiler och en kartesch³⁷. Totalt sexton laddningar. Mycket mera kan vi nog inte släpa på."

Så gick översten runt skrivbordet igen och satte sig. Han tog på nytt upp papperet han hade hållit på att skriva och sa:

"Jag har förberett en framställan här till guvernör Potts med en begäran om bistånd. Jag skulle vilja höra hur ni ser på det. Men jag kommer nog att vänta med att skicka den, till vi har lyckats samla våra enheter här, så att vi vet vad vi har och när vi kan avtåga."

Han såg upp ett kort ögonblick, men så började han läsa:

"Jag kommer att marschera härifrån i morgon med trupper för Missoula, via Cadottes Pass, och med förväntningen att kanske möta de fientliga Nez Perceerna, som nu eventuellt försöker ta sig österut över bergen. Min styrka blir inte stor och skulle indianernas huvudstyrka komma uppför vägen mot Cadottes Pass, så lär jag inte kunna göra något annat än att bara vara ett tillfälligt hinder för dem. Om nu indianerna verkligen tar den här vägen skulle det vara värdefullt, att så snart som möjligt få informationer om deras förhållanden. Därför begär jag att all viktig information, som kommer till Er, skickas vidare till mig med speciell kurir till Lincoln Gulch³⁸ och att den blir skickad vidare efter mig, i händelse att vi redan har passerat där. Jag har skrivit till kapten Rawn att han, i händelse att indianerna tar vägen uppför Blackfoot River, omedelbart ska starta förföljande med hela sin styrka och i det sammanhanget skulle hjälp av all beväpnad milis Ni kan skicka med honom vara av stor betydelse."

Han lade ifrån sig papperet och såg upp på officerarna, som samtliga bara nickade. Men kapten Sanno torkade sig i pannan och sa:

"Men, sir, vi kan inte marschera ut redan i morgon. Vi måste ju vänta på de andra enheterna."

Jo, det är klart. Men jag sa ju, att jag inte ska skicka iväg det här förrän vi har de andra kompanierna här”, svarade Gibbon och fortsatte:

”Men däremot ska vi skicka ett svar till divisionen. Jag har skrivit så här”, och så läste han på nytt från sitt papper:

*”Assistant Adjutant General R. C. Drum, Div. of the Missouri, Chicago
Gårdagens order mottagen; har beordrat ett infanterikompani från Fort
Ellis direkt till Missoula. Så fort jag kan samla trupper här från Camp Baker
och Fort Benton, kommer jag att tåga via Cadotes Pass ner längs Blackfoot
mot Missoula. Kan kanske få ihop nästan hundra man; men då samtliga en-
heter är infanteri, kommer våra förflyttningar med nödvändighet att bli lång-
samma”.*

Gibbon sträckte fram papperet till adjutanten, löjtnant Burnett.

”Det här, löjtnant, vill jag ha telegraferat snarast möjligt till divisions-
högkvarteret. Men spara den andra delen, den till guvernören, till ett senare
tillfälle”.

Löjtnant Burnett tog emot papperet och nickade. Överste Gibbon reste sig, gick runt bordet och höll ut händerna mot sina officerare.

”Då så, mina herrar, det var allt. Kapten Sanno, gör nu redo ert kom-
pani. Jag hoppas att vi kan få med så många som möjligt. Å’ ni andra har
era order. Tack så mycket mina herrar. Ni kan utgå!”

De närmaste dagarna gick åt till febrilt förberedande. Förråd packades. Utrustningar sågs över. De bångstyriga mulåsnorna provlastades och överstens farhågor, att de skulle protestera, besannades i hög grad. Hela posten genljöd dagarna i ända av de egensinniga djurens skrianden och skrånanden, blandat med manskapets svordomar och okväden. Runtomkring stod de övriga soldaterna och skrattade sig halvt fördärvade åt de stackare som var uttagna till packare och som nu om och om igen fick konfrontera de trilskande djuren. Löjtnant Jacobs hade, i sin egenskap av kvartermästare, också fullt upp med bekymmer att få ihop allt. Det skulle snart visa sig att förråden i fortets magasin inte räckte till det antal fulla ransoner som överste Gibbon hade beordrat. Det knappa kilot av olika matvaror, som rökt bacon, hårt bröd, mjöl, kaffe, salt, socker och peppar, samt den livsviktiga tobaken, som i de flesta fall utgjorde en standardiserad dagsranson per man, visade sig till övervägande delen bara komma att bestå av hårt bröd! Löjtnant Bradley hade haft det ännu besvärligare. Det skulle omgående visa sig, att han inte kunde få ihop någon beriden trupp alls från Fort Shaw! Nu fick man i stället inrikta sig på att använda de kavallerister som var utlovade att komma tillsammans med kapten Brownings grupp från Fort Ellis.

Dagarna gick, men så kom äntligen de olika enheterna från Fort Benton och Camp Baker. Och löjtnant Bradley kunde till sin lättnad konstatera, att elva av männen i kompani F, från Fort Benton, faktiskt var beridna! Nu kunde den unge löjtnantens spanarkår trots allt etableras.

Överste Gibbon hade nu, när han visste vilka styrkor han skulle kunna disponera, kompletterat sitt telegram till guvernör Potts. Han förutsåg ett

par olika scenarier och bad att guvernören skulle ge honom möjligheter att också räkna med stöd från milisförband. Beroende på vilken väg Josephs följe skulle ta, när de väl kom ner från Lolo Pass³⁹, hade han två önskemål. Han hade skrivit:

"Om indianerna väljer att vika av mot norr och följa Big Blackfoot River, vore jag tacksam om Guvernörens styrkor kunde förstärka kaptens Rawns lilla trupp vid Fort Missoula, så att de kan fördröja indianerna till jag hinner komma ner från Cadottes Pass och kan möta dem. Men om de väljer att vika av mot söder, och dra sig upp för Bitterroot önskar jag att guvernörens styrkor så fort som möjligt besätter alla passen över mot Big Hole".

Telegrammet hade skickats, men inget svar hade kommit innan truppen lämnade Fort Shaw.

Lördag 28 juli

Lördagen den 28 juli, klockan ett på eftermiddagen, kunde så den samlade styrkan marschera ut från Fort Shaw. Man hade då lyckats skrapa ihop en trupp på totalt sjuttiosex man. Därutöver sju officerare, utom Gibbon själv. Överste Gibbon hade fått lov att lämna postadjutanten, löjtnant Burnett, kvar i Fort Shaw, för att ha en kontaktkanal öppen med militärledningen i departementet och med guvernör Potts. Han hade inte utsett någon ställföreträdande regementsadjutant ännu. Av hela styrkan var det bara Gibbon själv, löjtnanterna Bradley, Jacobs och de elva männen från kompani F, samt Gibbons civile spanarchef, Henry Bostwick, som var beridna. Alla andra fick snällt traska och gå. Men det mesta av deras packning var i alla fall stuvad på de fortfarande mycket motsträviga packmulorna. Mulåsnor som alltså fortfarande trilskades. Man fick göra ständiga stopp för att packa om dåligt surrade laster. Och när åsnorna inte lyckades skaka av sig packningarna, försökte de leta upp ett träd, där de snart hade lyckats skava loss något, om inte soldaterna hann med att jaga in kreaturet i ledet igen, innan det hade lyckats med sitt sabotage. En del hade till och med kommit på att de kunde lägga sig ner på marken och rulla runt på packningen, allt medan soldaterna skrek åt dem, ryckte i grimskäft, sparkade och slog. Det var ett fullkomligt inferno, med mulornas högljudda protestskrin och soldaternas infernaliska svärande och skrikande. Första dagens marsch fick avbrytas redan efter fem och en halv timme. Klockan var då halv sju, men åtskilliga av packmulorna var inte framme i lägret förrän efter midnatt. Några hade till och med lyckats rymma och sprungit hem mot posten igen, där de på nytt fick hämtas av trötta soldater. Lägerplatsen visade sig ha dåligt med vatten och det fanns nästan inget bränsle. Men det var å andra sidan gott om knott och mygg! För att över huvud taget ha något att elda med, högg man upp ett gammalt fårstängsel, som man hittade i närheten.

I lägret hade Gibbon utsett underlöjtnanten Charles Woodruff⁴⁰ till ställföreträdande regementsadjutant. Han hade informerat sina officerare, att han skickat telegrammet till guvernören, Benjamin Potts och bett om hemvärnsstyrkor till sin hjälp, men att han inte visste om han skulle få några.

"Det enda jag vet är att guvernör Potts tidigare har fått Washingtons avslag på en begäran att kalla ut hemvärdet", förklarade han, när han del-

gav dem sina egna tankar på kvällen.

"Om nu Joseph kommer nerför Lolo Trail, innan vi hinner dit, då är det bara Rawn och Logan och deras två halva kompanier som får ta allt, om inte Potts har fått fram mera folk. Rawn har ju ingen möjlighet att ensam stoppa indianerna, så måste han ha omdöme nog att inte bli alltför krigssugen..."

Överste Gibbon torkade sig i ansiktet med rockärmen och såg upp mot himlen. Han kunde inte frigöra sig från tanken att han, om det ville sig illa, snart kunde ha ett nytt Little Bighorn på sitt bord. Ett lätt regn hade börjat falla.

"För då har vi nog inte mycket kvar av deras kompanier när vi kommer fram", tillade han muttrande.

Löjtnant Bradley föreslog att han skulle få ta några man och försöka nå fram till Missoula i förväg, för att se hur situationen var där borta. Men Gibbon tvekade.

"Nej, jag tror att vi väntar. Vi får säkert någon kurir från Rawn, så fort han har sett något...". Så såg han sig om igen.

"Löjtnant Jacobs, har vi fått in dom där förbaskade mulåsnorna än"? Han sträckte ut armen i en nästan uppgiven gest, för han visste redan svaret.

"Nej, överste, det är nog inte ens hälften som har kommit fram än", svarade Jacobs och slog också ut med armarna. "Ska jag skicka ut en sergeant och en patrull för att skynda på dom"?

"Nej, nej, det tjänar inget till. De där förbannade kräken gör som dom vill, hur många man vi än skickar ut... Låt dom komma, när dom kommer... Se i stället till att manskapet kan få upp de tält som finns tillgängliga, så dom kan få lite skydd för regnet och att vi kan få igång några kokeldar".

Söndag 29 juli

Natten förflöt utan andra störmoment än de ständigt bråkande mulåsnorna, som efterhand kom in i lägret och äntligen kunde befrias från sina packningar. Det blev inte lugnt förrän en god stund efter midnatt. Regnet hade inte heller stört så mycket.

Överste Gibbon visste det inte då, men redan tre dagar tidigare hade kapten Rawn sänt en mindre patrull upp längs Lolo Trail för att söka efter tecken på att indianerna var på väg. Nere i staden Missoula och i de små samhällena i dalen längs Bitterroot, var det närmast panikstämning, efter att man nu hade fått definitivt besked att Joseph och hans indianer hade smitit ifrån general Howard och nu faktiskt var på väg över bergen mot Missoula. Guvernören hade själv kommit till staden och han hade trotsat myndigheterna i Washington och beordrat ut ett hemvärnskompani. Chauncey Barbours⁴¹ tidning i Missoula spädde på skräcken ytterligare genom att i stora svarta rubriker skrika ut - "**HELP! HELP! COME RUNNING!**"! Guvernör Benjamin F. Potts hade telegraferat till general McDowell⁴², i divisionsledningen, i San Fransisco, och bönat om hjälp. Svaret han fått var bara en kort fråga, om han inte själv kunde arrestera indianerna! På det hade guvernören bara svarat med ett syrligt - "Näppeligen"! Så hade han tillagt, att han inte ens hade fått Washingtons tillstånd att kalla ut hemvärdet! Något som han alltså

ändå hade gjort på eget bevåg.

Rawn var aningen irriterad över att så många olika "förstå-sig-påare" nu agerade var och en på sitt sätt. Och lite oroad var han över att ännu inte ha hört något från sin lilla patrull, som han hade sänt ut för att se var indianerna befann sig.

Inget av det här var bekant för Gibbon. Så här ute i ödemarken, utan någon kontakt med annat än officerarna omkring sig, kändes det hela tämligen lugnt. Man kunde inte göra mera än att sträva på så gott det gick. Nödvändiga uppehåll måste göras med jämna mellanrum för att låta de marscherande männen hämta andan och vänta på att de fortfarande trilskande mulåsnorna skulle komma ikapp. Gibbon var inte sen att utnyttja dessa tillfällen till att rida ut i den omgivande terrängen med sin jaktbössa för att se om det kunde finnas något jaktbart i närheten. Eller så tog han sitt fiskespö och drog upp några feta öringar ur närmaste vattendrag. I stort sett alla klara bäckar, som överallt rann ner från höjderna omkring dem, var till synes bräddfyllda med präktiga fiskar. Så det gick ingen nöd på männen, vad maten anbelangar. Värre var det med stelheten i lederna och träningsvärken i ben och fötter, men Gibbons manskap stretade på västerut. Dagens marsch hade varit rätt så lång, men innan man slog läger, just där stigningen upp mot Cadotte Pass började, hade Gibbon sänt ut löjtnant Bradleys beridna grupp för att spana av sluttningarna upp mot passet.

Måndag 30 juli

Den 30 juli startade man tidigt upp mot Cadottes Pass. Det var kallt och grått och när man väl kom upp i passet, efter ett våldsamt slit, ville man med det snaraste ta sig ner i den skyddande skogen igen. Så pausen som behövde göras för att både djur och manskap skulle få pusta ut blev kort. Men så var man till slut ändå på väg nerför på västra sidan. Efterhand gav muskelverken i soldaternas ben och ryggar med sig och dagsmarschernas längd kunde öka något. Men de trilskande mulorna hade fortfarande inte fogat sig. Några hade dessutom redan visat tecken på att inte orka och några hade helt enkelt försvunnit. Troligen kommit lösa och sprungit hem till posten igen. Löjtnant Hardin hade redan dagen innan tvingats avliva en av mulorna som bar utrustningen för kompani F, då den inte orkade längre. Gibbon bekymrade sig samtidigt över att inga meddelanden nådde honom och han blev mer och mer orolig för kaptens Rawns lilla styrka. Hade indianerna redan kommit ner från bergen? Och hade Rawn och hans mannar mött dem? Hade indianerna övermannat den lilla militärenheten, eller hade de bara passerat förbi? Och vilken väg hade de i så fall tagit? Han hoppades att hans antagande var rätt, att de i så fall skulle komma uppför Blackfoot River. Då skulle han ha en chans att konfrontera dem. Så han skickade regelbundet ut löjtnant Bradleys lilla grupp för att spana av området framför dem. Men inga rapporter fanns ännu om indianernas förhållanden. Själv kunde han inte göra så mycket annat än att mana på sina mannar. Däremellan fördrev han tiden så gott det gick med att jaga och fiska. Det kändes märkligt, tyckte han, närmast lite överkligt... Här var han på väg att möta något som kanske kunde vara både sitt och hela sin styrkas slutliga öde och inget visste han,

inget kunde han göra och känslan var närmast att det här i stället kunde liknas vid en behaglig vildmarksutflykt.

Vid middagstid nådde de äntligen fram till Big Blackfoot River, men fortfarande inget spår av varken några indianer eller några besked från Rawn. Men mycket öringar i floden. Så Gibbon drog en stor, fet en under tiden som soldaterna fick pusta ut lite. Det var också gott om präriehöns i området, så kvällens middag var säkrad. Men översten var angelägen om att hinna ner till platsen där spåret som ledde över Lewis och Clark-passet korsade spåret som de nu var på. Om indianerna hade passerat här redan och avsåg att ta sig norrut, så skulle de kanske ha slagit in på det spåret. Så uppbrott beordrades snart. Men när de väl nådde fram till Lewis och Clark-spåret syntes inga tecken på att några indianer hade passerat. Samtidigt började det regna på nytt. Marschen fortsatte. Men regnet tilltog och mot kvällningen slog man läger i en tät dunge med höga tallar.

Tisdag 31 juli

Det hade regnat hårt hela natten och männen var drypande våta när gryningsljuset fick dem på benen igen. Regnet fortsatte även medan de livade upp sig med en kopp varmt kaffe och några skorpor, innan de packade ihop och fortsatte marschen igen. Männen hade vant sig nu och allt gick lite fortare. Även mulåsnorna verkade nu börja inse att det inte längre hjälpte att protestera. Kilometer efter kilometer avverkades och snart nådde man fram till det lilla gruvsamhället Lincoln Gulch. Här hade Gibbon hoppats att det skulle finnas några livstecken från guvernör Potts, eller några andra myndigheter. Men inget hade hörts och de fåtaliga guldletarna, som utgjorde byns enda innevånare, var oroliga och ville veta vad det var som pågick. De hade hört rykten, sade de...

Här fanns alltså ingen anledning att spilla mera tid utan avmarsch beordrades på nytt. Efter ytterligare någon timme nådde man fram till en smal och djup ravin. Regnet hade nu äntligen upphört och det klarnade upp. Plötsligt hördes rop från kolonens förridare:

"Kurir på väg in! Var är översten? Kalla på översten!" Budet gick som en löpeld ner genom de marscherande leden. "Det är Bostwick och han har en kurir med sig!"

Alla såg sig om och sökte efter befälsstandaret med blicken. Den tillförordnade adjutanten, löjtnant Charles Woodruff, som nu hade fått en mulåсна att rida på, sågs skynda bakåt för att lokalisera överste Gibbon. Men mulan krånglade och det mesta såg närmast komiskt ut. Gibbon nåddes dock av ropen och lösgjorde sig snabbt ur de bakre leden och kom ridande Woodruff till mötes. Efter en kort ritt mötte han sin adjutant som nu kämpade för att få mulåsnan att stanna. Samtidigt som han slet i tyglarna försökte han göra honnör och ropade redan på avstånd:

"Det är Bostwick på väg in, sir. Han verkar ha någon med sig. Kan kanske vara en kurir från kapten Rawn, sir".

Gibbon stannade inte. Han besvarade bara kort adjutantens försök till honnör och manade på sin häst framåt. Med handen vinkade han åt adjutan-

ten att följa med.

"Kom, kom... låt oss se vad det vara. Hoppas det är goda nyheter..."

Löjtnant Woodruff kämpade förtvivlat med den ovilliga mulan, som nu inte ville vända. Han drog i tyglarna och sparkade mulan på frambenen för att få den att lyda. Men det slutade med att han fick hoppa av och greppa tag i tränset för att få den att vända, alltmedan han ropade efter den bortträdande översten:

"Kommer så fort jag kan, överste!"

"Vi får se till att skaffa löjtnanten en häst när vi kommer fram till Missoula", ropade Gibbon tillbaka över axeln.

Det visade sig mycket riktigt vara en kurir som kom. Men inte från kapten Rawn, utan från Helena. Vägvisaren Bostwick ropade redan på avstånd till den framridande överste Gibbon:

"Har en kurir här från Helena, sir. Han har vissa uppgifter om läget i Missoula..."

Kuriren visade sig vara en civilist från Helena, som sade sig ha fått uppgifter från Missoula, att indianerna hade kommit ner från bergen och att kapten Rawn med några soldater och en stor grupp milismän från dalen hade stoppat dem just innan de hade nått ner till Bitterrootfloden. Men på Gibbons ivriga frågor om hur läget nu var, så hade varken kuriren eller Bostwick några riktiga svar. Bara att kapten Rawn hade förhandlat med indianerna, men att indianerna ändå på något sätt hade lyckats gå förbi honom och nu troligen befann sig nere i Bitterrootdalen. Precis var de fanns visste man dock inte. Men befolkningen i dalen och i den lilla staden Missoula sades vara mycket skrärade och många strömmade nu in till staden för att söka skydd undan den massaker som alla tydligt väntade sig skulle bli fallet, när indianerna kom längre ner.

Gibbons oro bara tilltog av den här rapporten, som ju inte gav några svar alls egentligen. Han vände sig till adjutanten, som nu hade kommit ifatt och sade:

"Vänd genast tillbaka och meddela kapten Sanno att omgående mana på sina styrkor och att komma efter så fort det någonsin går. De får lämna packmulorna med en mindre styrka som får komma efter, men se till att truppen avtågar omgående !"...

Adjutanten, Woodruff, sträckte upp sig, gjorde honnör och sa':

"Ska ske, överste... omedelbart, sir... om jag nu bara kan få det här eländiga kreaturet att göra som jag vill"...

Så sparkade han på nytt mulåsnan på ena frambenet, för att få den att vända sig igen och satte därefter av ner längs kolonnen, medan överste Gibbon åter vände sig till kuriren och vägvisaren Bostwick. Gibbon hörde till en början hur männen i kolonnen ropade frågor till den förbivrande Woodruff för att få veta vad som hade hänt. Men han tänkte, att tids nog skulle de säkert få reda på det...

Montanas guvernör Benjamin Potts

redaktör James Mills (Potts stabschef)

En bit längre fram möttes de av ännu en kurir. Den här gången var det en soldat direkt från kapten Rawn. Överste Gibbon höll in sin häst och besvarade kurirens hälsning. Kuriren plockade så fram ett brev ur sin skjortficka och höll fram det mot Gibbon, som sträckte sig fram och tog emot det. Så gjorde kuriren honnör igen och sade:

"Menige Charles Gould, Andra Kavalleriet, sir. Meddelande från kapten Rawn i Camp Missoula till överste Gibbon, sir".

"Jaha... Vad har han att meddela då?", svarade Gibbon en aning otåligt, medan han försökte sprätta upp det igenklistrade kuvertet med fingrarna.

"Kapten Rawn ber att få framföra sina hälsningar och meddelar att Chief Josephs indianer kom nerför Lolo Trail den 25 juli och stoppade vid en barrikad som kapten Rawn och hans soldater hade byggt tvärs över dalen på ett smalt ställe."

"Jeesus, det är ju mer än fem da'r se'n!" utbrast Gibbon, vänd mot vägvisaren Bostwick.

"Nå, hur gick det då? Kom det till några stridigheter?" Han fortsatte att riva i kuvertet.

"Nej, indianerna stannade upp och begärde att få tala med soldathövdingen. Så kapten Rawn hade ett par diskussioner med indianerna. Men sedan upptäckte man att indianerna under tiden hade gått runt soldaternas förskansning och kapten Rawn fick bryta sin post och följa efter indianerna, som då redan var nere i dalgången."

"Hur är läget nu då?", Gibbon blev ännu mera otålig. "Var finns indianerna nu?"

"Det verkar som att de finns nere i dalgången någonstans, men jag har inga närmare uppgifter om var", kuriren slog ut med armarna. "Men kapten

Rawn meddelar att de flesta av guvernörens milis lämnade honom, när indianerna inte längre kunde stoppas. Kapten meddelar också att han nu återvänt till militärposten och avvaktar överstens ankomst. Han hade just skrivit sin rapport, när jag lämnade. Kanske det står mera i det där".

Han pekade mot brevet som överste Gibbon just hade lyckats få ut ur kuvertet och började veckla ut.

"Guvernören lär också ha varit i Missoula, men jag vet inte om han är kvar, eller vad han gör."

Kuriren gjorde på nytt honnör och den besvarades av Gibbon, som sedan vände sig till Henry Bostwick och sade med en suck:

"Damn också! Nu har vi dom redan nere i dalen, men vet inte vart dom är på väg. Det var ju i alla fall skönt att höra att Rawn åtminstone inte gjorde nå't överilat. Men få se nu vad Rawn skriver här"...

Han började ögna igenom det korta meddelandet, som troligen var ett utdrag ur en längre rapport. Så började han läsa högt, så att de andra också skulle höra.

"Hade byggt barrikader och grävt ner oss i Lolo Canyon i väntan på Josephs folk. Hade tjugofem soldater och ett femtiotal milis. När indianerna kom hade jag ett kort samtal med White Bird, som sade att han ville passera fredligt om det gick. Men att han under alla omständigheter skulle passera. Senare hade jag ett ytterligare samtal med Joseph och Looking Glass och sade till dem, att de måste lägga ner sina vapen, att de inte skulle tillåtas passera med sina vapen eller utan att de åtminstone lämnade ifrån sig sin ammunition, vilket de ville få tid att diskutera med de andra hövdingarna. Dagen därpå kom de tillbaka och begärde på nytt att få passera. De lovade att de inte skulle störa nybyggarna i dalen om de tilläts passera. Jag krävde på nytt att de skulle lägga ner vapnen. När de frivilliga i milisstyrkan hörde att indianerna lovade att inget skulle hända i dalen om indianerna bara tilläts passera, så valde de flesta att bara lämna mig. Med min lilla trupp hade jag inga möjligheter att stoppa indianerna, om de nu valde att gå till angrepp, vilket jag var helt övertygad om att de skulle göra. Men inget angrepp kom. Bara en del spridd skottlossning. Plötsligt ropade någon att indianerna under tiden hade gått runt oss, bakom kullarna på norrsidan och nu redan var bakom oss. Hade inget annat att göra än att bryta belägringen och ta upp jakten på indianerna. Vi hade en del skottväxling med deras eftertrupp, men jag bedömde, att jag inte under de omständigheterna skulle kunna stoppa indianerna, utan valde att återvända till posten i avvaktan på generalens ankomst. Indianerna har nu spridit sig upp i dalen, men vi har inte hört något om några angrepp på nybyggarna. Guvernör Potts, som också var här när vi talade med Joseph, har nu återvänt till antingen Helena eller kanske till Deer Lodge".

Överste Gibbon såg upp, slog med brevet förargat mot låret, torkade sig om munnen och sade till kuriren:

Rawns män bygger barrikader över Lolo Trail

"Då så, tack för informationen... Nu måste vi så fort som möjligt ta oss bort till Missoula, så att vi får veta mera och se vad vi ska göra härnäst".

Så stoppade han på sig brevet och vände sig till kuriren.

"Menige Gould, ta' nu ett bud till löjtnant Bradley, där längre bak", han pekade bakåt över axeln, "att han ska samla alla som har något att rida på och komma efter oss så fort han kan, så får vi direkt ge oss av... vad det nu kan vara... de sju, åtta milen ner till posten. Kapten Sanno får komma med resten sedan, så fort han kan."

Gibbon försökte en sista gång pumpa den unge kavalleristen på mera uppgifter. Men soldaten hade inga mera kunskaper. Så Gibbon vinkade iväg honom. Men så ändrade soldaten sig, vände åter upp sin häst mot Gibbon och sade:

"Jo, kanske en sak till kan vara av intresse för översten. Alldeles efter att jag hade lämnat Missoula stötte jag på nio beväpnade indianer. De sa' att de var nez perceer och var på väg att förena sig med Josephs folk nere i Bitterrootdalen. De undrade om jag visste var Josephs folk var. Men jag sa' att jag inte visste, men att jag nu var på väg för att möta er här uppe".

Gibbon såg på Bostwick och sedan tillbaka till soldaten.

"Tack det var bra", sade han, "se nu till att få tag på löjtnant Bradley".

Så gjorde han en snabb honnör och soldaten satte sporrarna i sin häst, medan de tre övriga startade ritten ner längs Big Blackfoot River. Gibbon vände sig till vägvisaren Bostwick med orden:

"Henry, det där sista måste betyda att Joseph nu förmodligen redan vet att vi är på väg ner här. Jag hade varit rätt så säker på att de skulle komma

upp den här vägen, men nu tror jag nog inte längre att han är så dum, att han rider rakt i armarna på oss med alla kvinnor, barn och gamlingar. Så nu är hela hans följe antagligen nere i dalen, vad det nu kan betyda"...

Han funderade en kort stund, men så sade han till vägvisaren:

"Henry, led oss nu snabbaste vägen ner till Missoula! Det kan väl inte vara mer än en dryg dagsmarsch nu?... Vi väntar inte på de andra. Bradley hittar vägen själv."

Men Henry Bostwick bara skakade på huvudet:

"Nej, det är mycket mera, överste. Vi kommer inte att hinna dit ner, varken idag eller i morgon. Det tar längre tid för männen att marschera ända dit ner och längre fram här har vi ännu svårare terräng".

När de väl hade tagit sig igenom Big Blackfoots trånga ravin och landskapet på nytt öppnade upp sig hade det tagit så lång tid, att de tvingades slå läger för kvällen intill en liten vacker sjö. Det befann sig då på en öppen slätt med gott om gräs och vatten för djuren, som hade kämpat sig igenom en ansträngande dagsmarsch som ändå inte hade blivit mera än omkring fyra mil och nu behövde få lite vila.

Onsdag 1 augusti

Nästa dag, den första augusti, fortsatte man över en kuperad prärie och kom så småningom in i mera skogbevuxen terräng. Det blev mer och mer svårframkomligt och kullarna blev allt högre och brantare, precis som Bostwick hade förutsagt. Dagen hade nu blivit riktigt varm och djuren och de marscherande männen utsattes för stora påfrestningar. Man var tvungna att stoppa flera gånger för att låta djur och manskap vila. Skogen tätnade ju högre upp man kom och här fick man snart börja att röja väg för att ta sig fram genom alla vindfällan som nu blockerade vägen. Så stora var påfrestningarna att man till slut var tvungna att slå läger relativt tidigt, trots att man inte hade avverkat mera än knappt fyra mil. Här hade det kommit ännu en kurir från kapten Rawn i Missoula. Han hade med sig ett par olika meddelanden. Det första var ett besked från kapten Rawn, som var daterat samma morgon. Ett meddelande som berättade att indianerna mycket sakta nu drog sig söderut, uppför Bitterroot River och att de hade spanare ute i alla riktningar, troligen i avvaktan på vad såväl militären som folket i dalgången skulle göra. Men allt hade hittills varit lugnt. Inga krigsaktiviteter, eller bråk med dalens innevånare hade rapporterats.

Det andra meddelandet var en kopia av ett meddelande från general Howard till kapten Rawn. Ett meddelande som sade att han (Howard) skulle ta upp jakten på indianerna fem dagar senare. Det skulle alltså innebära den 30 juli, då hans meddelande var daterat den 25 juli. Då först skulle han starta sina trupper från Kamiah⁴³, på västra sidan om bergen. Överste Gibbon skakade på huvudet...

"Vad håller han på med? Varför vänta i fem dagar med att sätta efter indianerna? Men det är ju klart... han ska väl gå i kyrkan först på söndagen!"

Det var väl känt att general Howard var en djupt religiös man och aldrig företog sig något arbete på söndagarna.

"Det här betyder ju att han har inte ens hade börjat klättra uppför Lolo

Trail förrän indianerna redan hade hunnit ner på andra sidan... Honom kan vi inte vänta på. Nu är det upp till oss... ", han muttrade för sig själv. Återigen tänkte han över hur många man han hade. Det var inte ens 150... Skulle han kunna räkna med några milisstyrkor? Helst skulle han ha varit utan dem, men han insåg att han skulle vara i ett hopplöst underläge gentemot indianerna, om han inte kunde förlita sig på en sådan förstärkning. Alla rapporter tydde på att indianerna hade åtminstone 250 krigare och Gibbon hade en hälsosam respekt för vad en indiankrigare kunde åstadkomma. Han hade sett hur det gick för Custer⁴⁴ för ett år sedan...

Torsdag 2 augusti

Åter igen startade man tidigt. Och nu lämnade man infanteriet efter sig redan från början. Överste Gibbon hade tagit med sig löjtnant Bradleys beridna trupp och startat redan i förväg. Enligt Bostwick så skulle det nu vara ungefär åtta mil ner till Camp Missoula och Gibbon var angelägen att komma ner där så fort som möjligt. Men redan efter några kilometer blev terrängen mera otillgänglig. Floden hade här grävt sig ner i en djup ravin och sidorna reste sig allt brantare. Stigen de färdades efter vindlade sig upp längs bergsidan och blev på sina ställen så smal, att de fick sitta av och leda hästarna förbi. Långt där nere, under sig, såg de flodens skumma och ryka, där den störtade sig över, utför och mellan klipputsprång och stenar. Bitvis lät det nästan som åska och dimman från det skummande vattnet steg upp som rök längs bergsidorna. Överste Gibbon tänkte, att här skulle det inte bli lätt att få med sig de bångstyriga mulåsnorna. Men han skakade snabbt av sig de tankarna. Det fick bli kapten Sannos bekymmer. Nu gällde det att snarast komma ner till posten vid Missoula och få mera informationer. Han undrade var guvernören nu kunde vara och vad hans närmaste åtgärder skulle bli. Det verkade ju som att viss milis hade kallats ut, men att de också hade vänt hem, när kapten Rawn som bäst hade behövt dem. Gibbon hade aldrig gillat civil milis. Man kunde inte lita på dem. Och han visste, att de tyckte egentligen lika illa om armén. Han tyckte också att det var märkligt, att han inte hade fått något som helst livstecken från guvernör Potts, eller hans stab. Någon reaktion borde man väl ha fått på de meddelanden som skickats till honom från Fort Shaw. Och inte hade det funnits något meddelande i Lincoln Gulch heller... och nybyggarna... vad gjorde nu de nybyggare som hade ingått i guvernörens milisstyrka, men som tydligen hade övergivit kapten Rawn, när det stod klart att indianerna inte kunde stoppas? Vart hade de tagit vägen? De kunde ju knappast ha lämnat sina familjer och bara flytt området... Fanns det över huvud taget någon milisorganisation kvar? Utan uppbackning av en stark milis skulle Gibbon och hans lilla styrka, hur illa han än tyckte om dem, knappast kunna göra något heller mot de kanske mer än dubbelt så många indiankrigarna. Det insåg han bistert och skakade omedvetet på huvudet där han nu red fram försjunken i sina egna tankar.

Överste Gibbon kände sig pressad. Här var han, mitt i vildmarken, och visste ingenting! Varken han, Bostwick eller kuriren visste så mycket annat än vad kapten Rawn hade meddelat i brevet. Rawn hade ju tydligen inte sett några indianer, efter att de hade smitit runt honom och ingen verkade veta

vilken väg de nu hade tagit. Gibbon kände en stor oro. Och general Howard var inte att räkna med. Honom skulle man inte se röken av den närmaste veckan, minst! Det var nu Gibbons ansvar att i första hand se till att ingen katastrof drabbade befolkningen i Bitterrootdalen. Men den övergripande uppgiften var naturligtvis att stoppa indianerna och se till att de återfördes till reservatet i Idaho. Hur han nu skulle kunna göra det med sin lilla styrka,... han grimaserade, när han manade på de andra. Helst ville han komma fram innan kvällen. Men det var ännu långt kvar. De fick dessutom stanna flera gånger för att djuren skulle få vila och Gibbon tyckte att tiden bara rann iväg. Vid middagstid fick man lov att stanna för att djuren inte bara skulle få vila utan även kunna äta av det sparsamma gräset som växte på vissa sluttningar. Här var tanken att man skulle göra ett timslångt uppehåll, men när de just hade sadlat av och släppt hästarna på bete kom ytterligare en kurir från kapten Rawn. En kurir som kunde meddela att indianerna fortfarande var kvar nere i Bitterrootdalen och bara förflyttade sig långsamt söderut, uppför floden.

"Kapten meddelar", sade kuriren, "att det verkar som att indianerna har spejare ute i alla väderstreck och håller reda på allt som sker i dalen".

Gibbon, ivrig att få veta så mycket som möjligt, frågade:

"Vad har hänt med folk nere i dalen? Har det varit några våldsamheter"?

"Nej, inget som vi har hört något om", svarade kuriren.

Men Gibbon var otålig. Han kallade på Bostwick och på löjtnant Bradley och sade:

"Henry, du och jag får fortsätta med detsamma tillsammans med kuriren här...", så vände han sig till soldaten igen, "hur långt har vi kvar ner till posten?" undrade han och såg från kuriren till Bostwick och tillbaka igen.

"Å, kanske någon mil, eller så", svarade soldaten och Bostwick nickade.

"Kanske nog kan vara något sådant ner till Missoula, ja... ", sade han och nickade mot översten, "sedan är det väl ytterligare någon dryg halvmil ut till posten, tror jag. Jag har faktiskt inte varit där nå'n gång, ännu...", sade han och såg från översten till soldaten, som bara nickade. Gibbon tog sig om hakan och funderade, innan han vände sig till löjtnant Bradley och sade:

"James, du får låta hästarna beta här någon timme till och sedan komma efter oss", så vände han sig Henry Bostwick, "men vi", han pekade på Bostwick och kuriren, "vi får sadla upp igen och ge oss av så fort vi kan".

Terrängen fortsatte att vara besvärlig och efter ytterligare någon timme var det nästan omöjligt att ta sig fram. Det gick mycket sakta och de fick ofta sitta av och leda hästarna. Därför kändes som en befrielse när skogen äntligen tog slut och de kunde se ut över en gräsbevuxen och slät dalgång. Ytterligare någon timma hade förflutit, men här såg de för första gången, sedan Lincoln Gulch, ett hus. Och längre fram började de se upplöjda åkerfält och nybyggare som arbetade med skörden. Och där borta... en bit bortom där Hell Gate River och Big Blackfoot förenas, låg det lilla samhället Missoula. Nu gick det mycket lättare och efter en hastig ritt svängde man in mellan husen, kunde sitta av och söka efter någon som visste hur läget var.

Men här stannade man inte länge. Det fanns inte många att fråga som verkade veta något och guvernören hade redan givit sig av. Vart visste ingen heller. Det var därför viktigare att komma ut till militärposten, så man fortsatte snabbt de sista kilometrarna. Mötet med kaptenerna Rawn och Logan blev till en början stressigt. Det var så mycket som överste Gibbon ville ha svar på. Han ville veta allt vad som hade hänt, hur det hade gått till, vem som hade sagt vad och inte minst... vart hade indianerna tagit vägen. En del frågor kunde kaptenerna Rawn svara på, men långt ifrån allt. Den stressade situationen gjorde honom lätt nervös. Han kunde inte hjälpa, att han fick en känsla av att han var utsatt för ett förhör. Att han behövde försvara sig för vad han hade gjort eller inte gjort. För att han hade låtit indianerna slippa förbi sig. Till slut insåg Gibbon det och tonen lugnade ner sig. Man kunde börja resonera mera sakligt och Rawn kunde i lugn och ro få redogöra för de senaste dagarnas händelser. Han fick då en chans att berätta hur hans lilla styrka hade valt ut ett trångt parti i dalen och där byggt en barrikad tvärs över Lolo Trail i hopp om att det skulle kunna stoppa indianerna. Och han kunde också berätta om, hur han vid två tillfällen hade konfererat med indianernas ledare just framför den här barrikaden och då krävt att de skulle lägga ner sina vapen. Han hade inte någon gång under hela tiden sett indianernas huvudstyrka. Bara några av hövdingarna och ett antal välbeväpnade krigare som hela tiden hållit sig i bakgrunden. Han kunde också berätta att han först hade sammanträffat med White Bird⁴⁵ och dagen därpå med Looking Glass⁴⁶, White Bird och ytterligare några ledare och att även Joseph själv hade kommit fram efter en stund.

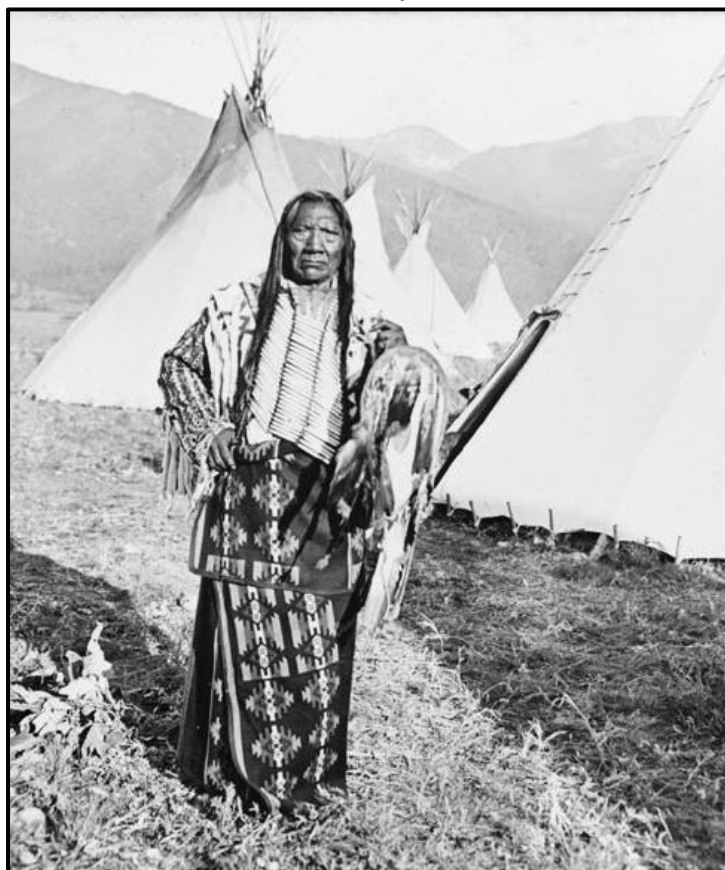
På en fråga från Gibbon svarade Rawn, att han från början hade haft knappt ett trettiotal soldater och fem officerare med sig och kanske trettio eller fyrtio civila från den milis som guvernören hade trummat ihop i staden och de nedre delarna av dalen, samt några vänligt sinnade indianer från trakten. Men att det hade strömmat till betydligt flera civila under andra dagen. Kanske något drygt hundratal ytterligare. Det var miliskårer från flera av småbyarna i dalen, under sina olika kaptener eller löjtnanter. Några av dem som kaptenerna Rawn sade sig känna igen var löjtnanterna Tom Andrews och W. J. Stephens, från Missoulakåren. Men där fanns mindre grupper från flera andra byar också, som Stevensville och Frenchtown. Och nästa dag hade även guvernör Potts anslutit med ytterligare några milismän. Rawn berättade hur han haft flera möten med indianernas ledare, där även flera av milisgruppernas ledare hade varit med. Delaware Jim⁴⁷, en av nez percéindianerna, som var välkänd i trakten och som kunde tala engelska, hade fungerat som tolk. Rawn hade hela tiden krävt ovillkorlig kapitulation av indianerna, samtidigt som han sade sig vara införstådd med, att de inte skulle gå med på det. Därför förväntade han sig hela tiden ett anfall från indianerna. Indianerna hade å sin sida gjort allt för att få de vita milismännen, vilka många av dem kände personligen sedan många år, skulle förstå att de bara ville passera igenom dalen, helt fredligt, på väg till buffellandet. De hade inget otalt med folket i Bitterrootdalen menade de. Kriget mot den enarmade generalen hade de nu lämnat bakom sig i Idaho. Det var det här, menade kaptenerna Rawn, som gjorde att milismännen under tredje dagen började läm-

na honom, så att han till slut bara hade sina egna soldater och några få milismän och vänligt sinnade indianer kvar. När han sedan fick vetskap om att indianerna under tiden som de hade förhandlat helt enkelt hade gått runt hans förskansning, så fanns det inget han kunde göra åt det och han hade återvänt till posten för att invänta förstärkning från Gibbons trupper.

När han nu fick lite friare händer att själv berätta kunde han också informera om att han hade skickat bud till guvernören med begäran om utplacering av milisstyrkor i de olika passen i dalens övre ände. Men han hade inte fått något svar och visste inte om passen var blockerade eller ej. Han berättade också om den oro som fanns för hur de andra indianerna i dalen, huvudsakligen Chief Charlos⁴⁸ flatheadindianer⁴⁹, skulle bete sig. Det fanns misstankar om att dessa indianer kanske skulle slå sig samman med Joseph's folk. Så han hade redan tidigt besökt indianagenten Ronan⁵⁰ uppe på flatheadreservatet⁵¹ och där fått försäkringar om att dessa indianer inte tänkte ta parti för någondera parten. De ville bara bli lämnade i fred.

Men överste Gibbon visste att Chief Charlo själv levde med en mindre grupp uppe i Bitterrootdalen och alltså inte stod under agent Ronans bevakning. Så han föranstaltade genast om att bud skulle skickas efter hövdingen. Gibbon ville träffa honom.

Överste Gibbon lyssnade sedan intensivt vidare på sina officerare och försökte skapa sig en bild av läget. Det enda han inte kunde få ut av kapten Rawns berättelser var vad indianerna nu gjorde, var de befann sig och vart de var på väg. Så fortfarande tyckte han sig treva i ovisshet. Han hade svårt att veta vad hans nästa drag skulle vara. Vad han däremot omgående gjorde var att beordra Hugh Kirkendalls mulåsnefora att stanna kvar vid militärposten, för att kunna transportera hans marscherande infanterister, när de väl

**Chief Charlo(Flatheadledare)
(Claw of the Little Grizzly)**

**Indianagent Peter Ronan
(nedan)**

hade nått fram till Missoula. Men det skulle inte komma att ske den här dagen. Löjtnant Bradleys beridna trupp dök dock upp strax före solnedgången och kunde då också få information om läget.

Fredag 3 augusti

Det första överste Gibbon gjorde på fredagsmorgonen var att sända ut Hugh Kirkedalls mulåsnefora för att möta de marscherande infanteristerna, som ännu inte hade nått fram till Camp Missoula. Samtidigt satte han sitt hopp till att flatheadhövdingen Charlo, som han hade kallat på föregående dag, skulle komma och att han skulle kunna lämna några uppgifter om var Joseph och hans folk befann sig och vart de var på väg. Därför ökade spänningen när hövdingen väl dök upp i Camp Missoula på förmiddagen.

Överste Gibbon ville nu veta hur Charlo's indianer tänkte ställa sig till Joseph's nez percéer. Charlo intygade att de tänkte vara neutrala, men att han inte kunde hindra om några av hans unga krigare skulle ryckas med av nez percéerna. Lika envis var han sedan när Gibbon bad honom, att hans krigare skulle spana på nez percéerna och meddela till soldaterna vad nez percéerna gjorde och vart de var på väg. Charlo höll fast vid att han och hans folk skulle förhålla sig neutrala. Och det gällde samma sak gentemot båda sidor.

Överste Gibbon fick acceptera att han inte skulle få någon hjälp av flatheadindianerna och han förstod att han skulle bli tvungen att starta sin jakt på Joseph's indianer med förutsättningen, att de kunde övervaka alla hans rörelser och att han inte kunde se var de var eller hur de rörde sig. Samtidigt undrade han om guvernören hade lyckats placera ut några milisstyrkor i de olika passen, genom vilka indianerna kunde tänkas lämna dalen. Löjtnant Bradley var övertygad om att indianerna skulle svänga av hemåt igen, över Nez Perce Pass⁵² och man kunde bara hoppas nu att guvernörens milis hade upprättat spärrar där såväl som i de andra passen åt såväl öster som söder. Men ingen visste. Inget hade hörts från guvernören eller hans stab. Så överste Gibbon skickade därför ett nytt bud till guvernör Potts, där han begärde att milis skulle besätta de tänkbara passen som ledde ut ur Bitterrootdalen och så avslutade han sitt meddelande med de kärva orden:

"Vänligen utfärda en order om att ingen må inleda någon form av förhandlingar med indianerna och att ingen må hysa några som helst betänkligheter mot att skjuta ner varje beväpnad indian man möter som inte bevisligen tillhör någon annan vänligt sinnad stam! "

Först klockan fyra på eftermiddagen kom äntligen resten av hans styrka fram till Camp Missoula och man kunde börja att planera hur man skulle organisera jakten på de bortflyende nez percéerna.

* * *

Kapitel 2: Jakten 4 augusti - 8 augusti

Lördag 4 augusti

Organiserandet av vilka enheter som skulle behöva lämnas kvar i Camp Missola samt omlastning av förnödenheter för manskap och djur, för den styrka som skulle ta upp förföljandet, tog hela förmiddagen. Kvartermästaren, löjtnant Jacobs, hade då haft ett styvt arbete med att skaffa fram extra transporthjälpmiddel för att lasta alla de förråd truppen skulle behöva. Samtidigt hade han också haft stora problem med att lyckas få ihop de förråd som reglementet föreskrev. Den lilla militärposten, som just hade börjat byggas, hade inte mycket till förråd över huvud taget och löjtnant Jacobs hade näst intill fått lov att barskrapa alla affärer inne i staden Missoula för att få ihop något som skulle kunna föda truppens knappt tvåhundra man under ett antal dagar. Ingen visste ju heller hur länge man skulle komma att vara ute i vildmarken. Den lista han hade haft att gå efter hade från början specificerat en ranson per man och dag av:

- *tre hekto bacon*
- *ett halvt kilo hårt bröd*
- *ett hekto mjöl*
- *ett halvt hekto kaffe*
- *tjugofem gram sötningsmedel*
- *femton gram salt*
- *tio gram peppar*
- *15 gram tobak*

Totalt alltså omkring ett kilo per man och dag. Men det här hade man således inte klarat att få ihop. Merparten, skulle det visa sig, blev därför endast i form av hårt bröd och bacon. Man hade räknat med att marschera ut med en militär styrka om 17 officerare och 146 underofficerare och meniga. Men när adjutant Woodruff väl sammanställt alla namnlistor fanns där bara 15 officerare och 146 underofficerare och meniga. Ett antal civila hade dock anslutit sig till enheten, förutom alla de civila, som körde de transportvagnar

löjtnant Jacobs hade rekviderat. Så gruppen omfattade nog närmare tvåhundra personer, när den långa karavanen klockan ett på lördagsmiddagen lämnade militärposten. De flesta infanteristerna var då lastade i Kirkendalls vagnar och merparten av all utrustning stuvats i en lång rad av häst- och mulåsneddragna vagnar rekviderade från staden och den kringliggande landsbygden. Man hade också beslutat sig för att ta med sig alla packmulorna, då ingen visste hur länge man skulle kunna använda vagnar för transporten. I dalen skulle det säkert gå bra. Men skulle man hinna ifatt indianerna innan de lämnade dalen? Eller skulle de hinna upp i bergen? Och i bergen... skulle man kunna dra vagnarna upp där?

Överste Gibbon hade nu alltså endast 160 reguljära soldater med sig. De flesta tämligen väl dolda i Kirkendalls vagnar, för att indianerna inte skulle se hur stor styrkan var. Kapten Williams, kompanichef för kompani F, samt underlöjtnant John T. Van Orsdale⁵³, från kapten Combas kompani D, var inte närvarande vid posten när man tågade ut, så löjtnant Kendrick, som hade fört tolvpundaren från Fort Shaw till Camp Missoula via Mullanvägen, fick därför stanna kvar i Camp Missoula i avvaktan på att andra officerare skulle komma tillbaka. Fältkanonen, som nu på nytt var förspänd med sex mulåsnor, bemannades i löjtnant Kendricks frånvaro av fyra män från kompani G. En från kompani D och så regementets ålderman, "Brave Old John Bennet" som överste Gibbon brukade kalla honom. En 56-årig veteran ur kompani B, med sju tidigare värnperioder bakom sig i regementet. Han hade varit med i såväl Mexikanska Kriget som i Inbördeskriget. Nu hade han fått uppgiften som kusk för kanonvagnen. Som sådan red han nu på den vänstra främre mulan.

Av de uppgifter kapten Rawn hade fått från de kontakter han hade bland civilbefolkningen uppe i dalen, hade man kunnat sluta sig till att indianerna faktiskt inte gjorde sig någon brådska. Det fick Gibbon att tro på, att man kanske skulle kunna ifatt indianerna om man skyndade sig. Och med infanteristerna instuvade i de vagnar löjtnant Jacobs lyckats båda upp, borde man kunna ta sig fram betydligt fortare än Josephs följe, som ju hindrades av att de hade gamla och sjuka, kvinnor och barn och tusentals hästar att ta hand om. De släpade också på hela sitt samhälle. Det måste vara en närmast övermänsklig uppgift, tänkte han, samtidigt som han bekymrade sig över att han fortfarande inte visste något om vart indianerna var på väg. Och inte visste han heller vad som skulle hända där längre upp i dalen, när indianerna väl kom fram till de små samhällen och mindre rancher som låg däruppe. Om han ändå hade haft några uppgifter om ifall guvernör Potts hade lyckats placera ut några milistrupper i de olika passen eller inte. För om hans egen trupp inte skulle ifatt indianerna, innan de lämnade dalen, så skulle sådana milisstyrkor kunna vara en avgörande faktor. Men inga besked kom från guvernören. Och så var det general Howard... Var fanns han? Skulle han hinna komma över Lolo Trail, innan Gibbon själv hade hunnit ifatt och kunnat ställa indianerna mot väggen? Fortfarande irriterade det honom, att det fanns personer som ansåg att han inte varit nog energisk förra året, när Custers regemente mötte sitt öde där nere vid Little Bighorn. Han var väl

7th US Infantry; kaptener i striden vid Big Hole 1877

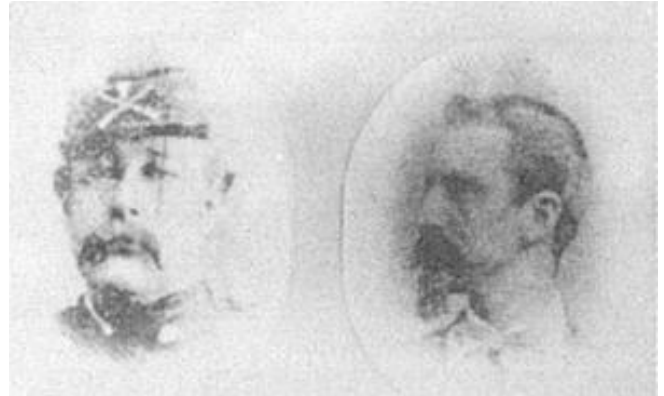
***1. Constant Williams 2. Charles Rawn 3. William Logan
4. James Sanno 5. George Browning 6. Richard Comba***

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

7th US Infantry; löjtnanter i striden vid Big Hole 1877

- 1. James Bradley 2. William English 3. George Wright 4. Charles Coolidge
5. Allan Jackson 6. Joshua Jacobs 7. Charles Woodruff
8. John Van Orsdale 9. Edwin Hardin 10. Francis Woodbridge***

medveten om att det fanns de som till och med menade, att han skulle ha kunnat rädda Custer, om han bara hade skyndat sig lite mera. Själv visste han med sig att det inte var hans fel. Han hade ju inte ens vetat om att Custer befann sig där och att Sitting Bull⁵⁴ hade så stora följen med sig just då och just där... Hans uppgift hade ju bara varit att patrullera Yellowstone för att se till så att Sitting Bull och hans anhang inte lyckades fly upp till Kanada. Anklagelserna var orättvisa - det visste han, men ändå gnagde det honom. I sitt stilla sinne tänkte han, att den här gången skulle han minsann se till, att ingen skulle få någon anledning att tvivla på hans beslutsamhet. Kanske... kanske skulle det till och med vara bra om Howard aldrig hann fram och att han då fick chansen att själv stoppa Joseph... Om han ändå bara hade haft lite kavalleri...

Men nu var det som det var och man var ändå på väg. Han såg sig om och red en bit tillbaka längs den gnisslande, knirkande karavanen. Dammet stod som ett jättelikt moln över de sista vagnarna som just nu lämnade militärpostens område och svängde in på vägen som ledde upp längs Bitterrootflodens östra strand.

När truppen efter drygt sju kilometer nådde Lolo Creeks utflöde i Bitterroot kallade överste Gibbon på sin adjutant och sade:

"Löjtnant Woodruff, se till att få tag i den där budbäraren... Joe Pardee, tror jag han hette... han som vi fick med oss från Missoula. Här är ett meddelande han ska ta till general Howard".

Han räckte över en handskreven lapp till löjtnanten, som tog emot den, såg sig om och vände sedan hästen medan han svarade:

"Ska försöka hitta honom, snarast, överste".

Så red han bort. Medan han red läste han som hastigast vad Gibbon hade skrivit.

Till General Howard

Sir.

Har startat uppför Bitterroot Valley med knappt tvåhundra man efter Chief Joseph och hans indianer. Vi har vårt folk i vagnar och räknar med att kunna färdas dubbelt så fort som indianerna, så länge de är kvar i dalen. Men jag har bara infanteri och skulle behöva understöd av etthundra man kavalleri...

Löjtnant Woodruff läste inte längre. Han undrade i sitt stilla sinne om översten verkligen tänkte vänta på de förstärkningarna, eller om det bara var för att stressa generalen.

Det hade hunnit bli mörkt innan truppen till slut, efter tio timmars marsch, klockan elva på kvällen nådde den lilla byn Stevensville⁵⁵ och gick i bivack längs flodens östra strand, en liten bit sydväst om samhället. Alldeles innan man nådde byn hade man passerat den gamla handelsstationen Fort Owen, som byns uppskrämda innevånare nu hade rustat upp och förstärkt genom att bygga på ett par av murarna med jordtorvsblock. Där innanför

kunde man nu se hur familjer hade samlats för att söka skydd. Gibbon försökte tala med en del av de människor som nu trängdes innanför murarna, men de flesta var så uppskrämda, att han inte fick något vettigt ur dem. De flesta bara pratade i mun på varandra och det ena ryktet värre än det andra for genom luften. Han fick dock veta att det ännu inte verkade ha skett några våldsamheter och att indianerna huvudsakligen hade försökt köpa förnödenheter i byn, men annars hållit sig lugna. Ett besked som han fick bekräftat, när han kom fram till själva byn och fick pratat med några av de nybyggare som stannat kvar för att vakta sina hus och affärer. De erkände utan omsvep att indianerna helt vänligt hade bett att få köpa förnödenheter och att de hade sagt sig villiga att betala för det. Men samtidigt hade de gjort klart, att om de inte skulle tillåtas köpa något, så skulle de ändå ta vad de behövde. Till och med Gibbon kunde förstå att det valet hade varit ganska lätt, men ändå kände han vreden börja stiga inom sig. Här hade han alltså de nybyggare som krävde att han och hans soldater kanske skulle offra sina liv för dem, medan de nu utan betänkligheter först hade övergivit kapten Rawn uppe i Lolo Canyon, när de hörde att indianerna lovade att inte angripa deras bosättningar i dalen, om de bara tilläts passera ostört. Och sedan hade de inte haft några betänkligheter att hjälpa samma indianer att förnya sina förråd... Och... å' det var det som gjorde honom mest förgrädd, att de utan några som helst betänkligheter hade tagit emot både pengar och guldsand från indianerna i utbyte mot för indianerna livsviktiga förnödenheter. Guld som de borde inse var stöldgods. Och inte bara det. Att det var guld och även andra föremål som alla var besudlade av blodet från de nybyggare som de hade mördat i Idaho. Sådana var de kreatur som hans soldater skulle offra sig för, tänkte han. Sådana var de... giriga... illojala... Han började må illa när han tänkte på det.

Söndag 5 augusti

Strax utanför staden låg St Marys Mission. En gammal katolsk missionsstation, kring vilken Chief Charlo och hans flatheads hade sitt läger. Tidigt på morgonen, medan soldaterna höll på att bryta lägret och på nytt lasta sina vagnar, avlade Gibbon en artighetsvisit vid missionen, där han fick träffa den gamle prästen Antonio Ravalli⁵⁶. Prästen, som vid tillfället var sjuk, tog ändå emot Gibbon och de hade ett långt samtal. Prästen berättade att han var född i Italien redan 1812 och nu hade vistats bland de här indianerna i fyrtio års tid. Han hade kommit hit tillsammans med den välkände Fader Pierre-Jean De Smet⁵⁷ redan 1843, sade han, och överste Gibbon gjorde ett hastigt överslag och noterade då att prästens insats bland indianerna trots allt bara hade varit i trettiofyra år. Men han sade inget. Den gamle mannen verkade så vänlig och så belevad, så det fanns ingen anledning att argumentera emot. Men när prästen sedan började varna honom för indianerna och ville veta hur många soldater Gibbon hade med sig, så drog översten öronen åt sig och tänkte, att jag behöver väl heller inte vara så nogräknad. Så han högg till med att han hade något över tvåhundra soldater. Kanske hade indianerna kontakter med missionen och de här uppgifterna kunde ju komma i orätta händer. Men prästen såg på översten, lutade sig fram, höjde ett finger och förmanade:

"Ahh..., översten måste akta sig för att angripa de här indianerna... De är farliga, det är en otäck grupp...", han skakade på huvudet, "de är alldeles för många. Dina män är alldeles för få. Det här är dåliga indianer, de är utmärkta skyttar och de är väl beväpnade och har gott om ammunition. De har minst tvåhundra sextio krigare".

Gibbon hade naturligtvis sina egna åsikter om det hela, men han tyckte inte att det fanns någon anledning att säga emot den gamle mannen.

"Vi ska vara försiktiga", sa' han, "vi ska inte göra några dumheter, men vi har våra order".

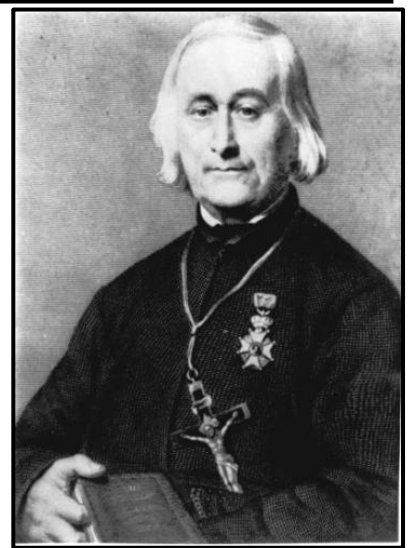
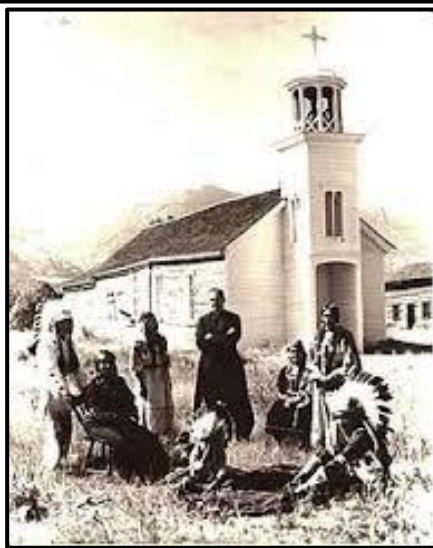
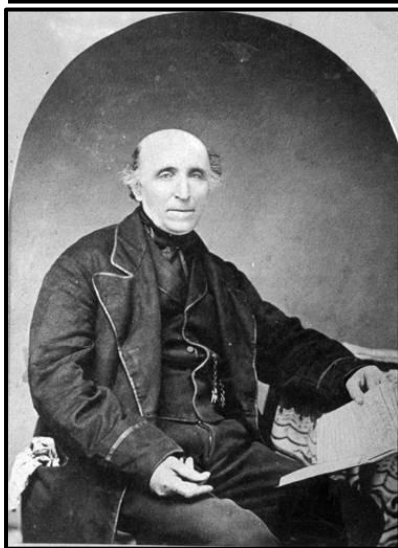

Flatheadläger intill St. Mary's Mission

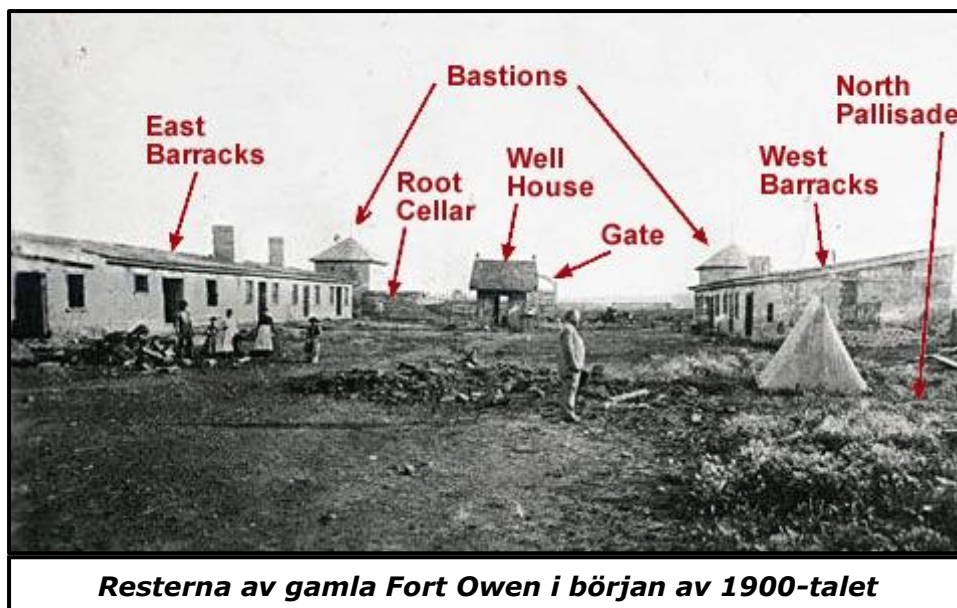
Antonio Ravalli

St. Mary's Mission

Pierre-Jean De Smet

Så tackade han prästen för besökte och lämnade missionen för att rida ikapp truppen, som nu redan var på god väg. Vid missionen och ute vid

var många som sålde allt vad indianerna pekade på. Till och med både vapen och ammunition. Även hästar hade tydligen bytt ägare i en rask takt. Gibbon blev mer och mer irriterad, ju mera han tänkte på det. Visserligen hade flera sagt att indianerna säkert skulle ha tagit allt de behövde ändå, om de hade förvägrats att handla. Men Gibbon upplevde det mera som en nödlögn för att det inte skulle ge intryck av att handelsmännen i grund och botten bara hade varit giriga och förblindade av allt tjuvguld som indianerna kunde visa upp. Det verkade ju som att handelsmännen i princip hade kunnat begära hur mycket som helst för stapelvaror som mjöl, kaffe, socker och salt. För att nu inte tala om vad de då hade begärt för vapen, ammunition och hästar...

Den gångna nattens bivack ovanför Stevensville hade blivit till en kall och obekväm övernattningsplats. Inget bränsle hade inneburit kall mat och dåligt med bete för djuren hade gjort att man fått leta efter dem över stora ytor på morgonen. Inte förrän halvsju på söndagsmorgonen hade vagnståget börjat rulla söderut igen. Vid middagstid hade man nått fram till den lilla byn Corvallis⁵⁸. En by med något hundratal innevånare, av vilka de flesta hade samlats i ett primitivt fort, i all hast uppbyggt av färsk jordtorv. Här talade de förskräckta byborna om att indianerna hade kommit framridande till de låga torvmurarna och suttit på sina hästar, pekat och skrattat åt kvinnor och barn som hade trängt ihop sig inom de närmast löjliga förskansningarna. Men ingen hade utsatts för något annat än skrämsel och en känsla av förlöjligheten. Överste Gibbon grimaserade bekymrat när han såg nybyggarnas hjälplöshet och förnedring. Här fick man så ytterligare bevis på hur handelsmännen och nybyggarna från Stevensville hade gjort allt vad de kunnat för att få så stort ekonomiskt utbyte som möjligt av indianerna. Man berättade om hur flera av handelsmännen hade kommit åkandes tillsammans med indianerna. Hur de hade fullastade vagnar med sig, från vilka de hela tiden sålde allehanda varor till indianerna och hur de hade fortsatt tillsammans med indianerna ännu längre upp i dalen, när de väl passerat förbi samhället. Gibbon fullständigt kokade invärtes nu, när han tänkte på den snikenhet och

girighet som dessa nybyggare visade. Men han lugnade ner sig lite, när han också fick höra, att en ung affärsman i byn, en Mr. Young, faktiskt hade bommat igen sin affärsdörr och vägrat att ta emot indianernas blodspengar. Och hur han med geväret i hand hade vägrat att öppna, ens när de unga krigarna hade hotat att bränna ner hans affär. Allt hade dock lugnat ner sig, när några av de äldre indianska ledarna hade kommit och kört bort hetsporrarna. Hittills kunde man alltså fortfarande inte säga annat än att indianerna hållit sina löften om att lämna nybyggarna i dalen i fred.

Kapten John L. Humble

Här, vid Corvallis gjorde man ett tre timmar långt uppehåll för att låta djuren vila och beta, då de hade fått dåligt med föda under natten. Under tiden som man låg kvar här kom ett miliskompani till deras lägerplats. Det var ett fyrtiotal man från Corvallis med omnejd, under sin kapten, John L. Humble⁵⁹. Överste Gibbon blev mycket överraskad att se dem, för det var den här gruppen som hade övergivit kapten Rawn, när indianerna gick runt den barrikad de hade byggt där uppe i Lolo Creeks dalgång för en dryg vecka sedan. Det visade sig också att kapten Humble personligen inte heller hade varit så intresserad av att

föra sitt kompani till soldaterna. Gibbon hade redan från början instinktivt känt att han inte ville ha med de här nybyggarna att göra. Så han hade varit tämligen strikt och närmast avvisande när kapten Humble hade erbjudit sina tjänster. Han var också förvånad över den inställning kapten Humble visade och han förstod inte vad de här männen egentligen ville.

"Först kommer ni med stor entusiasm till kapten Rawns hjälp, när guvernören har kallat ut er. Sedan överger ni kapten Rawn, när indianerna går runt de barrikader som ni hade byggt. Jag förstår mig inte på er... Jag är nästan till och med beredd att kalla det ni gjorde där nere för ren och skär desertering! Och så kommer ni nu tillbaka igen, samtidigt som er kapten här", Gibbon pekade på kapten Humble, "säger att ni egentligen inte alls vill ge er i strid med indianerna, därför att dom har lovat att inte ställa till med något i dalen... Vad är det då ni vill?... Jag vill egentligen inte ha med er att göra!"

Överste Gibbon var både sur och irriterad, vände på klacken och lämnade Humble stående med sina milissoldater.

"Vi kommer att följa med er så långt som upp till Ross Hole⁶⁰", ropade kapten Humble efter överste Gibbon, som bara slog ut med armarna utan att ens vända sig om.

"Gör som ni vill, men jag vill inte ha med er att göra"... muttrade översten och försvann.

Sent på eftermiddagen hade truppen korsat Bitterrootfloden vid ett känt vadställe, som dock vid den här tiden var så djupt, att vatten hade ström-

mat in i vagnkorgarna och blött ner infanteristerna. Vid sjutiden på kvällen, efter att man även hade passerat den lilla byn Skalkaho, hade man så slagit läger på flodens västra sida, mitt emot platsen där Sleeping Child Creek mynnade i Bitterroot River. Kapten Humbles män var fortfarande kvar och slog läger en bit ifrån soldaterna. Här kunde man se det breda spåret efter indianernas enorma hästhjord och hur marken var uppriven i djupa fåror av de många släpor som indianerna fraktade sina förnödenheter på. Samtidigt som man höll på att slå läger kom ytterligare en grupp män inridande i lägret. Det var sex beridna nybyggare, som nu erbjöd sig att fortsätta tillsammans med soldaterna. Bland de här männen fanns en av bygdens allra tidigaste inbyggare. En man som hette Joe Blodgett⁶¹ och som överste Gibbon hade hört mycket talas om. Han påstods ha mycket god lokalkännedom om landen i södra delen av dalgången och även bergspassen ut ur dalen. Det här var en person som Gibbon gärna ville ha med sig.

Antingen det berodde på att indianerna medvetet färdades mycket långsamt, eller om det berodde på att Gibbons män transporterades i vagnar, det visste inte överste Gibbon, men han hade med stigande intresse noterat att de under de här två dagarna redan hade passerat fyra av indianernas lägerplatser. De färdades alltså dubbelt så fort som indianerna! Det här betydde att de redan om ett par dagar skulle kunna vara ifatt indianerna. Spänningen steg... Men skulle de hinna ifatt indianerna innan de hade hunnit ut ur dalen? Och vilken väg skulle då indianerna ta? Skulle de vika av västerut mot hemlanden igen, som löjtnant Bradley trodde, eller skulle de ge sig upp i bergen för att komma över mot buffelprärierna, som det påstods att de hade sagt till nybyggarna i dalen. Och i så fall, hur långt skulle truppen kunna släpa med sig vagnarna? Skulle man bli tvungen att börja marschera igen? Och hur långt före var indianerna då? Det här var frågor som plågor Gibbon. Men när han tog upp saken med Blodgett så såg nybyggaren överraskad på översten och intygade:

Det gamla gruvsamhället Bannack som det ser ut idag

"Det blir inga problem, överste, vi kan dra vagnarna över... Det finns en gammal väg ner längs Trail Creek på andra sidan. Jag har själv dragit vagnar... ja lätt lastade förstås... ända från Bannack⁶², nere i Grasshopper Valley, och över hit. Så ni kan nog dra era över också... Sedan beror det ju på vart rödskinnen tar vägen,

förstås..."

"Alldeles utmärkt! Tack så mycket, mister Blodgett! Det var det bästa jag hört på länge...", överste Gibbon vände sig till sin adjutant, löjtnant Woodruff, "Hörde löjtnanten? Vi kan troligen dra alla vagnarna över bergen, om vi måste ! Det var förbaskat mig det bästa jag hört sedan vi startade. Jag hade räknat med att vi skulle bli tvungna att lasta över det viktigaste på de där infernaliska mulåsnorna igen, om vi inte hann ifatt indianerna här nere i dalen. Var vänlig meddela kvartermästaren att vi troligen kan köra vagnarna hela vägen..."

Löjtnant Woodruff gjorde honnör och vände sin häst för att leta redan på löjtnant Jacobs.

"Tusan så bra!" Gibbon tog av sig hatten och torkade sig över ögonen. "Vilken väg tror ni, mister Blodgett, att indianerna kommer att ta?"

"Ja, de har ju sagt att de är på väg till kråkindianerna och sina gamla buffelmarker, så de måste ju över bergen här framme till vänster.", nybyggaren red lite närmare översten och sträckte ut vänstra armen. Han pekade söderut. "Först måste dom ta sig över Saddle Mountain, där nere, innan de kommer över till Trail Creek och kan svänga av österut. Så jag tror nog att de tar vägen genom Ross Hole och sedan över på den gamla vägen jag pratade om. Sedan skulle det inte förvåna mig om dom ämnar sig till Big Hole⁶³, för de' är en gammal lägerplats, där dom alltid brukar stanna upp under sina jaktutflykter."

"Utmärkt, mister Blodgett! Hur långt kan det vara över till Big Hole? Eller kan vi ha någon möjlighet att hinna ifatt indianerna innan de kommit så långt?"

Överste Gibbon kände sig med ens ivrig och upprymd, även om Joe Blodgett inte hade kunnat svara på de sista frågorna. Tänk om han bara hade haft några kompanier kavalleri... Han förstod att ta sig över bergen med alla vagnar säkert skulle bli ett kraftprov. Men kunde indianerna, så vore det väl skit om inte U.S. Army också skulle kunna...

Måndag 6 augusti

Med nyfunnen energi beordrade Gibbon en tidig start nästa morgon. De fortsatte nu att följa det breda indianspåret. Marken var relativt jämn och man kunde hålla god fart med vagnarna, även om man med jämna mellanrum fick passera över småbäckar och några större tillflöden från bergen i väster. Tre gånger fick de dessutom korsa flodens huvudfåra, men inga stopp gjordes förrän de kom fram till en ranch, vid Rye Creek, som ägdes av en av de sex män som kommit till lägret i går kväll, en mister Myron Lockwood⁶⁴. Här möttes de av en nedslående syn. Myron Lockwood blev alldeles vild av ilska när han såg eländet. Han hade tidigare fört sin familj i säkerhet i Deer Lodge, men nu när han på nytt kom hem fann han hela sitt hus förstört. Allt bohaget utkastat på gårdsplanen och sönderslaget. Porslin och glas krossat. Gardiner nerrivna och sönderskurna. Fönsterrutor utslagna. Alla bäddmadrasser sönderskurna och fjäderstopningen spridd för alla vindar. Mat och löst bohag som hade passat indianerna var bortfört. Nere vid stallet gick nu sju stycken flugbitna och slutkörda indianhästar i stället för hans egna dragdjur. Han gick tyst runt bland resterna av sitt hem. Det här

var alltså resultatet av den uppgörelse kaptan Humble hade gjort med Looking Glass vid Fort Fizzle. Ett löfte om att få passera dalen mot att inga nybyggare skulle lida någon skada... Ett löfte som alltså inte var värt något alls. Indianer kunde man inte lita på. Det menade han sig veta sedan tidigare och det här var nu bara ännu ett bevis för det... Han tog av sig hatten, strök sig över ögonen, spottade på marken och skrek ut sin ilska.

"Det här ska nå'n förbanne mig få sota för" !!!

Överste Gibbon red fram till den skakade mannen, böjde sig ner och sa:

"Mister Lockwood, ni har mina sympatier... Men gör bara en anmälan till min adjutant här, löjtnant Woodruff och värdera era förluster, så är jag säker på att Indianbyrå⁶⁵ har fonderade medel för de här indianerna, som de kan ta pengar ur och se till så att ni hålls skadeslös. Vi måste tyvärr fortsätta nu".

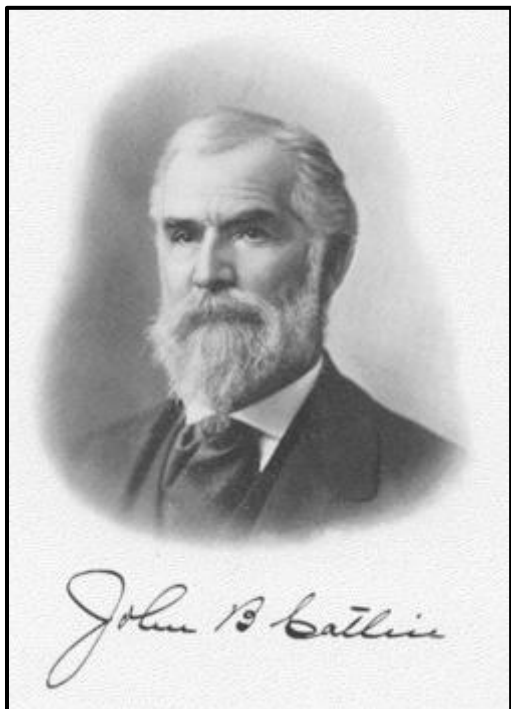
Myron Lockwood såg surmulet upp på översten, muttrade något ohörbart, spottade ännu en gång på marken och sparkade till en rotkorg som låg på marken vid hans fötter. Så vände han ryggen åt det ruinerade hemmet, satt upp på sin häst och följde efter soldaterna.

Men flera av kaptan Humbles hemvärnsmän hade börjat viska sinsemellan och flera av dem antydde att de nu inte ville fortsätta längre. De kallade på sin kaptan och menade, att det här var ju inte vad de hade lämnat sina hem för. Indianerna hade inte hållit sitt löfte, men nu var de ju säkert redan ute ur dalen. Alla undrade om det kanske kunde finnas flera eftersläntare nere i dalen och många var oroliga för de hem och de familjer de hade lämnat efter sig i Corvallis. Här såg man ju vad som kunde ske. Flera av dem sade sig nu ha fått nog och tänkte vända hem igen. Kaptan Humble var heller inte speciellt trakterad av att fortsätta. Översten hade ju varit direkt avvisande och hade sagt att han inte ville ha dem med sig. Kanske var det tid nu att ta honom på orden.

Strax efter att de lämnat Lockwoods ranch vid middagstid gjorde man halt för att äta och låta djuren vila. Här sökte kaptan Humble upp överste Gibbon och meddelade honom att hans män inte ville fortsätta längre. Gibbon var inte förvånad och talade på nytt klarspråk och sade att för hans del spelade det ingen roll. De kunde rida hem igen om de ville. Mera blev inte sagt och kaptan Humble vände tillbaka till sina män. När sedan gruppen på nytt bröt upp på eftermiddagen så var det bara en del av Humbles män som följde med, medan de andra fortfarande satt kvar vid lägerplatsen och dividerade sinsemellan om hur de skulle göra. Överste Gibbon tog ingen notis om dem.

Någon timme senare syntes dammoln nere i dalen och efter en stund närmade sig en grupp ryttare. Det visade sig vara de två saknade officerarna, kaptan Constant Williams, kompani F och underlöjtnant Van Orsdale, som nu hade kommit ifatt. Med sig hade de det nedslående meddelandet från guvernören att inget av passen i södra änden av dalen hade kunnat besättas av några milisstyrkor, då Krigsdepartementet inte godkänt nyttjandet av sådana. Men tillsammans med officerarna kom ändå ytterligare en grupp hemvärnsmän ridande. Något överraskande var det kaptan Humble, med ett antal av sina män, som nu tydligen hade ändrat sig och beslutat följa med soldaterna. Dessutom kom tillsammans med dem ytterligare ett drygt tret-

tiotal hemvärnsmän från kompaniet i Skalkaho⁶⁶, under sin kapten John B. Catlin⁶⁷. Nya diskussioner uppstod med överste Gibbon, som slutade med att kapten Humble sade sig vara villig att fortsätta fram till Ross Hole, men inte längre. Även kapten Catlin var tämligen avvaktande och påstod att det var hans män som hade krävt av honom, att han skulle leda dem, för de ville vara med och "se till att patrasket oskadliggjordes", som de hade sagt.

Samtidigt som det här resonemanget pågick, kom några av Blodgetts män, som Gibbon tidigare hade skickat i förväg för att se vart indianerna tagit vägen, tillbaka och rapporterade, att indianerna så sent som den här morgonen hade varit i Ross Hole och nu var på väg österut över bergen mot Big Hole. Det slutade med att kapten Humble upprepade att han och hans män skulle följa med till Ross Hole, men inte längre. Och kapten Catlin sade att han skulle vara tillgänglig till soluppgången nästa dag för att se om det då fanns så många hemvärnsmän kvar att det var någon mening med att ansluta sig till soldaterna.

Överste Gibbon blev ännu mera irriterad över deras obeslutsamhet, klev av hästen och vinkade till sig de båda miliskaptenerna. Så sa' han:

"Se till å' samla era män här, så att jag får säga dem ett och annat!"

När de drygt sjutio männen slutligen var samlade tog han till orda:

"Det ska ni veta, män, att vi tänker ge indianerna en rejäl fight, när vi väl hinner ikapp dem, vilket jag menar att vi kommer att göra inom ett par dagar. Och om det är så att ni verkligen menar allvar med att ni vill följa med, så kan jag lova er att ni kommer att få ta en lika viktig del i striden som mina soldater. Men det kommer att vara under befäl av våra officerare!"

Det började muttras i leden och männen såg på varandra och på sina kaptener. Men ingen sa något och Gibbon fortsatte.

"Jag har förstått av ert gnäll att ni inte har några matransoner med er, men jag lovar er att mina soldater kommer att dela sina ransoner med er allihopa."

Genast blev det lite lättare tongångar i gruppen av män. Många såg ånyo på varandra och nickade.

"Och dessutom", Gibbon fortsatte, "jag kommer att vid första bästa tillfälle se till att skilja av indianernas hästhjord. Där finns flera tusen och jag lovar er att ni var och en ska få en riklig tilldelning, efter att mina män har fått vad de behöver för att slippa gå tillbaka."

Det var något som männen gärna ville höra. Ett försiktigt jubel kunde höras och männen sågs knuffa vänskapligt på varandra. För ett sådant er-

bjudande kunde de väl tänka sig att ställa upp.

"Så de av er som fortfarande inte vill vara med kan följa med era kaptenener hem nu när som helst. Ni andra, som väljer att göra en insats och följer med oss, står nu under löjtnant Bradleys befäl. Löjtnant Bradley, här", han pekade på löjtnanten, "har befälet över de soldater som är beridna, så vi räknar med att ni som grupp, under hans befäl, kommer att få spaningsuppdrag och vaktjänster. Är det uppfattat?... "

Kapten Catlin steg fram, vände sig mot männen och sa:

"Som jag sa' förut, så kommer jag att vara kvar till soluppgången i morgon. Om det då finns tillräckligt många kvar här, som vill fortsätta, så kan de ansluta sig till mig. Det gäller även Humbles män, om de vill, å' om kapten Humble nu inte vill följa med längre."

Humble kände sig kanske utpekad, för han stegade också fram och vände sig till männen med orden:

"Jag har sagt att jag och de av mina män som vill följer med fram till Ross Hole. Men därifrån får ni klara er utan mig. De av mina män som då vill fortsätta därifrån får ansluta sig till kapten Catlin, här..."

Därmed var det lilla samtalet slut och Gibbon, som redan hade vänt de båda hemvärnskaptenerna ryggen, beordrade avmarsch. Med vägvisaren Blodgett och Gibbons chefspejare Bostwick i spetsen satte sig vagnståget i rörelse igen. Efter en kort stund kom de till platsen där det som kallades "Det gamla Nez Percespåret", det spår som nez percéerna brukade använda, när de färdades till buffellandet i öster. Det var det här spåret som löjtnant Bradley hela tiden hade sagt, att han trodde indianerna skulle slå in på, för att den vägen återvända mot sina hemtrakter i Idaho. Men här såg man tydligt hur det stora spåret i stället nu fortsatte mot sydost, över emot Robbins Gulch dalgång och Bradley fick nu hålla med om att han hade haft fel. Indianerna var helt klart på väg mot Ross Hole, precis som Bostwick tidigare hade rapporterat. Men här blev man plötsligt varse en annan intressant sak. Från väster, längs det gamla Nez Percespåret, utför Bitterrootflodens West Fork, kunde man se spår efter en mindre grupp indianer. Josephs grupp hade tydligen här fått förstärkning av ytterligare indianer som kom från Clearwaterlandet på andra sidan Bitterrootbergen.

Direkt när man kom ner i Robbins Gulch trånga dalgång blev det stopp. Här hade så mycket skog fallit i de hårda snöstormarna, att det helt enkelt inte gick att ta sig fram med vagnar. Henry Bostwick pekade i stället upp mot sluttningarna på sydsidan av Saddle Mountain.

"Vi måste ta oss upp där", sa han, "här nere tar vi oss inte fram. Det är ännu värre längre ner".

Klockan var omkring tre på eftermiddagen, när vagnståget vek av ifrån indianernas spår och började streta uppför en brant ås, som bara blev brantare och brantare ju längre upp man kom. Men gruppen kämpade på. Männen hade fått kliva ur vagnarna och nu hjälpa till att skjuta på. Efter mycket svett och svärande kom man äntligen upp, bara för att se ännu en högre ås

längre fram, som man måste över. Men nu var man uppe över trädgränsen, så det fanns inga hinder av fallna träd längre. Även nästa höjd klarades av, bara för att se ytterligare en, ännu högre ås framför sig. Solen hade då börjat närma sig de snöklädda bergstopparna på västra sidan av dalen man hade kommit uppför. Överste Gibbon insåg att man inte skulle hinna över berget innan mörkrets intåg och frågade därför Blodgett hur långt det kunde vara kvar. Joes svar blev mycket nedslående. Han pekade på en hög bergstopp långt nere i sydost.

"Spåret går upp där", sa' han och pekade mot bergstoppen, "vi ska rakt upp över den där toppen"!

Gibbon blev svarslös. Luften gick nästan ur honom och han förstod att det inte skulle finnas någon som helst chans att komma över vattendelaren så snabbt som han hade hoppats. Han bestämde sig för att rida i förväg, för att se hur terrängen såg ut längre fram. Men rätt så snart insåg han, att det inte var lönt att försöka nå högre upp och han sökte i stället upp en tämligen slät plåtå uppe på bergssidan, där han beslutade att truppen måste slå läger. De sista vagnarna nådde inte fram förrän efter mörkrets inbrott och det blev till en förfärlig natt för både män och djur där uppe på berget. Ingen ved att elda med. Inget vatten att koka kaffe på. Inget vatten heller för de törstiga djuren, som man fick vakta hela natten, för att hindra dem från vandra iväg i jakt på de våta dropparna. När solen väl gått ner blev det dessutom kallt och det var inte många som fick någon blund alls i ögonen den natten.

Tisdag 7 augusti

Natten var så kall och ingen kunde sova särskilt mycket, så Gibbon beordrade avmarsch redan omkring klockan fyra på morgonen. Någon timme senare var karavanen på väg upp mot den brantaste delen av höjdstigningen. Här var det så brant att dragdjuren, trots att man dubbelkopplade spannen inte förmådde dra vagnarna upp. I stället fick man även koppla dragrep och männen fick hjälpa till att dra. I snigelfart avverkades meter för meter och först fyra timmar senare stod man på toppen. Efter en välbehövlig paus fortsatte man så nerför på andra sidan. Ner mot Ross Hole. Här gick det lättare, även om det tog en del tid att röja alla fallna träd som låg huller om buller överallt. Klockan tio på förmiddagen hade man äntligen nått en plats längre ner på sluttningen, där det fanns vatten och där man kunde göra ett uppehåll för att tillreda och äta lite frukost och låta djuren beta på sluttningen. Här sökte nu överste Gibbon upp hemvärnskaptenen John Humble.

"Kapten Humble, vi är nu snart nere i Ross Hole, där ni tänkte lämna oss. Men innan dess vill jag att ni tar era män och rider ner i dalen, söker upp deras spår för att ta reda på var indianerna finns", sa' han till den överraskade kaptenen.

"Följ deras spår... hur långt, sir?"

"Tills att ni har lokaliserat dom. Och där vill jag att ni gör vad ni kan för att stoppa upp dom, till jag kan komma ifatt er med resten av truppen. Försök att skära av dom från sina hästar, eller vad som helst, så att de hindras att fortsätta..."

"Men, sir... det är ju en omöjlighet med bara mina fyrtio män. Det skulle

vara en alltför stor risk..."

Det här var vad Gibbon hade väntat på. Nu såg han sin chans att sätta den ovillige kaptenen på plats:

"Så ni vägrar en order, kapten?"

Kapten Humble såg närmast förvirrad ut, bytte fot och såg bort mot sina män, som fortfarande satt eller låg på marken och åt resterna av sin frukost, men så drog han andan och vände sig mot översten igen.

"Jag kan ta fyra av mina män om översten också ger mig fyra av era beridna soldater och vi kan söka upp indianernas spår nere i dalen och sedan komma tillbaka och rapportera vart de har tagit vägen...", försökte han föreslå.

"Men ni menar, att ni inte tänker försöka hindra indianerna från att fortsätta?" Överste Gibbon såg uppfordrande på kaptenen.

Kapten Humble insåg att han nu måste bestämma sig och sätta ner foten. Så han sträckte på sig, såg Gibbon rakt in i ögonen och sa:

"Nej, general, jag tänker inte utsätta mina män för den risken! Det är alldeles för farligt... det är ju till och med orimligt..." Han slog ut med armarna. "Stoppa indianerna med mindre än tio man...", han såg sig på nytt om, som om han sökte stöd från någon annan.

Men överste Gibbon gav sig inte. Nu skulle han löpa linan ut. Han hade retat sig länge nog på de, som han tyckte både arroganta och vacklande hemvärnsmännen. När det gällde att utnyttja situationen för egen vinnings skull, då var det inga problem. Som när de kunde nedlåta sig till att sälja allt vad de kunde till indianerna för att tjäna grova pengar. Eller som nu, när han hade föreslagit dem att de själva kunde få ta så många av indianernas hästar som de kunde skilja ut, när indianerna väl var infångade. Då ville de vara med. Men när det gällde att ta några risker för att uppnå det, då var de inte så intresserade. Gibbon hade nu uppammat en inre ilska som han måste få utlopp för.

"Tycker alla era män likadant som ni, kapten?", frågade han med skärpa i rösten.

"De har valt mig som sin ledare, så jag för deras talan, sir."

Det var tyst en stund, men så tog Gibbon ett steg fram mot kapten Humble, hötte med pekfingret och sa:

"Låt oss gå och höra vad de själva säger om det..., kapten!"

Han gick förbi den överraskade kaptenen och stövlade med sin haltande gång bort till hemvärnsmännen, som alla reste sig när det såg översten komma.

"Jag har hört att ni män inte skulle ställa upp på ett viktigt spaningsuppdrag. Ett spaningsuppdrag som avser att lokalisera fienden, så att vi kan angripa dom på det mest effektiva sättet. Ett spaningsuppdrag som också skulle gå ut på att när ni har lokaliserat fienden försöka förhindra att de flyr undan..."

Han såg sig om bland männen, som i sin tur tittade på varandra.

"Vem har sagt det?", var det någon som frågade. Då steg kapten Humble fram.

"Den som har sagt det är jag och dom som jag tror att jag talade för kan följa mig, för nu lämnar jag det här uppdraget och vänder tillbaka hem.

De som inte vill följa med mig hem kan ansluta er till kapten Catlin, här", sa han och pekade på Skalkahokompaniets ledare. Överste Gibbon tog så till orda igen:

"Så ligger det alltså till. Nu är det tid för er män att ta ställning till hur ni vill göra. Men jag vill inte ha några civilister med mig, som jag inte kan lita på att göra sitt och ta sin andel av ansvaret för det företag vi har framför oss."

Han såg sig ånyo omkring bland männen. Till en början var det alldeles tyst, men sedan började den ene efter dan andra att gå bort mot sina hästar. Gibbon vände sig mot kompanikaptenen:

"Mister Humble...?"

John Humble svängde runt sin häst och satte foten i ena stigbygeln.

"Det här är så långt som jag följer den här armén", sa han och svängde sig upp i sadeln. "Alla ni män som nu vill återvända hem kan följa mig..."

Ett fyrtiotal män sökte upp sina hästar, satt upp och sällade sig efter hand till sin kapten, som en sista gång såg sig om bland männen för att se om det inte var någon mera som skulle följa honom.

"Då så, karlar, då ger vi oss av. Ni andra kan följa med kapten Catlin. Jag är inte den som är ute för att skjuta på kvinnor, barn och gamlingar. Armén har ett uppdrag och de gör det på sitt vis. Jag skjuter inte på folk som har varit mina vänner i alla år."

Så vände han hästen och gruppen började rida upp mot slutningen igen för att återvända hem till Bitterrootdalen. Överste Gibbon väntade ytterligare några minuter, medan han såg gruppen avlägsna sig. Sedan vände han sig till trettiofem som hade blivit kvar och sa:

"Ni hörde kapten Humble... Armén har ett uppdrag... Låt oss ta itu med det... Nu!"

Färden ner mot Ross Hole gick nu förhållandevis lätt, förutom att de med jämna mellanrum fick röja undan kullfallna träd för att vagnarna skulle ta sig fram. Nere i Ross Hole fann man på nytt spåret efter indianerna och man passerade ytterligare en av deras övernattningsplatser. Henry Bostwick påstod att de nu på sin höjd bara var någon dag efter indianerna och truppen ökade farten ytterligare för att minska det avståndet.

Men så hade man passerat genom Ross Hole och nu skulle man över bergen på dess östra sida. Först fick de följa Camp Creek söderut, för att komma till ett pass där det gick att ta sig över berget och komma till vägen som därifrån gick nerför Trail Creek och ledde till Big Hole. Dalen där man visste att indianerna alltid brukade slå läger på sina vandringar till buffellanden i öster. Överste Gibbon tackade sin lyckliga stjärna för att han lyckats engagera Joe Blodgett som vägvisare. Här hade man aldrig hittat själva. De här områdena var inte så tydligt markerade på arméns kartor. Vägen upp mot passet skulle visa sig utgöra, om inte fullt ut lika svårt som gårdagens, så ändå kräva ett rejält dagsverke. Joe Blodgett varnade dock för, att de längre fram skulle komma till ännu ett berg som var betydligt svårare. För Gibbon lät det närmast omöjligt. Skulle det verkligen kunna bli ännu svårare än det här?

Djuren var nu så tröttkörda att Gibbon bestämde sig för att slå läger redan på eftermiddagen, efter att man bara hade klarat av att förflytta sig två mil. Under tiden som övernattningslägret höll på att upprättas sökte löjtnant Bradley upp överste Gibbon.

"Överste, sir, jag tror att vi med hjälp av de civila milismännen skulle kunna utrusta en spaningspatrull som under natten kunde försöka lokalisera fienden. Det skulle ge oss bättre möjligheter att snabbt komma i läge att slå till mot dem i morgon. Jag är beredd att leda ett sådant företag, om översten vill överväga det..."

Löjtnant Bradley var Gibbons normala val när det gällde att utrusta spaningsgrupper. Det var han som förra året hade varit först på platsen vid Little Bighorn och där sett kvarlevorna av general Custers stupade soldater. Han var en soldat med god utbildning och ett gott psyke. Han var omtyckt bland manskapet och han utförde alltid sina kommenderingar till full belåtenhet. Om någon skulle klara ett sådant här uppdrag, så var det han.

Gibbon såg på sin unge löjtnant. Han tog sig om hakan och funderade.

"Ja, det kanske vore en bra idé. Jag ska fundera lite på det och prata med kapten Catlin och med Bostwick. Kan vara en bra idé... faktiskt..."

Sedan dröjde det inte länge förrän han kallade till sig löjtnant Bradley igen.

"Löjtnant Bradley, er idé har mött godkännande överallt där jag har frågat. Ni får ta befälet över en grupp... beridna förstås ... Ta sextio män, både militära och civila. Både kapten Catlin och Bostwick följer med. Naturligtvis också Blodgett. Utan honom hittar ni aldrig ner där. Nej, för resten, jag tror jag behöver honom här för att få hjälp med vagnarna. Ni har nog lättare att hitta själva, bara ni kommer ner till Trail Creek, så löser ni det nog därifrån. Men ta också sergeant Page och hans kavallerister från 2:a Kavalleriet och så många av våra egna beridna soldater som kan ställa upp. Sedan får kapten Catlin fylla upp med resten. Kanske vi inte får ihop riktigt sextio, men ta så många som möjligt. Och jag föreslår att ni också tar med löjtnant Jacobs, så att ni är två officerare."

"Tack för förtroendet, överste. Jag ska omedelbart se till att samla detaljen. Vet Jacobs om det?"

"Ja, jag har pratat med honom och han är full av tillförsikt. Han ser fram emot uppdraget. Han blir ett bra komplement till er, löjtnant. Jag har fullt förtroende för er båda. Jag vet att ni kommer att göra ert bästa för att ha lokaliserat indianerna innan morgonen."

"När vi väl når kontakt med fienden, vilka är våra order då?"

"Sänd en kurir tillbaka till oss så fort som möjligt."

"Är det också överstens tanke att vi förväntas angripa fienden, eller störa dem på något sätt?"

"Ja självklart... Försök att driva bort indianernas hästhjord. Då skulle mycket vara vunnet. Verkar ju inte som om de vet att vi är här, med tanke på hur långsamt de har förflyttat sig. Så kanske de inte har varit så noga med vakter. Men ta det försiktigt. Ni är bara sextio man! Det viktigaste är att ni har spårat upp dom och meddelat mig."

Klockan hade hunnit bli omkring fem på eftermiddagen när Bradley och Jacobs ledde sin grupp bort från lägerplatsen. Det var kapten Catlins 38 man och så var det de 11 beridna infanterister från kompani F och de 8 kavalleristerna ur 2:a Kavalleriregementet, som alla hade kommit med kapten Browning från Fort Ellis. Totalt var de ungefär 60 man. Med Henry Bostwick i täten red de nu först de första kilometrarna upp till passet och startade sedan nerför sluttningen på östra sidan av höjdkammen. Med undantag för en del platser där vindfälld skog blockerade vägen gick det relativt fort, ända till det började skymma. Men då närmade de sig Trail Creeks källflöden och där menade Bostwick att man bara hade att följa bäcken. Han skulle ändå med jämna mellanrum försäkra sig om, att han kunde se spår efter indianerna, men han sade sig vara tämligen säker på att indianerna också hade följt vattenleden.

Därefter mera snubblade de sig fram ledande sina hästar i stället för att rida och tiden började rinna iväg. Inga spår syntes till efter det indianläger som de hade räknat med skulle finnas någonstans på sluttningen längs Trail Creek. Ingen rök, inga hundskall, inga röster. Men Bostwick försäkrade löjtnanterna, att indianerna fanns där framme någonstans. De kunde heller inte ha hunnit så långt...

Hela natten trevade de sig fram genom mörkret, snubblade, skrapade sig på armar och ben, fick svängande grenar i ansiktena och förbannade den slingrande floden, som det fick lov att passera gång på gång. Men när morgonljuset började återkomma gick det lite lättare. De kunde sitta upp igen och de kunde på nytt öka farten en smula.

Onsdag 8 augusti

I det kläna morgonljuset kisade löjtnant Bradley förgäves framåt genom de täta buskagen som växte här och där längs Trail Creek. Så höll han upp handen som ett tecken på att truppen skulle stanna.

"Har vi alla med oss?", sa han till de närmaste männen och alla vände sig om som om de skulle börja räkna männen bakom. Men ingen visste och det hördes bara ett mumlande.

"Kanske skulle vi göra en paus här och låta hästarna vila", föreslog löjtnant Jacobs.

"Nej, om vi gör det så lär vi aldrig hitta indianerna innan det är för ljus för att skära av deras hästhjord. Damn, jag var säker på att lägret skulle ha legat där nere", sa han och pekade framåt igen, samtidigt som han vände sig mot löjtnant Jacobs. "Jag var säker på att det skulle ligga där framme, där du ser att det öppnar sig lite", han böjde sig framåt och höll upp handen över ögonen för att skärma av den ljusnande himmelen. "Men nu vete tusan, vi har inte hittat dom än å' nu börjar det bli för ljus för att vi skulle kunna driva bort deras hästhjord utan att de upptäckte oss... Jag måste nog skicka ett meddelande till översten..."

Han tog upp en liten anteckningsbok ur bröstfickan och en pennstump och började skriva:

Colonel Gibbon

... på grund av mörkret, den besvärliga terrängen och att vi varit tvungna att passera över Trail Creek fram och tillbaka åtskilliga gånger, har vi ännu inte kommit ner i dalgången så långt som vi hade önskat. Vi har inte nått kontakt med indianerna och nu börjar det tyvärr bli alltför ljus för att vi med ett positivt resultat skulle kunna driva bort deras hästhjordar, varför vi överväger att slå läger här och avvakta överstens ankomst med resten av truppen...

Lt. J. H. Bradley

act. Chief of Scouts

Han rev ur sidan ur anteckningsblocket, vek ihop det och kallade på en frivillig att ta på sig ansvaret för att föra meddelandet tillbaka till överste Gibbon. Kapten Catlin skickade fram en av sina män, som han påstod nog säkert skulle hitta och mannen tog lappen, vände sin häst och var snart borta bland buskagen.

"Vi får försöka att breda ut oss lite", löjtnant Bradley vinkade till sig kapten Catlin på nytt. "Kapten, ta Bostwick här och några av era mannar och sprid er upp i skogsslänten här till vänster, medan vi fortsätter framåt", sa han till miliskaptenen, som bara nickade och vek av bakåt, tätt följd av Bostwick, för att plocka ut ytterligare några män ur sin grupp. Sedan försvann de upp mot slänten och var snart också uppslukade av den täta vegetationen.

Bradley vände sig till de män som nu stod närmast:

"Vi måste vara nära fienden nu, även om vi fortfarande inte ser dom", närmast viskade han, "vi fortsätter, men nu är det av yttersta vikt att vi är så tysta vi kan. För ordern bakåt!"

Så vinkade han med armen, att truppen på nytt skulle sätta sig i rörelse. Sakta och försiktigt gick det. Löjtnant Bradley väntade spant på att det när som helst skulle kunna dyka upp någon överraskning i form av en indiansk vaktpost. Men inget hände och de fortsatte allt närmare ner mot Trail Creeks⁶⁸ sammanflöde med Ruby Creek⁶⁹. Tiden tycktes nästan som den stod stilla. Kanske hade det gått tio minuter. Eller femton, eller... kanske var det en hel timme... Då spratt löjtnanten till. I skogen till vänster hördes plötsligt tramp av hästar. Och det rasslade i grenverket. Ut ur skuggorna dök plötsligt Bostwick upp. Och bakom honom skymtade kapten Catlin.

"Löjtnant... löjtnant Bradley", det var Catlin som med andan i halsen försökte berätta. Löjtnant Bradley kände magmusklerna dra ihop sig. Han grep efter sin pistol, samtidigt som han avbröt Catlin med orden:

"Fienden... är de efter er?"

"Nej sir", svarade Bostwick, "men vi har sett dom... Bara just runt den där utskjutande skogsdungen", och han vände sig om och pekade mot nordost.

"Ja, vi vet nog inte... vi har egentligen inte sett dom än. Men vi har hört dom längre ner", fyllde kapten Catlin i.

Det hördes att de båda var upphetsade.

"Vi hörde hundar skälla och vi hörde hur de höll på att hugga ved, eller

nå't", sa han sedan efter att ha tagit ett djupt andetag.

"Blev ni upptäckta? Verkar det som om dom såg er?"

Tankarna for genom Bradleys huvud. Tänk om indianerna redan hade sett dem... Tänk om det snart kom stora krigarskaror strömmande ut genom skogen... De var ju bara sextio man och alla var utspridda som på ett långt led. Det här var ingen lämplig plats att bli angripna på. Men så lugnade han ner sig, när Bostwick sade att det inte verkade som att de blivit upptäckta.

"Vi har ett par man kvar där borta, som har order att signalera om indianerna kommer", sade han.

"Men ni såg inte lägret, då?" frågade Bradley.

De två bara skakade på huvudena.

"Såg ni något av deras hästhjordar, då?" frågade löjtnanten sedan.

Men även på det svarade de två endast med huvudskakningar.

De båda löjtnanterna Bradley och Jacobs såg på varandra. Här gällde det nu att fatta beslut. Deras order var att först och främst sända en kurir till överste Gibbon, men sedan också om möjligt försöka skilja av indianernas hästar och därmed göra indianerna handikappade. Utan sina hästar skulle de inte kunna fly undan. Bradley såg upp mot himlen. Det var nu nästan ljusst. Så tog han Jacobs i armen.

"Kom", sa han och drog Jacobs med sig, "vi måste se för oss själva."

Men så vände han sig till kapten Catlin igen:

"Är det långt?"

"Nej, inte alls. Det var alldeles där", och han vände sig igen bakåt och pekade mot nordost, "där borta, alldeles bakom den där utskjutande tallungen, kanske det är någon kilometer, eller ett par... Där bortom kom vi fram mot en öppen slänt, så vi höll oss kvar lite högre upp i skogen. Det var då vi hörde röster och yxhugg. Jag tror det var kvinnor som höll på att hugga ved lite längre ner. Men vi såg inga. Vi lämnade kvar korpral Luttman där borta, när vi red tillbaka hit för att rapportera. Ni hittar honom uppe på åsen där. Men rör er försiktigt. Ljudet hörs väldigt tydligt. Man hör det, om man själv är tyst."

Löjtnant Bradley bara nickade, men så sade han:

"Kapten Catlin, se till så att männen får passa på att äta frukost nu, medan vi tar oss en titt. Men inga eldar..! Och", han såg sig sökande om till han fann den han sökte, "sergeant Wilson⁷⁰, sergeanten tar kommandot över soldaterna här till vi kommer tillbaka".

Så nickade han ånyo mot löjtnant Jacobs och de båda satt upp och red

Sergeant Milden Wilson

iväg i riktningen som Bostwick hade pekat ut. De befann sig fortfarande i en tämligen tät barrskog och det var inte lätt att se något alls. Men redan efter någon knapp halvtimme så glesnade det en aning fram mot höger och de såg en skymt av ljusreflexer som av solljus som glittrade i vatten. Bradley höll upp handen och de båda stannade.

"Hörde du nå't..? Lät det inte som yxhugg..?, de båda satt tysta, men ingen visste säkert. Så de fortsatte ytterligare en bit framåt, samtidigt som de drog sig lite högre upp på den åsrygg de nu hade kommit fram till. Där såg de plötsligt korpral Luttman, som hade rest sig upp bland buskarna och vinkade åt dem. Väl framme viskade han till dem.

"Vi har indiankvinnor där nere nå'nstans", han pekade ner mot sluttningen, "kanske bara några hundra meter, eller så. Jag har hört dom tjattra med varandra hela tiden. Så jag antar att lägret ligger där, men jag har inte sett nå't... ingen rök... inga indianer... ingenting."

Alla tre stod tysta och lyssnade. Efter en stund hördes tydligt yxhugg och de hörde röster, men såg inget. Hundar hördes också skälla längre bort, men inget annat.

"Korpral, stanna här och ta hand om de här hästarna. Vi ska ta oss en närmare titt", sa löjtnant Bradley och knyckte med huvudet åt löjtnant Jacobs. "Kom så ser vi om vi kan komma lite närmare."

De två smög sig så tyst de kunde i riktning mot där de hört rösterna. Men växtligheten var så tät, att de inte kunde se mera än några meter framför sig.

"Där framme", sa löjtnant Jacobs och pekade, "där är ett rejält träd som det går att klättra i. Ska vi prova och se om vi kan komma upp så högt att vi ser över skogen"?

De två såg på varandra. Det var ett riskabelt företag. Lika väl som att de kunde ha tur och komma upp så att de fick friare sikt, likaväl kunde det hända att de själva blev upptäckta, när de inte längre hade buskagen att dölja sig i. Det skulle ju vara ett mycket prekärt läge, om de plötsligt blev upptäckta där uppe i trädet, utan möjlighet att kunna klättra ner och komma undan. Men de kom ändå fram till att det kunde vara värt ett försök. Så de båda tog av sig sina rockar och började klättra. Sakta och försiktigt tog de sig upp, meter för meter. Det dröjde heller inte länge förrän de var så högt, att de såg ut över de lägre buskagen. Till vänster, rakt norrut, såg de hur en stor, öppen sluttning bredde ut sig bortom den skogsdunge de nu befann sig i. Och där såg de hästar... hundratals hästar. Hästar som gick och betade på sluttningen. Instinktivt försökte de båda att krypa ihop och liksom gömma sig bakom den grova trädstammen. Men efter några ögonblick släppte spänningen igen. Det verkade inte som att det fanns några indianska vakter i närheten av hästarna. De två nickade åt varandra och fortsatte att klättra ytterligare några meter. Till slut var de så högt uppe att de kunde se tämligen obehindrat över skogen. Det som de då såg fyllde dem med både glädje och nervositet. Där nere låg det... Det stora indianlägret. Alldeles nedanför den kala grässluttningen med alla hästarna, som de hade sett tidigare, bredde täta buskage av al och vide ut sig. Mellan buskarna och träden skymtade man här och där små vattenspeglar. Big Hole River rann här slingrande fram genom en flack gräs- och buskmark och på den andra sidan floden såg

de två nu hur en mängd tipier hade rests på en tämligen öppen grässlätt längs flodens östra strand. Båda såg tysta på varandra. Det var ett stort läger. Man kunde inte se riktigt hela lägret, då en del tipier fortfarande skymdes av buskagen längs floden. Men man upplevde det som minst ett femtio-sextiotal skinntält som stod i en stor krök som floden gjorde just där. Bland tälten sågs kvinnor bärande på allehanda föremål. Eldar brann här och där och hundar och ungar sprang stojande runt överallt. Längre bort på slätten, nästan ända bort mot bergen på dalens östra sida kunde man se ridande indianer. Det verkade som att de hade kapplöpningstävlingar där. Utanför en del tält sågs äldre män sitta och prata och röka. Allt verkade frid och fröjd. Det tycktes inte som att indianerna hade några vakter ute någonstans. Jo, borta bland hästarna kunde man nu se unga män som satt orörliga på sina hästar i hjordens utkanter. Det var säkert de som vaktade hästhjorden.

Efter bara ett par minuter tecknade de två åt varandra att det fick vara nog och de började att klättra ner igen. Väl nere på marken andades de ut och kände att de kunde skatta sig lyckliga över att ingen verkade ha upptäckt dem. På väg tillbaka till platsen där korpral Luttmann stod med hästarna, frågade Bradley:

"Joshua, såg du hur många tält det var?"

"Nej... Ja... jo jag försökte göra ett överslag... Det var minst ett sjuttio-tal som jag såg... Men jag tror det fanns flera närmare floden, som man inte såg bakom buskarna. Men minst sjuttio, i alla fall, tror jag. Hur många såg du?", svarade löjtnant Jacobs, med lite darr på stämman. Spänningen och ansträngningen efter klättringen hade gjort honom darrig.

"Jag vet inte. Jag räknade inte. Men det kan nog säkert ha varit som du säger... Nu måste vi direkt få iväg ett bud till översten..."

De två halvsprang hukande det hundratal meter genom buskagen till platsen där de lämnat hästarna. Korpral Luttmann stod där med alla tre hästarna och deras grimskäft lindade runt vänster arm. Han hade dragit sin pistol och man såg att han var på helspänn. När han såg att det var de två löjtnanterna som kom, utbrast han:

"Oh, tack och lov att det är ni... Har ni sett några indianer?..."

Så sträckte han upp sig, när han kom på att han stod inför överordnade.

"Ursäkta löjtnant, jag blev nog lite nervös... ja... jag tror det... Det kunde ju faktiskt ha varit indianer..."

Han viftade liksom avvärjande med högerhanden, där han fortfarande höll pistolen.

"För Guds skull, karl, stoppa undan revolvern, innan ni skjuter oss båda två!" utbrast löjtnant Bradley och hukade sig hastigt undan åt sidan. "Se så, låt oss få våra hästar nu, så att vi kommer tillbaka till de andra."

Efter att de på nytt förenats med resten av gruppen och löjtnant Bradley i all hast hade skrivit ett meddelande till Gibbon kallade han på Henry Bostwick.

"Bostwick, ta det här meddelandet direkt till överste Gibbon och meddela honom att vi ligger kvar här i avvaktan på att resten av truppen kommer

hit. Det är för sent nu att driva bort hästarna. Det är för ljus och vi såg ett flertal indianer som övervakade hjorden."

Bostwick tog meddelandet och drog sig genast uppför slänten, där han snart försvann i de täta buskagen. Under tiden kallade Bradley till sig kapten Catlin och berättade vad de hade sett under sin rekognosering.

"Så, nu när det har hunnit bli så ljus så finns det ingen chans att vi skulle kunna driva bort hästarna utan att det upptäcktes av indianerna. Och hade deras vakter slagit larm så hade vi inom några minuter haft tvåhundra-femtio krigare svärmande omkring oss. Det hade vi aldrig klarat... Så min tanke är att vi nu gömmer oss här, så gott det går och väntar på att översten kommer med resten av truppen. Låt oss bara hoppas att indianerna inte misstänker något, utan att vi kan hålla oss gömda så länge det behövs."

Kapten Catlin bara nickade samförstånd. Det fanns inte så mycket annat att göra.

"Tror löjtnanten att det är säkert att ligga kvar här, eller borde vi dra oss tillbaka ytterligare en bit?" var hans enda fråga.

"Nej, jag tror vi kan stanna här", svarade Bradley, "det verkade inte som att indianerna hade någon aning om att vi var här. Undrar bara hur länge det kommer att dröja innan vi kan räkna med att de andra hinner hit".

Han vände sig mot löjtnant Jacobs.

"Vad tror du, Joshua? Vi hade göra hela kvällen och hela natten för att ta oss hit och nu ska Bostwick först ta sig tillbaka upp igen, innan översten får beskedet. Hoppas innerligt att Gibbon inte bara ligger och väntar, utan att han redan har startat på väg ner hit..."

Löjtnant Jacobs bara nickade:

"Jag tror nog att han har startat. Dessutom har han ju dagsljus nu. Vi fick ju treva oss fram genom mörkret. Det var väl ungefär sju, åtta kilometer. Det bör de klara på en åtta, nio timmar... eller? Jag är säker på att dom har startat redan och jag är också säker på att så fort översten får beskedet av Bostwick, så kommer han att lämna vagnarna och skynda i förväg med manskapet, eller... tror du inte det också?"

Både Bradley och Catlin nickade.

"Hoppas det..., men kom ihåg att de var inte ens uppe i passet, när vi lämnade dom. Och det var en djävulsk brant att ta sig uppför med vagnar...", sa Catlin bekymrat.

Det var klockan fem på morgonen, onsdagen den 8 augusti, när överste Gibbon beordrade väckning. Det tog sedan inte så lång tid för männen att komma på fötter, spänna för vagnarna och kasta i sig några torra skorpor.

"Vi får bättre frukost när vi kommer över det här obändiga berget och kommer ner till Trail Creek på andra sidan, så att vi kan få vatten och kan koka oss lite kaffe", ropade Gibbon uppmuntrande åt männen, som nu hade börjat slita och dra för att hjälpa de stackars mulorna med de tunga vagnarna. Men det skulle dröja betydligt längre än någon hade kunnat ana. Efter två timmar hade de inte ens kommit halvvägs upp och den bit de nu hade kvar lutade i hela fyrtiofem grader och skulle visa sig vara nästan omöjlig att forcera. Alla vagnar fick dras i tur och ordning med dubbelkopplade åsne-team och alla karlar var tvungna att dra med hjälp av draglinor, eller skjuta

på så gott de kunde. Några av de tyngsta vagnarna fick man helt enkelt lasta ur och släpa upp godset för hand. Halvvägs upp i den sista branten hade en kurir kommit till överste Gibbon från löjtnant Bradley, med beskedet att spaningsgruppen ännu inte hade hittat något indianläger och att det nu var alltför ljust för att det skulle gå att köra bort något av indianernas hästar. Bradley informerade att de nu skulle behöva slå läger för att hålla sig gömda under dagen, då han ändå sade sig vara säker på att indianernas läger inte kunde vara långt borta.

Klockan hann bli en god bit över tolv innan den sista vagnen var uppe i passet och de kunde börja att rulla utför. Det gick nu betydligt lättare, även om det bitvis fanns en hel del stormfällad skog som de antingen fick röja undan eller köra runt. Men nu var man i alla fall över krönet. Och inte dröjde det heller så länge förrän de kom ner till Trail Creeks källflöden så att de törstiga djuren kunde få vatten och männen en efterlängtdad kopp kaffe. Men pausen blev kort. Nu gällde det att skynda vidare. Väl nere i dalen fortsatte bekymren med mycket stormfällt timmer och för att undvika det var man tvungna att korsa den vindlande floden gång efter gång. Tidvis var skogen dessutom mycket tät på ömse sidor, så det gällde att söka sig fram längs de smala strandremsorna. Gibbon frågade gång på gång Blodgett hur långt det kunde vara kvar ner till Big Hole. Blodgetts enda svar var att de nu hade ytterligare en höjd som de måste ta sig över, men att de sedan skulle vara nere där Ruby Creek förenade sig med Trail Creek och bildade den norra grenen av Big Hole River. Någonstans där nere borde indianernas läger ligga. Big Hole är en av deras traditionella lägerplatser när de är på väg till buffelmarkerna, sa han. Med det var Gibbon tvungen att nöja sig.

Just som de framför sig började skönja höjden Blodgett hade förvarnat dem om hördes rop från fronten.

"Kurir på väg in... kurir med besked till överste Gibbon... Kalla på överste Gibbon !"

John Gibbon hörde ropen och red genast framåt för att se vad det var. Där såg han Henry Bostwick komma ridande uppför slutningen, viftande med ett papper i luften.

"Med hälsningar från löjtnant Bradley, överste!" Han lämnade över två meddelanden med orden: "Vi har dom, överste! Vi har hittat lägret !"

Det gick som en stöt genom kroppen på John Gibbon. Äntligen! Tankar for som blixtar genom hans hjärna. Det var han som till slut ändå skulle vara först... Nu stod det klart... General Howard skulle inte finns i närheten och kunna ta över befälet. Även om guvernören hade lyckats få ut några militrupper från Deer Lodge eller Helena så skulle de aldrig hinna fram. Det här skulle bli Sjunde Infanteriets strid. Ingen skulle ta den kampen ifrån dem. Ingen skulle längre behöva insinuera att överste Gibbon var saktfärdig och obeslutsam. Han vände sig om mot sina män och vinkade till sig en trumpetare.

"Trumpetare, blås "officers call"!"

Under tiden som truppens officerare samlade sig kring honom läste han löjtnant Bradleys text tyst för sig själv. Så såg han upp och stötte lätt och

med ett leende knytnäven i ryggen på sin adjutant. Det här löjtnant... det här är vad vi har väntat på, kämpat för, nu ända sedan vi lämnade Fort Shaw. Så såg han sig om bland de församlade officerarna, höjde papperet över huvudet och sade:

"Det här, gentlemen, är goda nyheter! Goda nyheter från löjtnant Bradley... Så började han läsa:

Aug. 8th 1877

Battalion Adjutant

Sir: Jag har den äran att rapportera att jag personligen har sett indikationer på ett indianläger i Big Hole, omkring fem kilometer från min position. Löjtnant Jacobs var tillsammans med mig och jag har bitt honom skriva en bekräftelse på vad vi båda såg. Vi såg hästar som betade och beridna indianer, hörde ett gevärsskott och ljudet av yxhugg. Det verkar som att de planerar att stanna i dalen över nästa natt och från deras intensiva avspanande av dalens östra sida gissar jag att de kanske har upptäckt någon styrka i sin färdväg. Jag gör bedömningen att de kanske har sett mitt läger, men jag tror inte att de kommer att anfälla mig. Om infanteriet kunde komma hit i natt skulle vi kunna angripa dem i gryningen med goda förutsättningar att ta dem i ryggen då vi har undersökt området väl och har funnit en säker och väl dold väg över kullarna.

*Very respectfully
JAMES H. BRADLEY*

Gibbon såg upp och sänkte papperet. Så vecklade han ut det andra meddelandet, han hade fått, och ögnade som hastigast igenom det, såg upp igen och sade:

"Jo, det här som löjtnant Jacobs har skrivit bekräftar bara just det jag nyss läste för er... Gentlemen, vi har äntligen kommit ifatt vårt byte. Nu ska de inte få slippa undan från oss igen. Nu ska banne mig Sjunde visa vad vi går för."

Alla började nicka åt varandra och man dunkade varandra i ryggarna och skrattade. Äntligen skulle kanske det här eländiga jagandet ta slut och man skulle kunna få återvända hem igen. Kapten Logan, som var äldste officer näst efter översten själv, tog till orda:

"Överste, vad bli nu våra order?"

Gibbon vände sig till adjutant Woodruff och frågade:

"Har vi alla här nu?... Även Kirkendall... jag ser honom inte... Jo, där borta kommer han... bra, då så."

Så vände han sig till officerarna, som nu slutit sig tätare omkring honom.

"Nu gäller det att vi så snabbt vi kan tar oss ner till platsen där löjtnant Bradley har gömt sin trupp och väntar på oss. Därför lämnar vi vagnarna här. De får komma efter så fort de kan... Kirkendall... hörde ni?"

"Jodå, jag hörde, men vi måste ha en trupp soldater som skydd och till

hjälp med vagnarna i den här förbannade snårskogen. Annars kommer vi aldrig fram...!"

"Jo, självklart... kompani A... kaptan Logan", han sökte med blicken efter sin äldste kompanichef, "det var ni som var eftertrupp nu. Ni stannar kvar här vid vagnarna och hjälper mister Kirkendall."

Så vände han sig till sin adjutant.

"Hur många man har vi i kompani A?"

Löjtnant Woodruff letade fram sin anteckningsbok i sadelväska och bläddrade.

"Totalt femton man, sir, tre officerare inräknat."

"Hm... det var inte mycket... kaptan Logan ta ert kompani och tag sedan ut några ytterligare man ur de andra kompanierna, så att ni åtminstone blir något tjugotal man. Det borde räcka... Eller hur mister Kirkendall?"

Vagnbossen bara nickade.

"Okey, vi andra marscherar omedelbart mot löjtnant Bradleys gömställe... Seså, mister Bostwick, var så god och tag ledningen. Framåt marsch!"

Marschen gick förvisso till stor del utför, men bitvis var det mycket stormfälld skog i vägen och männen fick klättra eller gå omvägar. Lättast gick det att följa floden. Men dels så slingrade den sig fram och tillbaka, vilket gjorde sträckan längre och dels så var det på så många platser skog så nära inpå floden, att det var lättare att korsa över till flodens andra strand, än att försöka tränga sig igenom buskar och snår. På många platser, där det var mindre med skog, var det å andra sidan sankt och blött och männen trampade runt i vatten och lera som ibland gick upp över skoskaften. Myggen var också en plåga. Men nu fanns det inget som fick hindra dem. Kilometer efter kilometer avverkades i stort sett utan några raster.

Det var långt lidet ut på eftermiddagen, innan truppen, efter att ha avverkat nästan 3 mil, stötte på en av Bradleys vaktposter som kunde leda dem den sista biten till Bradleys gömställe. Här fick männen, mer eller mindre utschasade äntligen slänga sig ner på marken och pusta ut. I avvaktan på att även vagnstågen skulle komma fram kunde männen äta vad de hade med sig i packsäckarna. Det var huvudsakligen hårt bröd och rått bacon. Inga eldar var tillåtna och största möjliga tystnad var beordrad. Överste Gibbon hade långa samtal med löjtnanterna Bradley och Jacobs, som då kunde berätta om vad de hade sett under sin rekognosering tidigt på morgonen.

"Hur långt kan det vara härifrån till deras läger", undrade han.

"Kan vara en sex, sju kilometer, kanske. Högst åtta", svarade Bradley.

"Och ni är säkra på att indianerna inte har observerat er?"

"Ja... de verkar inte alls ha några misstankar. Vi har inte ens sett några vaktposter. Egentligen har vi inte sett några indianer över huvud taget", flickade löjtnant Jacobs in, "vi har bara hört dem. Huvudsakligen kvinnor som har hållit på att hugga slanor i skogen. Antagligen hugger de nya tältstänger. Det är därför Bostwick säger att de nog avser att stanna här nå'ra da'r..."

Gibbon nickade. Det här var ju egentligen alltför bra. Här satt han med hela sin styrka bara en dryg halvmil från det eftertraktade bytet, som tydligen inte hade en aning om att han var här. Det här verkade otroligt... Han

började redan fundera på han skulle utföra sitt angrepp på det till synes oförberedda lägret. Efter vad löjtnant Bradley hade berättat så hade de varit så långt fram att de trodde sig veta hur lägret var placerat. Dock utan att ha sett mera än en del av det. Men Bradley hade berättat att man skulle fortsätta några kilometer ytterligare nerför Trail Creek, innan man kom till platsen där Trail Creek och Ruby Creek förenade sig och bildade floden som på militärens kartor kallades Wisdom River. Ett namn som Lewis och Clark en gång hade givit den. Men enligt Bostwick kallade nybyggarna i området floden härifrån och nedåt för Big Hole River. Den norra grenen av Big Hole River... Det var längs den flodgrenen som lägret låg och löjtnant Jacobs trodde att det kanske kunde vara något sjuttioal tält. Men eftersom kvinnorna tydligen höll på att hugga nya tältstänger så kanske man kunde förvänta sig att flera tält skulle komma upp så småningom.

Löjtnant Bradley hade med en enkel skiss försökt visa hur han trodde att området längre fram såg ut längs den del av dalsidan, där de skulle behöva placera ut truppenheterna inför angreppet. Men ingen av dem hade varit så långt fram och det var därför lite av en gissning. Det enda de hade sett från trädtoppen de hade varit uppe i, var att det längre fram efter dalsidan verkade vara en stor öppen slänt, där det bara växte enstaka träd. Till en plats någonstans nedanför den slänten skulle man vara tvungen att föra fram manskapet. Hur det skulle göras utan att indianerna upptäckte något, det var den stora frågan. Gibbon funderade. Egentligen hade han inte något val. Det var nu han hade chansen. Det var nu han och hans mannar måste slå till, om de skulle kunna stoppa indianerna. Fegade han nu, så skulle Joseph och hans folk bara försvinna på nytt och general Howard skulle dyka upp och ta över ansvaret och John Gibbon skulle på nytt bli kallad för obe-slutsam, handlingsförlamad och kanske till och med feg. Han var väl medveten om vad folk i allmänhet hade sagt om honom efter förra årets kampanj nere vid Yellowstone och Little Bighornfloderna. Det var nu han hade sin chans. Den skulle han minsann inte försitta... den fick han inte försitta...

Det var nästan efter solnedgången innan vagnskaravanen kom skramlande nerför slutningen och Gibbon tänkte, att det vore ju helt otroligt om inte indianerna hörde dem. Han var hela tiden på helspänn och bara väntade på de första gevärsskotten, som skulle bekräfta att truppen nu var upptäckt. Men inget hände och när vagnarna väl var parkerade och djuren hade vattnats och kunnat släppas på bete kallade han till sig officerarna. Solen hade nu gått ner och mörkret hade börjat sänka sig, när Gibbon berättade vad han hade beslutat.

"Kaptan Catlin, tag några av era män, som har legat här och vilat hela dagen och placera ut som vaktposter runt lägret", sa han.

Man kunde se på miliskaptenen, att han inte tyckte om det, men han gav ändå med sig och skickade ut något halvdussin män i olika riktningar. Överste Gibbon fortsatte:

"Ni män, som kom hit sent, passa på och ät nu vad ni har i packningen. Men absolut inga eldar! Inte ens någon tobaksrökning!", Han vände sig runt till de övriga officerarna också, "absolut inget tändande av den allra minsta tändsticka! Är det förstått?" Han såg sig ånyo om bland alla, som bara nick-

ade till svar.

"Gott... då gör vi så här. Låt manskapet få vila nu några timmar. Klockan elva ska alla vara uppställda för en nattmarsch ner till en plats alldeles intill indianernas läger. Det sägs att vi har kanske fyra, fem kilometer dit ner och det kommer att vara kolmörkt och svårt att ta sig fram genom snårskogen. Men vi måste göra det så snabbt och så tyst som möjligt. Inget pratande eller svärande! Bara viskningar... Det kommer säkert att ta oss ett par timmar att komma dit ner och jag hoppas vid Gud att indianerna inte har några vaktposter ute som vi snubblar över.... Väl nere ska vi placera ut kompanierna efter ett schema som jag har tänkt ut, men som vi inte bestämmer slutgiltigt förrän vi kommer ner och riktigt ser hur det ser ut. Förhoppningsvis har vi hunnit placera ut oss innan gryningen, så vi kommer att vänta där på det första gryningsljuset, innan vi inleder angreppet... Är det förstått?...", han såg sig på nytt om bland officerarna, men ingen sa' något.

"Då så... se till att alla era män förser sig med ammunition från vagnarna. Femtio patroner i patronbältena och ytterligare tjugo i vardera bältväskan. Då har varje man nittio patroner. Vi ska se till att även reservammunition blir framförd på något sätt. Vagnarna", han vände sig till Hugh Kirkendall, "vagnarna parkerar vi här. Men jag vill att ni, mister Kirkendall, sätter igång och för fram vagnarna så fort ni kan direkt när det blir ljus. Jag skulle egentligen vilja ha howitzern med mig fram redan i kväll, men den skulle troligen föra alltför mycket oväsen, så ni får se till att den också förs fram så fort det blir ljus. Jag ser helst att vi har den på plats redan innan ni hinner föra fram vagnarna...", så funderade han lite, "kanske vi skulle låta spänna för den med hästar i stället för mulåsnorna. Eller vad tycker ni, mister Kirkendall?"

Så vände han sig till sin adjutant, löjtnant Woodruff, redan innan vagnbossen hunnit svara på hans fråga:

"Vilka är det som bemannar kanonen, löjtnant?"

"Överste, vi har ingen officer med artillerikunskaper i något av kompanierna - det vill säga förutom er själv, sir - så vi har ingen officer att avdela för uppdraget", svarade löjtnant Woodruff. "Men vi har två sergeanter med lång erfarenhet, John Frederick, från kompani G och Patrick Daly, från D. Och så har vi korpral Robert Sale, från kompani G, som påstås ha lite artillerierfarenhet. Han lär ha varit på någon kanonbåt på Mississippi under kriget... Eller om det var sergeant Frederick... jag minns inte så noga. Jo, det var bestämt sergeant Frederick. Jag har för mig att var på kanonbåten Louisville. Å' så låter vi "Brave Old" John Bennett, från B, köra spannet. Sedan får kapten Browning plocka ut två man till ur sitt kompani som handräckning, så att det blir reglementsensliga sex man. Kompani G är ju det största kompaniet".

"Tack, bra... Vad säger ni nu om att ge Bennett ett par riktiga hästar i stället för mulorna, mister Kirkendall? Har vi några vana draghästar?", översten vände sig till sin vagnmästare igen.

"Jag vet inte på rak arm, sir", svarade Kirkendall, "men jag ska undersöka det, när jag kommer tillbaka till vagnarna".

"Gott, då vill jag att howitzern förs fram så snart det är ljus nog. Mister Blodgett får visa er vägen. Då är ni ju dessutom ytterligare en kraft som kan

ta i, om ni fastnar någonstans. Och...", så sökte han med blicken efter sin kvartermästare, "löjtnant Jacobs, jag vill också ha en packmula lastad med tvåtusen extra patroner att ha som reservammunition för våra gevär. Den får föras fram samtidigt med howitzern..., löjtnanten ser till det...?"

"Aj, aj, överste, jag ska arrangera det", löjtnant Jacobs sträckte upp sig och gjorde honnör, "min uppassare, Woodcock, kan se till att den kommer fram, så gör han någon nytta också". Löjtnant Bradley, som stod bredvid Jacobs, log ett snett leende och en del fnissande hördes här och där i leden.

"Då så, mina herrar, se till att väcka era mannar i tid, så ni har dem uppställda för avmarsch klockan elva, alltså... Det var allt."

Officerarna skingrades när de gick för att informera sina kompanier och planera för avmarschen. Överste Gibbon själv, tillsammans med sin adjutant, löjtnant Woodruff, och sin ordonnans, menige McKindra L. Drake, drog sig tillbaka för att ännu en gång gå igenom kompaniernas placering i den tänkta stridsformeringen och sedan försöka få lite vila innan avmarsch. Gibbon anförtrodde Woodruff, att han var bekymrad för om de inte skulle hinna ställa upp regementet, innan de blev upptäckta av indianerna.

"Jag har hela dagen blivit mer och mer bekymrad över att vi inte har sett något alls av indianska spioner eller vaktposter. Ju längre tiden har gått, har jag fått en allt mer gnagande känsla av att vi kanske är på väg in i ett bakhåll. Att indianerna redan vet var vi är och att de planerar en fälla för oss. Det verkar ju närmast otroligt att de inte har sett oss än... Har löjtnanten haft någon känsla av det...?" frågade Gibbon löjtnant Woodruff.

"Nej, sir, det kan jag inte säga att jag har känt. Men jag är ändå naturligtvis lite spänd på vad som ska hända. Det sägs ju att indianerna är nästan dubbelt så många som oss. Och vi kommer att behöva avdela ytterligare några till skydd åt vagntåget och dessutom litar jag inte helt på de civila, även om de fegaste säkert var de som försvann redan på andra sidan berget... Om översten ursäktar, men jag undrar om det är så klokt att bara ha civilister på vänstra flanken... Borde inte Bradley få med sig några soldater också? Eller åtminstone någon mera officer...? Jag litar inte på att Catlins civilister lyder Bradleys order när det bränner till."

Löjtnant Woodruff var försiktig med att kritisera Gibbons planer, men han tyckte ändå att han kunde framföra den åsikten.

Gibbon såg på honom, medan han övervägde orden. Men så sade han:

"Nej, jag tror inte det skulle hjälpa. Löjtnant Bradley tillhör egentligen B-kompaniet och vi har inga soldater med oss från det kompaniet. Att nu minska de redan små kompanier vi har här, under ordinarie officerare, skulle nog bara försämra deras slagkraft och jag tror inte de soldater vi då skulle bryta ut ur deras ordinarie kompanier skulle vara bekväma med en ovan ledare, även om jag hyser den största respekt för löjtnant Bradleys kompetens som kompaniofficer. Nej..., men jag inser att löjtnanten har rätt i att det är en risk där. Vi skulle definitivt ha behövt ha flera soldater till vårt förfogande... Men nu är det som det är och jag ska tala med löjtnant Bradley och ge honom speciella order. Tack för synpunkterna, löjtnant. Det var kloka ord..."

Så vände han sig till ordonnansen Drake och beordrade honom att häm-

ta löjtnant Bradley. Sedan fortsatte han och löjtnant Woodruff att räkna på de olika kompaniernas slagstyrkor för att försäkra sig att varje enhet var tillräckligt stark och för att se hur man skulle kunna avdela skydd åt vagntåget. De båda insåg att deras styrkor var klart undertaliga. Om det nu var sant, som de hade spekulerat i, att Joseph kunde ha upp till 250 krigare, eller kanske ännu flera, så skulle oddsen vara minst sagt ogynnsamma. Deras egen styrka var maximalt 144 man och 17 officerare. Men 6 man var redan avdelade för howitzern och ytterligare något halvdussin skulle säkert behövas för vagntåget. De skulle alltså inte vara flera än knappt 150 man, inklusive officerarna och så förstås Catlins 34 civilister. Kanske bara mellan 180 till 185 man alltså. Gibbon insåg att hans enda chans skulle vara att han kunde ta indianerna med fullständig överraskning och att han dessutom helst skulle kunna ta hand om deras hästhjord, så att de inte kunde fly undan. Det här kunde ju vara något för löjtnant Bradley och civilisterna. Därför var det nog helt rätt att sätta dem på den vänstra flanken, tänkte han.

Efter en stund kom löjtnant Bradley fram till dem.

"Översten kallade", sa han och gjorde honnör.

"Ja, vi har gått igenom hur bemanningen ser ut och hur vi skulle kunna disponera den på bästa sätt. Vi inser att vi egentligen har alldeles för lite folk. Men nu är det som det är och vi får göra det bästa av situationen. Jag hoppas nu bara, vid Gud, att de inte ska upptäcka oss förrän vi är beredda att slå till. Det här måste bli en fullständig överraskning för dem. Annars är vi nog slagna redan på förhand, är jag rädd...", sade Gibbon och tog sig om hakan.

"Löjtnanten får ta en placering ute på yttersta vänstra flanken, med Catlin och hans civilister", fortsatte han, "kunde ni se något av hur lägret är placerat, när ni var framme där i morse? Jag menar om det verkar vara jämnt fördelat längs floden, eller om man kan se några koncentrationer någonstans..."

"Nej, videsnåren är så höga och täta längs floden", svarade Bradley, "så vi kunde inte se hur det såg ut i den norra änden. Vi såg mest tälten rakt nedanför oss och det verkade som att det var större koncentrationer längre uppför floden, i lägrets södra ände. Men om det fanns flera längre ner eller ej... nej det kunde vi inte se."

"Och hästhjorden då...? Fanns inte den på en grässlätt längre norrut...?"

"Jo, Catlins män sa att de hade sett hästar där, men vi själva såg dom inte... Avser översten att föra fram manskapet nu i kväll, så kanske vi kan avspana det området bättre och kanske till och med skära av hjorden från lägret, om den nu är där..." föreslog löjtnant Bradley.

"Ja, det var ungefär vad jag tänkte mig. Jag ska tala med Bostwick och se om han kan ta några av civilisterna och driva bort hästhjorden... Det skulle vara ett svårt slag för Joseph, kan jag tänka..." sade Gibbon, "men, löjtnant, ni kommer att vara en mycket lite grupp där framme på vänsterkanten, så tag inga risker... Jag vill inte att ni deltar i själva inrusningen, när det börjar. Jag vill bara att ni ligger som en spärr om krigare kommer störtande för att ta sig till hästarna. Förstått...? Inga inrusningar i lägret på egen

hand ... å' se till att ni ligger i så gott skydd som ni kan finna!"

"Uppfattat, överste. Vi ska vara beredda när det börjar", löjtnant Bradley gjorde honnör på nytt, "vi ska nog se till att dom inte tar sig fram till hästarna."

Mörkret var nu kompakt. Det var ännu någon timme kvar innan uppställning skulle ske och avmarsch göras mot den plats där löjtnant Bradley hade föreslagit att de olika kompanierna skulle inta sina angreppspositioner. Gibbon kände en spänning som det var länge sedan han känt. Kanske inte sedan den där dagen vid Gettysburg⁷¹ för drygt fjorton år sedan. Den där våldsamma eftermiddagen, den 3 juli, på stridens tredje dygn, när han som brigadgeneral förde befälet över hela den andra divisionen i Hancocks⁷² andra kår, placerad i centrum på Cemetery Ridge. Hur han, med befäl över tre brigader om totalt 3600 man, stod och såg generalmajor Pickett's⁷³ tre brigader om totalt över 6 000 man, som kärnan i en lång ringlande mur, strömma ut över fälten med riktning rakt mot hans centralpunkt. Han slöt ögonen och tänkte tillbaka på de där blodiga timmarna, som sedan följde, när Pickett's hela division i det närmaste utplånades. Det hade varit en enorm insats. Totalt hade general Lee⁷⁴ kastat fram nästan 13 000 man den dagen i en enda lång böljande grå våg som omslöt nästan hela Cemetery Ridge i ett avgörande försök att bryta igenom general Mead's⁷⁵ samlade Nordstatsstyrkor. Och där stod han, John Gibbon, som en enkel brigadgeneral, med ett alltför stort ansvar, som Hancocks ankare i mitten och fick ta den värsta smällen. Han såg för sitt inre hur han hade betraktat den unge löjtnanten Alonzo Cushing⁷⁶ som förde befälet över Batteri A, 4:e Artilleriet, Gibbons centralt placerade batteri i general Webbs brigad. Han mindes hur den endast 21-åriga löjtnanten, som trots att han i det föregående bombardemanget redan hade förlorat hälften av sina kanoner och själv drabbats av två svåra kroppsskador, varav en i buken så allvarlig att han fick hålla igen såret med sina händer för att inälvorna inte skulle falla ut, ändå hade stått på sin post i avvaktan på att ge sina mannar eldorder. Han mindes hur han hade sett sina få kvarvarande kanonjärer ligga bakom stenmuren och bara vänta på hans order. Han såg hur de grå, med mullrande trummor och med en skog av regementsfanor obevekligt kom närmare och närmare. Han kom ihåg att han tänkte - ska alla de här männen bara gå rakt in i den dödseld som vi har i beredskap åt dem? Här kommer de marscherande rakt emot oss över en hel kilometer öppen mark, utan någon möjlighet att ta skydd. Det här är vansinne... Så mindes han när det väl brakade löst och Pickett's män föll till höger och vänster som om en jättelik lie hade gått genom leden... Han tog sig över ögonen... Så många män... så många liv... krig är ohyggligt, tänkte han. Och nu stod han här igen. I morgon, när gryningsljuset återkom, var det han som på nytt skulle ge order till sina män att öppna eld... Hur skulle det komma att se ut då? Skulle det komma att bli en ny massaker? Han tänkte, kommer vi att kunna överraska Josephs läger? Kommer vi att kunna utnyttja vårt överraskningsmoment? Vad kommer att hända om vi inte lyckas överraska dem? Frågor... frågor... frågor, surrade i hans huvud. Krig är grymt. Krig är i grunden orättfärdigt. Men krigarens roll är inte att ifrågasätta det. Hans roll är att genomföra det. Han hade sina order.... På

nytt såg han framför sig den unge löjtnanten Cushing, som när vågen av några hundra av Picketts män, med general Armistead⁷⁷ i spetsen, till slut ändå hade strömmat över muren, hur Cushing personligen var den ende som var kvar vid sitt batteri och hur han personligen avfyrade det sista skottet, innan han föll över kanonen träffad av en kula som tagit honom i munnen och gått ut genom nacken... Löjtnanten hade uppfyllt sina order... Ingen kunde anklaga honom för något annat... Någon sömn blev det inte för överste Gibbon...

Det var nog inte många andra heller som kunde nyttja de få timmarna till någon sömn. Så kom uppbrottsordern. Kompanierna samlades bakom sina kaptener och väntade på sina order. Överste Gibbon, med adjutanten, löjtnant Woodruff vid sin sida, talade nästan viskande till männen. Nu skulle det ske. Nu gällde det att ta sig fram till platsen där attacken skulle formeras.

"Kontroll av att alla har försett sig med nittio skott..", Gibbon pekade på var och en av kaptenerna, som bara nickade, "då, så, vi lämnar överrockarna här och samtliga vattenflaskor... de bara skramlar när vi rör oss framåt och nu är det av yttersta vikt att vi förflyttar oss så tyst vi någonsin kan...", förmanade han.

Så fortsatte han:

"Efterhand som alla har lämnat sina överrockar, faller kompanierna in i ledet. Mister Bostwick anför tillsammans med löjtnant Bradley. Vi lär ha omkring fyra eller fem kilometer fram till dalen där indianernas läger finns. Alla hästar lämnas här, utom för staben och mister Bostwick. Ni har alla era order för den här framryckningen... och det viktigaste av allt är att det går så tyst som möjligt. Detaljerade angreppsorder kommer att ges när vi är på plats. Sjunde Infanteriet, framåt marsch!"

Bostwick, som ledde sin häst, tog täten tillsammans med löjtnant Bradley, tätt följda av kapten Catlin och hans civilister, samtliga nu utan sina hästar. Sedan föll de olika kompanierna in allt eftersom det blev plats i ledet. Överste Gibbon och adjutant Woodruff började ridande, men insåg snart att det inte var så bekvämt att högt uppe på hästarna försöka tränga igenom de täta buskagen, så de valde att sitta av och även de leda sina hästar. Längre bak i kolonen gjorde kvartermästaren, löjtnant Jacobs, detsamma. Mörkret var kompakt och männen snubblade och snavade över brutna grenar och kullfallna träd, eller trängde sig igenom täta buskage. Ömsom halkade de på ojämna och fuktiga stenar på hård mark och ömsom trampade de runt i slipprig lera och vatten, som ibland gick upp över skoskaften. Det dröjde inte heller länge förrän kompanierna längst bak förlorade kontakten med de framför och hela truppen fick stanna för att samla upp eftersläntrarna. Det skedde ett flertal gånger. Gibbon väntade hela tiden spant på att gevärsskott skulle skära genom mörkret. Tecken på att de plötsligt hade snubblat på någon av indianernas vakter. Det verkade ju helt osannolikt att indianerna inte skulle ha några sådana ute. Men inget hände och tiden gick. Det var hopplöst att i det kompakta mörkret ha någon uppfattning om hur långt de hade kommit och tiden tycktes nästan stå stilla. Gibbon irriterade

sig också på att han tyckte att de förde alldeles för mycket oväsen. Han tyckte att det lät som om tusen man var på marsch och inte bara de drygt 175 han hade med sig.

Men så var det som att det ljusnade något. Snårskogen var inte så tät längre och plötsligt insåg han att männen framför honom hade stannat. Han vinkade med sig adjutanten och de båda fortsatte förbi de stillastående soldaterna och tog sig fram ända till de mötte löjtnant Bradley.

"Där, överste", Bradley pekade snett framåt höger, "där, se ljuset..."

Gibbon såg det. Ett svagt, lite fladdrande ljus som skyntade mellan buskagen. Och lite längre bort såg han ytterligare ett par.

"Där, överste, är de första tälten. Där har vi våra indianer..."

Vägvisaren Bostwick kom nu också fram till dem.

"Där nere har vi sammanflödet mellan Trail Creek och Ruby Creek, general", sa han viskande, "de' där är ett par tipier som står lite ifrån de andra. Resten finns längre ner där till vänster", han vände sig om och pekade bort mot nordväst. "Där borta, bakom den där utskjutande skogsdungen på den där lilla åsen som går nästan ända ner till floden, där har ni era indianer, general... Där ligger lägret..."

Överste Gibbon kände en ilning längs ryggraden. Nu var man här. Nu äntligen var man i kontakt med Josephs indianer. Nu skulle det avgöras... Samtidigt kände han en djup misstro. Kunde det verkligen vara möjligt att en så driven krigsledare som Chief Joseph inte hade några vaktposter utsatta? Kunde det vara möjligt att indianerna var så säkra på att man inte längre hotades av någon? Han kunde inte hjälpa att en viss rädsla grep honom. En rädsla för att här fanns något som han inte såg. Tänk om de redan nu, i denna stund, var omringade av hundratals välbeväpnade indiankrigare. Krigare som bara väntade på att slå till. Han upplevde för ett ögonblick att nackhåret reste sig och han kunde inte låta bli att vända sig om och stirra ut i mörkret...

Men så sträckte han upp sig igen. Det här var ju hans chans. Det var som en dröm som gick i uppfyllelse. Det kunde ju inte bli bättre. Här var de, med hela truppen, osedda alldeles i närheten av indianernas läger. Ett läger som både Bostwick och Bradley intygade inte hade en aning om att de var här. Kunde det bli bättre...? Nu gällde det att lyckas även med det allra sista momentet. Att föra fram truppen till de slutgiltiga slagläget. En nog så kinkig uppgift. Men än var det ett par timmar till att dagsljuset skulle återvända och underlätta upptäckten av truppen. Han vände sig till löjtnant Bradley.

"Har löjtnanten någon uppställningsplats i åtanke?"

"Ja, överste, på andra sidan av den där åsen med tallungen finns en trädlös grässluttning. Där har Catlins män sett hästar beta. Har vi tur så har vi indianernas hela hästhjord där. Men nedanför sluttningen finns en grässlätt, bevuxen med täta vide- och albusksnår. Den kan på sina ställen vara ett par hundra meter bred innan man kommer fram till floden. Där borde vi vara mitt för själva lägret och där borde vi kunna placera ut våra kompanier."

"Vi vet ju inte riktigt hur långt lägret sträcker sig", flikade vägvisaren Bostwick in, "men om översten låter mig göra en liten rekognoseringstur, så skulle vi få en bättre bild av det,"

Överste Gibbon såg misstroget på sin chefspejare.

"Nej, Henry, det kan jag inte låta dig göra. Då skulle du väcka upp hela lägret och vi skulle förlorat hela överraskningsmomentet."

"Ingen fara, överste, jag har en filt i min sadelpackning. Jag sveper den om mig och rider bara helt lugnt runt i kanten av lägret. Ingen kommer att lägga märke till en ryttare som ser ut som en indian. Till fots däremot skulle jag vara dödens på nolltid. Jag ska inte blanda mig med några indianer, om det nu finns några som är uppe så här dags. Nå...?"

Gibbon funderade, tog sig om hakan och såg på löjtnant Bradley. Men så nickade han och sa':

"Okey, Henry, må Gud vara med dig... och med oss... men ta det försiktigt." Så vände han sig till löjtnant Bradley.

"Hur långt kan det vara?"

"Inte långt alls, överste. Bara bort till talldungen och över den lilla åsen. Kanske kan vara någon kilometer. Jag vet ju inte precis hur det ser ut där på andra sidan. Men jag tror någon kilometer eller en och halv på sin höjd..."

Gibbon kände sig frusen där han stod i bara skjortärmarna. Var det ett misstag att lämna överrockarna vid vagnarna? Men han skakade av sig tvivlet. Nu var det gjort och de skulle ändå bara ha varit till hinder när striden väl började. Så gjorde han tecken åt Bradley att fortsätta. Han tog fram sitt fickur, men det var för mörkt att se hur mycket klockan var, så han stoppade ner den igen, innan han grep hästens tyglar, vinkade åt sin adjutant och sin ordonnans att fortsätta.

Det tog inte många minuter förrän de kom fram till talldungen och började klättra uppför den lilla åsen. Väl uppe bland de högre träden öppnade sig landskapet på den högra sidan och nu kunde man se flera tipier. Fortfarande brann en del eldar mellan dem och ljusskenet skapade ett spöklikt fladdrande skuggspel över de närmaste tälten. Även inne i en del tält kunde man se att det brann eldar. Hela tälten glödde som stora lyktor. Allt verkade så fridfullt. Man kunde höra några enstaka hundar som irriterat svarade på coyoternas gläfsande i bergen på andra sidan dalen och man kunde mycket svagt uppfatta enstaka röster. Då och då något barn som grät och man kunde i de upplysta tälten se skuggan av någon som rörde sig. Natten var stjärnklar och kall. Men det var nymåne, så nattmörkret var ändå kompakt. Gibbon gissade att det kanske kunde vara en bit förbi midnatt, men man kunde inte veta exakt. Om det var så, skulle dröja ännu ett par timmar innan det allra första morgonljuset skulle kunna skönjas. Sakta och försiktigt fortsatte de framåt genom talldungen...

* * *

Kapitel 3: Striden 9 augusti

Gibbon spanade oroligt ut i mörkret efter indianernas vaktposter. Nog måste de väl ändå ha vaktposter utplacerade... Men inget syntes när de nu närmade sig andra sidan av åsen och träden började att bli allt glesare. Där... ! Där var det något som rörde sig... Gibbon tvärstannade, så att hans häst nästan trampade på honom. Hästen ryckte till, slängde upp huvudet och frustade. Men så lugnade den sig igen. Framför sig såg Gibbon hur löjtnant Bradley hade krupit ihop och spanat ut i mörkret. Men så reste han sig, vände om och kom sakta fram till Gibbon.

"Det är deras hästhjord, sir", sa' han viskande. "Vi höll på att stövla rakt in i hjorden. Hoppas nu att de inte sätter av, för då blir det oväsen. Men om vi drar oss neråt, mot floden i stället, så kommer vi kanske på sidan om dom."

Gibbon bara nickade. Spänningen gjorde att han darrade en aning. Eller var det kylan...? Damn, så kallt det var... Så vände han sig till sin ordonnans:

"Mister Drake, ta ett bud till alla kompanicheferna, att vi har indianernas hästhjord framför oss och därför måste dra oss ner mot floden härifrån. Men, för allt i världen, tyst, tyst, tyst..."

Menige McKindra Drake⁷⁸ gjorde honnör och vände om. Redan efter några meter var han som uppslukad av mörkret.

Medan de ännu stod här kunde de plötsligt skönja en rörelse längre ner bland buskagen. Gibbon tog Bradley i armen och pekade neråt. Båda hukade sig instinktivt, men ingen sade något. Sekunderna tickade iväg. Det var en ryttare som kom upp mot åsen.

"Bostwick!", sa Bradley plötsligt, "det är Bostwick som kommer tillbaka".

Spänningen släppte och de båda reste sig upp igen. Bradley tog några steg ut i gläntan och vinkade åt spanaren, som svarade med att höja armen och vända sin häst upp mot branten.

"Tack och lov, Henry, att du är tillbaka", sa' Gibbon och andades ut, när Bostwick hoppade av hästen, " tror du att de kan ha sett dig?"

"Nej, general, det är ingen som har sett mig", svarade han. Och jag har inte varit inne i själva lägret heller. Det är så satans mycket buskage och vatten överallt där nere att det nästan är svårt att ta sig fram. Man kan inte se hela lägret från någon plats, så jag vet inte hur många tält det är. Jag såg kanske något femtiotal. Men det är säkert flera".

"Skönt, då har vi fortfarande möjligheten att överraska dom", sa' Gibbon med en suck av lättnad. "Nu, Henry, vill jag att du tar med dig några av Catlins män och för bort hästhjorden vi har sett där framme". Gibbon pekade norrut.

"Nej, general, det vore dumdrigt. Indianerna har helt säkert vaktposter där borta, även om dom kanske sover nu. Men börjar vi driva hjorden så vaknar dom och då har vi förlorat chansen att överraska lägret... Nej, sir, gör inte det. Hästarna kan vi ta hand om när anfallet sätts igång och innan indianerna hinner dit".

Gibbon funderade ett ögonblick och såg på Bradley, som bara nickade.

"Ja, du har kanske rätt. Det vore kanske dumt att starta med det nu... Vi får se till att inte störa hästhjorden nu. Därför får vi föra ner hela truppen till den här åsens fot, så att vi kommer mellan hästarna och lägret och hoppas på att indianernas vaktposter sover så tungt att de inte märker oss, eller att hästarna skräms iväg".

Ordonnansen McKindra Drake hade nu kommit tillbaka och rapporterade att alla kompanichefer var informerade.

"Då så", Gibbon gjorde tecken åt karavanen att svänga av åt höger och

Grässlänten där indianernas hästar betade, som den ser ut idag. Grandungen rakt fram i släntens nederkant är platsen dit soldaterna drog sig tillbaka, grävde ner sig och belägrades

fortsätta ner mot floden. "Låt oss komma ner så att vi kan ställa upp kompanierna". Gibbon tecknade åt Catlins män att svänga av svagt mot höger och fortsätta.

När de närmade sig talldungens ytterkant kunde de se snett uppåt vänster, i en brant, nästan helt kal grässlänt, hur mörka skuggor rörde sig. Hästar... Hur många det var gick inte att bedöma. Men de som var närmast började oroligt röra på sig, när männen närmade sig. Några kastade upp

sina huvuden och frustade, andra gnäggade och larmsignalen togs upp av hundarna nere i lägret. Gibbon skakade på huvudet. Nu är det nog kört, tänkte han. Men hästhjorden satte inte av i sken, som han hade befarat, utan rörde sig bara helt stilla bort från de marscherande männen och snart lugnade det ner sig. Hundarna tystnade också och Gibbon andades ut.

Så tog sig truppen nerför åsen mot en lägre liggande platå, just ovanför

en gammal flodfåra. Där fattade Gibbon posto och började dela ut kompanierna alltefter som de kom ner från åsen. Löjtnant Bradley, med kapten Catlins civilister och de åtta kavalleristerna från 2:a Kavalleriregementet, samt Henry Bostwick, sändes vidare norrut längs floden för att i första hand blockera indianernas väg runt truppens vänstra flank. Det var ju dessutom logiskt att tänka sig att indianerna skulle ta den vägen för att försöka nå fram till hästhjorden där uppe på slänten. Bostwick skulle samtidigt som anfallet startade ta några mannar med sig och försöka föra bort hästarna. Man kunde nu skönja större delen av lägret ett par hundra meter bort på andra sidan floden. Man såg vad som verkade vara den norra änden av lägret, men man kunde inte se hur långt det sträckte sig söderut. Kapten Sanno, med kompani K, visades ner rakt fram, ungefär där man antog att lägrets mitt var beläget. Här gjorde floden en stor sväng in mot höjden de stod på och Sanno skulle bli tvungen att ta sina mannar över floden innan de skulle avvakta anfallsordern. Kapten Browning med sitt kompani G, från Fort Ellis, fick uppdraget att backa upp kapten Sanno. Browning fick order att ansluta till Sannos kompanis högra flank, när man väl kommit in i lägret. Det här var den starkaste enheten och de förväntades forma en obruten linje sig emellan. Det var den styrka som Gibbon tänkte sig skulle öppna anfallet och då göra en chockinsats rakt emot lägrets centrum. Kapten Comba, med kompani D, från Fort Benton, skickades längre söderut, uppför floden, mot det som borde vara södra änden av lägret. Men här svängde floden av bort från höjden och Combas mannar fick vänta i buskagen på den här sidan floden på att anfallet skulle öppnas. Som stödtrupp åt honom skickades också kapten Logan med sitt lilla kompani A söderut. Det var bara ett halvt kompani, då resten fortfarande var kvar på byggarbetsplatsen vid Camp Missoula. Det här var den osäkraste delen. Man såg inte hur långt lägret sträckte sig och man visste inte hur många tält som fanns där. Kaptenerna Williams och Rawn hölls tillsvidare i reserv högre upp på åsen. Gibbons plan gick ut på att kaptenerna Sannos och Combas män skulle bilda en sammanhängande skärmytslinje, när man började avancera. Sanno hade 16 meniga, men Comba hade bara 10. Det var där Logans 12 man skulle stötta upp. Men det blev inte mycket till skärmytslinje. Man kunde bara täcka på sin höjd ett hundratal meter och dessutom skulle alltså en del av linjen först passera över floden innan någon anslutning kunde etableras. Tanken var att kapten Brownings kompani, som omfattade sammanlagt 29 man, underofficerarna inräknat, skulle följa upp något bakom skärmytslinjen, huvudsakligen i mitten någonstans. Men även han skulle befinna sig på fel sida av floden när anfallet startade. Ordern var att nu inta sina platser, hålla sig tysta där och vänta på det första gryningsljuset. Anfallssignalen skulle vara en salva från kapten Sannos kompani, men i händelse, att något oväntat inträffade, skulle det första skott som hördes vara signalen till anfall såväl mot mitten som mot lägrets södra ände. Alla tre kompanier som då var kvar på hitsidan av floden, skulle då så snabbt som möjligt ta sig över floden, skjuta tre volleysalvor direkt mot tälten och sedan rusa in i lägret, alla på en gång. "Sikta lågt mot tälten", var Gibbons sista order.

Nu kunde man inte göra annat än att vänta. Fortfarande var det för

mörkt för att starta anfallet, så männen beordrades att sätta sig ner och vänta. Gibbon tog fram sitt fickur igen. Med möda kunde han se, att det nu visade ungefär klockan två. Om inget hände under tiden skulle man få vänta åtminstone ytterligare någon timme, innan det var ljus nog, även om man faktiskt redan kunde börja skönja en svag rodnad över bergen i öster. Eller var det bara ett önsketänkande. Bostwick hade sagt, att om man före gryningen skulle se kvinnor komma ut ur tälten och lägga på mera bränsle på de nu nästan slocknade eldarna, då skulle man veta att indianerna inte hade en aning om att soldater fanns alldeles i närheten. Måtte det ske snart, tänkte Gibbon, där han stod lutad mot sin häst. Kylan var besvärande. Männen som varken hade rockar eller filtar frös och huttrade. Gibbon själv kände att han darrade. Men om det var av kylan eller av spänningen visste han inte. Han förstod att många av männen också kände det likadant. Plötsligt såg han i ögonvrån hur en eldslåga glimmade till och omedelbart hördes ett barskt:

"Släck den där... för helvete, karl, ska du avslöja oss nu!

Så hördes omedelbart en kraftig viskning:

"Tyst i ledet... ingen eld... korpral, ta ifrån soldaten den där pipan! Det blir rapport på det här sedan... Va' heter du, soldat?"

"Patrick Fallon, sir, kompani I, sir... Det var inte meningen, sir... det gick av gammal vana... Jag menade inget illa, sir..."

"Korpral Loynes, ta upp det här med kapten Rawn senare... Å' så håller vi tyst nu!"

Gibbon försökte se över hästens rygg, om han kunde se vad som föranledde det lilla utbrottet. Men han kunde inte se något och det hela lugnade ner sig igen. Mera väntande... Man kunde nu se hur nattdimman sakta steg ur floden och man hörde en och annan häst i indianernas hjord uppe på slänten frusta till. En ugglan kom svepande över buskarna och skrämde nästan slag på Gibbons häst, som backade och ryckte i tyglarna som Gibbon hade under armen. Men den lugnade ner sig och allt blev tyst igen.

Äntligen kunde man börja skönja en svag ljusstrimma över bergskanterna i öster. En man hördes snarka till någonstans framför Gibbon, men en spark fick honom att vakna till och det blev tyst igen. Hur i helsike kan någon somna till i det här läget, tänkte Gibbon, där han såg sig om. Hur länge skulle han vänta med anfallssignalen? Han försökte se ut över dalen. Men fortfarande kunde man inte se några konturer av något, annat än som suddiga skuggor. Det gick ytterligare tio minuter... femton... tjugo... Nu började man kunna se enstaka föremål som träd som stod ensamma, de närmaste tälten och där... Där kom en figur ut ur ett

Korpral Charles Loynes

av tälten... Snart flammade en eld upp... och där kom ytterligare någon ut ur ett annat tält. I det flammande eldskenet såg man att det var ett par kvinnor, som nu stod och småpratade vid en av eldarna. De hade filter svepta om sig. Men snart försvann de in i tälten igen. Precis som Bostwick hade sagt, tänkte Gibbon. Nu snart borde han kanske ge signalen. Han såg sig om. Han kunde urskönja kapten Sanno rakt nedanför sig. Men de flesta av Sannos mannar var dolda inne i de täta buskagen på andra sidan floden. Samtidigt tyckte han sig se mera rörelser inne i lägret. Det var väl flera kvinnor som skulle ut och lägga på eldarna, tänkte han, eller någon krigare som behövde gå ut i buskarna. Bara de inte upptäckte Bradleys och Catlins män där nere i buskagen... Ytterligare några eldar hade flammat upp längre upp i lägret. Han såg kapten Sanno vända sig om och söka Gibbon med blicken. Men Gibbon gjorde inget tecken och Sanno vände sig tillbaka och sjönk ner på huk.

Då... plötsligt... smell ett skott från den norra sidan. Ett skott snabbt följt av ytterligare ett par... Det var Bradleys män... Hade de blivit upptäckta?

Kapten Sanno hade ögonblickligen hoppat upp, kastat sig över floden och man hörde honom börja ge order inne i buskagen. Kapten Browning hördes också beordra upp sina män lite längre bort. Nu var det inte längre tid till att först ta sig ner och över floden.

"Kompani K, skyttelinje... Förbered tre skott i volley... Kom ihåg, håll lågt, avstånd minst trehundra meter... Färdiga... eld!"

Nattens stillhet spräcktes av ett öronbedövande dån, när först kompani K öppnade eld, direkt följt av kapten Brownings kompani och snart de andra två längre upp längs floden. Och så ytterligare en salva följt av en tredje. Krutröken svepte fullständigt in den lilla platån de stod på. Men nya order ropades ut längs hela kedjan.

"Kompani...med språng... framåt!"

Order ekade kors och tvärs genom halvmörkret. Nu var anfallet igång. Det var, just där Gibbon stod, säkert omkring trehundra meter till de närmaste tälten. Men männen var redan en god bit ner bland de täta buskagen. Man kunde höra hur de klafsade i vatten, hur de svor och domderade, allt medan en stadig ljudmatta av lossade skott ekade genom dalen. Gibbon försökte se genom röken och mörkret. Inget alls kunde han se. Maktlösheten grep honom. Det var han som skulle styra anfallet. Men hur skulle han kunna göra det, när han inget såg. Det var bara att hoppas de olika kompani- cheferna såg bättre och förstod vad de skulle göra. Gevärsmällarna hördes nu som ett enda långt utdraget smattrande, här och där uppblandat med skrik och tjut. Gibbon förstod att indianerna nu var ute ur sina tält och antagligen börjat göra motstånd. Skulle nu hans trupper hinna sätta sådant tryck på Josephs krigare, att de inte förmådde stå emot. Eller skulle de hinna organisera sitt motstånd. Skulle de gå till motanfall, eller skulle de först och främst se till att få kvinnor, barn och gamlingar ur vägen. Antagligen var det en blandning av allt det där. Det var inte mycket han kunde göra genom att stå kvar här. Så han vinkade åt adjutant Woodruff, att de skulle sitta upp och försöka finna en bättre utsiktsplats. Det var den södra fronten Gibbon kände mest oro för. Han hade ingen aning om hur indianernas läger såg ut

där längre uppför floden. Och inte visste han heller hur det hade gått för Comba och Logan, som han bara såg diffust långt borta. Hade de nått fram till floden? Hade de lyckats ta sig över? Var de redan inne i lägret och mötte de något motstånd? Tankarna virvlade runt i hans huvud. När han passerade Williams och Rawns väntande kompanier beordrade han båda kompanierna att följa efter de som redan var på väg över floden. Han hann också säga till kapten Williams:

"Försök se till att ni kommer så långt upp att ni kan komma runt lägrets övre ände... Och när ni har kontroll över lägret så se till att bränna deras tält. Bränn dem med allt vad som finns i dem!"

Samtidigt som de båda kompanierna ställde upp och förberedde sig på sitt avtåg, vinkade han till sig sin ordonnans, McKindra Drake:

"Ordonnans, följ efter kapten Williams här och skaffa en bild av hur det går. Kom sedan tillbaka till mig och rapportera... Jag vill först och främst veta om kompanierna här på högra flanken", han pekade uppför floden, "om dom har kommit tillräckligt långt upp, så att dom kan täcka hela lägret och komma runt dess södra ände. Vi kan ju inte se något härifrån"...

När han sedan såg de båda kompanierna i språngmarsch rusa ner bland buskagen för att ta sig över floden, med McKindra Drake snubblande efter, vände han och adjutanten om och Gibbon pekade ner mot floden.

"Vi får försöka och ta oss över också", sa han, "härifrån ser vi ju ingenting".

Innan löjtnant Bradleys män hade lämnat tallskogen på sin väg mot den punkt, där de skulle gå över floden, hade han stoppat sin trupp. Han vinkade till sig sergeant Page och gav honom ordern:

"Här sergeant, ta några av era män och några av milisen å' fortsatt rakt fram här, så att ni kommer nedanför indianernas hästhjord där uppe", han pekade upp mot den branta sluttningen, där man kunde se den stora hästhjorden röra sig. "Så fort anfallet är igång här nere försöker ni driva upp hästhjorden mot skogen, så att vi senare kan driva den bort från indianerna".

Sergeant Edward Page⁷⁹ nickade och plockade ut tre av sina kavallerister och dessutom några av Catlins civilister. De avlägsnade sig från resten av gruppen, som i sin tur nu svängde ner mot buskagen som växte längs floden. Efter några hundra meter började floden svänga av mot nordost och man kom ifrån videsnåren och såg öppen mark framför sig. Sergeant Page stannade och såg sig om.

"Kanske lika bra att vi tar oss upp i slänten", sa han och pekade uppåt, "här framme finns ju inget att gömma sig i längre".

Så gruppen svängde av och började försiktigt röra sig upp längs sluttningen.

"Sergeant, vi kan väl inte ge oss ut här i öppen mark", protesterade John Armstrong, en av Catlins civilister. "Här kan ju indianerna se oss. Allra helst om dom har några vakter här uppe..."

Sergeant Page stannade upp och såg sig om. Han tog sig om hakan och funderade en stund. Men så bestämde han sig.

"Nej, du har nog rätt", sa han, "det kanske är bättre att vi drar oss till-

baka bort mot tallskogen, där vi kom ner", sa han så och pekade.

De andra bara nickade och så började de gå tillbaka längs efter buskagekanten. När de väl nått fram till skogskanten stannade de igen och sergeant Page vände sig mot männen och sade:

"Är det nå'n som har sett nå'ra tecken på att de' skulle finnas indianska vakter nå'nstans här kring hästarna?"

Alla såg på varandra, men de flesta bara skakade på huvudet och bara mumlade ohörbart. Men så var det det någon som pekade upp mot skogsbrynet.

"Där uppe... Där e' nå'n..."

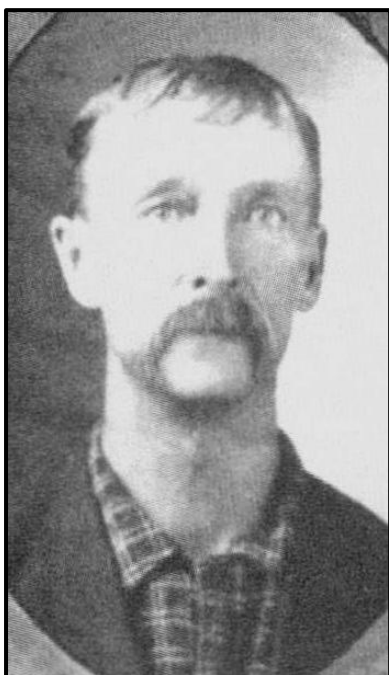
Alla stannade och såg upp mot slänten. Där kunde man skymta ett par personer inne i skogsbrynet. Det såg inte ut att vara varken soldater eller indianer.

"Kan va' nå'ra andra... Kanske från Kirkendalls vagntåg, som redan har kommit ner", föreslog någon av civilisterna och sergeant Page nickade.

"Okey.. då fortsätter vi. Vi kan börja å' dra oss lite försiktigt uppåt, här längs skogskanten, så vi kommer upp till hästarna".

Han hade inte hunnit säga mera förrän de första skotten small nere i buskagen, där de strax innan hade varit. Alla såg på varandra. Några hukade sig instinktivt och någon drog sig något steg längre in bland träden.

"Nu, jädrar, är de' igång..." sa Page, "nu måste vi snabbt få undan hästarna..."

Millard Sherrill

Han såg sig om, pekade ut mot den öppna slänten:

"Vi måste komma ut där, nedanför hästarna, innan vi vänder upp, så att vi kan driva dom upp mot skogen ovanför slänten... Så följ mig...", sade han och skulle just börja springa ut på den öppna gräsyten. Men så hejdade han sig. Två figurer, de som man tidigare hade noterat inne bland träden, kom nu ut ur skogsbrynet och vinkade åt dem. Sergeant Page vände sig till Millard Sherrill, en av de civilister som kapten Catlin hade skickat med.

"Va' e' de' där för ena? Känner du igen dom?", frågade han.

Sherrill såg en stund upp mot männen. Så vände han sig mot någon av de andra civilisterna.

"E' de' inte den där djävla hästtjuven Pete Matte...?" utbrast han.

"Jo, de' e' det", svarade någon annan... Å' där e' väl också Bill Silverthorne... eller e' de' kanske den där August Gird, eller va' han heter", fyllde någon annan i, "de bastarderna e' väl här för å' stjäla av indianernas hästar, kan tro..."

Männen såg på varandra, men så sade sergeant Page:

"Då är det väl bäst att vi ser till att ta hand hästarna då, så inte de där två snor dom för oss", och så började han springa ut mot slutningen, medan han vinkade åt de andra att komma med. De andra männen följde, något

tvekande, efter honom i en lång rad. Efter något hundratal meter vred sergeanten på huvudet bakåt mot männen, pekade uppåt och började springa snett upp mot hästhjorden. Hästarna hade lagt märke till de springande männen, slutat äta och stod med resta huvuden. En del började röra på sig. Nere i dalen brakade nu den ena skottsälvan efter den andra lös. Men männen hade fullt upp med att springa. Några började redan få problem med andningen och en del sackade efter. De hade blivit utspridda närmast som på en linje, när de nu, betydligt saktare, tog sig snett upp emot hästhjorden. Hästarna började röra sig allt mera. Många frustade och gnäggade och en del hade till och med börjat springa. Några uppåt skogen, andra bort mot norr, bort ifrån männen.

"Fan... vi skulle ha varit längre bort, innan vi vände upp..." Millard Sherrill stönade och stånkade, när han försökte ropa till sergeant Page. "Nu skrämmer vi ju bort hästarna..."

Ingen svarade. Alla såg vad som hände, men nu kunde man inte göra så mycket åt det. Sergeant Page såg också och därför började han på nytt springa mera parallellt med hästhjorden. Men så stannade han plötsligt, såg ner mot buskagen vid floden, pekade och ropade:

"Indianer!... Där nere kommer indianer..."

Alla kunde nu se två indianer komma springande ut ur buskagen längre ner efter floden. Men de sprang snett norrut, som för att genskjuta den nu springande hjorden. Det dröjde heller inte länge förrän de hade lyckats fånga in ett par hästar och var då plötsligt beridna. Väl uppsuttna satte de fart uppför slutningen och hästhjorden började vika undan framför dem. Hjorden delades på det sättet nästan på mitten och när de beridna indianerna hade kommit upp bland hästarna så svängde de av mot norr och började driva den halva delen av hjorden de hade framför sig mot skogskanten i slutningens norra del. Den andra halvan av hjorden var nu i fullt sken i stället på väg rakt upp mot skogen, just där sergeant Page hade tänkt sig att de skulle ha drivit hela hjorden. Men halva hjorden var bättre än inget, så han tecknade åt männen att nu följa efter de bortflyende hästarna. Männen började på nytt springa, men i den branta slutningen var det inte många som kunde springa någon längre sträcka. Pustande och stönande började de i stället att gå uppför. Sergeanten själv var också nu helt utpumpad och bara skakade på huvudet, när Pete Matte sprang förbi honom. Då såg man plötsligt flera indianer komma stormande ut ur buskagen nere vid floden. De var alla beridna och de tog nu sikte på den del av hjorden som de två första indianerna hade drivit norrut. Flera av soldaterna stannade och såg med förundran på hur de nykomna indianerna plötsligt började skjuta på de två första. En av dessa verkade också bli träffad och efter en kort sträcka tumlade av sin häst. Men när de nykomna indianerna väl nådde fram till den fallne indianen fick man höra ett uppgivet vrål. Soldaterna förstod inte alls vad som stod på, men de såg hur indianerna, som nu stod runt den fallne indianen, slet sitt hår, sträckte armarna mot skyn och verkade alldeles förkrossade. Under tiden hade Pete Matte lyckats avskära en del av den hjord soldaterna hade drivit upp mot skogen. Nu hade han kastat sig upp på en av dessa hästar och börjat driva något dussintal bort mot skogskanten, där hans kompanjon väntade på honom.

I samma stund tycktes de förkrossade indianerna komma till sans igen och började skjuta mot soldaterna, som med ens fick bråttom att svänga av söderut mot den skyddande skogen. Nu var det inte längre en fråga om att driva undan hästhjorden. Nu gällde det att rädda livet. Och männen sprang som aldrig förr. Även om lungorna kändes som om de skulle brista så sprang man. Man sprang för livet...

Men plötsligt fick de se hur det ut ur skogen som de var på väg mot plötsligt störtade fram flera indianer. Millard Sherrill tänkte, att nu är det slut. Och sergeant Page stannade och sjönk ner på knä. Han var så slut att han helt enkelt inte orkade mera. Men de nya indianerna verkade inte vara så intresserade av soldaterna. I stället riktade de in sig på att samla ihop så mycket av hästhjorden de kunde och började driva den norrut igen. Sherrill fick nya krafter och började på nytt springa mot skogen. Där kom han ifatt John Armstrong, som hade stannat och stod och såg upp mot hästhjorden, som indianerna nu försökte driva ut ur skogen igen. Sherrill ropade åt Armstrong:

"John... för helsike... kom igen nu... in i skogen!"

Men John Armstrong bara stod där och stirrade upp mot hästarna. Han var helt utpumpad, men till slut svarade han:

"Nej, jag blev uppskickad hit för å' hålla den där jädrans hästhjorden... å' förbanne mig, det är vad tänker göra..."

Med stapplande steg började han gå upp mot hästarna. Det hjälpte inte att de andra männen ropade åt honom. Till slut såg de hur några av indianerna vände sin vapen mot honom och hur han sjönk ihop, benen gav vika och han blev liggande i gräset. De andra fortsatte skräckslagna att springa mot den skyddande skogen. Flera skott hördes bakom dem och kulor började slå ner omkring dem. Men nu var de snart inne bland träden och kunde söka skydd. Millard Sherrill kastade sig ner bakom en grövre tall och pustade ut. Ljuset flimrade framför hans ögon och hjärtat bultade som om det ville hoppa ur kroppen. Han hade aldrig varit så trött. Men det verkade inte som om indianerna hade för avsikt att angripa dem längre. De var mera intresserade av att driva bort resten av hästhjorden.

När han hade lugnat sig lite och åter kunde andas något mera normalt började Sherrill att se sig om. De flesta männen låg på marken, bakom stenar och stubbar och vad de kunde ha hittat som skydd. Flera av dem var fortfarande helt utslagna, men det såg inte ut som om någon mera var skadad. Han såg ut över fältet. Men han kunde inte se Armstrong längre ligga kvar där han hade fallit. Hade han klarat sig ändå? Kanske hade han bara varit så utpumpad att han fallit ihop av trötthet och indianerna trodde att de hade skjutit honom. Han såg sig om bland männen på nytt, men han kunde inte se Armstrong där heller. Däremot såg han, lite längre ner på grässlutningen sergeant Page ligga på mage. Han låg alldeles stilla och Sherrill tänkte, att kar'n är nog död...

I lägreets norra del, längst ner efter floden, hade löjtnant Bradley och kapten Catlins civilister tagit sig över det vattensjuka område som låg mellan slutningen där indianernas hästhjord fanns och floden. Buskagen var här så tät att det var svårt att ta sig fram. I resterna av gamla flodfåror

stod fortfarande en hel del halvsurt vatten och männen plumsade här och där ner så att det gick upp över knähöjd. Det var isande kallt och enda fördelen var kanske att myggsvärmarna ännu inte blivit alltför aktiva. Bostwick, som satt till häst, hade kommit en bit längre fram, när han plötsligt vände sig om och pekade framåt i buskarna. Samtidigt hoppade han av hästen och hukade sig ner. Han pekade ivrigt, men sade ingenting. Då såg kapten Catlin, genom en glipa i lövverket, något som rörde sig. Han ryckte löjtnant Bradley i armen och pekade han också.

"Det kommer någon där", sa' han viskande, "där... där mellan de där buskarna".

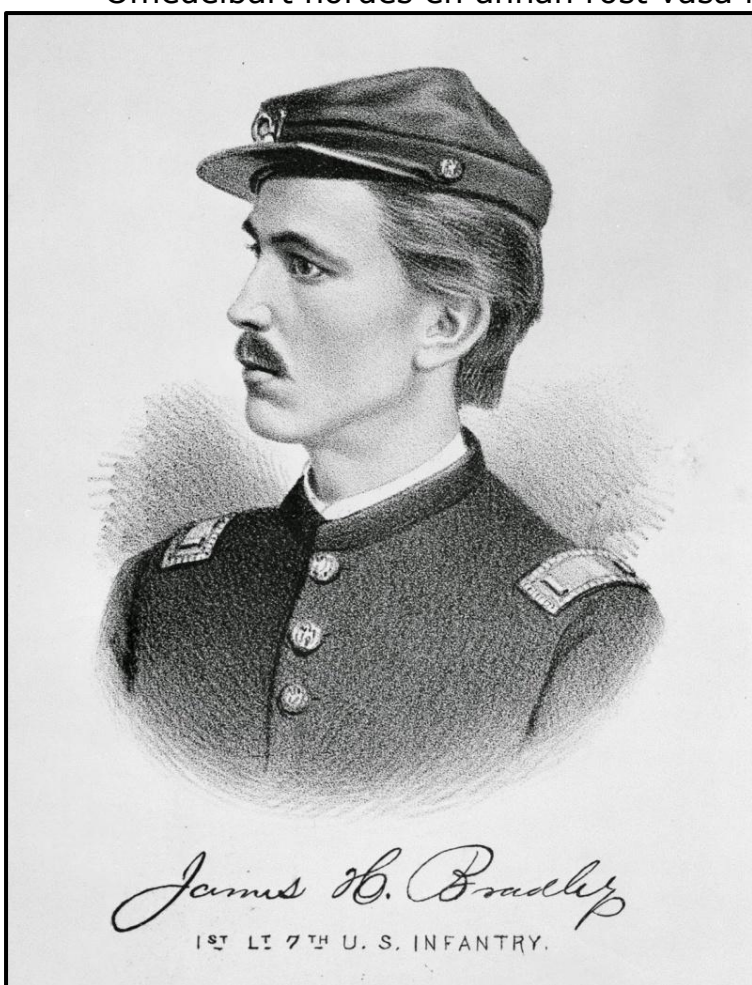
Samtidigt kunde de höra ett plaskande i floden och en häst som frustade till.

"Det måste vara nå'n av indianernas vaktposter", viskade Bradley tillbaka, "vi måste komma närmare".

Mera hann han inte säga, förrän en av Catlins män ropade till.

"Indianer...!"

Omedelbart hördes en annan röst väsa fram:

Löjtnant James H. Bradley

"Håll käften! Vi får inte avslöja oss!"

Löjtnant Bradley kunde se hur en suddig skepnad, som såg ut som en person på en häst, hade stannat. Figuren rörde sig från sida till sida, som om han spanade in bland buskarna. Men så fortsatte han ner i floden. Bradley höll andan. Skulle de nu bli upptäckta? Anfallet hade ju inte startat än. Allt annat var tyst och här gällde det att inte göra något förhastat. Men plötsligt smäll ett skott någonstans bakom honom till höger. Det följdes omedelbart av flera skott och löv och kvistar regnade plötsligt ner från lövverket närmast floden. I floden kunde man nu se en häst stegra sig och med ett enormt plask falla i floden. Den figur som man tyckt sig se på dess rygg följde med hästen i fallet. Men man kunde

inte avgöra om den indian man givetvis antog att det var hade skadats eller dödats. Kanske levde han fortfarande och fanns nu i vattnet. Bradley vände sig mot Catlin för att säga något. Men han hann inte förrän en volleykanonad brakade lös längre uppför floden, omedelbart följd av flera volleys

längre upp.

"Nu är det igång... Vi måste över floden...", var det enda han hann att säga, innan han störtade sig fram genom buskarna till platsen där Bostwick fortfarande stod med sin häst. Väl där upprepade han orden:

"Vi måste över! Kom nu, så att vi kan upprätta en spärrlinje på andra sidan, innan indianerna kommer..."

Bostwick bara nickade och de båda trängde sig snabbt fram och plum-sade snart i floden, samtidigt som de hörde hur flera av Catlins män hade följt efter dem. Väl uppe på andra sidan försökte Bradley se sig om för att se var han hade sina mannar. Resten av sergeant Pages kavallerister var de som var närmast till vänster om Bradley. Han vände sig till dem med orden:

"Sprid ut er, ni fyra kavallerister här på en linje, tre meters lucka och försök hitta något skydd", beordrade han.

"Men, löjtnant, vi måste längre fram, så att vi kan se nå't", protesterade soldaterna.

"Okey då, följ mig", svarade Bradley, vände sig om och vinkade åt några av Catlins civilister att följa med och sprida ut sig på en linje uppför floden. Sedan vinkade han åt kavalleristerna, att de skulle fortsätta framåt till vänster om honom. Själv trängde han sig in i ett tätt buskage för att komma ut i en glänta där man kunde se lite bättre. Han hörde någon ropa bakom sig:

"Pass upp där, sir! Gå inte ut där! Det kan betyda döden!"

Man kunde nu se eldflammor från indianernas gevärspipor längre upp i lägret. Man hörde skrik. Skrik från kvinnor och barn. Hästar som stod bundna i lägret dråsade omkull, träffade av gevärseld från andra sidan floden. Fortfarande var det halvmörkt, men man började kunna se indianer som rusade runt i lägret. Bradley förbannade de täta snåren. Han snubblade och föll, men reste sig igen. Snett framför sig såg han Bostwick, som nu hade suttit upp igen. Han ropade till spanaren:

"Ner, för Guds skull! Bostwick, du är ju stor som ett hus å' alldeles för lätt att träffa där uppe på hästen".

I samma ögonblick störtade hästen och Bostwick kastades huvudstupa ner i det sumpiga vattnet. Bradley skulle just till att rusa fram för att hjälpa upp spanaren, när han själv kände en stingande känsla i bröstets vänstra sida. Han snubblade och föll. Han hamnade med ansiktet i vatten och sedan var allt svart...

"Damn it!... Löjtnanten är nere!" ropade kapten Catlin. "Lockwood", ropade han till den av sina män som var närmast Bradleys orörliga kropp, "se till att få upp löjtnanten ur vattnet! Helvete män... ta skydd... nu kommer dom...!"

Flera indianer kom rusande och Catlins män började skjuta på allt de såg som rörde sig. Alvin Lockwood kröp på alla fyra genom vattnet fram till löjtnant Bradley och lyckades vända honom på rygg.

"Han är död, sir..." var det enda han hann att säga, innan han själv sjönk ihop träffad av en förlupen kula.

"Ner under flodbanken, män..!" hojtade kapten Catlin och alla började åla sig fram mot flodkanten så gott det gick. Här kunde de tillfälligt få lite skydd, samtidigt som de kunde se hur flera indianer hoppade i och vadade

över floden lite längre upp. De ska upp till hästarna, tänkte Catlin. Damn, det var ju det vi skulle stoppa... Varför hade inte Gibbon skickat med flera soldater hit ner? Var det för att han inte gillade civilisterna? Här låg de nu som dränkta råttor och kunde inte göra något alls.

Men efterhand verkade det som om indianerna hade försvunnit från den här delen av stridsområdet, samtidigt som man hörde häftig eldgivning längre upp. Kanske vi har en chans nu att förena oss med soldaterna längre upp för floden, tänkte han, medan han såg sig om bland sina män. Han kunde inte se alla, men till dem han hade närmast viskade han:

"Vi försöker rusa upp längs flodkanten här, så kanske vi kan nå fram till något av soldatkompanierna där uppe. Jag tror att dom är inne i lägret nu. Hur många är vi? Någon som saknas?"

"Morrow... Dave Morrow är inte här... Nå'n som har sett Dave...?", hördes från någon längre bak. Men inget visste något.

"Vi kan inte vänta... Vi måste försöka ansluta till Gibbons soldater. Följ mig...!"

De började krypa halvt om halvt i vattnet. Men till slut kunde de ta sig upp och gömma sig i buskagen. När de väl var samlade något så när i skydd började kapten Catlin se sig om.

"Vilka är vi här?", frågade han.

"Dave Morrow saknas", sade någon.

"Al... Al, var är du?... Al finns ju inte heller här!" Det var Myron Lockwood som nu först saknade sin bror Alvin, "har nå'n sett min bror?"... Han såg sig förskräckt omkring. Så blev han vit i ansiktet. "Al...!", ropade han, men blev genast nedtystad av kapten Catlin.

"Vi måste hålla oss tysta så länge vi inte har fått kontakt med Gibbons män", förmanade han, "vi får försöka leta efter Alvin senare"... han räknade resten av sina män och kunde konstatera att de verkade som att alla andra ha klarat sig så långt. Så vände han sig till kavalleristerna, som också hade anslutit till gruppen. "Hur är det med er? Er sergeant å' tre andra är uppe vid hästhjorden nån'stans, men är det någon mera ni saknar?"

Soldaterna såg på varandra, men till slut sa' någon:

"Nej, det verkar som att vi är här allihopa..."

"Okey, då fortsätter vi uppåt. Vi kan ändå inte göra något mera här nere... Var är Bostwick? Han skulle ju ta med några av oss upp på åsen och skära av indianernas hästhjord. Men nu blev det ju inte så, när löjtnant Bradley skickade iväg kavalleristerna i stället... Kan han ha gett sig iväg ensam?"

Ingen svarade. Alla bara såg på varandra och skakade på huvudena. Det var tyst i några sekunder, men sedan gjorde Catlin tecken med armen och gruppen började krypa vidare.

Överste Gibbon och löjtnant Woodruff satte sig i rörelse ner mot buskagen, trängde sig igenom och nådde snart fram till själva flodfåran. Här såg de hur kaptenerna Sanno och Browning redan var inne i lägret med sina kompanier. Men det syntes inte så många indianer. Flera hästar låg döda, fortfarande bundna intill tipierna och kvinnor och barn sågs skrikande springa kors och tvärs inne i lägret. En del på väg ner mot de skyddande

buskagen och floden. Andra ut på slätten bakom lägret och bort mot några trädbevuxna kullar något hundratal meter längre bort. Soldater sprang från tält till tält, slet upp ingångsflikarna och i vissa öppnade de eld rakt in i tälten. Men det såg ut som att soldaterna hade kontroll på läget här. Så Gibbon vinkade med sig Woodruff för att rida uppför floden. Där uppför hördes en mera intensiv eld och det var en del av lägret som Gibbon ännu inte hade sett. Men han kunde höra häftig skottlossning från området längre uppför floden. Comba måste vara inne i lägret också, tänkte han.

"Löjtnant...", sa han till sin adjutant, "försök att se hur det är hos Bradley där nere i norra delen. Jag ska försöka ta mig upp mot Combas kompani och se om jag kan få någon bild av hur det ser ut i södra änden".

Löjtnant Woodruff gjorde honnör, vände hästen och försvann snart i den täta krutröken som inte ville lätta i den kalla och fuktiga luften. Själv styrde Gibbon sin häst söderut, upp längs floden. Nästan direkt stötte han på en grupp indianer som hade tagit skydd i vattnet, under strandbrinken. Han drog upp sin revolver, men såg sedan att det bara var kvinnor. En av kvinnorna sträckte upp sin hand mot honom i en gest som han uppfattade som att hon bad honom spara dem. Han sänkte revolvren och försökte signalera till dem att de inte hade något att frukta. Men han visste inte om de förstod honom. Han såg nu att det var ett flertal kvinnor och även några barn, som alla befann sig i det iskalla vattnet. Men han kunde inte stanna och göra något för dem. Krig är grymt, tänkte han. Men snart fick han annat att tänka på. Plötsligt hörde han några skott vissla förbi sig och han hukade sig instinktivt, men fortsatte. Då kom löjtnant Woodruff galopperande tillbaka. Redan på håll ropade han:

"Överste, det verkar som om Bradley är nere, å' Bostwick såg jag inte till. Kanske är han på väg upp för att driva bort hästhjorden... Men det är ingen egentlig stridsaktivitet där nere. Catlins civilister är på väg uppför floden. De hade nog också förlorat nå'ra av sina".

"Ja, men det verkar som om de häftigaste striderna står här längre upp. Vi får fortsätta längre upp... Men vad är det där?" Gibbon avbröt sig och pekade ut mot slätten öster om lägret, "Där, löjtnant... där är en trupp som jagar några indianer mot kullarna där... Vi måste få stopp på dom... Vi kan inte sprida ut oss för mycket... Löjtnant, se till att vi kallar tillbaka den truppen, annars kan dom bli avskurna!"

Löjtnant Woodruff störtade på nytt iväg och Gibbon fortsatte försiktigt uppför floden. Nya skott kom susande och det smattrade i grenverket runt omkring honom. Fasen, att sitta till häst i det här läget är nog inte så lyckat, tänkte han. Men han fortsatte ändå en bit till. Det borde ju vara lättare för ordonnansen, Drake, att hitta honom så här. Oh, vad han önskade, att han hade fått någon rapport nu snart om hur det gick där uppe i lägrets södra ände. I lägret kunde han se hur hans soldater sprang från tält till tält och försiktigt försökte öppna tältflikarna för att se om det fanns någon där inne. Han såg flera stupade. Både soldater och indianer. Och många av dem verkade vara kvinnor. Men på ett ställe såg han också hur en kvinna hade beväpnat sig med ett Springfieldgevär. Hon måste ha tagit det från någon av våra stupade, tänkte han. Hur mycket man än kunde ha moraliska regler som avsåg att spara kvinnor och barn, så insåg han, att i ett sådant här läge

så gick det faktiskt inte att göra skillnad. Det var för det första svårt att i en hast se skillnad på kvinnor och män och dessutom fanns det ingen tid att göra några sådana överväganden. Oavsett om det var en kvinna eller man som dök upp beväpnad så var det bara en fråga om sekunder vem som beslutade sig först... Krig är fruktansvärt, tänkte han igen. Han såg ett litet barn som gråtande sprang mot buskagen. Barnet höll sin ena arm upplyft och Gibbon såg att den var av. Handen bara hängde och dinglede i änden på armen. Han blundade...

Lite längre upp såg han kapten Comba. Gibbon ropade på honom och kaptenen vände sig om .

"Ner från hästen, överste, för helvete, ni kan inte sitta så där högt...", hörde han Comba ropa. Gibbon satt av och ledde fram det skrämde djuret.

"Browning tog sitt kompani för att få stopp på indianerna som ligger uppe på den där kullen och ger oss ett helvete", Comba pekade ut mot slätten.

"Ja, jag såg det", svarade Gibbon, "men jag har beordrat honom tillbaka. Det är risk för att vi blir för utspridda annars... Hur går det här då? Verkar ju inte vara så många indianer kvar här i lägret... eller?"

"Nej, men dom har tagit upp skyddade poster här runt omkring i stället. Å' dom är ena otäckt säkra skyttar, överste... Jag har en korpral som är svårt träffade i höften. Å' dom verkar medvetet sikta på befäl. Jag har båda trumpetarna nere. Gallagher är död, å' Cronan ser det illa ut för... Honom har dom lyckats få in flera träffar på... Men annars verkar vi ha klarat oss rätt så bra..."

"Bra... Se då till att vi bränner tälten, innan vi drar oss tillbaka!"

De båda gjorde honnör åt varandra och Gibbon, fortsatte längre söderut, ledande sin häst. Men han satt snart upp igen. Han var nu oerhört angelägen att se hur det gick i lägrets södra ände. Tusan också, var håller ordonansens hus, tänkte han. Jag måste få en bild av hur det går där uppe...

Det hade nu gått mera än en kvart sedan inrusningen börjat och av det han hittills hade sett, så verkade trupperna redan ha rensat lägret. Men han undrade om Bostwick hade lyckats driva undan indianernas hästhjord ännu. I så fall skulle det bara återstå att förstöra indianernas tält och med dem det mesta av deras utrustning. Sedan borde det inte vara så svårt att få Joseph att ge upp. Segern var nära kändes det som. Om han bara hade vetat hur det gick i den södra änden av lägret... Han kastade en hastig blick upp mot den branta sluttningen där hästhjorden fanns. Han kunde inte se några detaljer, men det verkade som om hjorden var i rörelse. Hoppas det är Bostwick som har fått fart på dom, tänkte han...

När han på nytt närmade sig floden för att slippa tränga sig fram i täta buskage såg han en soldat stå lutad mot ett träd. Det såg märkligt ut. Kroppen hade en underligt vriden ställning och soldaten stod alldeles blick stilla. Det var en sergeant och Gibbon ropade åt honom:

"Sergeant, stå inte så där upprätt... Ner i skyddsställning... Här haglar ju kulorna som bisvärmar..."

Inget svar och när Gibbon red fram såg han att mannen var död. Han hade bara blivit hängande mot grenarna i trädet. Det var kapten Sannos

förste sergent, Frederick Stortz⁸⁰. Sikta speciellt på befälen, tänkte Gibbon surt. Det var ju för djävligt. Men de här indianerna var inte som andra indianer. Det var något speciellt med nez percéer...

sergeant Frederick Stortz

Löjtnant Woodruff kom tillbaka och rapporterade:

"Överste, kapten Browning backar tillbaka sitt kompani, men anser att vi måste rensa kullarna i öster, varifrån indianer lätt kan förorsaka oss stora förluster. Kapten Browning meddelar också, att det sägs att kapten Logan är träffad. Men han hade själv inte sett det".

"Jag har själv inte fått någon rapport från min ordonnans, så jag blir bara mer och mer orolig för hur det ser ut längre upp", svarade Gibbon, "här nere verkar det mesta vara under kontroll. Men jag är orolig för Logan och Williams där uppe. Har skickat in kapten Rawn också, men vi måste ta oss upp där och se för oss själva..."

Gibbon var ivrig och vinkade med sig sin adjutant och de båda fortsatte uppför floden. Bortsett från den gnagande oron för Logans och Williams kompanier i lägrets södra ände, så kände han sig både nöjd och lättad. Mera så än han någonsin hade gjort. Hans plan hade fungerat. Han hade, trots dåliga odds, lyckats överraska fienden, kändes det som. Hans soldater verkade ha drivit bort indianerna från lägret. Han hade haft deras största och viktigaste hästhjord bakom sina egna linjer, när han startade anfallet och nu hoppades han att Henry Bostwick och civilisterna hade lyckats driva undan dem, så att indianerna inte längre kunde komma åt dem. Då skulle indianerna inte kunna fly undan så lätt. Det hade gått knappt en halv timme och han upplevde att han hade det indianska lägret i sina händer. Indianerna var skingrade åt alla håll, om han förstod det rätt. Han hade sett många springa ut över slätten mot öster och han hade sett flera döda indianer inne i lägret, där hans soldater nu gick från tält till tält för att förvissa sig om att de var tomma. Han hade sett att man lyckats tända eld på några tält. Men det verkade vara svårt. Antagligen var skinntälten så våta av nattfukten, att det var svårt att få eld på dem. I stället hade han sett att soldaterna hade rivit omkull några av tälten. Men helt tomt var inte lägret. Här och där mötte soldaterna fortfarande motstånd, när de trängde sig in i tälten. Och så var det buskagen nere vid floden. Därifrån sprutade det hela tiden eld och flera soldater träffades. Många indianer var tydligen gömda där. Han måste samla kompanierna för att rensa den delen av slagfältet, tänkte han. Men först måste han förvissa sig om att Logan, Williams och Rawn hade lyckats övermanna den halvan av lägret som låg i

den södra änden, på samma sätt som Sanno och Comba hade gjort här nere. Men det var oroväckande att rapporterna antydde att kapten Logan eventuellt skulle vara ur spelet... Var fasen fanns ordonnansen?!... Varför kommer han inte och rapporterar?!...

"Löjtnant, se om vi kan få fram några uppgifter om läget i södra änden", ropade Gibbon till löjtnant Woodruff, samtidigt som han kände ett slag mot sitt ena ben. "Jag måste se att Browning har kommit tillbaka till linjen, så att han inte blir kringränd där ute på slätten".

De båda skildes åt och Gibbon vände tillbaka mot kapten Combas position.

Underlöjtnant Francis Woodbridge⁸¹ var den yngste officeren i kompani A och även yngst i hela regementet. Eftersom kompaniet bara hade tolv man i sina led den här dagen, men både sin kapten och två löjtnanter på plats, så hade inte underlöjtnanten någon egen befälspost. Därför befann han sig bakom linjen när kapten Logan beordrade anfall mot lägret. Man hade inte hunnit att ta sig hela vägen förbi den allra sydligaste änden av indianernas läger när anfallet startade. Men nu var det redan igång och då gällde det att snabbt komma över floden för att ta sin plats i anfallslinjen. När man väl hade kommit över floden, vars kalla vatten gick ända upp till midjan på männen, så fick Woodbridge syn på flera indianer som hade tagit skydd under själva flodbrinken. Kapten Logan hade tydligen inte observerat de gömda indianerna. Men bland dem fanns några krigare som nu öppnade eld mot de soldater som redan var på väg mot lägret. Woodbridge såg menige Lorenzo Brown träffas i ryggen och störta till marken. Men ett par av de andra mannarna släpade honom med sig in i buskarna vid sidan om floden. Sedan dröjde det inte heller länge förrän indiankrigarna var oskadliggjorda och truppen gjorde halt för att omgruppera sig. Framför sig kunde de nu se flera krigare som kom soldaterna till mötes. Woodbridge hörde kapten Logan kommendera:

"Sikta lågt män! Undvik kvinnor och barn om ni kan! Skjut mot tälten... å' sikta lågt! Lagg an!... Eld!"

Så tog han några steg och såg sig om både åt höger och vänster, samtidigt som han ropad:

"Ladda om!... Skjut på eget initiativ... vänta inte på kommando, men ödsla inte med ammunitionen! Undvik kvinnor och barn! Håll avstånd... Vi måste täcka luckan ner mot kapten Williams kompani där till vänster..."

Woodbridge såg hur Logan hade dragit sin revolver, hur han såg sig om på nytt och drog med den fria handen under sin imponerande stora slokmus-tasch.

"Attack!...", ropade han så, vände sig om och började springa i spetsen för sitt kompani. En indiankrigare kom utrusande ur det närmaste tältet, men kapten Logan slängde snabbt iväg ett skott som fällde krigaren baklänges. Omedelbart dök då en kvinna upp i tältöppningen, slet snabbt till sig den fallne krigarens gevär och tryckte iväg ett skott utan att egentligen sikta. Woodbridge såg tydligt hur skottet träffade kaptenen i huvudet, som kastades bakåt i en kaskad av blod. Han såg hur kapten Logan föll baklänges

med benen insnärjda i buskslyet och hur han blev liggande där i krampryckningar. Männen stannade, men löjtnant Coolidge⁸², som nu snabbt insåg all-

varet och ropade att han nu tog över befälet, manade på dem igen.

"Ladda om, män! Ner på knä och ta stöd... Vi måste stoppa den här vågen som kommer här..."

Några unga pojkar kom springan-

de längs floden. De hade bara knivar i händerna och männen såg frågande på varandra. De hade ju order att inte skjuta på kvinnor och barn. Men de här pojkarna tvekade inte. De sprang rakt emot linjen av soldater som snabbt gick ner på knä och tog sikte. Snart smällde flera skott och pojkarna tumlade runt i gräset, medan knivarna föll ur deras händer. Männen såg skärrade på varandra. Men löjtnant Coolidge manade på dem på nytt.

"Ladda om igen, karlar... här kommer flera..."

Nya skottsälvor och den här gången föll menige John Smith. Men de anfallande indianerna vek också undan och när en mindre grupp från kapten Williams kompani F, under sergeant Raferty kom till undsättning, försvann indianerna helt från truppens front. Löjtnant Coolidge, som hade lite sjukvårdskunskaper, undersökte menige Smith, men där var inget han kunde göra.

"Vi har order att inta lägret, män", sa han så. "Sergeant Rogan⁸³, tag ut några män som får följa med sergeant Raferty och hans män in i lägret".

Sergeant Rogan pekade på menige Alberts, Zipfel och Heinzman och sergeant Raferty bara nickade och vinkade dem med sig.

"Vi ska se om det finns några krigare gömda i tälten och sedan sätta eld på tälten", sa han.

Löjtnant Coolidge vände sig sedan till resten av den lilla gruppen:

"Vi andra får dra oss nerför floden och förena oss med kapten Williams kompani. Vi är alldeles för få nu för att kunna göra nå't på egen hand. Men vi måste föra med oss kapten Logan och menige Smiths kroppar".

"Löjtnant, menige Brown här är svårt sårad i skuldran", hördes från det bakre ledet. "Löjtnanten måste titta på honom".

Den tjugofemårige soldaten låg på höger sida och grimaserade illa, när löjtnant Coolidge öppnade hans skjorta för att se hur det såg ut.

"Svårt att säga", sa han så efter en stund, "svårt att veta om några ben är träffade, men kulan har i alla fall gått rakt igenom. Kan soldaten röra på vänster arm"? frågade han så.

Menige Brown bara stönade och nickade. "Det är nog okey", sa han med sammanbitna tänder. "Jag kunde ju i alla fall skjuta en av de där djävla pojkspolingarna..."

Sergeant Raferty nickade åt sina män och de började hukande gå mot de närmaste tälten. När de kom fram till det första tältet pekade han på menige Alberts.

"Soldat, se om det finns några vildar i det här tältet och sätt sedan fyr på det", sa han och gick bara vidare. Den trettiosexårige Charles Alberts, svalde, nickade och stammade fram:

"Yes, sir... sergeant... sir...". Så såg han sig om mot sina övriga kamrater och började försiktigt närma sig tältet. Tältfliken var tillsluten och det hördes inget ljud från dess inre. Men han ställde sig ändå vid sidan av ingångsfliken, öppnade slutstycket på sitt Springfieldgevär för att kontrollera att han hade en laddad patron i läget. Sedan stack han försiktigt in gevärspipan i tältöppningen och lyfte på fliken. Inget hände. Försiktigt vek han hela fliken åt sida och tog en mycket snabb titt in i halvmörkret, för att snabbt dra tillbaka huvudet igen. Men fortfarande hände inget. Så han lutade sig fram och tog ett steg in genom den låga öppningen. Kommen från det tilltagande morgonljuset utanför tältet och in i skumrasket gjorde att han inte såg några detaljer. Men han uppfattade rörelserna när ett par figurer störtade upp ur de buffelfällar de hade gömt sig under och med ett blodisande tjut kastade sig mot honom. Genast försökte han ta ett steg tillbaka, men snubblade på bottenfliken i tältöppningen och föll handlöst baklänges ut ur tältet. Han hade ändå sinnesnärvaro nog att hålla ett stadigt grepp om geväret. I ögonvrån såg han en skepnad komma utfarandes ur tältet med en höjd arm. Han hann inte uppfatta vad som hände, men instinktivt tryckte han av ett skott och figuren, som visade sig vara en kvinna, föll ihop med ett stön och hamnade på honom. Kniven som hon hade haft i handen for i en båge ut bland buskarna. Snabbt försökte han sparka sig fri från kvinnan som låg över hans ben samtidigt som han på armbågarna försökte hasa sig bakåt. Han stirrade intensivt mot tältöppningen, men ingen av de andra där inne vågade sig ut. I all hast lyckades han komma på fötter och sprang nästan på sergeant Rogan, som kommit till han undsättning.

"Serge... hjälp mig här!" ropade han, alldeles förskräckt, rakt i ansiktet på sergeanten, som ryggade tillbaka, när han nästan blev omkullsprungen. De båda drog sig undan några steg.

"De.. de' e' fullt med sän'a vildkattor där inne... ", stammade han så fram.

I samma ögonblick kom en kvinna ut ur tältet med uppsträckta händer och såg vädjande på dem. Efter henne kikade några förskräckta ungar fram. Sergeant Rogan fann sig först och vinkade bara fram dem. Han pekade bakom sig och försökte förklara att de skulle komma ut och att de inte hade något att frukta. Han hade ingen aning om ifall de förstod vad han sade, men hela gruppen kom med uppspärrade och skrämde ögon ut ur tältet och skyndade sig förbi de två soldaterna och försvann snabbt i buskagen.

"Ett helvete att bara skjuta ner kvinnor och barn..." sa han mera som för sig själv och skakade på huvudet. "Ett djävla helvete, det här arbetet..."

Så nickade han åt Alberts.

"Är du oskadd?" frågade han.

"Tror de", svarade menige Alberts, samtidigt som han började skaka i hela kroppen. "Tror det, sergeant..."

"Okey... kom då, vi måste följa efter dom andra..."

De hade inte hunnit ända ner bland buskagen när de såg honom. En soldat som låg på rygg med slutna ögon.

"De' e' Leher..." utbrast Charles Alberts, "e' han död?"

Sergeant Rogan sprang fram och knäböjde bredvid kroppen.

"Nej, han lever..."

I samma ögonblick öppnade soldaten ögonen och stirrade på dem. Så kom han till sans och satte sig upp med ett ryck.

"Åh... tack gode gud att det är ni..." stönade han fram, samtidigt som han tog sig om huvudet med båda händerna. Samtidigt pekade han på en äldre kvinna som låg i en snedvriden ställning ett par meter bort.

"Hon... hon, den där haggan... hon höll på att ta livet av mig", sade han och pekade på sitt huvud, där han hade en flera centimeter lång blödande repa i huden.

"Var det hon som gjorde det där?" frågade sergeanten.

"Nej. Jag kommer inte så noga ihåg vad som hände... Jo, jag såg hur kapten blev skjuten..." med ens blev han medveten om vad han sagt och såg sig hastigt omkring. "Var är kapten Logan? Har ni sett honom? Lever han?"

Han stammade nästan och försökte resa sig, men fick ett yrselanfall och satte sig igen. Han tittade på nytt i sina blodiga händer.

"Hur ser det ut?" frågade han oroligt och böjde fram sitt huvud mot sergeanten, som tittade i hans rufsiga hår.

"Å, de' e' bara ett ytligt sår... Var de' hon som gjorde det?" frågade han och pekade på den döda indiankvinnan.

"Nej... jo,.. ja..., jag vet inte", stammade George Leher, "jag såg bara hur kapten föll, å' så small det till i skallen, å' det blev svart.

"Du måste ha blivit träffad av ett skott", flikade Charles Alberts in. "Men vad har hon där med det att göra?" undrade han och pekade på kvinnan. "Var det hon som sköt?"

"Nej, jag har ingen aning. Jag måste ha svimmat, för när jag vaknade till så höll den där haggan på att släpa mig bort mot tältet där", han pekade. "Hon hade tag i min ena fot och hade den under armen och slet och drog. Hon hade ett gevär i andra handen. Men jag tror det var mitt gevär. Kanske hon inte visste hur hon skulle använda det. Det var väl en jäkla tur i så fall", han stönade, "men jag drog åt mig det andra benet, å' så sparkade jag till henne i ändan så mycket jag förmådde. Hon var väl inte beredd, för hon tappade taget om min fot och stöp framåt som en klubbad oxe. Jag fick tag i bössan, men hon var över mig igen innan jag hann resa mig upp. Hon fick fatt i bösspipan och ryckte och slet. Men till slut fick jag fingret på avtryckaren... å', där ligger hon nu..."

Han tog sig på nytt om huvudet och såg på sina blodiga händer.

Överste Gibbon såg att Combas och Sannos mannar hade kontroll på

lägrets mellersta del. Det verkade inte finnas några indianska krigare kvar inne i lägret, men kvinnor och barn sprang fortfarande om varandra runt tälten. Skriken och gråten blandades upp med rop och stönande av alla sårade som låg där. Några av tälten brann, men Gibbon hade redan förstått att det var svårt att få eld på de blöta tältdukarna. I ett av tälten, som ett par soldater hade hållit på en god stund att få eld på, såg han hur en av dem till slut tog en brinnande trädgren och kastade in den i tältet. Den hamnade tydligen i något brännbart, för eldflammar slog genast upp inne i tältet och männen drog vidare till nästa. Samtidigt upplevde Gibbon att motståndarnas gevärseld hade tilltagit både från öster och väster. Speciellt nere i buskarna längs floden hade många krigare tydligen fatta posto, för därifrån började elden nu bli verkligt besvärande. Hans position började bli riskabel. Efter den första halvtimmen hade han tyckt att striden nästan redan var avgjord. Men nu började han undra. Hade det varit fel av honom att avbryta jakten på indianska krigarna och i stället koncentrera sig på att förstöra lägret? Skulle han i stället ha fortsatt att driva bort alla krigare från lägret? Nu verkade det som att krigarna inte alls hade givit upp utan i stället skaffat sig skyddade positioner från vilka de kunde slå tillbaka. Här, mitt i lägret, var truppen väldigt sårbar. Helt öppet och inget att ta skydd bakom. Här var soldaterna som levande måltavlor för indianer som ingen kunde se, men som hur lätt som helst såg alla soldaterna. Det här skulle inte hålla.

Men så såg han i alla fall till sin lättnad att kapten Browning var tillbaka i lägret med sitt kompani.

"Skönt att se kapten tillbaka igen", sa han, "hade ni fortsatt ut mot kulorna där i öster hade ni kunnat bli avskurna".

"Ja... Men vi var tvungna att få tyst på de krigare som hade förskansat sig bland träden där", svarade kapten Browning, "vi hade inte en chans om vi bara skulle ha stått kvar här inne. Vi hann att få bort en del av dom, men jag förlorade min förste sergeant, Edgeworth, när vi var tvungna att retirera". Man såg tydligt att kapten Browning inte var nöjd med att han tvingats tillbaka in i lägret av Gibbons order.

"Nej... Jag inser det. Men först måste vi nog rensa upp där nere bland buskarna"... Gibbon pekade ner mot floden.

Samtidigt flammade det tält han nyss sett soldater kasta in brinnande grenar i, upp i full låga. Och nu hörde han till sin förskräckelse skrikande barnröster inne från tältet. Han hoppade av hästen. För ett ögonblick höll hans instinkt på att få honom att rusa dit. Men han besinnade sig, tog ett djupt andetag och vände sig bort. Han såg i ögonvrån att kapten Browning tittade på honom. Så bestämde han sig och sade till Browning:

"Samla era mannar, kapten och förbered för en reträtt. Jag ska söka upp kapten Sanno".

"Men överste, sir, er häst har blivit skadad i benet", kapten Browning pekade på Gibbons häst, som stod med ena frambenet lyft. I samma ögonblick kom löjtnant Woodruff störtande tillbaka.

"Överste, hårda strider uppe i den övre delen. Det är flera tält där och många krigare. Men alla tre kompanierna är fortfarande intakta och verkar hålla själva lägret. Men kapten Logan är förlorad... tyvärr, sir... Jag beklagar, sir, må Gud välsigne honom, sir"...

Han hoppade av sin häst och pekade. "Er häst, sir... benet..." han pekade igen. "Å' ni själva, sir... ert eget ben... har ni blivit träffad?"

Gibbon påminde sig att känt ett slag mot benet tidigare och tittade ner. Där såg han en stor svart fläck breda ut sig på det vänstra benet, just under knäet. Direkt kände han skräcken. Magmusklerna drog ihop sig och han kände en svag yrsel. Minnet från Gettysburg kom tillbaka. Den skadan hade han fått där hade han nu levt med i fjorton år och den tycktes aldrig riktigt gå över. Men här kände han ingen smärta, utom att han plötsligt för ett tag glömde var han var. Han släppte hästens tyglar och började hoppa på ett ben mot floden. Men så sansade han sig, stoppade och vände sig till sin adjutant igen.

"Löjtnant, meddela alla kompanicheferna att vi förbereder för en reträtt...!"

"Reträtt, sir...?"

"Ja, vi måste omgruppera och ta upp en bättre försvarspunkt... Men, löjtnant, det ska vara en ordnad reträtt. Inpränta det i alla kaptenerna! En ordnad reträtt...!"

Så tänkte han efter en stund, innan han tillade:

"Kaptan Rawn får bilda dubbla skärmytslinjer ner mot floden. Dubbla linjer, rygg mot rygg och skapa en gata genom buskagen... Vi tar sikte på den där skogsdungen på andra sidan, där vi kom ner i morse. Själva ska jag bara tvätta av det här...", han pekade på sitt ben.

Så hoppade han vidare ner till den närmaste vattensamlingen och satte sig på kanten. Han drog av sig stöveln och hivade upp det genomsura byxbenet. Blodet hade runnit längs hela benet, ända ner i stöveln. När han blaskade på det kalla vattnet började det svida, så att han grimaserade. Men när han fått bort blodet kunde han se att en kula hade gått in på utsidan av vadmuskeln och kommit ut på benets insida. Men inget annat verkade vara skadat och han kunde stödja på benet. Han undrade om det kunde ha varit samma kula som slog av benet på hästen. Han drog fram en halsduk han hade i en bakficka och band om benet hårt. Så satte han på sig stöveln igen och hörde i samma stund hur en trumpetare blåste reträttsignalen och han såg hur både kaptan Sanno och Browning gav order åt sina underofficerare. Båda kompanierna hade förlorat sina förste sergeanter, men de hade fortfarande flera sergeanter som nu började skrika ut order åt sina mannar. Själva tog han sig upp och började halta bort mot en plats mitt emot tallungen på andra sidan floden. Hästen lämnade han åt sitt öde.

Kaptan Rawn dök snart upp och i hälsorna på honom kom korpral McCaffrey och något halvdussin meniga. Kompani I var ett av de mindre kompanierna. Från början hade de bara varit aderton man och två officerare. Men nu verkade det som att menige Herman Broetz saknades. Kaptan Rawn väntade några minuter, men ingen Herman Broetz dök upp. Så han samlade sina män och förklarade situationen.

"Vi har order att omgruppera till tallungen där uppe på höjden", sa han och pekade bort mot slutningen på andra sidan floden. "Vi har uppgiften att skydda flodövergången... Vi ska bilda skärmytslinje ner genom buskarna mot floden här och se till så att vi får en säker korridor för de andra

att evakuera genom från den här sidan. Vi gör det med två linjer som ställer upp rygg mot rygg, avancerar några steg och så rensar vi buskagen på indianer, så att vi får en gata några meter bred ända ner till floden. Sergeant Hogan... ta' halva styrkan och placera ut mannarna med jämna mellanrum ner genom buskarna, riktning mot söder. Å' sergeant Wilson... ta den andra halvan och ställ era mannar med ryggen mot Hogans mannar. Löjtnant English tar täten och jag stannar här och ser till att vi samlar ihop resten av truppen. Kontrollera att alla har vapnen laddade.....Verkställ"!

Det blev ett slamrande när alla skulle öppna sina slutstycken för att se att man hade en oförbrukad patron i patronläget.

Sergeant Hogan såg sig om och började peka på olika mannar.

"Carson, Clark, Collins, Devoss, Evans å' Fallon", beordrade han, "följ mig.."

Samtidigt vinkade sergeant Wilson med sig de övriga sex soldaterna och följde efter Hogans grupp. Så började de båda sergeanterna att placera ut sina män.

"Korporal Cunliffe", han såg sig om innan han hittade mannen, "korporalen är siste man i kedjan. Se till att alle man är igenom innan vi drar in skärmytslinjen". Så gick han ytterligare några steg, pekade och sade: "Carson, här. Näste man... Collins... femton meters lucka. Clark, nästa..."

Sergeant Wilson gjorde samma sak med sin grupp.

"Korporal Loynes är ankaret, näste man Clarke, Meinart, Murphy, Rod-

gers, Smith å' Thompson".

När alla var utplacerade beordrade sergeant Hogan:

"På mitt kommando, alle man sex steg framåt. Skjut om ni ser några indianer i närheten. Korpral McCafferey får vara riktkarl och dirigera elden . Men alla ger eld utan kommando.... Är det uppfattat?"

Han såg sig om några ögonblick, innan han på nytt med hög röst gav order:

"Kompani I, skärmytslinjer, sex steg framåt... Marsch" !

När männen hade trängt sig in i buskagen sina sex steg, beordrade han på nytt:

"Kompani, skyddsställning... Ge eld, men skjut bara när ni ser något. Inget slöseri med ammunitionen" !

Gevärseld började smattra och man såg ett antal indianer som skyndsamt sökte bättre skydd. Efter en kort stund hördes sergeant Hogan på nytt ropa:

"Kapten, vägen klar, påbörja evakueringen..."

Kapten Rawn vände sig till kapten Comba, som stod närmast.

"Comba, du är närmast. Se till att få iväg ditt folk..."

Överste Gibbon försökte få en överblick av de olika kompaniernas placeringar. Han kunde se att både Sannos och Combas kompanier var samlade för att påbörja retireringen. Kapten Brownings kompani fanns fortfarande kvar i lägret men Logans och Williams mannar såg han inte till. Han vinkade till sig adjutant Woodruff och bad honom söka upp Kapten Williams och skynda på tillbakadragandet av kompanierna A och F. Hans ben hade börjat värka nu och han såg oroligt ner på byxbenet, där blodfläcken hade börjat sprida sig.

"Var tusan är artilleristerna med tolvpundaren?" muttrade han för sig själv. Det som för bara någon halvtimme sedan hade sett så bra ut, hade plötsligt blivit till något av en mardröm. I stället för att ha drivit ut indianerna ur lägret och haft dem på flykt ut mot den öppna slätten öster om lägret, verkade det nu som om det fanns indianer överallt runt omkring dem. Till vilken nytta var det då att hans soldater tydligen behärskade själva lägret. Tvärtom insåg han, att vistas mitt inne i det öppna lägret var nog en av de allra sämsta platser man kunde vara på just nu. Här fanns inget skydd och gevärseld kom från alla håll. Kanonen borde ju ha varit framme nu, om mannarna verkligen hade startat i gryningen. Och med den också extraammunitionen. Extraammunitionen, ja... Han undrade hur mycket männen egentligen hade kvar av de nittio patronerna de hade haft från början. Det hade nu gått ett par timmar sedan han inledde anfallet. Ett anfall som från början gick helt planenligt. De överraskade indianerna flydde i alla riktningar och hans trupper behärskade större delen av lägret redan efter tjugo minuter. Den allmänna uppfattningen inom armén var att indianer som överraskades och hamnade i underläge genast tog till flykten. Men så fungerade inte de här nez perceerna. De här var som tränade soldater. Försökte snabbt rädda vad som räddas kunde, men i stället för att fly, gick de till motangrepp, så fort de hade kommit över den värsta förvirringen. Det här hade han aldrig upplevt tidigare. Osökt kom han att tänka på de fruktansvärda scenerna där nere vid Little Bighorn, förra sommaren, när han var den som

var först på plats och såg vad Sitting Bulls krigare hade gjort med general Custers Sjunde Kavalleriregemente. Custer, med arméns bästa kavallerienhet... och ändå hade indianerna utmanövrerat honom. Indianer som blev trängda till att försvara sina läger, sina kvinnor och barn, var sannerligen inte att leka med. De där idéerna om att indianer var fega och aldrig stod upp i strid... Bullshit! Nu visste han bättre... Skulle nu det här bli ett andra Little Bighorn?... Det fick bara inte hända...

Han såg sig om och försökte se bort mot den branta slänten på andra sidan floden, där indianernas största hästhjord hade varit. Hoppas innerligt att Bostwick har lyckats driva undan dem, tänkte han. Han kunde inte se några hästar från den plats där han stod, men de kunde ju vara skymda av buskagen. Så började kapten Combas män sitt gatlopp ner genom buskagen, mellan kapten Rawns båda skärmytslinjer. Det fanns nu indianer såväl nere i buskagen som uppe på åsen. Och de var inne bland träden dit Gibbon hade beordrat sina soldater att ta sig. Kulor haglade över de springande männen och några träffades och föll. De hjälptes dock upp igen av sina kamrater och kapten Comba beordrade några av männen i täten att stanna upp och besvara elden som kom från åsen rakt fram, dit reträtten var tänkt att gå. Det blev då lite lugnare och inga flera män stupade.

När det var kapten Sannos tur att retirera med sitt kompani blev det först vild rusning. Gibbon såg direkt att det hela höll på att gå över styr. Paniken var nära. Han hoppade därför fram, så gott han kunde med sitt skadade ben och viftade med händerna mot soldaterna.

"Besinna er män...", ropade han. Om ni lägger benen på ryggen så där, så kommer jag att bli stående här ensam! Ordning i ledet... Ordning, för tusan..."

Det hela lugnade ner sig och männen återfick sansen. Samtidigt anslöt Gibbon till truppen. Han behövde komma över floden och upp på åsen, så att han kunde organisera försvarsställningen där. Men innan han lämnade, såg han till sin tillfredsställelse, att även kapten Browning nu hade evakuerat lägret och stod i tur att retirera över floden. Nu var det bara Williams och Logans kompanier kvar. Han antog att det var löjtnant Coolidge som kommanderade kompani A, nu när kapten Logan var död.

Löjtnant Coolidge hade just fått beskedet av Gibbons adjutant att alla skulle retirera tillbaka över floden. Men jag måste först förena mig med kapten Williams, tänkte han och ropade till sina män att följa honom. Så stannade han upp och såg sig om bland männen, som började samlas kring honom.

"Var är lillgrabben?.. McLennon⁸⁴... saknas! Har nå'n sett honom?"

Så såg han plötsligt sin småväxte trumpetare, fortfarande i skytteställning med ryggen mot den retirerande gruppen.

"McLennon!" vrålade han... "Reträtt, McLennon!.. Häråt!"

Han skrek med sina lungors fulla kraft för att överrösta stridslarmet. Kompaniets förste sergeant, Patrick Rogan, som var svåger med den småväxte trumpetaren, rusade nedhukad fram mot McLennon.

"John... Reträtt, John... nu!" skrek han och såg hur svågern vände sig

om och sedan reste sig på knä, innan han hoppade upp och började springa. Rogan stannade till, hukade sig och visade med händerna, att McLennon också skulle huka sig. Men allt gick bra och trumpetaren kom flåsande framspringande till gruppen, där han plötsligt halkade omkull i det slippriga gräset. Men han var snabbt uppe igen, gjorde en hastig honnör för löjtnant Coolidge och stammade fram:

"Hö..hörde aldrig ordern, löjtnant... sir"!

"Det är okey, soldat", svarade Coolidge och vinkade åt sin män att följa honom. "Vi måste förena oss med Williams män först, å' se'n tillbaka över floden", ropade han och började springa.

Han såg inte något av kompani F, men så plötsligt mötte de löjtnant Hardin som viftade åt honom att dra sig nerför floden. När de närmade sig floden och just trängde sig igenom de sista buskarna, upptäckte han en grupp indianer i vattnet. De hade alla krupit ner i vattnet så att de bara hade huvudena över vattenytan. När de fick se honom reste sig en av indianerna ur vattnet och sträckte upp sina händer. Han såg då att det var en kvinna och hon ropade något åt honom som han tyckte lät som "Kvinna"...

Han signalerade åt sina män att inte skjuta och vinkade sedan åt indianerna i vattnet att komma upp. När de alla reste sig såg han att det var några ytterligare kvinnor och en grupp barn. Bland barnen drogs hans blick till en ung flicka som hela tiden gråtande var noga med att hålla ena handen över vattnet. Till sin förskräckelse såg han att hon hade blivit träffad av en kula som hade gått rakt igenom armen och han kunde för ett ögonblick faktiskt se rakt igenom hålet. Han blev alldeles torr i munnen och vände sig bort. I samma ögonblick kände han själv en brännande smärta och störtade till marken. En kula hade träffat honom från sidan och gått igenom båda benen, just ovanför knät. Nu var han oförmögen att resa sig igen. Men några av hans män grep honom under armarna och släpade honom med sig.

"Løjtnant Woodbridge", ropade han, "ta befälet! Jag duger nog inte till nå'nting mera nu".

Männen fick nu fullt upp med att släpa på två officerare och dessutom den svårt sårade menige Brown. Menige John B. Smith, som också hade stupat, var de däremot tvungna att lämna. Men när de till slut nådde fram till kapten Williams och hans kompani fick de hjälp. Även Williams hade några man sårade, men kompaniet innehöll ändå så många mannar, att alla som behövde hjälp kunde släpas och bäras vidare ner genom buskagen.

Väl framme vid platsen för reträtten över floden fick löjtnant Woodbridge order att ta sina kvarvarande män och bilda eftertrupp, medan de sista kompanierna tog sig över floden och upp mot den tallklädda höjdsträckningen. När så de sista var över och Woodbridge kunde beordra sina egna män att vända sig om och snabbt springa uppför slänten och söka skydd bland träden, var inte kapten Rawn sen att också kalla in skärmytslinjerna.

* * *

Kapitel 4: Belägringen 9 augusti - 10 augusti

Torsdag 9 augusti, tidig förmiddag

När de första soldaterna kom uppför sluttningen mot den trädbevuxna åsrygg där överste Gibbon beslutat att man skulle förskansa sig, möttes de av häftig eld från alla håll. Hela skogsdungen verkade vara besatt av en mängd indianer. Kapten Comba, som var först uppe bland träden beordrade sina män att söka skydd var de kunde och att besvara elden. Det var huvudsakligen från västra och norra sidan de största hoten kom. Från öster hade man den tämligen branta sluttningen, som utgjordes av den nästan sex meter höga branten de just hade kämpat sig uppför som skydd. Där kunde inte indianerna närma sig utan att bli upptäckta. Från söder var det en långsluttande trädbevuxen mark där sikten ändå var tämligen god. Men från väster och norr hade indianerna övertaget i form av en högre liggande terräng och tätväxande skog, där det fanns utmärkta tillfällen att gömma sig. Härifrån kunde indianerna dessutom skjuta ner mot soldaterna, som nu frenetiskt började samla fallna träd, lösa stenar och annat som de kunde stapla upp som barrikader. Några av soldaterna var utrustade med den nya Rice-

***The Rice trowel bayonet of 1873
kombinerad bajonett och grävredskap***

bajonetten⁸⁵, som var en kombination av bajonett och spade. Ett verktyg som gick att gräva med, även om det inte motsvarade effekten av en riktig spade. Andra soldater fick gräva med vad de hade. Allt ifrån riktiga knivar till fällknivar, plåtmuggar och till och med bara händerna. För gräva ner sig behövde man. Eldgivningen från norr och från

väster var till en början häftig och flera soldater träffades här mer eller mindre svårt. Männen turades om att gräva och att skjuta tillbaka mot de punkter där man såg krutrök blomma ut efter varje skott som indianerna

vräkte över dem. Om motelden gjorde någon verkan eller ej var svårt att vet, då man aldrig såg några indianer. Så väl dolda var de bakom träd-stammar, buskar och stenblock.

Medan överste Gibbon fortfarande var på väg över floden och upp mot platsen han tänkt sig att nyttja som en försvarsposition, hände något. En ung korpral sågs plötsligt komma springande förbi översten och ropade för full hals:

"Mot högre mark, grabbar! Vi måste ta oss upp mot toppen, annars är det slut med oss... "

Han var alldeles ifrån sig, viftade med armarna och sprang som en dåre. Gibbon insåg genast faran och vrålade så högt han kunde:

"Korpral...! För helvete,... din kommandant är fortfarande i livet!"

Den unge korpralen stelnade till som om han fått en örfil , tvärstannade i steget och såg sig om:

"Vi måste upp till högre mark, general, annars överlever inte en enda av oss... Högre mark är det enda säkra..." Han flämtade av både ansträngning och skräck.

"Det är jag som bestämmer, korpral", svarade Gibbon med skarp röst.

Så vände han sig om mot de andra männen:

"Här är det, män! Här är platsen där vi gräver ner oss! Ta skydd och sätt igång å' gräv!"

Flera av männen började nervöst småskratta åt den unge korpralen som nu, rodnande av skam, började se sig om efter något att gömma sig bakom.

Överste Gibbon såg sig också om. Allt verkade vara en enda röra. Han kunde inte se några samlade grupper. Männen kom huller om buller, ensamma eller i små grupper. Allt hade blivit kaos efter att kompanierna väl kommit över floden. Men genom de täta videsnåren och den sumpaktiga marken, fram mot höjden, gick det inte att hålla några formationer. Var man fick söka sina egna vägar. Det fanns inte utrymme för någon sammanhållen grupp. Det var bara att hoppas att alla tog sig igenom och att ingen sprang fel och blev kvar där nere. Men de olika kompanierna började efterhand att komma in och man kunde samla dem igen. Männen kastade sig ner bakom stubbar, fallna träd, stenar, i små fördjupningar och vad de kunde finna som gav någon form av skydd. Motelden blev efterhand därmed allt kraftigare och indianerna fick dra sig tillbaka från de mest utsatta platserna. Det gav soldaterna lite mera tid att börja gräva och att förbättra skyddet på de mest utsatta platserna. Så kom till slut även adjutanten, löjtnant Woodruff, uppför slänten. Han var fortfarande beriden, men kastade sig nu av hästen och radsade omkull på marken. Han hade träffats av en kula i ena hälen och hade svårt att stå upp. Hästen var också träffade på flera ställen och var närmast ohanterlig av skräck och smärta. Löjtnant Woodruff höll fortfarande i tyglarna, men hästen for rundor, stegrade sig och flera av männen i närheten fick snabbt flytta sig för att inte bli träffade av den frenetiskt sparkande hästen.

"Är det här den enda hästen vi har kvar, överste?" frågade han samtidigt som han försökte resa sig och på samma gång hålla fast hästen.

"Verkar så, ja... ", svarade Gibbon. "Löjtnant Jacobs kom upp utan häst alldeles nyss och min bröt benet där nere. Bostwick har jag inte sett till alls...", svarade Gibbon, medan han hoppade undan för ännu en runda av den vettskrämda hästen.

"Ska jag ta undan hästen, sir?" frågade Woodruff.

"Nej, försök att hålla den så länge det går", svarade Gibbon, vi kan behöva en häst för att skicka en kurir så småningom".

"Jag vet inte om det går att använda honom, sir. Han har flera skador. Vi var några stycken som lyfte upp en sårad soldat på honom. Men direkt så blev soldaten träffad igen... å' så en gång till... å' då var det slut... Hästen träffades också och jag hade ett helsikes besvär att få honom med mig. Men i floden kunde han inte hoppa, så jag tog mig upp... men jag tror inte att det går att sitta upp en gång till..", Woodruff försökte komma intill och få tag i hästens träs, men utan att lyckas.

Kapten Catlin, som sent kom inramlande i det som höll på att utformas till en något avlång fyrkant av försvarsverk. Han såg sig om och med bullrig röst utbrast han:

"Vem fan har valt den här platsen? Det här är då väl en djävla plats att slå läger på...!"

Överste Gibbon såg det komiska i det hela och drog på munnen, när han upplyste kaptenen om att det var han som hade fattat beslutet.

Löjtnant Woodruffs häst fortsatte att vara ett orosmoment för männen och flera av dem började protestera.

"Ta bort den där förbannade hästen innan den sparkar ihjäl oss", ropades det från flera håll, medan männen hoppade ur sin halvfärdiga skyttegropar för att komma undan den helvilda hästens sparkande. Överste Gibbon vände sig till sin adjutant:

"Okey, löjtnant, ta bort hästen..." sa' han.

Löjtnant Woodruff, drog sin revolver, slet i hästens tyglar för att komma intill den och satte revolverpipan under hästens hals och tryckte av. Hästens ben vek sig under den och den ramlade i en hög på marken. Den sparkade ytterligare några tag, men blev så liggande stilla efter några sista kramp-ryckningar.

Från en av skyttegroparna hördes en syrlig kommentar:

"Kan bli hästbiff i kväll då..."

Spridda skratt hördes. Men så tystnade kommentarerna igen och alla koncentrerade sig på att ligga lågt och spana efter krutrökspuffar som man kunde rikta sin egen eld mot. Från norr kom flera skott som med jämna mellanrum fann sina mål. Bland andra löjtnant Woodruff träffades ännu en gång. Den här gången i båda benen just ovanför knäna. Från flera håll hördes kommentarer att det måste vara någon som ligger gömd längre upp i branten och som kan skjuta ner över de låga bröstvärn man lyckats kasta upp.

"Där...", ropade plötsligt en soldat, "där.., uppe i den där tallen...", han pekade, samtidigt som man kunde se ännu en krutrökspuff slå ut från genverket på en tall något drygt hundratal meter upp i slutningen. Direkt small

ett tiotal skott riktade mot krutröksmolnet och en kropp kom snart ramlade ner mellan grenarna och dunsade i marken. Ett enormt jubel bröt ut bland de belägrade. Äntligen hade man haft något att sikta på och då hade det givit resultat.

Överste Gibbon hade ålat sig fram till kanten av deras försvarsområde. Den kant som vätte ner mot floden och indianernas läger. Han kunde se några tält som fortfarande brann, men han kunde också se hur indianer på nytt strömmade tillbaka till den övergivna tältplatsen. Och alla kunde genom den oregelbundna gevärselden höra hur klagosånger, skrik och gråt nu steg mot skyn, när indianerna varseblev resultatet av det överraskande anfall de hade utsatts för. Det var hjärtskärande att höra kvinnornas klagotjut, när de fann sina familjemedlemmar döda eller mer eller mindre svårt sårade. Man hörde också enstaka skott avlossas där nere och Gibbon förstod, att det hade funnits sårade soldater som blivit lämnade kvar när truppen slog till reträtt. Han blundade hårt, när han tänkte på vad dessa nu utsattes för, när indianerna hittade dem.

Men han såg också att slätten bakom lägret nu var fylld av hästar och han förstod med ens att Bostwick inte hade lyckats föra bort indianernas hästhjord. Det som skulle ha varit ett trumfkort hade nu blivit till ett komplett misslyckande. Ännu en gång hade dessa märkliga indianska krigare, Chief Josephs krigare, lyckats utmanövrera United States Army. Hans armé! Och nu var frågan om de skulle upprepa siouxernas bedrift från förra året vid Little Bighorn och göra processen kort även med honom och hans Sjunde Infanteriregemente... Han såg sig om. Vad skulle kunna hindra indianerna från att övermanna truppen? Det här var ingen idealisk försvarspunkt! Indianerna hade alla fördelar på sin sida. Var fanns detaljen som skulle föra fram kanonen? Och med den de tvåtusen extra gevärspatronerna... han undrade hur mycket ammunition männen hade kvar. Det hade skjutits tämligen vilt i början, innan officerarna hade fått stopp på det. Tänk om indianerna hade lokaliserat både den och vagnståget som var parkerat lite längre upp. Tänk om de redan var oskadliggjorda. Men han hade inte hört någon skottlossning i den riktningen ännu...

Några kilometer längre upp efter Trail Creek hade menige John Bennet redan före gryningen börjat sela på de sex mulåsnor han tilldelats av vagnmästare Kirkendall. Så hade han spänt för ammunitionsvagnen och den rullande lavettvagnen, på vilken tolvpundaren var monterad. Han var färdig redan innan sergeant Frederick hade ställt upp sin artilleribetjäning. Det var förutom Frederick själv, sergeant Patrick C. Daly från kompani D, korpral Robert E. Sale från sergeant Frederiks eget kompani G och ytterligare två meniga från G-kompaniet. Den 31-årige skotten Malcolm McGregor och den 26-årige rekryten från Cincinnati, John H. Goale. Och så slutligen den 56-årige veteranen från kompani B, John O. Bennet, som nu stod vid den vänstra frontmulan redo att sitta upp. Bennet, som överste Gibbon hade ett speciellt gott öga till, var inne på sin sjunde värnperiod. Han hade varit i armén i snart trettiofem år och han var en veteran från såväl det Mexikanska Kriget som Inbördeskriget. Han var lite av ett unikum, som ett slags

maskot för regementet och väldigt omtyckt av alla.

Nu skulle de så fort som möjligt ta sig ner längs floden och finna en plats där överste Gibbon kunde få nytta av deras skjutkonster. Men ingen av dem var egentligen några artillerister. Ingen hade någon utbildning på en sådan här howitzer. Det var endast den 30-årige krigsveteranen, sergeant John W. H. Frederik, som hade någon som helst erfarenhet av kanoner. Och då endast från en kort tid på kanonbåten USS Louisville, på Mississippifloden under Inbördeskriget. Det var medan den ståtklädda kanonbåten fortfarande tillhörde Armén och inte Flottan. En märklighet som berodde på att hon hade betalats med fonderade medel från Armén.

Som vägvisare följde också civilisten Joseph Blodgett med. Det var han som kunde de här vägarna och nu skulle han försöka lotsa ekipaget med den 1500 kilo tunga pjäsen ner genom vildmarken. Till sällskapet anslöt också löjtnant Jacobs färgade personlige uppappare, som ledde en häst som Kirkendall lastat med två ammunitionslådor, sammanlagt tvåtusen patroner till soldaternas Springfieldgevär. William Woodcock, som han hette, visade nu stolt upp löjtnant Jacobs dubbelpipiga hagelgevär, som han hade tagit med sig. Han kände sig nu mäktigt över att äntligen själv få dra ut i krig.

Så avtågade sällskapet. Det skulle komma att dröja nästan tre timmar innan de hade avverkat de fyra till fem kilometrarna ner till platsen där Trail Creekspåret svängde av mot norr och till en plats där de i en glänta mellan träden kunde se delar av indianlägret långt nere i dalen. Av någon anledning kopplade de här ifrån kanonvagnen och rullade den i läge i riktning mot lägret i dalen. Varför de inte fortsatte längre ner är det ingen som vet. Men antingen hade Blodgett kanske sagt att de aldrig skulle ta sig igenom sankmarkerna nere vid floden med den tunga pjäsen. Eller så hade de redan upptäckts av indianer som strömmade till och hotade den lilla gruppen. Oavsett vilket så lyckades manskapet ändå ladda kanonen med ett skott och tända luntan. Den tunga projektilen for visslande iväg genom luften och rekylen nästan välte hela kanonlavetten, varför männen snabbt fick dra den på

plats igen. Man kunde följa värmestrålen genom luften och se att projektilen nog troligen hamnade någonstans nere i dalen. Men någon explosion blev det inte. Man hade glömt att tända stubinen, eller inte gjort det på rätt sätt !!! Ingen av männen hade någon utbildning för

att handha en sådan här artilleripjäsa.

Ytterligare en projektil beordrades fram och man påbörjade laddningen,

då plötsligt ett tiotal beridna indianer stormade fram genom skogen och började skjuta på soldaterna. Någon lyckades tända luntan och även den projektilen for iväg. Men ingen visste vart den tog vägen och ingen explosion hördes. Då hade redan korpral Sale träffats av indianernas eld och segnat ner intill kanonen. Både Frederik och Daly sårades och de båda rekryterna, McGregor och Goale, lade benen på ryggen och flydde omgående upp genom skogen tillbaka samma väg som de kommit. Frederik och Daly lyckades dock hålla indianerna ifrån sig genom att skjuta var sin gång, medan den andre laddade om sitt gevär.

Den främre mulåsnan, som Bennet satt på, stöp för ett skott i nacken och ett i buken och Bennet hann inte komma av förrän mulan föll på sidan. Bennets ena ben klämdes fast under den tunga mulan och hans fot trasslade in sig i remtyget. Men han hade sinnesnärvaro nog att dra fram sin kniv och med den peta på mulan upprepade gånger för att få det halvdöda djuret att flytta på sig. Så skar han av remtygen och plötsligt var han fri, samtidigt som den färgade Woodcock avlossade ett skott från den dubbelpipiga hagelbössan. Ett skott som så när hade tagit livet av den förskräckte Bennet, som nu hade hoppat upp och börjat springa efter de båda sergeanterna som redan var en bit upp i backen.

Som tur var för dem alla var inte indianerna intresserade att följa efter. De närmade sig i stället nyfiket den stora kanonen. Men ingen av dem visste hur man skulle få den att smälla, så de rullade helt enkelt ner den för sluttningen, där den hamnade delvis i vattnet bland buskarna. Av större intresse var hästen med de två ammunitionslådorna, vilket var ett verkligt kap. De upptäckte snart att de kunde använda patronerna i de gevär som de tidigare hade tagit från dödade soldater.

Just utanför förskansningen längre ner på sluttningen hade överste Gibbon nu samlat några av officerarna närmast kanten ner mot floden. Här stod de något så när skyddade från den värsta skottlossningen. Han pekade bort mot slätten bakom lägret, där alla nu kunde se hur indianerna samlade sina stora hästhjordar och uppenbarligen redan höll på att förbereda sitt avtåg. Samtidigt hörde de fortfarande kvinnornas högljudda klagosånger över döda och skadade familjemedlemmar, släktingar och vänner. Officerarna stod i en liten klunga och tyst betraktade situationen. Ingen sade något. Ingen behövde säga någonting. Det var så uppenbart för alla, att man just hade misslyckats i sitt företag att stoppa Chief Joseph och hans nez perceer. De flesta kände det som ett förnedrande nederlag. Slagna av en grupp vildar som varken kunde läsa eller skriva. Slagna trots att samtliga av officerarna antingen hade högskoleutbildning vid West Point bakom sig, eller hade en gedigen meritlista med erfarenheter från såväl det Mexikanska Kriget som Inbördeskriget. Hur hade det kunnat ske ?...

Då hörde de plötsligt ett kanonskott uppe från åsen. Men de såg ingen projektil som exploderade, eller ens var den slog ner. Så hörde de lite spridd gevärseld, innan det kom ännu ett kanonskott... Inte heller efter det kunde man notera någon explosion...

"Har de inte lyckats tända stubinen...?" frågade sig kapten Sanno.

De såg alla på varandra. Men så blev de plötsligt varse att gevärselden

där uppe tilltog, för att efter en liten stund helt tystna igen. Överste Gibbon såg från den ena till den andre av officerarna. Benet värkte och han kände en lätt yrsel. Inte det också....!

"Det där måste troligen betyda att indianerna nu har tagit över kanonen också", sa' han så och hostade till. "Å' där gick väl förmodligen reservammunitionen också", tillade han sedan med ett stön. Han tänkte febrilt. Vad skulle han göra om indianerna plötsligt vände kanonen mot dem här i förskansningen? De skulle inte ha en chans, om det nu var så att indianerna förstod sig på att hantera den. Hans nästa tanke var att de skulle vara tvungna att ta en chans och helt enkelt själva rusa till anfall mot de indianer de hade omkring sig. Att chansa på att de skulle kunna slå sig igenom. Men vart skulle de sedan ta vägen?... Nej, det här var ingen lösning. De måste i stället få iväg en kurir som kunde skaffa hjälp. Men var skulle den hjälpen komma ifrån? General Howard måste ju fortfarande vara flera dagar bort och uppe vid vagntåget fanns bara tjugo man förutom Kirkendalls kuskar. De var avskurna... Det enda de kunde göra var att gräva ner sig djupare ändå och hoppas på att indianerna skulle tröttna och ge sig av.

Ingen av de andra officerarna sa' något. Alla såg på Gibbon och förväntade sig att han skulle ta ett initiativ.... Då hände det. Ett skott brann av uppe på höjden i nordväst. Löjtnant William English⁸⁶, som stod närmast överste Gibbon, skrek till och slog ut med armarna, samtidigt som han föll framstupa. Alla kastade sig ner på marken och såg sig om. Löjtnant Woodruff, som fortfarande inte hade rest sig, efter att han träffats tidigare, såg oroligt upp mot slutningen och stönade fram :

"Det måste finnas flera som sitter i träden där uppe. Nå'ra som sitter så att de kan skjuta ner över våra barrikader..."

Han fortsatte att trycka med båda händerna på sina lår för att försöka stoppa blodflödet. Menige Philo Hurlburt drog snabbt undan löjtnant English i skydd av några större stenar. Direkt som han lade ner löjtnanten träffades han själv av en kula i ena skuldran och blev liggande bredvid English. Löjtnanten var medvetlös och alla såg att han var svårt skadad. Antagligen dödligt sårad. Kulan hade gått in i ryggen, men verkade inte ha kommit ut någonstans. Det var inget de kunde göra för honom. Det fanns ingen läkare i truppen och inga förbandsmaterial eller andra sjukvårdsutrustningar heller. Men för soldaten Hurlburt behövde något göras. Han blödde ordentligt och den mörka fläcken på skjortan blev bara större och större. En äldre sergeant trängde sig fram bland officerarna.

"Släpp fram mig... Jag ska fixa honom"! sa' han utan att ta någon hänsyn till att det var officerare han knuffade undan. Han slet av soldaten skjortan och vände honom på mage.

"Ahh, de' e' bara en repa", sa han, "men vi får se till å' få stopp på blodflödet, annars blir han så förbannat törstig om en stund, å' vi har inget vatten"... Han flyttade runt tuggbussen han hade i munnen och tuggade några extra gånger, sedan lutade han sig fram och spottade en snusbrun stråle rakt emot såret. Därefter tog han mannens skjorta och band den hårt runt mannens bröstkorg och puttade in en rejäl kudde av mjuk mossor just över såret. Så såg han till att skjortan tryckte på mosskudden och sade till soldaten att hålla sig stilla några minuter. Så tittade han ett ögonblick även på

löjtnant English, men skakade bara på huvudet och såg upp på överste Gibbon:

"Honom får vi nog bära hem till Shaw, överste", sa han bara och kröp iväg tillbaka till sin skyttegrop.

Löjtnant Woodruff såg bort mot sergeanten:

"Sergeant Clark, kan jag inte få lite av den där dundermedicinen också", bad han.

"Då får nog löjtnanten bjuda på lite mera tobak först", svarade sergeanten utan att vända sig om, "men det där klarar löjtnanten själv, bara fortsatt att trycka på såren så stoppar det av sig självt".

Bröderna Sherrill låg i samma grop i den sydöstra delen av förskansningen, alldeles intill en mindre ravin som skar in i kullen från floden. Där hade de länge sett hur en indian, som låg gömd bakom en kraftig trädstam, längre upp efter slänten, bakifrån hade upprätthållit en mördande eld mot de som låg på nedsidan. I en grop intill, men lite längre ner i ravinen, låg Myron Lockwood och Lynde Elliott. Flera av männen pratade om att de måste få bort skarpskytten som låg där bakom den grova tallen. Under tiden som de pratade träffade ett skott Lynde Elliott och strax därefter ytterligare ett, som det skulle visa sig dödande skott. Den kullen passerade igenom Elliott och träffade även Lockwood, som blev liggande orörlig. John Shinn, som låg i en grop lite högre upp vände sig om och ropade till bröderna Sherrill:

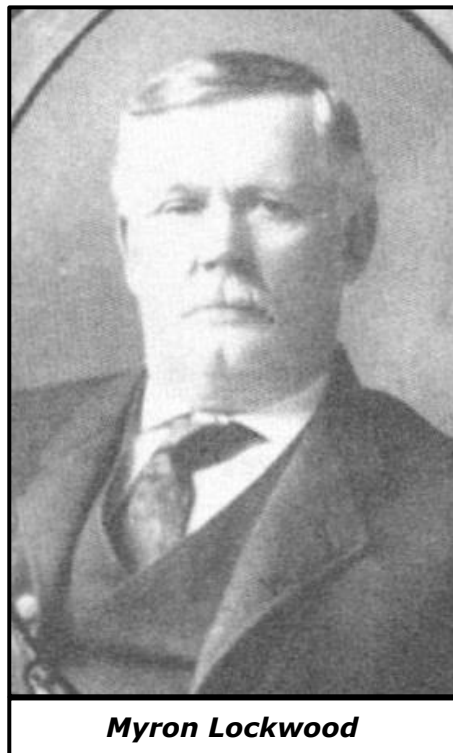
"Ser ni det där vattenblänket där nere..." Han pekade.

Tom Sherrill nickade till svar.

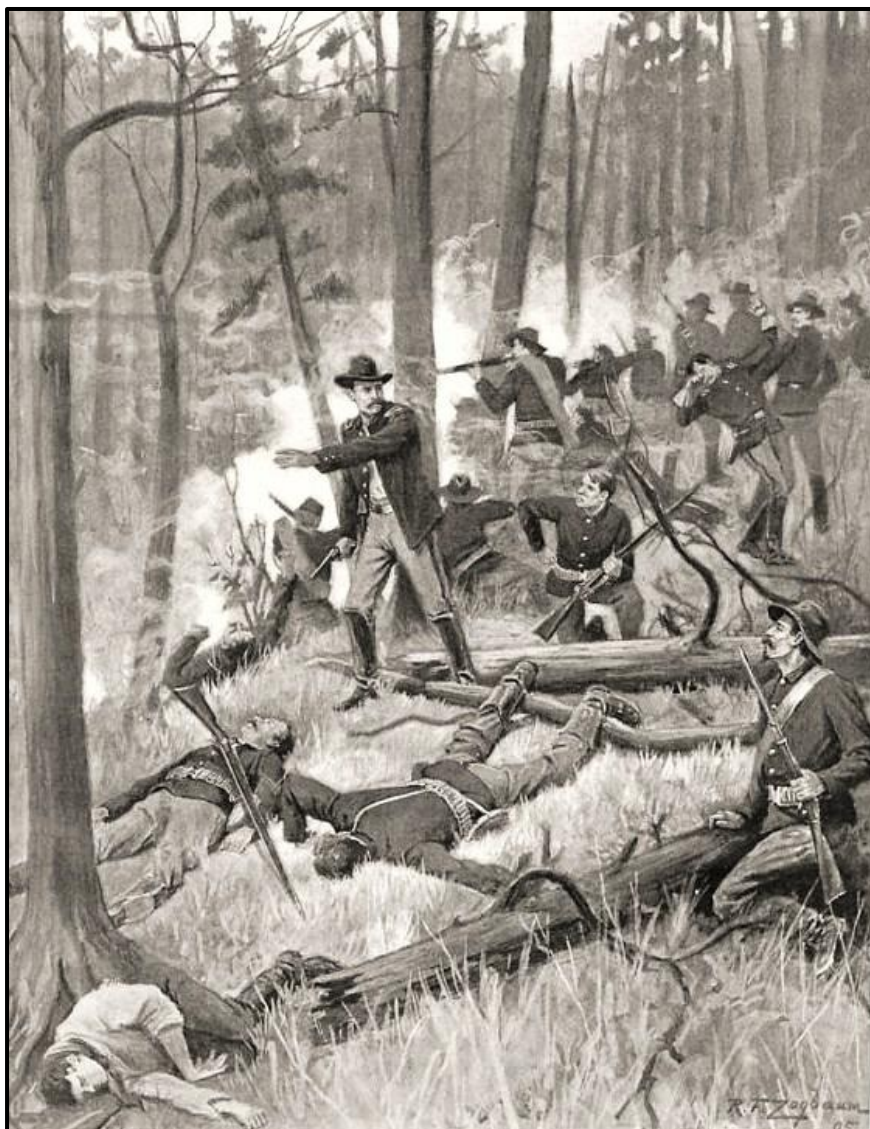
"Well, vi har skjutit mot krutrökspuffarna från buskaget där på sidan hela tiden, men ändå fortsätter det bara att komma bly därifrån. Håll ögonen på den punkten nu så ska jag tömma hela magasinet mot den punkten. Säg till om ni ser att jag träffar något så ska jag sluta..."

Så lade han sig tillrätta med sitt lätta magasinsgevär, tog god tid på sig att sikta och så lät han alla sju skotten gå i tät följd. Från det buskaget kom sedan inte några mera skott under eftermiddagen.

På den andra sidan av förskansningen kunde man under eftermiddagen plötsligt se John Armstrong komma springande mellan träden bortifrån den öppna grässluttningen. Den John Armstrong som man hade sett falla i samband med att man försökt föra bort hästhjorden på morgonen. Han hade tydligen alltså inte dött, som man trodde då. Kanske hade han bara blivit träffade och kanske tillfälligt förlorat medvetandet. Eller hade han medvetet spelat "död" för att lura indianerna... Nu kom han i alla fall störtande fram bland träden och hade så när nått fram till förskansningen när flera skott

från de dolda indianska skarpskyttarna i skogen träffade honom och han stöp som en klubbad ox. Där blev han liggande och den här gången var det ingen tvekan om att han inte skulle resa sig någon mera gång.

Överste Gibbon såg oroligt upp emot slutningen i nordväst.

"Vi måste gräva djupare där framme", sa' han utan någon egentlig adress. Men egentligen var hans tankar på annat håll. Han såg för sitt inre hur indianerna hade hittat vagntåget, som de hade lämnat högre upp längs Trail Creek. De fåtaliga soldaterna och civilisterna där uppe skulle inte ha en chans om indianerna bestämde sig för att ta dem. Alla förråd, all mat och ytterligare reservammunition. Vi måste få iväg en kurir, tänkte han. Men hur skulle det gå till? Här låg de ju nerpressade och kunde inte ens lyfta huvudet

över barrikaderna utan att riskera en kula. Hur skulle en kurir till fots kunna ta sig igenom och ta sig ända upp till vagntåget? Vi måste vänta till mörkret kommer, tänkte han. Men det var långt dit. Han tittade på sitt fickur. Klockan var omkring tio och solen hade nu kommit upp så högt att det började plåga de som inte låg i skuggan. Vatten... Männen måste få vatten, var hans nästa tanke. Det var bara ett hundratal meter ner till floden, men ändå verkade det helt omöjligt att ta sig dit. Med ens kände han sig själv väldigt törstig.

Ytterligare några timmar passerade. Skottlossningen hade långsamt saktat in i takt med att soldaterna grävt sig allt djupare i sina skyddsgropar. Men solen stod nu högt och på vissa platser inom barrikaderna började värmen bli outhärdlig. Då gick ropet plötsligt från området södra hörn.

"Här kommer en galning ! Tänker han springa rakt på oss...?"

Beväpnad med enbart en stenklubba kom en storvuxen indian sakta gå-

ende fram mot en grund ravin som ledde upp från slätten nedanför mot det sydöstra hörnet av barrikaden. Väl framme vid ravinen sågs indianen höja händerna mot skyn och ropa något som ingen förstod. Så började han sjunga på en entonig sång, vände sig upp mot soldaterna, böjde sig framåt och tog några steg upp mot ravinen. Väl inkommen i ravinen började han lite sakta att springa i sicksack uppför sluttningen. Ett första skott skickades från skyttegravarna på nedsidan. Man kunde se att kulan snuddade krigarens ena axel, men det stoppade inte mannen som bara kom allt närmare. Allt flera soldater riktade nu sina vapen mot krigaren och ett flertal skott smällde. Flera av skotten sågs träffa mannen, men fortfarande kom han uppför. Lite saktare gick det nu och han haltade märkbart. Men nu var han bara något tjugotal meter från barrikaden och flera soldater hade rest sig upp och lagt an. En ren kanonad ekade genom skogsdungen och indianen stupade och blev liggande stilla.

Männen såg på varandra och en tystnad sänkte sig över gruppen. Men så kom snacket igång igen, när spänningen släppte. Man började munhuggas om vem det var som hade fällt krigaren. Flera indianer sågs krypa i buskarna i hopp om att kunna ta sig fram och dra tillbaka den döde. Men ingen tordes komma så nära. Menige Charles Alberts, från A-kompaniet, som så när hade blivit ihjälslagen på morgonen, när han skulle rensa ett av tälten i indianlägret, reste sig nu oförsiktigt på knä för att kunna sikta bättre mot de krypande indianerna. Då träffades han av en förlupen kula och störtade till marken med ett gapande hål i vänster sida av bröstkorgen. Löjtnant Woodruff, som låg strax bredvid, hade repat sig så pass från sina svåra skador i benen att han ändå kunde släpa sig fram till Alberts för att se hur det gick. Alberts var vid medvetande, såg upp på Woodruff och frågade:

"Kommer jag att överleva, löjtnant?"

Woodruff såg att kulan hade gått in i bröstkorgen, men när han försiktigt vände på mannen fanns där inget utgångshål och han förstod att mannens chanser att överleva skulle vara mycket små. Han såg också, att det blod som sipprade fram mellan mannens fingrar på den hand, som han krampaktigt tryckte mot såret, nu också innehöll luftbubblor. Det lilla han hade fått lära sig på Krigshögskolan, om människans anatomi, sade honom, att den här soldaten hade en lunga som förmodligen punkterats av kulan. Men för att inte skrämma soldaten svarade han bara:

"Det ser inte ut som att kulan har kommit ut".

"Vad.. löjtnant, vad betyder det?" frågade mannen med darr på rösten.

" Det betyder att du är svårt sårad.... Alberts, du har en svår skada. Men det finns ändå ingen anledning att du ska behöva dö här, om du bara har kraften och orken att hålla humöret och viljan uppe, till att vi får hjälp ! Riktig hjälp av en läkare... Så, häng i nu Alberts, så ska du se att det ordnar sig..."

Officerarna uppmanade nu männen på nytt att spara på ammunitionen. Men flera av männen sågs liggande som om de sov, trots att det fortfarande small enstaka skott och skördades enstaka offer. Överste Gibbon satt mest med ryggen lutad mot en stor stubbe. Klockan var mellan tolv och ett på dagen och solvärmén gjorde honom dåsig. Det hade nu gått ett trettioal

timmar sedan han senast sov och blodförlusten och den tilltagande smärtan i benet gjorde honom yr och trött. I takt med att den omedelbara spänningen hade börjat lätta kom också reaktionerna. Men situationen var ändå fortfarande allvarlig. Inget tydde på att indianerna skulle ge upp. Men nu hade de väntat så länge på att indianernas slutliga anfall skulle komma, att männen inte var lika uppjagade längre. Gibbon hade bett sina officerare att börja summera läget och framför allt klara ut hur mycket ammunition männen hade kvar. Rapporterna var dystra. Två officerare var döda och en tredje skulle förmodligen inte klara sig, om han inte tämligen snart skulle komma under kvalificerad läkarvård. Gibbon själv och tre andra officerare var mer eller mindre svårt sårade. Bland manskapet var ett trettiotal sårade och hur många döda man hade var oklart, då flera saknades, men antogs ha blivit dödade nere i lägret och inte kunnat bäras ut därifrån. Totalt var det ett knappt femtiotal som saknades, eller låg döda här i förskansningen. Bland de saknade var Gibbons ordonnans, McKindra Drake, som Gibbon så länge hade väntat på. Han hade alltså tydligen stupat där nere. Även bland civiliserna hade det varit förluster. Den civile spanaren från Fort Shaw, Henry Bostwick, var bland de saknade. Kapten Catlin rapporterade ytterligare fem civilister döda och flera sårade. Totalt tjugonio döda eller saknade, det var allvarligt... mycket allvarligt. Gibbon skakade på huvudet. Och det var inte över än. Tänk om indianerna också hade övermannat såväl howitzerbemanningen som det tjugotalet män han lämnat kvar som skydd för vagnståget, förutom vagnmästare Kirkendall och hans män... Gibbon ville inte tänka på det nu. Och här var fortfarande indianerna i överläge, även om deras dödsbringande gevärseld tydligt hade avtagit.

De sårade männen hade redan länge ropat efter vatten. Och flera med dem. Solen brände obarmhärtigt ner genom de öppna gliporna mellan träden. Men ingen tordes ge sig ut utanför förskansningen. Reste man på sig kunde man fortfarande förvänta sig en smäll och en visslande kula, som om man hade otur mycket väl kunde betyda slutet.

Man hade ändå noterat att det man tidigare kunnat se av indianernas tärtläger nu var rivet och den stora hästhjorden, man sett ute på slätten bortom lägret, nu var borta. Det kunde alltså tyda på att indianerna redan hade dragit vidare. De som var kvar här uppe i skogen och höll skräcken vid liv för männen, var kanske bara några få. Men man kunde inte veta och det var ingen som var villig att testa. Vattnet... det lockande vattnet hördes gurgla där nere i dalen. Men ändå var det så långt borta. Det var nog mera än en soldat som tidvis säkert allvarligt övervägt att ta risken och rusa dit ner. Men ingen fattade det avgörande beslutet. Några hade ätit lite av löjtnant Woodruffs häst, men långt ifrån alla var tillräckligt hungriga för att prova. Vatten hade varit viktigare...

Eftermiddagen masade sig fram. Det enda positiva var att solen nu sakta började dala ner. Flera av männen hade behövt utträtta sina behov under dagen där de låg och lukten började bli smått besvärande. Någon hade försökt skrapa lite jord över på de värsta ställena, men det hjälpte inte så mycket. Löjtnant Woodruffs häst, som nu hade legat mitt i solgasset i snart

tio timmar, hade också börjat ge ifrån sig inte alltför angenäma dofter. För övrigt hände inte så mycket och många av männen började bli dåliga i brist på sömn och då den omedelbara spänningen började släppa lite. Då, plötsligt hände något...

" Eld, ropade någon... De djävlarerna tändes eld... De tänker röka ut oss !"

Rök sågs stiga upp bland träden nere i slutningen på förskansningens södra sida. Indianerna hade satt eld på gräset. Men gräset var inte tillräckligt torrt för att snabbt fatta eld och det var först när lågorna nådde fram till någon torr risbuske, som flammor slog upp för att efter en stund dämpas igen. Men eld var det trots allt och på ganska bred front dessutom. Vinden låg på från söder. Även om den inte var så stark, så drev den i alla fall lågorna långsamt uppåt mot männen bakom förskansningen. Var det här slutet..? Var det så här soldatkarriären skulle sluta...? Uppeldade av några usla vildar långt ute i vildmarken...

Många såg sig om efter tänkbara flyktvägar. Men överallt tycktes lömska indianska krypskyttar lura och ingen ville egentligen ta risken.

"Beredda karlar", ropen gick längs skyttegroparna, "dom kommer säkert att rusa på oss i skydd av röken... Se till att ni har ammunition redo..."

Plötsligt var tröttheten som bortblåst igen. Alla var nu på nytt på helspänn. Man stirrade in i röken, som tycktes tätna och nu välde in över männen i allt tjockare sjok. Men någon riktig eld såg man inte. Alla väntade nu bara på att indianernas inrusning skulle komma.

Tom Sherrill demonstrerar var han låg under belägringen

Men inget hände och plötsligt var det som om den lilla vind som hade funnits, nästan helt dog ut och eldslågorna blev allt mindre. Röken lättade och steg nu mera rakt upp. På vissa avsnitt längs fronten såg man el-

den helt enkelt dö ut, medan den på andra ställen fortfarande tog fatt i någon risbuske och tillfälligt flammade upp. Men den värsta faran verkade mirakulöst nog vara över och männen vrålade ut sin lättnad, när den värsta spänningen släppte. Inte kom det några indianer störtande heller och många undrade nog om de kanske inte ens fanns kvar längre. Men det dröjde inte länge förrän de togs ur den villfarelsen. Och det på ett våldsamt sätt. Menige James Lehmer, en av de äldre soldaterna i kompani A, reste sig oförsiktigt upp för att se bättre. Direkt smäll ett skott från nära håll och träffade honom i höger ben, så att han föll ihop med ett vrål av smärta. Kompaniets förste sergeant, Patrick Rogan, kröp fram till honom, tog fram sin fällkniv och skar

upp byxbenet för att se hur såret såg ut. Blodet pumpade fram och sergeanten skakade på huvudet.

"De' va' väl det dummaste... fan.., Lehmer... va' tänkte du på...? Du, om nå'n e' väl gammal nog å' begripa bättre"... Sergeant Rogan stönade och skakade ånyo på huvudet.

"Vi måste få stopp på det här", sa' han så och bad en annan soldat att sätta tummen på det öppna såret, ur vilket blodet bara pumpade fram. "Måste ha klippt av en stor blodåder", sa' han sedan för sig själv. Ingångshålet var inte så stort, men utgångshålet var så stort att det gick att stoppa in fingret i det. Menige Lehmer låg på rygg. Han var nu alldeles blek i ansiktet och han grimaserade illa när soldaten, som tryckte på hans sår, bytte grepp.

"Hur e' det, serge" stönade han fram, medan kallsvetten bröt fram på hans panna.

"De' e' illa, grabben... Att du kunde va' så förbannat dum... Nu måste vi få stopp på de' här, innan du förblöder...", svarade sergeanten, samtidigt som han vinkade åt två andra soldater att komma och hjälpa till.

"Håll i honom här", manade han de två och pekade på benet, "jag måste få stopp på det värsta blodflödet"!

Han tog så en gevärspatron ur sitt patronbälte och började försiktigt bända upp hylsan med sin fickkniv. Till slut fick han loss kulan och makade sig närmare den sårade soldatens ben.

"Nu", sa' han till soldaten som hade tryckt på såret, "nu, tar du bort handen, å' sedan tar du av dig skjortan och skär upp decimeterbreda rem-sor" !

Han räckte över kniven till soldaten, som gjorde som han blev tillsagd.

"Å, ni", sa' han till de andra två, "nu håller ni ett stadigt tag i benet. En över och en under såret"...

Menige Lehmer, som var djupt chockad, sade ingenting, men svalde flera gånger och vred sedan bort huvudet.

Sergeant Rogan vek upp de söndertrasade skinnbitarna runt såret och så hällde han försiktigt lite av svartkrutet rakt ner i såret. Lehmer ryckte till, men de båda soldaterna höll i honom hårt. Rogan fortsatte att pytsa i ännu lite mera krut, innan han tog fram en svavelsticka och snabbt rev eld på den mot en sten. Innan någon hann reagera satte han stickan till krutet, som antändes med ett fräsande, för att sedan omedelbart slockna igen. En liten strimma av gulsvalt rök steg upp ur såret på den stackars Lehmer, som nu hade förlorat medvetandet.

"Får jag se om vi behöver göra det med ingångshålet också", sa han så och lutade sig fram över Lehmers ben. Men det såg annorlunda ut och han bedömde att det skulle räcka med att lägga ett tryckförband där.

"Har du gjort nå'ra skjortstrimlor än, pojk", frågade han så den unge soldaten, som bara satt med sin skjorta i knät och kniven i handen, alldeles likblek i ansiktet han också. Han hade helt kommit av sig när sergeanten tände eld på den stackars Lehmer och han var nog inte ens riktigt medveten om vad han gjorde.

"Se så, sätt fart nu ! Vi kan väl inte låta en god soldat ligga å' dö bara för att du aldrig har sett nåt' så'nt här förr..., eller...? Du va' väl knappt mer

en född, när vi slogs i de' riktiga kriget, kan tro.. Se så, rappa på nu me' trasorna !"

Han fick några tygremсор, vek ihop ett par att använda som tryckkuddar och svepte sedan om menige Lehmers sargade lår.

"Skulle ha behövt lite whisky också egentligen... Du hade ju så förbannat skitiga fingrar", sa' han till den unge soldaten, som nu satt med sin sönderskurna skjorta i knät. "Ja' e' nog rädd för att de' här benet kan behöva komma av så småningom, nu när vi inte har nå't å' göra rent med", muttrade han för sig själv. "Men för nu kan vi inte göra mer. Tack för hjälpen, grabbar !"

Solen sjönk allt mer, men männens - och speciellt då de sårades - törst blev allt svårare. Flera pratade om att kanske försöka rusa ner till floden. Men ingen hade ännu vågat sig på ett försök. Det fanns egentligen inget att hämta upp vatten i heller. Alla hade ju fått order om att lämna ifrån sig sina fältflaskor, innan truppen hade intagit sin angreppsposition i går kväll, bara för att de inte skulle skramla och avslöja truppens frammarsch. Men några få plåtkantiner hade ändå slunkit med och de samlades nu ihop. Flera frivilliga var beredda att försöka, men Gibbon tvekade att låta dem försöka. Han ville vänta till mörkret hade sänkt sig. Men på samma gång verkade det mesta vara lugnt och han hade vissa besvär att få männen att acceptera, att det ännu inte var helt säkert. Ett annat orostecken var att han fått reda på att det bland civilisterna hade börjat talas om att lämna militären och försöka smita iväg och ta sig hem. Hela tiden plågades han dessutom av att inte veta hur det gått med männen vid vagntåget och kanonservicen. Men just nu var civilisternas eventuella myteri det värsta hotet. Därför bet han ihop och med hjälp av en annan soldat reste sig på ostadiga ben. Såret i vaden värkte nu allt mer. Men med stöd av soldaten tog han sig ändå fram till de smusslande civilisterna, böjde sig över dem och sade med skarp röst:

"Jag har hört att ni har diskuterat ett eget litet företag i natt. Men det ska ni ha klart för er, mina herrar, att genom att ni har accepterat att stå under militärt befäl så är det militära regler som gäller även för er. Å' jag bara varnar er... Desertering är ett allvarligt brott... Mitt beslut är att kommandot kommer att stanna här, där vi nu befinner oss. Och ni är bundna att stanna med det..."

Han såg strängt från den ene till den andre. Men de ryckte bara på axlarna och inget mera blev sagt. Överste Gibbon hasade sig tillbaka till sin viloplats och sjönk ner på marken. Benet värkte nu oavbrutet. Han tog på nytt av sig stöveln och inspekterade området kring såren. Dessbättre syntes inga blåroda strimmor som kunde tyda på begynnande blodförgiftning. Men det var oroligt. Hur länge skulle de behöva vänta på hjälp? Skulle de över huvud taget hinna få någon hjälp innan indianerna bestämde sig för att göra slut på dem? Men det hade inte förekommit annat än spridd skottlossning de sista timmarna. Kanske hade de flesta av indianerna redan givit sig iväg. Men ingen visste. Ingen tordes lämna förskansningarna för att undersöka. Nere på indianernas gamla lägerplats sågs inte längre någon aktivitet. Han tänkte att bara mörkret kom, så skulle man vara tvungna att försöka sända

ut några kurirer med begäran om hjälp. Skulle de då ha någon chans att ta sig igenom? Han visste inte... Ingen visste... Ammunitionsbristen var ett annat bekymmer. Officerarnas rapporter tydde på att det knappast fanns så mycket kvar att truppen skulle kunna stå emot om indianerna bestämde sig för att göra en inrusning. Det var bara att hoppas att indianerna nu hade prioriterat att rymma fältet hellre än att göra slut på soldaterna.

Men även om det nu var längre mellan skotten så var det inte helt stilla. Fortfarande kunde man då och då höra indianernas röster och då och då ven kulor igenom buskarna och smackade in i stenar, träd och en och annan olycklig soldat. Speciellt från en plats ovanför förskansningen hade man de senaste minuterna noterat flera besvärande skott. Det var ett stort stenblock, som låg i sluttningen tämligen nära förskansningens nordvästra hörn. Där kunde man nu med jämna mellanrum se en mynningsflamma slå ut och lämna efter sig en gråsvart rökpuff. Flera av soldaterna hade noterat platsen och försökt att få in egna träffar men utan att lyckas. Till slut gjorde ändå indianen, som dolde sig bakom stenen, en oförsiktig manöver och genast small flera skott från soldaternas förskansning. En kropp föll ut på sidan av stenblocket. Man såg en skymt av en röd skjorta och vad som såg ut som en stor gråvit fäll av något slag, medan resten av kroppen doldes av markvegetationen. Platsen där kroppen hamnade var dock tämligen väl synlig från soldaternas position. Med det läget var det här en kropp som skulle bli väldigt svår för de andra indianerna att hämta tillbaka. Men ändå dröjde det inte länge förrän man kunde se rörelser i närheten som kunde tyda på att man trots allt skulle försöka. Från en plats längre upp i sluttningen hörde man snart också en entonig klagosång växa sig allt starkare. Det här var tydligen en betydande krigare som nu hade stupat. Flera av männen uppmanade varandra att hålla uppsikt över platsen och vara beredda. Så när det första försöket gjordes, att nå fram till den orörliga kroppen, small åtskilliga skott och indianerna drog sig snabbt tillbaka. Efter en stund försökte de dock igen. Den här gången gjorde en av indianerna en avledande manöver genom att visa sig helt kort en bit vid sidan av platsen som alla soldater bevakade. Genast flyttade de sin uppmärksamhet dit och började skjuta. Innan de sedan hunnit ladda om såg de hur en storvuxen indian lyckades lyfta upp den till synes döda kroppen och släpa in den bakom stenblocket. Ett besviket svärande hördes från soldaternas position. Men snart såg de den storvuxne indianen på nytt, nu med den livlösa kroppen uppslängd på axlarna, försöka att springa upp mot sluttningen. Några steg lyckades han ta innan en soldatkula fällde honom till marken och den livlösa kroppen han burit på, kastades någon meter längre fram, där den blev liggande orörlig bland buskarna. Men indianen var inte död, utan kröp snabbt fram till sin vän och började släpa den livlösa kroppen vidare in bland buskagen.

När solen så hade försvunnit bakom träden kallade överste Gibbon till sig kapten Catlin, för att be honom undersöka om det bland de civila fanns några som kunde tänka sig att ta hjälpmedelanden till i första hand Deer Lodge⁸⁷, eller något annat av de samhällen som fanns närmast. Han förklarade att det ju knappast var någon idé att skicka iväg någon av soldaterna

då ingen av dem skulle hitta vägen. Det dröjde kanske någon halvtimme innan kaptenen kom tillbaka med besked:

"Överste, jag har pratat med ett par karlar som kan vara beredda att ta chansen. De kan nog ta sig fram till French Gulch åtminstone. När tänkte översten att vi skulle skicka iväg dom?"

Gibbon såg upp på miliskaptenen.

"Egentligen vet jag inte...", sa han dröjande, "men jag antar att det vore bäst att vänta till det blir mörkt...", han skruvade lite på sig, irriterad över att han inte visste riktigt vad han ville. "Men vi måste ju göra något", sade han sedan och slog ut med armarna, "eller hur? Vi kan ju inte bara bli sittande här och hoppas på något..."

Kapten Catlin såg en aning förvånad på den hopsjunkna mannen vid sina fötter.

"Kar'n är i kris", tänkte han och kände själv hur osäkerheten grep honom också. Om inte överste Gibbon skulle mäka med att fatta avgörande beslut, vem skulle då göra det? Skulle han, en frivillig, civil hemvärnsman, få lov att ta egna initiativ? Var han beredd att göra det? Att ta beslut som kunde innebära att någon av hans män, på hans order, sändes ut på något som kunde sluta olyckligt... Han såg sig om och torkade sig om munnen och hakan. Så här hade han inte tänkt sig att det skulle bli.

"Men översten", sa' han så, "det här måste vara ett militärt beslut... Det kan inte vara en miliskapten som ska ta över här..."

Han lutade sig fram mot Gibbon, som med ens ryckte upp sig och hasade sig upp i en mera upprätt ställning med ryggen mot en trädstam.

"Ja visst, kapten, självklart... givetvis är det jag som fortfarande har befälet... tro inget annat. I natt ska vi sända ut ett par man", sa' han så med förnyad energi, "om kapten nu har några som känner landet här och som kapten litar på. Vi ska be dom att ta meddelanden till befolkningen i Deer Lodge och till guvernören. Kanske också till general Howard...", sa' han med bestämd röst. Men så såg han upp på kapten Catlin och tillade med en något uppgiven suck: "Var han nu kan vara..."

Han rotade så i sin jaktväska och fick fram penna och papper.

"Jag ska skriva ett par meddelanden", sa' han så, "om kapten kan vara så vänlig å' förbereda ett par män... Har vi två?... ", frågade han och såg spörjande upp på kapten Catlin.

"Jo, jag har en, "Billy" Edwards", som har sagt sig villig att försöka. Han hittar nog ända bort till Deer Lodge... Å' jag borde nog kunna hitta nå'n mera...", svarade Catlin.

När kapten Catlin lämnat Gibbon kom ett par av soldaterna fram till honom. De gjorde honnör och den ene sade:

"Överste vi måste få vatten till grabbarna. Vi är nå'ra stycken som skulle vara villiga å' chansa på å' krypa ner till floden i skydd av mörkret. Vi har samlat ihop nå'ra fältflaskor som fanns här..."

Gibbon, som var väl medveten om behovet, insåg att det inte skulle gå att dra ut på det så mycket längre:

"Okey", sa' han så, "ni har min tillåtelse att försöka. Men gör upp med

era kaptener, så de' blir ordentligt organiserat".

"Vi är från kompani G allihopa, å' vi har redan pratat med kapten Browning. Han sa' att de' va' okey".

Gibbon nickade och besvarade soldaternas honnör. Någon skulle ju bli tvungen att ta chansen. Han hade stundtals lyssnat på den svårt sårade löjtnant English hjärtskärande klagan, under de stunder den stackars mannen var vid medvetande. Löjtnanten hade då tiggat och bett om vatten var och varannan sekund.

Gibbon såg på sin klocka. Den närmade sig snart nio på kvällen. Han måste skynda sig att göra i ordning hjälpmeddelandena innan det blev för mörkt. Så han började skriva...

Big Hole, August 9, 1877. To Governor Potts.

Hade en hård strid med Nez Perceerna, dödade en del och förlorade några av mina officerare och soldater. Vi behöver en läkare och sjuksköterskor och allt. Sänd oss undsättning omgående.

John Gibbon, Col. Commanding

Så beslutade han sig för att skriva ytterligare två liknande meddelanden. Båda adresserade till guvernören, men vilka han utgick från skulle komma att vidare distribueras.

Second Dispatch. Big Hole, August 9, 1877. To Governor Potts.

Vi är här vid utgången av Big Hole Pass, med en stor grupp sårade och behöver i stort sett allting. Mat, kläder, medicin och sjukvård. Sänd oss assistans omedelbart.

John Gibbon, Col. U.S. Army

Third Dispatch. To Governor Potts.

Vi hade en hård strid och drev ut indianerna ur deras läger, som vi höll en tid, men blev sedan tillbakaslagna med stora förluster. Kapten Logan och Löjtnant Bradley döda. General Gibbon och löjtnanterna Coolidge, English och Woodruff är sårade - English svårt, de övriga lättare. Truppen har grävt ner sig och indianerna håller på att lämna oss.

John Gibbon, Col. Commanding.

Så funderade han lite, men bestämde sig sedan för att också skriva ett meddelande till general Howard. Inte för att han visste om någon skulle kunna hitta honom. Men han borde ju åtminstone vara på väg någonstans upp från Bitterroot Valley. Han rev ut en bit av en sida i sin anteckningsbok och skrev:

General:

Vi överraskade Nez Perceernas läger i gryningen i dag, jagade ut dem ur lägret, dödade ett stort antal. Men de slog tillbaka, tvingade oss att evakuera lägret och försatte oss på defensiven. Vi befinner oss nära utgången ur Big Hole Pass, med ett antal sårade och behöver medicinsk assistans av

*alla slag och hoppas du kan skynda till vår undsättning
Gibbon, Comm'ng Aug 9, '77*

Han vinkade till sig sergent Milden Wilson, som råkade ligga i närheten.

"Sergeant, så fort det blir mörkt tillräckligt, ta med någon av de civila, som känner till området, å' försök att ta er tillbaka till Bitterroot. Där nå'nstans borde general Howard vara vid det här laget. Se till att han får det här meddelandet! Det vore bra om ni också kunde lokalisera Kirkendalls vagntåg och ta reda på om de klarat sig, eller om indianerna har övermanat dom också."

Han räckte sergenten meddelandet han just hade skrivit.

Ytterligare någon timme förlöpte, utan att så mycket hände. Man kunde fortfarande höra indianerna röra sig i terrängen omkring. Man hörde dem tala med varandra och då och då small ett skott. Mest för att hålla oss vakna, tänkte Gibbon. Värken i benet hade tilltagit och han såg oroligt på sin skadade vad om och om igen. Men ännu märktes inga blodförgiftningssymptom. Han hade flyttat sig så att han skulle kunna lägga upp benet över en sten och hålla det lite högre. Men någon egentlig lindring i smärtan gav det inte. Han såg upp på himlen. Det var fortfarande helt molnfritt och dagsljuset hängde sig kvar. Men när han sänkte blicken från den ljusa himlen och såg ut bland träden, så noterade han att det nu trots allt började mörkna. Han kunde fortfarande se de tre männen som skulle försöka hämta vatten. De låg tillsammans nere i det sydöstra hörnet av förskansningen, varifrån de hade knappt hundra meter ner till floden. Han såg att de talade med varandra och de pekade då och då ut mot olika punkter i omgivningen. Han förstod att de nu höll på att göra sig redo för att försöka ta sig ner till vattnet. Han vinkade till sig löjtnant Woodruff, som kom hasande fram till honom.

"Hur är det med benen?" frågade han sin adjutant, "kan löjtnanten ta ett besked till kapten Browning?"

Löjtnant Woodruff såg ner på sina ben, men så lyfte han blicken igen och svarade:

"Ska nog gå, överste".

"Bra, se då till att kapten Browning ordnar med en ordentlig spärreld, när de där tre vattenbärarna ska ge sig av", han pekade bort mot männen som snart skulle ge sig av för att hämta upp vatten.

Löjtnant Woodruff bara nickade och reste sig mödosamt, samtidigt som han oroligt såg sig omkring. Sedan hukade han sig och sökte sig bort mot G-kompaniets del av försvarsställningen. Efter en stund kom han tillbaka med beskedet:

"Kapten Browning hade redan ordnat med det, överste. Men männen bedömer att det fortfarande är lite för ljust".

Gibbon bara nickade och sjönk tillbaka mot stubben han hade att luta sig mot. Det var inte så mycket mera man kunde göra just nu. Alla budbärare hade sina order och om man nu bara kunde lyckas att få upp lite vatten också, så skulle det kännas något lugnare. Det andra bekymret var ammunitionen. Eller snarare bristen på ammunition. Man kunde bara hoppas på att

indianerna inte hade för avsikt att storma truppens förskansning.

I takt med att solen sjönk ner bakom bergen i väster och mörkret tilltog ändrades också skogens ljud. Amos Buck⁸⁸, en av bröderna Buck som drev lanthandel nere i staden Stevensville i Bitterrootdalen och som när Josephs nez perceer hade passerat upp genom dalen för ett par dagar sedan först hade stängt sin affär, men sedan öppnat igen och sålt förnödenheter till indianerna, satt nu i en grop bakom några uppstaplade trädstammar och begrundade sitt öde. Och inte bara sitt eget utan även indianernas. Efter att först ha varit med om och accepterat några av miliskaptenernas löften till indianerna, att de inte skulle angripas om de i sin tur lovade att inte själva ställa till med något mot befolkningen i dalen, så hade han ändå ställt upp när några andra hade krävt att både kapten Humble och Catlin skulle kalla ut sina hemvärnskompanier och ta upp jakten på indianerna. De indianer som i huvudsak hade hållit sitt löfte och lämnat nybyggarna i dalen i fred. Var det då rätt att ändå ta del i den här jakten och var det rätt av honom att själv ha bidragit till att skjuta mot de här indianerna. Vad var det för logik att vara generös och välvilligt inställd när hotet hängde över ens huvud för att när hotet inte längre fanns där plötsligt bryta sitt löfte. Han hade sett både kvinnor och barn dödas och såras där nere i lägret. Han visste inte om något av hans skott hade förorsakat någon skada, men han hade skjutit. Och han hade sett otäcka saker. Som den där soldaten som med berått mod först hade skjutit ett par kvinnor och sedan dödat den enes spädbarn genom att krossa dess huvud med sin stövelklack. Han rös i hela kroppen och det var inte bara för att nattkylan redan börjat göra sig gällande. Kanske hade även hans gevärskulor funnit sina mål... Plötsligt mådde han illa.

Nere från sumpmarkerna, som de hade vadat igenom tidigt på morgonen, hördes nu grodor kväka och några änder, som nyligen slagit ner i floden, tjattrade. I bergen ovanför förskansningen ylade ett par coyoter och fick omedelbart svar från andra coyoter på höjderna öster om dalen. Mot den ännu halvljusa kvällshimlen kunde han se en flock kalkongamar sväva i cirklar på dagens allra sista varma luftströmmar. Så väcktes han plötsligt ur sina dystra funderingar av att en veritabel kanonad bröt ut alldeles intill honom. När han vände sig om såg han tre män, med fältflaskor hängande på axlarna, som hukande och nästan krypande försvann ut bland buskarna och snart var uppslukade av mörkret. Skjutandet fortsatte en stund och besvarades av några få skott från buskagen längre ner mot floden. Man kunde också uppfatta att någon sprang genom buskarna. Men det gick inte att avgöra om det var de tre männen eller om det var indianer.

Menige Homer Coon, en av de tre soldaterna från G-kompaniet som just hade givit sig av ner mot Trail Creek för att hämta vatten, såg sig nervöst om. De tre hade nått fram till vattnet utan att se några indianer och nu höll de på att fylla de fältflaskor de haft med sig. De båda andra, menige Edward Welsh och Charles Heinze låg på mage, med en fältflaska i vardera handen doppade i floden och med sina egna huvuden i vattnet för att dricka sig otörstiga. Men Homer var så nervös, att han bara fumlade med sina flaskor

och helt enkelt glömde att dricka själv! Efter, vad det tycktes dem en evighet, var alla flaskor äntligen fyllda och de kunde hukande och krypande bege sig tillbaka till sina kamrater. De mottogs med stort jubel och flaskorna sändes runt i första hand till de sårade. De var snart tömda. Men det var ändå en lättnad att något hade fungerat. Det verkade ju heller inte som att indianerna hade någon definitiv kontroll i området. Kanske de inte var så många kvar, tänkte Gibbon och övervägde om han redan nu skulle skicka iväg budbärarna. Han såg på sin klocka. Den var nu närmare halv tolv och mörkret hade tilltagit. Så han bestämde sig. Nu fick det bli. Han vinkade på nytt till sig adjutant Woodruff.

"Löjtnant... se till så att alla budbärarna kommer iväg nu. De har sina order... Kapten Catlin hade utsett en man som hette Edwards... Billy Edwards..., tror jag det var. Sök upp Catlin å' ge honom de här meddelandena och säg att han ska skicka iväg Edwards..."

Han höll fram de tre meddelanden han skrivit. Men så funderade han en stund och lade sedan till:

"Men säg honom också att Edwards ska begära att..., nej förresten jag pratar med honom själv. Hjälp mig upp, så jag kan följa med..."

Gibbon kom på fötter med Woodruffs hjälp. De båda såg sig om, men allt verkade lugnt. Det tycktes till och med som om en del soldater faktiskt sov. Visserligen kände han sig själv både trött och sömning, men Gibbon undrade ändå hur man kunde sova under de här omständigheterna. Det kom ju faktiskt fortfarande en och annan kula svepande genom buskagen och man kunde ibland höra indianerna tala med varandra. Han hade till och med sett hur en soldat låg på rygg bakom sin skyddsvall, snarkande och med munnen vidöppen. Plötsligt hade en kula slagit in i skyddsvallen och kastat en kaskad av jord och grus över mannens ansikte. Men soldaten hade bara spottat och svurit några gånger och sedan vänt sig på sidan och somnat om!

Tidigare på kvällen hade Gibbon fått besked från kapten Catlin att två vita civilister hade anslutit sig till truppen. Det hade troligen skett under stridens gång, eller möjligen under reträtten. Men Catlin varnade Gibbon för männen, som inte tillhörde hans eget hemvärnskompani. De var kända i trakten, sa' han, som hästtjuvar och i övrigt opålitliga figurer. Antagligen hade de varit ute efter att sno åt sig av indianernas hästar under striden, men inte lyckats med det och nu fann de i stället för gott att söka skydd bland soldaterna. Den ene, Pete Matte, som Catlin påstod hade indianskt blod i sina ådror, sade sig kunna förstå vad indianerna pratade om och överste Gibbon hade därför kallat honom till sig för att höra vad han hade att säga. Matte hade då berättat, att han hört indianernas ledare prata om att de skulle övermanna de belägrade soldaterna i gryningen, då de utgick från att soldaterna troligen inte hade så mycket ammunition kvar. Så trots att flera av Catlins män hade begärt, att Gibbon skulle fångsla både Pete Matte och hans kompanjon, August Gird, så hade Gibbon valt att inte göra det med motiveringen, att man kunde få nytta av Mattes språkkunskaper.

Senare framkom det att både Pete Matte och August Gird redan tidigare blivit upptäckta, när löjtnant Bradleys trupp var på väg till den plats från vil-

ken de skulle angripa lägret. De båda civilisterna hade då befunnit sig i buskagen alldeles nedanför den stora hästhjorden på den branta sluttningen och Catlin var helt övertygad om, att de var där bara för att kunna vara med när hästhjorden skulle skrämmas iväg. De hade emellertid vid upptäckten försvunnit på nytt i buskagen, men hade nu alltså åter anslutit sig till soldaterna.

Överste Gibbon hasade sig hukande tvärs över det barrikaderade området till platsen där kapten Catlin låg. Väl där blev han visad till den tänkte budbäraren, William "Billy" Edwards. När Edwards hade fått de tre meddelandena tog Gibbon honom i armen och önskade honom lycka till. Men så tillade han:

"Och..., Edwards..., kom nu ihåg att det måste skickas med en ordentlig bevakningsstyrka som kan försvara vagnståget. Lasta vagnarna så lätt som möjligt... för att det ska gå snabbare... förstår du? Berätta för dom hur indianerna har skurit av oss från våra egna transportvagnar... å' ta det här meddelandet med dig också", han räckte över ännu en papperslapp till Edwards, som bara nickade och svarade:

"General, sir.."

Gibbon fortsatte:

"Det här... Vid den första telegrafpost du träffar på ska det här skickas till min överordnade, general Alfred Terry, huvudkvarteret i St. Paul".

Billy Edwards tog emot lappen och nickade igen. Så klappade Gibbon honom på axeln igen och önskade honom lycka till ännu en gång.

När överste Gibbon hade vänt tillbaka till sin kommandopost kom även löjtnant Woodruff fram till Billy Edwards. Också han hade ett brev som han ville att Edwards skulle ta med sig.

"Här Billy... jag har skrivit ett brev till Mrs. Woodruff , i Fort Shaw. Skulle du kunna ta det med dig också och på något sätt se till att hon får det?"

"Jo, visst, löjtnant", svarade Edwards, som nu hade satt sig ner på marken och dragit av sig sin ena stövel. Den var sprucken längs delar av utsidan och sulan glipade mitt för lilltån.

"Inte mycket till stövel att vandra femton mil i det här", sa han och skakade på huvudet. Sedan vred han även på den andra foten och skärskådade den stöveln också. "Inte mycket bättre den här heller", sa han så med en suck.

"Kan vi kanske ha ungefär samma storlek?" undrade löjtnant Woodruff. "Kanske du skulle prova mina... Jag lär ju ändå inte behöva använda mina ben så mycket den närmaste tiden... Ena klacken är visserligen bortskjuten, men du kan ju prova ändå om du kan gå i dom".

De båda bytte skodon och det verkade som om Edwards skulle kunna använda Woodruffs stövlar. Han gick lite fram och tillbaka och så nickade han till slut och menade att det fungerade. Så även löjtnant Woodruff önskade budbäraren lycka till.

Innan Edwards stoppade ner alla de olika meddelandena innanför skjortan, kastade han en hastig blick på det meddelandet han sist hade fått av

Gibbon. Där stod det:

Big Hole Pass, August ninth

Överraskade Nez Percéernas läger här på morgonen, och fick kontroll över det efter en hård strid, under vilken jag själv, Kapten Williams och löjtnanterna Coolidge, Woodruff och English sårades, den senare mycket svårt

*Gibbon
Comm'dg
Aug 9, '77*

Fredag 10 augusti

Strax efter att Edwards givit sig iväg, ungefär vid midnatt, så lämnade ytterligare en budbärare, Fred "Duch" Heldt, också han en av Catlins civilister, den belägrade gruppen med ett budskap från överste Gibbon till guldletarna i området söderut, kring nuvarande Gibbonsville, Idaho. Ett meddelande där han varnade dem för att indianerna kunde vara på väg i deras riktning.

Ännu senare lämnade också sergeant Wilson gruppen för att försöka nå kontakt med vagntåget, om det fortfarande kunde hittas intakt, samt att därefter fortsätta med ett meddelande till general Howard, som nu borde finnas någonstans nere i Bitterrootdalen. Ingen kunde veta om de olika budbärarna hade lyckats ta sig igenom indianernas vaktkedja, men någon skottlossning, eller några upphetsade röster hade inte hörts i samband med att de smet ut i mörkret.

Så mycket mera hände inte under nattens mörka timmar. Kylan och fukten var mycket besvärlig och männen, som saknade såväl rockar som filtar, frös fruktansvärt och for illa i sina fortfarande fuktiga kläder. Hungern och törsten och den starka spänning de varit utsatta för under så lång tid nu hade satt sina spår. Indianerna fanns kvar, men det var bara enstaka skott som utväxlades under natten. Tillräckligt dock för att hålla de flesta vakna, även om det var en del som inte längre kunde stå emot tröttheten. Det var ju snart närmare fyrtio timmar sedan de flesta senast hade sovit. Situationen var dock värst för de sårade. Ett fyrtiotal män hade skador av varierande grader. Två av dem, löjtnant English och sergeant Watson, bedömdes ha dödliga skador. Även menige George Maurer, från kompani F, var illa där. En kula hade träffat honom i ansiktet och tagit med sig stora delar av båda käkarna. Det fanns ingen läkare i truppen och det fanns inga som helst sjukvårdshjälpmiddel. Alla tvingades stå ut med situationen som den var. Men det var psykiskt påfrestande även för de oskadade, att hela tiden höra de sårades klagande. Överste Gibbon själv kämpade för att hålla sig vaken. Värken i benet var kvar, men det hade inte blivit värre.

* * *

Kapitel 5: Upplösningen och räddningen 10 augusti - 13 augusti

---

Timmarna närmast efter midnatt tilltog kylan ytterligare. Men även för de indianer som fortfarande befann sig ute i skogen kring försvarsverken var kylan besvärande. Inga eldar kunde hållas tända för att inte vägleda eldgivning och dessa indianer hade inte heller annat i klädväg att skydda sig med, än vad de hade lyckats få med sig när de flydde från lägret tidigt på morgonen. Undan för undan lämnade också indianer bevakningsringen för att skynda ifatt de bortflyende släktingarna. Något som soldaterna naturligtvis inte kunde ha vetskap om. De kvarvarande indianerna gjorde dessutom allt för att upprätthålla intrycket av att de fortfarande fanns där ute. De flyttade ständigt runt, sköt ett skott från en plats, flyttade sig till en annan och sköt ett nytt skott. Ammunition hade de ingen brist på. Hästen de lyckats erövra uppe vid kanonen visade sig nämligen ha burit på en mycket värdefull last. När indianerna väl hade brutit upp de två lådorna hittade de tvåtusen gevärspatroner. Och snart upptäckte de att dessa patroner kunde användas i alla de gevär de hade tagit från stupade soldater nere i lägret.

Inne i inneslutningen var stämningen tryckt. Men när mörkret var som mest intensivt smög ett par av Catlins civilister omkring bland sina kamrater. När en av dem kom fram till Tom Sherrill utspann sig följande viskande samtal:

"Tom, du vill väl också ta dig ur det här?"

Tom Sherrill som just höll på att gräva vidare på sin skyddsgrop såg upp, men kunde inte se vem det var som viskade till honom.

"Vadå?.. Va' i helvete menar du?"

"Well, där är flera av oss som tänker sticka i natt..."

Tom Sherrill blev överraskad. Han satte sig upp och ansträngde sig för att se vem det var som talade till honom. Men det var för mörkt.

"Tänker alla sticka?"

"Nej, bara några av oss, som det verkar..."

Sherrill tänkte efter ett tag, men så bestämde han sig.

"Vad tänker ni om dom sårade då? Vad ska det bli av dom? Ska ni bara

lämna dom i sticket? Jag vet att både Elliott och Armstrong förmodligen är bortom all hjälp, men jag vet också att Lockwood ligger där nere i ravinen och är skadad. Hur illa det är vet jag inte... Men tänker ni bara låta honom ligga där?"

En lång tystnad följde. Men så kom en suck och en uppgiven viskning.

"Well... vi får låta dom gå.. antar jag, Tom..."

Tom Sherrill blev både överraskad och bestört.

"De' känns inte rätt för mig... inte för mig i alla fall. Dom sårade har vi ett ansvar för att ta' hand om. Jag ger mig inte av, om inte alla ska dra..."

"Okey, Tom, du gör som du vill. Jag ville bara att du skulle veta att vi är nå'ra som sticker nu i alla fall".

Något senare tyckte sig löjtnant Woodruff höra fötter som skrapade och buskar som prasslade. En mindre grupp civilister hade deserterat...

Efter vad som för de flesta tycktes som en evighet, började det så smått att ljusna. Många av de sovande väcktes av sina kamrater. Skulle indianerna nu göra allvar av sitt hot att överfalla dem i gryningen. Pete Matte hade ju sagt till Gibbon, att han hört indianernas ledare säga, att de skulle göra en inrusning när det blev dagsljus igen.

Fast, å andra sidan, kunde man verkligen lita på det där halvblodet..., Matte? Han var ju bara en simpel hästtjuv, å' överste Gibbon borde ju egentligen ha låtit hänga honom direkt... Eller åtminstone fängslat honom, så att han kunde lämnas över till sheriffen i Deer Lodge.

Timmarna gick och indianernas anfall dröjde. Vad väntade de på? Skulle det inte bli något anfall...? Bröderna Sherrill pratade om att de borde kanske försöka ta sig ner i ravinen och se om de kunde hjälpa Myron Lockwood, om han nu fortfarande levde...

Uppe i förskansningen steg irritationen. Inget av allt det man väntat på och förberett sig för verkade ju inträffa. Många kunde inte längre hålla koncentrationen. I sitt såväl fysiskt som psykiskt utmattade tillstånd trängde en känsla av besvikelse och nära nog förbannelse på hos många. Här var så okristligt kallt, å' här låg man nu bara å' väntade på att få ta emot de röda marodörerna med så varma servetter man kunde... å' så kom dom inte !!!

En falsk säkerhet började smyga sig på de flesta och i kombination med att deras logiska tänkande avtrubbades, var det flera som nu kastade all försiktighet överbord. Man började samla ihop ris och grenar och gjorde upp små eldar. Åtminstone skulle man väl inte behöva frysa skiten ur sig så här, om man nu ändå skulle dö... Å' skulle man inte dö med hjälp av indianerna, så var det väl bättre att då värma sig, så att man inte frös ihjäl. Det vore ju ganska meningslöst att bara sitta där å' dö av kölden...

Tom Sherrill vinkade till sin bror "Bunch", att de skulle krypa ner till Lockwood och se om han levde. Så de bad några av männen närmast att hålla utkik om några indianer skulle visa sig i buskarna och så kröp de iväg över de skyddande stockar de hade lagt upp framför sin skyttegrop. De kom ner i ravinen utan besvär. Inga indianer syntes till. De hade egentligen inte väntat sig att finna varken Elliott eller Lockwood vid liv. Men det visade sig

att Myron Lockwood fortfarande levde, även om han hade förlorat mycket blod och var så stelfrusen, att han inte ens märkte att de två kom. Sedan de konstaterat att Lynde Elliott var död, tog de av honom hans rock och svepte den om Lockwood. Sedan började de att dra den halvt om halvt medvetlös mannen upp ur ravinen. Några andra, som såg deras situation, kom också till deras hjälp och med förenade krafter lyckades de släpa och dra den storvuxne Lockwood upp till förskansningen och lägga honom intill en av de eldar som nu brann uppmuntrande. Hela processen hade genomförts utan att något intermezzo inträffade. Inga indianer hade syns till. Inga skott hade fallit.

Ytterligare några timmar förflöt, innan ljudet av en galopperande häst nådde männen och plötsligt stormade en ryttare in i deras förskansning. Han fick stopp på sin häst som skrämde när plötsligt flera av männen hoppade upp ur sina skyttegropar. Ett jubel steg mot skyn. Var det här räddningen? Var räddningen på väg? Alla ville veta vem nykomlingen var och vad han hade för budskap. Kapten Catlin kände plötsligt igen mannen.

"By God, e' de' du McGilliam?" ropade han och rusade fram mot hästen, som skrämde och stegrade sig, så att ryttaren nästan höll på att trilla av. Till slut kunde han ändå bemästra hästen, sedan flera av männen hjälpt honom genom att greppa tag i såväl grimma som träns och till och med i hästens svans. Ryttaren sträckte fram handen mot kapten Catlin:

"Skönt att sig dig på benen, John", sa han till kaptenen, som tog hans hand och skakade den så att mannen höll på att falla av hästen igen. "Var e' din general?"

"Här.., över här"... ropade överste Gibbon, som också hade kommit på benen. "Var i helvete kommer du ifrån, å' hur ända in i helsike tog du dig igenom ända hit in?"

"De' här är Nelse McGilliam, general..." sa kapten Catlin och pekade upp på mannen på hästen.

"Kommer du från Howard?", Gibbon såg fortfarande skeptisk ut.

"Ja, general ..."

"Vet du nå't om vår vagnfora?"

Budbäraren skakade på huvudet: "Såg inte nå'ra vagnar, sir. Inga alls. Jag har tagit mig ner hit utan å' se nå't alls."

"Är du ensam?"

"Yep..."

"Hur har du då tagit dig ner..."

Jag kom nerför berget i går kväll efter å' ha följt era spår. Men så blev det så mörkt så jag såg inte nå't... Så jag gömde mig å' sov i min sadelfilt, till de' ljusnade så jag kunde se spåret igen. De' va' nog bara nå'n kilometer upp där...", han hoppade ur sadeln och stampade fötterna i marken ett par gånger, samtidigt som han pekade upp mot skogen, "hörde lite skottlossning här nerifrån, så jag tordes inte fortsätta i mörkret".

"Kan inte begripa att indianerna bara lät dig valsa in här", skrattade kapten Catlin och dunkade McGilliam i ryggen.

"Såg inga indianer.. Såg inte ett förbannat skit... Inte en enda..."

"Men dom e' där ute", Catlin svepte med handen mot skogen, "du hörde

dom skjuta, inte sant..."

"Ja, men jag såg ingen..."

"Å, va' har general Howard att säga då?" undrade överste Gibbon. "När kommer han hit?"

"General Howard, sir, är alldeles bakom mig. Han kommer över bergen med ett par dussin män. Borde vara här senast i morron... kanske omkring den här tiden".

"Bara två dussin !?", Gibbon lät besvikelsen lysa igenom. "Är det allt?"

"Ja, men de' kommer mer' bakom honom, sedan, general", förklarade McGilliam, "med de här första soldaterna har han också ett gäng Bannockindianer. De rider hårt som fan. Å' de borde vara här innan gryningen i morr'n, faktiskt..."

Gibbon kände först en stark besvikelse. Ännu en hel dag utan någon läkarhjälp. Ja, kanske ännu längre... Hur länge kunde det dröja innan Howards huvudstyrka skulle dyka upp. Han visste mycket väl vilka problem de skulle ha att ta sig över bergen med hela sitt vagntåg. Han kunde bara hoppas på att Howard hade haft vett att beordra fram sina läkare. De borde kunnat lasta det viktigaste på några packmulor. Men den här budbäraren kunde ju naturligtvis inte veta mera. Så Gibbon fick nöja sig med, att han nu åtminstone kunde förvänta sig undsättning... även om det skulle dröja...

"Very well... tack så mycket... tyvärr har vi inte så mycket att bjuda på...", han gjorde en uppgiven gest bort mot löjtnant Woodruffs nu tämligen uppsvullna häst, som männen redan hade karvat de bästa bitarna ur.

Men budbäraren kastade bara en blick på den, tackade och avböjde med motiveringen, att han redan hade ätit frukost.

Med ens brakade en ny skotts salva lös från skogen runt omkring. Kullor visslade som getingar och slog in i stenar och träd. Männen kastade sig handlöst ner på marken och som ett under undgick alla att träffas. Men budbärarens häst blev på nytt skrämmd och började dansa omkring. McGilliam höll hårt i tyglarna, men släpades med, en hit, en dit.

"Ska jag låta hästen gå!" ropade han.

"Nej... håll i honom, om du kan..." svarade Gibbon, "vi kan behöva en häst för att sända ut en budbärare till vår vagnsfora... Om dom nu fortfarande finns kvar...", tillade han sedan.

Lite senare på förmiddagen kom ännu en budbärare inridande i förskansningen. Den här gången var det en soldat. Han hasade sig med stora svårigheter ner från hästen, försökte sträcka upp sig och gjorde honnör för överste Gibbon, samtidigt som han höll fram ett papper.

"First Sergeant Oliver Sutherland⁸⁹, troop B, 1st Cavalry, sir, med dispatch från general Howard, sir..."

Gibbon tog emot papperet och läste. Så såg han sig omkring, tittade ner på papperet igen, skakade på huvudet och sade till några av de officerare som hade samlats omkring honom:

"Meddelande från Howard... Säger inte så mycket, faktiskt. Men jag ska läsa upp det för er, så att ni också får höra vad han säger... Det är varken daterat, eller underskrivet, så jag vet inte när han skrev det, men det verkar ju inte varit i går precis".

Han vände sig till budbäraren:

"När fick sergeanten det här av general Howard, för att föra det till mig?"

"Det var i måndags, överste, den 6:e, när vi var vid Hot Springs uppe på LoLo Trail. Vi hade just fått en budbärare från Missoula, som berättade att ni redan var på väg, sir..., Nej, förresten, det var morgonen därpå, på tisdagen, som han skickade mig med meddelandet, sir".

"Tre dagar sedan... hmm..."

Sergeant Sutherland såg att Gibbon var lite undrande.

"Jag fick en slutkörd häst, överste, så jag blev tvungen att byta till mig en annan en bit upp i Bitterrootdalen. Men de' visade sig vara en oriden bastard, så jag hamnade i staketet i paddocken, innan jag ens kommit av gårdens och gjorde mig så illa i ryggen, att jag blev tvungen att ta igen mig en stund, sir... Ja, de' va' inte att jag bara trillade av, sir..., utan det var sadelgjorden som gick av, när vilden satte igång å' hoppa... så både jag å' sadeln hamnade på backen... Men jag stannade bara där nå'ra timmar, sir, till dess att den värsta värken gick över".

"Ja, jag ser att sergeanten har ont. Det var tråkigt att höra", svarade Gibbon en aning avmätt. Men så vände han sig till officerarna och sade:

"Så här skriver Howard", sade han.

"Jag ska se till att förena mina styrkor med dina så snart som möjligt. Men jag tycker ändå inte att du ska vänta på mig innan du jagar efter indianerna. Och då, om du kan ordna med någon smärre skärmytsling, eller förhandling eller manövrera på något annat sätt, så att de inte smiter ifrån dig, så gör för Guds skull det. Gör det du tycker är bäst till jag kan komma upp med erforderliga förstärkningar. Jag misstänker dock att indianerna har ont om ammunition och att du nog kan slå dem, del för del, om du bara kan engagera dem. Ditt omdöme på platsen är bättre än mitt där jag nu befinner mig. Jag ska driva på mitt folk allt vad jag kan."

Så såg han upp och såg från den ene till den andre.

"Ja, vad ska man säga om det? Det var kanske inte så mycket till varken direktiv eller upplysning. Å' just nu har det ju inte så stor betydelse heller... eller hur", sade han en aning surt. De andra officerarna såg på varandra och nickade instämmande.

Så vände han sig till budbäraren:

"Å' jag antar att det väl inte lönar sig å' fråga sergeanten heller, varken var general Howard är, eller när han kan vara här".

Sergeant Sutherland såg ner, men så svarade han:

"Nej, tyvärr, överste. Jag lämnade general Howards trupp innan vi ens kommit ner i Bitterrootdalen, å' jag har inte haft någon kontakt med någon se'n dess".

"När sergeanten kom ner längs vårt spår, såg sergeanten något av vår vagnsfora då?", frågade så Gibbon.

"Jo, jag stötte på dem i går kväll. De var förskansade omkring fem, sex kilometer längre upp här", han pekade upp mot skogen. "Jag övernattade hos dom innan jag kom ner här, sir".

"Men varför stannade sergeanten där hela natten, i stället för att fortsätta ner här?"

Gibbon såg frågande på budbäraren, som hade svårt att stå rak. Han hade tydliga ryggsmärtor och bytte hela tiden fot.

"Jo, överste, vi gjorde försök. Jag fick med mig ett halvdussin soldater och vi fortsatte ner efter spåret. Men vi stötte ihop med en stor grupp indianer som drev oss tillbaka. Som tur var så förföljde dom oss inte ända upp till vagnarna, utan de försvann igen. Men det gick inte att ta sig ner, för sedan var det helt mörkt... Men jag skickade i alla fall iväg ett meddelande till general Howard, efter att de två

sårade sergeanterna från artillerigruppen kommit in i vagnlägret och berättat om er strid. Det var en man som hette Eugene Lent, tror jag det var, som red iväg med beskedet. Ett besked som generalen nog har fått nu".

"Jag förstår, sergeant. Tack för upplysningarna. Men det var ju ändå väl att höra att Kirkendalls vagnståg inte har angripits. Tråkigt att se att sergeanten skadat sig så illa. Tyvärr har vi inga doktorer med oss, så ni lär få vänta på att Howard kommer hit".

Till sina officerare sade han sedan:

"Vi har alltså Kirkendalls fora intakt där uppe. Troligen på samma plats där vi lämnade dem. Mycket glädjande. Vi måste ögonblickligen sända ut en patrull som tar sig dit upp, så att vi kan få kontakt och att de kan ta sig ner hit. Där finns ju både mat och filter och karlarnas överrockar. Då ska vi väl inte behöva ligga en natt till här i kylan".

Kapten Browning steg omedelbart fram och gjorde honnör:

"Överste, jag är villig att ta en patrull dit upp och se till att vi får ner vagnarna".

Hugh Kirkendalls mulásnedragna vagnforor

"Bra, kapten kan ta 25 man och löjtnant Woodbridge och hämta ner Kirkendall".

Strax efter att beslutet fattas, att kapten Browning skulle rycka fram för att hämta vagnsforan, så red ytterligare två män in i förskansningen. Det visade sig vara två av Kirkendalls kuskar, Jerry Wallace och John Miller, som hade startat från vagntåget bara en kort stund efter Sutherland. En av männen hade en flottig jutesäck hängande på sadelhornet. I säcken hade han en mycket välkommen baconsida, som snabbt försvann ner i uthungrade mäns strupar. De kunde också meddela att Kirkendall redan hade startat nerför spåret, efter det att de sju civila desertörerna hade kommit till lägret och berättat om striden och att Gibbon och hans mannar nu var belägrade längre ner.

Inget mera hände förrän strax före skymningen, då kapten Browning kom tillbaka med Kirkendalls vagnar i släptåg. Lyckan var nu närmast fullkomlig bland männen. Nu hade de plötsligt tillgång till all mat de kunde behöva, till kläder i form av sina rockar och till varma filtar att vira in sig i under den kommande natten. Med vagnarna kom nu också alla de hästar tillbaka, som man hade lämnat i vagnslägret. Så, även om truppen fortfarande var kvar på platsen och de fortfarande trodde sig vara omringade av indianer, så var läget nu betydligt bättre. Många trodde nog faktiskt att indianerna nu dragit sig tillbaka, för det hade inte förekommit någon skottlossning på en bra stund och inget hade hänt när vagntåget anlände. Bara nu general Howard kunde skynda på... Läkarvård och sjukvårdsmaterial var det som nu främst behövdes.

När den värsta spänningen nu så smått började släppa vaknade en ny gnagande obehagskänsla hos Gibbon. Tänk om Billy Edwards inte hade tagit sig igenom. Känslan blev bara starkare och starkare. Till slut bestämde han sig för att skicka iväg ännu en budbärare till Deer Lodge med begäran om hjälp. På hans begäran om en frivillig anmälde sig genast sergeant Mildred Wilson, som hade återvänt tillsammans med Kirkendalls vagntåg. Han fick en häst uppsadlad åt sig och gav sig iväg redan innan mörkret hade börjat sänka sig. Även han fick ett extra brev att ta med sig. Löjtnant Woodruff hade under dagen skrivit ett långt brev till sin hustru och ville nu att Wilson skulle föra det till henne. Det var ett långt brev, men han kom ihåg vartenda ord han hade skrivit. Han hade gripits av en så stark längtan efter henne att han varit tvungen att skriva det, trots att han då inte visste om han någonsin få en möjlighet att skicka det till henne. Nu kände han en djup tillfredsställelse att det ändå hade kommit iväg. Och han gick i tanken igenom det gång på gång. Han hade skrivit följande:

*Camp on Ruby Creek
Aug. 11th 1877*

My darling Louie

Jag skrev ett kort brev till dig i förrgår och vill nu uppdatera dig i dag då vi nu ska sända iväg en kurir. Jag klarar mig bra, våra vagnar kom hit i går

kväll och i dag förväntar vi oss att general Howard kommer. Indianerna har lämnat oss.

Vi hade en våldsamt strid och förlorade 2 officerare döda 10 soldater och 6 civilister. Sårade är 5 officerare 34 soldater och 2 civilister. I K-kompaniet är sergt. Stortz, menige Kleis (hantverkaren) och trumpetare Steinbacker döda.

Jag blev skjuten i vänster häl och i båda benen ovanför knäna, dessbättre utan att några ben blev brutna. Generalen och jag var de enda som var beridna, båda våra hästar blev skjutna. Jag fick med mig min ända in i vår förskansning där han blev träffad igen, vi åt en del av honom i går.

Jag lämnade artilleriet under natten då vi slog till mot lägret, det startade upp igen i gryningen men angreps av indianerna, en av hästarna blev skjuten och föll på Bennett, gjorde honom en smula halt och av de tre andra männen blev en dödad och de två andra sårade.

Våra män anföll lägret i fin ordning och anledningen att vi inte kunde hålla det var att det fanns så mycket snår och buskage och högre kullar att vi inte kunde besätta alla platser tillräckligt snabbt. Indianerna led stora förluster. Jag tror att deras förluster måste ha varit mellan sjuttiofem till ett-hundra. Vi dödade dem till höger och vänster. Hurlburt från "K" sköt den indian som hade dödat Bradley. Jacobs dödade tre. Rawn två, Hardin och Woodbridge en var. Jag fick aldrig någon chans att döda någon av dem, då jag hade jämnt upp med att rida omkring med order hela tiden. Generalen och jag var överallt på fältet och hade tur som kom så lindrigt undan som vi gjorde.

Officerarna och männen skötte sig exemplariskt och gav indianerna en värre omgång än de någonsin hade fått.

Bradley och Logan båda dödade.

Det kändes hopplöst för oss här på torsdageftermiddagen, indianerna satte eld på gräset och fortsatte att beskjuta oss från skogen och kullarna, de hade planer på att övermanna oss i skydd av elden och röken när den hade nått fram till oss. Jag började frukta att jag aldrig mera skulle få se dig igen, en del av männen täckte över sina huvuden och väntade på döden. Jag tog fram mina två revolverar bad mina böner och tänkte på dig och Bertie och var fast besluten att ta med mig så många indianer som möjligt i döden. Men Vår Himmelske Fader var på vår sida och vinden vände och blåste ifrån oss.

Jag har nog inte förstått hur mycket jag älskade dig förrän jag ställdes inför att vi aldrig mera skulle ses.

Vi ska påbörja återtåget mot Deer Lodge i eftermiddag eller i morgon. Jag förväntar mig att vara hemma igen om ungefär tio dagar...

Din älskade make
Charles

Timmarna rullade på och mörkret tilltog. Då upptäckte man ett par tre svaga, fladdrande eldsken i sydostlig riktning. Männerna funderade över vad det kunde vara. Var det något slags signaleldar som indianerna hade tänt? Eller var det några vaktposter som hade slagit läger där borta. Det verkade ju konstigt, då det uppenbarligen var långt borta. Klockan närmade sig nu

elva på kvällen och de flesta hade redan rullat in sig i sina filter. Då brakade det löst igen. Ett tiotal skott överraskade de som ännu var på benen och alla kastade sig skyndsamt ner på marken. Men ingen träffades och inte heller skadades något i vagngruppen eller bland hästarna. En stund senare hördes gälla människoröster nere från floden och bort mot indianernas gamla lägerplats. Det var inte några stridsrop, inte heller som några sorgeskrik. Snarare som... ja, kanske som något slags segervrål... eller kanske någon avslutningshälsning, menade överste Gibbon. Kanske var det här det sista de hörde av indianerna, föreslog han. Alla var nu så trötta, att det dröjde inte länge förrän de allra flesta hade somnat och de små eldarna började falna. Lugnet lägrade sig och det var nu bara hästarnas trampande och eviga tuggande som blandades med skogens naturliga nattljud.

Lördag 11 augusti

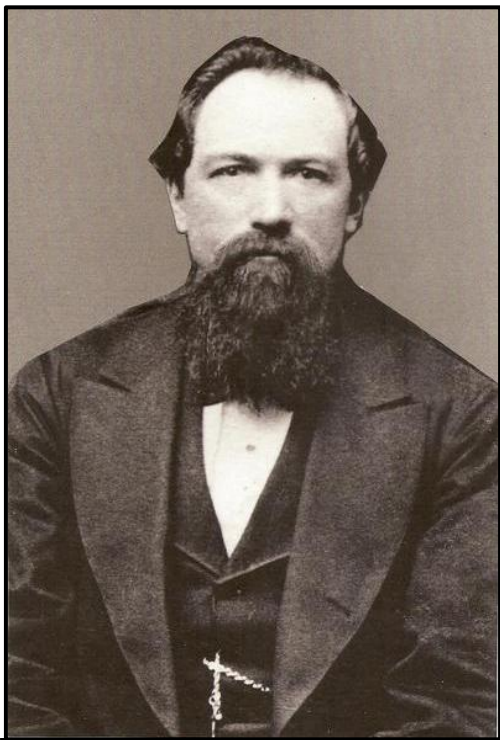
Natten förlöpte lugnt och på morgonen den 11 augusti tändes åter eldar upp och männen kunde värma sig med nykockt kaffe och hardtack⁹⁰. Ingen behövde längre skrapa med naglarna på botten av sina ryggsäckar efter de av vatten upplösta resterna som hade utgjort männens enda ranson när striden började. Nu fanns det bröd och fläsk i överflöd. Och nu kunde männen också tillåtas tända sina efterlängtade pipor. Det fanns nu också material så att man nödtorftigt kunde förbinda såren i de mest trängande fallen. Men många plågades inte bara av sina skador utan man hade också otäcka minnen. Minnesbilder som det skulle komma att ta lång tid att bli av med. Men stämningen var ändå tämligen god. De flesta vågade sig också ner till floden för att tvätta sig för första gången på mera än tre dagar. Problemen var med dem som var skadade. Många av dem led fruktansvärt och deras sår höll på att bli infekterade. Och inget kunde man göra för dem. Man kunde bara hoppas att general Howard snart skulle dyka upp och att han skulle ha sjukvårdande kapacitet med sig. Man kunde heller inte veta om de budbärare, som hade skickats iväg, hade lyckats komma förbi indianerna och hittat vägen mot sina mål. Men ingen visste..., man kunde bara hoppas.

För att ändå göra något hade officerarna organiserat begravningspatruller, som under kapten Combas befäl sändes ut för att begrava sina döda kamrater. Ett flertal låg fortfarande kvar nere i det nu utrymda indianlägret, eller i buskagen längs floden. Efterhand som man hittade sina kamrater så begravdes de i närheten av där man fann dem. Det var ett fruktansvärt arbete. Inget hade man att gräva med och de kroppar man hittade fick man lägga i naturliga gropar som fanns lite här och där. Sedan fick man försöka att skrapa ihop lite jord över dem. På något ställe kunde man lägga några kroppar alldeles under flodbanken och sedan rasa ner själva flodbrinken över kropparna. Flera kroppar förblev till en början oupptäckta. Man gissade att några förmodligen hade spolats med floden och kanske hamnat längre ner. Men så småningom hade man kunnat räkna in alla. Man märkte ut platserna där kroppar blivit begravda med brädbitar tagna från förrådslådor, vilka man skrev namn på.

(De flesta av offren förde man vid ett senare tillfälle tillbaka upp på åsen för att begravas i närheten av försvarsställningen).

De indianska kroppar man hittade fick ligga där de låg. Man kunde se att indianerna i all hast hade försökt att begrava sina döda så gott det gick. Men på flera ställen hade förmodligen djur redan varit framme och grävt upp liken. Så gott som alla männen, som hade varit nere på lägerplatsen, kom tillbaka med olika uppgifter om hur många döda indianer de hade sett. Det var allt från bara några få, till upp emot sextioalet. Men ingen var egentligen så speciellt intresserad av det. Viktigare var att man hittade sina egna kamrater. Och det gjorde man alltså, efter en del letande.

Inte heller såg man till några levande indianer. Det hade dragit bort

Orlando "Chief Rube" Robbins

mot sydost. Det enda man såg var rester av det övergivna lägret. Tältstänger som fortfarande stod kvar, resterna av ett antal brända tält, kläder och föremål som man inte hunnit eller kunnat ta med sig. En stor mängd torkat kött. Döda hästar och hundar. Allt låg utstrött i en salig röra.

Under tiden som begravningsprocesserna pågick närmade sig en grupp ryttare försiktigt längs Trail Creek. Det visade sig vara general Howard med tjugo kavallerister under löjtnant George R. Bacon, Howards adjutant, löjtnant C. E. S. Wood⁹¹, samt sju bannockspejare under sin ledare Chief Rube Robbins⁹². Även tidningsreportern Thomas Sutherland⁹³ ingick i sällskapet. Strax efter klockan tio på förmiddagen red de in i Gibbons försvarsverk. Howard sökte genast upp Gibbon som sittande under ett enkelt solskydd av grenar, lutad mot en trädstam,

hälsade honom med ett hjärtligt:

"Hallå Howard ! Glad att se dig !..."

General Howard svarade, något avmätt:

"Well Gibbon, hur är det med dig?"

"Oh, det är inte så farligt med mig... Bara ett litet köttår i låret".

Efter en stunds tystnad, när Howard såg sig om, fortsatte han:

"Var är indianerna?"

"De lämnade oss omkring klockan elva i går kväll", svarade Gibbon. "Vill du äta en bit mat med oss?"

"Hur skulle det gå till? Ni har ju inga förråd".

"Vi har i alla fall bröd så det räcker".

Så var kanske artighetsfraserna över och Howard bytte ämne. Han frågade var själva slagfältet var och Gibbon pekade ut det för honom. Howard gick fram mot kanten och såg ut över dalen. Gibbon reste sig med viss möda och haltade efter. Där berättade han i korta ordalag hur det hela hade gått till. Men sedan föreslog han på nytt att de skulle sätta sig ner och äta tillsammans.

Det var inte mycket till middag, men Howard hade ju själv inga ransoner med sig, så han var antagligen ändå tacksam för att han fick något över huvud taget. Efter maten frågade Gibbon om Howard ville att de skulle göra ett besök nere på slagfältet, så att Gibbon kunde berätta lite mera i detalj. Howard såg förvånad på Gibbon och utbrast:

"Men du kan ju inte rida, Gibbon".

"Jo, jag tror nog att det ska gå. Jag kan ju försöka i alla fall"...

Mödosamt hävde sig Gibbon upp på en häst som gjordes redo för honom och han och Howard, tillsammans med några av officerarna red ner till platsen där striden hade utkämpats. De tog sig över floden och Gibbon kunde peka ut några av de mera betydande händelserna. Men till slut insåg han att han inte orkade fortsätta och föreslog att de skulle ta sig tillbaka upp till försvarspositionen igen. Väl där och tillbaka till platsen under solskyddet, där han kunde luta sig mot sin trädstam på nytt, samlades alla officerare kring de två och Gibbon började berätta hur allt hade utvecklats sig:

"Du vet Howard, när nez percéerna hade gått runt Rawn och hans lilla styrka där uppe i Lolo kanjon, så svängde de av uppför Bitterroot. Till att börja med färdades de mycket sakta, stannade upp för att göra affärer med nybyggarna uppe i dalen. Var det inte för jäkligt att Bitterrootfolket gav sig till att göra affärer med de jädrans mördarna. Att förse dom med friska hästar och sälja till dom allsköns mat och förnödenheter, precis som om de var de bästa vänner i världen? Jag har ändå med tillfredsställelse noterat att åtminstone en av handelsmännen hade mod nog att slå igen sin affärsdörr mitt framför näsan på dom..."

Jag startade med lite mindre än hundrafemtio beväpnade från Missoula den 4 augusti. Vi hade lyckats få tag i vagnar så att det gick lite fortare. Å' jag tror inte att vi någonsin hade tagit oss ända hit om det inte varit för mister Blodget, en nybyggare från trakten som hade tagit vagnar över bergen här tidigare. Vi hade ändå packmulor med oss i händelse att vi inte skulle lyckas få vagnarna över. Å' gudarna ska veta att det var en tuff väg... Det tog oss lång tid att komma över bergen, men väl på andra sidan gick det bättre.

Vi passerade ett flertal av indianernas lägerplatser och vi kunde konstatera, att vi passerade två av deras övernattningar varje dag, så vår marsch gick dubbelt så fort som deras. Jag visste då att vi skulle komma ikapp dom. Men den sista höjden över kontinentaldelaren tog oss okristligt lång tid. Vi var tvungna att ha männen till hjälp att dra upp vagnarna. Men vi klarade det och tog oss ner en bit på sluttningen mot Big Hole. Vi vilade en stund, men lämnade sedan en mindre grupp med vagnarna och vår howitzer fem, sex kilometer upp härifrån. Jag fortsatte ner här med resten av styrkan så tyst och obemärkt som vi kunde i skydd av nattmörkret. Vi hörde ljudet av indianernas hästhjord på sluttningen här norr om oss. Där borta till vänster", han slog ut med armen och pekade bort genom skogen, "men vi tog oss försiktigt ner vid sidan om hästarna och där såg vi då till slut indianernas läger. Här gjorde vi halt, för det var då alldeles för mörkt för att gå till anfall. Under tiden kunde vi höra ljud från lägret. Ibland var det någon hund som

skälde, eller ett barn som grät, men det verkade ändå som att vi inte var upptäckta.

Där, just vid övergången från sluttningen och ut på slätten placerade jag ut mina kompanier på linje, med civilisterna, som frivilligt kommit med för att hjälpa oss, längst till vänster. Du noterade de omfattande sumpmarkerna där nere, innan vi kom fram till floden. Buskagen är tätare på sina ställen och tunnare på andra. Truppen avancerade nu snabbt framåt, men vi blev upptäckta så fort vi hade börjat framryckningen och ett flertal av indianerna kom nu snabbt ut och tog sig över floden innan alla våra enheter nått fram. Där kunde de fatta posto under själva flodbanken och öppna eld mot oss. Men en del av våra män tog sig ändå över floden och kom på det viset bakom de indianer som låg under flodbanken och kunde då oskadliggöra dem, så att vi kunde fortsätta in i lägret, där vi drev alla andra indianer framför oss.

Till en början gick allt snabbt. Vi hade passerat över den öppna marken och var inne i lägret, från vilket alla indianer hade flytt. Så det verkade som om vi hade kontroll över så gott som hela lägret. Men indianerna hade inte gett upp, utan de samlade sig och gick till motattack. Några fanns nu i buskagen bakom oss och andra hade fattat posto på höjderna på andra sidan lägret. Några hade också snabbt givit sig av norrut för att säkra hästhjorden uppe på den branta sluttningen. Andra återigen hittade skydd bland träden, här uppe där vi är nu och deras prickskyttar började nu fälla den ene efter den andre av våra män inne i lägret. Något vi naturligtvis inte hade råd med. Några av officerare sårades också tidigt och jag var en av dem.

Till slut blev jag tvungen att beordra reträtt tillbaka till den här sidan av floden och vi tog oss så småningom upp till den här platsen, där vi kunde förskansa oss. Men också här var vi rätt så utsatta för deras krypskyttar och flera av officerarna sårades. Men vi slog tillbaka indianerna gång på gång och förorsakade dem stora förluster. Längre höll de oss belägrade, medan vi grävde ner oss. De skrek och tjöt, gjorde flera försök till inrusningar, de tände eld på gräset och försökte röka ut oss, men vi stod emot och fortsatte att gräva ner oss.

Ända fram till nästa dags natt fanns det grupper av indianer omkring oss och dessutom i området mellan oss och vagnståget som vi lämnat längre upp. Ett försök att föra fram vår howitzer föranledde ett häftigt anfall från indianerna mot den lilla gruppen och vi miste kanonen. Men den natten, den tionde, gav de sista av dem upp, gav oss en volleysalva vid elvatiden och försvann. Å' här har du nu hittat oss, en del döda, många sårade, men på intet vis uppgivna och nedslagna. Det var en galant fight. Hur skulle någon ha kunnat tro att de här indianerna verkligen skulle kunna ta sig samman och gå till motattack efter en så total överraskning och dessutom genomföra en sådan kamp?"

Gibbon lutade sig tillbaka och pustade ut. Den korta ritturen tidigare hade frestat på och han kände efter så att blödningen i benet inte hade satt igång igen. General Howard hade inte heller så mycket att göra. Det enda man kunde förbereda var att göra i ordning Kirkendalls vagnar som skulle föra de sårade till Deer Lodge. Man samlade ihop de som dödats under be-

lägringen och begravde dem uppe på den lilla åsen, där man hade sitt försvarsverk. För övrigt kunde man i stort sett bara vänta på att Howards reserande styrkor skulle dyka upp.

Under tiden roade sig Howards bannockspejare med att gräva upp, skalpera och skända de döda indianerna nere på lägerplatsen, till Howards förfäran. Men han gjorde inget för att stoppa det.

Samtidigt, nere i Bitterrootdalen, stretade resten av Howards styrkor på, under befäl av Howards stabschef, major Edwin C. Mason⁹⁴. Gibbons budbärare, sergeant Wilson hade dagen innan hittat Kirkendalls undangömda vagnståg uppe på höjderna och arrangerat så att en av civilisterna från vagnståget tog över budskapet för att söka upp general Howard och anslöt sig sedan själv till Kirkendalls grupp för att hjälpa till med att föra fram vagnarna till Gibbons belägrade grupp. Budbäraren hade genast givit sig iväg, men genom att Howard hade valt en annan väg och passerat förbi det undangömda vagnståget, så hade budbäraren också missat honom. I stället hade han fortsatt över bergen och på kvällen den tionde, nere i Bitterrootdalen, stött på major Mason med resterna av Howards styrkor, som just då hade slagit läger för natten. Mason hade då beslutat sig för att rycka fram med kavalleriet och låta infanteriet och artilleriet med sina trossvagnar komma efter så fort de kunde.

Klockan tre påföljande morgon hade han därför startat med sin kavalleribataljon och med de två arméläkarna, doktor (major) Charles T. Alexander och doktor (kapten) Jenkins A. FitzGerald. Efter ett lunchuppehåll klockan tolv hade de båda läkarna skickats i förväg med en eskort av trettio soldater och sex civilister och med sjukvårdsutrustning lastad på en packmula.

Läkargruppen startade omedelbart och satte högsta fart för att försöka nå fram till Gibbons belägrade män så fort som möjligt. Major Mason var dock tvungen att låta kavalleristernas hästar vila och gjorde därför ett uppehåll på ett par timmar, innan även han fortsatte.

Hela eftermiddagen och i stort sett hela natten strävade läkargruppen ner mot Big Hole. Men mitt i natten var de tvungna att göra ett uppehåll på ett par timmar.

Söndag 12 augusti

Klockan hade hunnit bli mellan nio och tio på morgonen den 12 augusti, innan de båda läkarna och deras eskort hade tagit sig hela vägen fram till Gibbons försvarsposition. Där hade de direkt satt igång med att ge de trettionio sårade den första hjälpen. De två hade fullt upp att göra så gott som hela dagen, även om några av de sårade bara hade lättare skador. Men det var skador som de legat med nu i nästan tre dagar, utan att få dem ordentligt rengjorda och förbundna. Många av de svårare skadorna var redan angripna av flugor och hade börjat visa tecken på att vara infekterade av sårmask. Så det var inte bara att lägga om med förband. Några större operationer kunde ändå inte göras under de primitiva förhållanden som gällde och läkarna fick huvudsakligen inrikta sig på att rengöra sår, sy igen större sårskador, stadga upp och lägga tillrätta brutna ben och försöka ge smärtstillande medel till de som behövde.

När de väl hade gått varvet runt och kunnat summera läget kunde de lämna över en komplett lista på döda och sårade till överste Gibbon:

DÖDADE

SJUNDE INFANTERIREGEMENTET

Komp. A; Kaptan William Logan och menige John B. Smith

Komp. B; Löjtnant James H. Bradley

Komp. D; Korpral William H. Payne, Korpral Jacob Eisenhut och Trumpetare Francis Gallagher

Komp. E; Menige Mathew Butterly

Komp. F; Menige William D. Pomroy och James McGuire

Komp. G; Översergeant Robert L. Edgeworth, Sergeant William H. Martin, Korpral Domminick O'Connor, Korpral Robert E. Sale (med howitzern) och Menige John O'Brien och Gottlieb Mantz

Komp. H; Menige McKindra L. Drake (överste Gibbons ordonnans)

Komp. I; Sergeant Michael Hogan, Korpral Daniel McCafferey och menige Herman Broetz

Komp. K; Översergeant Frederick Stortz, Trumpetare Thomas Stinebaker och menige John Kleis (regementets hantverkare)

ANDRA KAVALLERIREGEMENTET

Komp. L; Sergeant Edward Page

FRIVILLIGA CIVILA

Lynde C. Elliott, John Armstrong, David Morrow, Alvin Lockwood, Campbell Michell och Henry S. Bostwick (arméspejare vid Fort Shaw)

SÅRADE

SJUNDE INFANTERIREGEMENTET

Stab; Överste John Gibbon (vänster lår, svårartat köttår)

Komp. A; Löjtnant C. A. Coolidge (båda benen ovanför knät, höger hand, allvarligt), Menige James C. Lehmer (höger ben, allvarligt), Menige Charles Alberts (under vänster bröst, punkterad vänster lunga, allvarligt), Menige Lorenzo D. Brown (höger skuldra, allvarligt), Menige George Leher (huvudsvålen, lätt).

Komp. D; Sergeant Patrick C. Daly - med howitzern - (huvudsvål, lätt), Korpral John Murphy (höger höft, svårt), Trumpetare Timothy Cronan (höger skuldra och bröst, allvarligt), Menige James Keys (höger fot, allvarligt)

Komp. E; Sergeant William Wright (huvudsvål, lätt), Sergeant James Bell (höger skuldra, allvarligt)

Komp. F; Kaptan Constant Williams (höger sida, allvarligt, huvudsvål, lätt), Sergeant William Watson (höger höft, mycket allvarligt, avled senare av skadan den 29 augusti 1877), Korpral Christian Luttmann (båda benen, allvarligt), Trumpetare John Erikson (höger arm, köttår), Menige Edwin D. Hunter (höger underarm och hand, allvarligt), Menige George Maurer (genom båda käkarna, mycket allvarligt), Menige Charles B. Gould (vänster sida, allvarligt)

Komp. G; Sergeant John W. H. Frederic - med howitzern - (vänster

skuldra, köttår), Sergeant Robert Benzinger (höger bröst, köttår), Menige John J. Conner (höger öga, lätt), Menige George Baughart (höger skuldra, lår och handled, allvarligt), Menige James Burk (höger bröst, allvarligt), Menige Charles H. Robbuke (vänster höft, lätt)

Komp. I; Löjtnant William L. English (skjuten genom ryggen, kula som stannade i buken, mycket allvarligt och dessutom lätt skada i huvudsvålen, avled senare av skadan den 19 augusti 1877), Korpral Richard M. Cunliffe (skuldra och arm, köttår), Menige Patrick Fallon (höft och ben, allvarligt), Menige William Thompson (vänster skuldra, köttår), Menige Joseph Daross (ankel och ben, allvarligt).

Komp. K; Underlöjtnant C. A. Woodruff - tillförordnad adjutant - (båda benen ovanför knät, samt vänster häl, allvarligt), Sergeant Howard Clarke (häl, allvarligt), Menige David Heaton (höger handled, allvarligt), Menige Mathew Devine (underarm, allvarligt), Menige Philo O. Hurlburt (vänster skuldra, köttår).

Menige Edwin Hunters söndertrasade underarm hade på grund av bristfällig rengöring angripits av sårmask i stor omfattning. Men enligt läkarna hade just det troligen räddat hans liv, genom att maskarna, hur otäckt det än kan tyckas vara, hade ätit upp de sjuka köttdelarna och därmed hållit kallbranden borta.

FRIVILLIGA CIVILA

Myron Lockwood, Otto Leifer, Jacob Baker och William Ryan.

Kapten Catlin lade även till Fred Healdt på listan som "lätt skadad och han påpekade att Otto Leifers skada berodde på ett vådaskott från en soldat.

SUMMERING

<u>kategori</u>	<u>döda</u>	<u>sårade</u>
Officerare 7:e Inf. Reg.	2	5*
Underofficerare och meniga 7:e Inf. Reg.	20	30**
Underofficerare och meniga 2:a Cav. Reg.	1	0
Frivilliga civila	5	4
Stamanställd civilist ***	1	0
TOTAL	29	39

* en av dessa 5 sårade , löjtnant William English, dog senare av sina skador

** en av dessa 30 sårade, sergeant William Watson dog senare av sina skador

*** den civile spejaren vid Fort Shaw, Henry Bostwick

Måndag 13 augusti

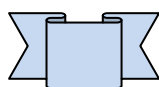
Situationen måndagsmorgonen den 13 augusti började stabilisera sig. Bortsett från att de svårast sårade fortfarande led av sina skador, så hade mera "vardagliga" rutiner nu börjat sätta sig. Man hade mat och vatten, man

hade kläder och filter mot nattkylan och man hade börjat sysselsätta sig med göromål som delvis dämpade osäkerheten, skräcken och de mardrömsliknande minnesbilderna från de gångna dagarna. Man visste med sig att indianerna inte längre fanns i närheten. Kirkendalls vagnar gjordes i ordning för att kunna transportera de svårast skadade ner till Deer Lodge och man hade letat reda på howitzerkanonen, som man hittade sönderplockad i olika delar. Själva kanonröret hittade man nergrävt bland buskarna nere vid Trail Creek. Kanonlavetten stod kvar uppe på sluttningen, men indianerna hade plockat av hjulen, vilka man hittade uppe på åsen på andra sidan Trail Creek. Men av lådorna med de tvåusen extra gevärspatronerna fanns inte ett spår.

Alla som kunde hade hållit sig sysselsatta med något, men man väntade fortfarande på resten av general Howards styrkor. Howard själv var angelägen att så snart som möjligt återuppta jakten på indianerna, som nu återigen hade skaffat sig flera dagars försprång. Efter en genomgång av läget för Gibbons styrkor så beslutades det att ett femtiotal man under ledning av kapten Browning och löjtnanterna Wright och Van Orsdale, som alla hade anmält sig frivilligt, nu skulle fortsätta jakten tillsammans med Howards styrkor. Åtminstone fram till Bannack City. Men först skulle Howards egna styrkor anlända.

Något som de gjorde senare under dagen. Major Mason, anlände då med 260 man kavalleri, medan Howards infanteri och artilleri ännu befann sig flera dagar borta. Men nu var i alla fall upprottets tid inne. Howard tog farväl av Gibbon och med sin styrka, nu omfattande totalt 310 man, startade han söderut i spåren efter de bortflyende nez perceindianerna, medan Kirkendall hade lastat de svårast skadade i sina vagnar och några av de som inte fick plats hade lagts på hästsläpor efter indianska förebilder. De frivilliga civilister som hade deltagit i striden hade då redan lämnat för att återvända hem. Alla utom den svårast skadade, Myron Lockwood, som var tvungen att följa med till sjukhuset i Deer Lodge. Hela karavanen satte sig så i rörelse ner genom Big Holedalen, mot norr och mot bebyggda trakter i Deer Lodge, där de skadade skulle kunna tas omhand på det nybyggda sjukhuset, medan de övriga skickades hem till sina respektive förläggningar. Den våldsamma striden vid Big Hole var äntligen historia...

Efter att man sett indianerna dra bort, hade man noterat ett antal herrelösa hundar som dröjde sig kvar på platsen. Under den sista natten hade en av dessa hundar givit uttryck för sin förtvivlan genom ett intensivt ylande och det allra sista männen såg av stridsplatsen, när de nu var på hemväg, var just den ensamma hunden fortfarande troget sittande vid vad man antog var sin husses gravplats...

DEL B BIBLIOGRAFI

Notering om källmaterial

Från min position här i Sverige har jag inte haft tillgång till primärt källmaterial i någon större omfattning. Alltså sådant material som ögonvittnesskildringar i original, brev, militära rapporter, föredrag presenterade av personer som själva haft någon form av anknytning till historien och liknande - sådant som finns i diverse arkiv i USA. Allt mitt underlag är alltså i princip hämtat från sekundära källor. Huvudsakligen böcker och i viss utsträckning tidskriftsmaterial. Elektroniskt finns dock numera en del material som kan klassas som primärt. Det är då främst utskrifter av intervjuer gjorda med människor som själva upplevde händelsen. Men det finns också visst arkivmaterial som har lagts upp på sökbara Internetplatser, som gamla nummer av lokala dagstidningar, eller material som har samlats i speciella bokverk. Sådant material har jag företrädesvis använt för att korskontrollera sådant som jag funnit i andra källor.

I nedanstående listor över tidskriftsartiklar, böcker och olika arkivmaterial har jag med gul överstrykning markerat sådant material som jag äger eller på annat sätt har tagit del av. Det är alltså på detta material som min historia baseras.

Bibliografi - tidskriftsartiklar

Alcorn, Rowena L., and Gordon D. Alcorn. "Aged Nez Perce Recalls the 1877 Tragedy." *Montana The Magazine of Western History* 15 (October 1965): 54-67.

_____. *Nez Perce Indian War and Original Stories*. Grangeville, Idaho: Idaho County Free Press, 1966.

_____. "Old Nez Perce Recalls Tragic Retreat of 1877." *Montana The Magazine of Western History* 13 (winter 1963): 66-74.

Barsness, John, and William Dickinson. "Minutemen of Montana." *Montana The Magazine of Western History* 20 (spring 1960): 2-9.

Brown, Mark H.: "Chief Joseph and the Lyin' Jack Syndrome" *Montana - The Magazine of Western History*, October 1972.

_____. "The Joseph Legend." *Westerners' Brand Book* (Chicago) 25 (September 1968): 49-51, 55-56.

_____. "The Joseph Myth." *Montana The Magazine of Western History* 22 (winter 1971): 2-17.

Daly, Henry W. "U.S. vs. Joseph." *American Legion Monthly* 8 (April 1930): 16-17, 42-46.

Davison, Stanley R. "A Century Ago: The Tortuous Pursuit." *Montana The Magazine of Western History* 27 (October 1977): 3-19.

Carpenter, John A. "General Howard and the Nez Perce War of 1877." *Pacific Northwest Quarterly* 49 (October 1958): 129-45.

Dusenberry, Verne. "Chief Joseph's Flight through Montana: 1877." *Montana The Magazine of Western History* 2 (October 1952): 43-51.

F. L. M. "The Nez Perce War." *Galaxy* 24 (December 1877): 817-26.

Gibbon, John. "The Pursuit of Joseph." *American Catholic Quarterly Review* 4 (April 1879): 317-44.

Gibbon, John. "Rambles in the Rocky Mountains." *American Catholic Quarterly Review* 1 (April 1876): 312-36; 1 (July 1876): 455-75.

Goodenough, Daniel, Jr. "Lost on Cold Creek." *Montana The Magazine of Western History* 24 (autumn 1974): 16-29.

(okänd författare). "Grievances of the Nez Perce." *Idaho Yesterdays* 4 (fall 1960): 6-7.

Haines, Francis. "Chief Joseph and the Nez Perce Warriors." *Pacific Northwest Quarterly* 45 (January 1954): 1-7.

_____. "Nez Perce Horses: How They Changed the Indian Way of Life." *Idaho Yesterdays* 4 (spring 1960): 8-11.

Hampton, Bruce. "Battle of the Big Hole." Parts 1 and 2. *Montana The Magazine of Western History* 44 (winter 1994): 2-13; 44 (spring 1994): 18-29.

Howard, Oliver Otis. "Nez Perce Campaign of 1877." *Advance*. Serial. January-October 1878.

_____. "The True Story of the Wallowa Campaign." *North American Review* 128 (July 1879): 53-64.

Hunt, Fred A. "The Battle of Big Hole, Montana." *Pacific Monthly* 18 (December 1907): 700-707.

Hunt, Garrett B. "Sergeant Sutherland's Ride: An Incident of the Nez Perce War." *Mississippi Valley Historical Review* 14 (June 1927): 39-46.

James, John G. "Lt. James H. Bradley: The Literary Legacy of Montana's Frontier Soldier-Historian." *Montana The Magazine of Western History* 27 (Vinter 2009): 46-57.

Joseph [Heinmot Tooyalakekt]. "An Indian's Views of Indian Affairs." *North American Review* 128 (April 1879): 412-33.

Myers, Rex C. "The Settlers and the Nez Perce." *Montana The Magazine of Western History* 27 (October 1977): 20-29.

Norton, H. B. "The True Story of the Nez Perce War." *Recreation* 20 (February 1904): 99-100.

Order of Indian Wars Collection. Manuscripts Division. U.S. Army Military History Institute, Army War College, Carlisle, Pa.

Phillips, Charles. "Chief Joseph's Gun." *Yellowstone Nature Notes* 2 (September 18, 1925): 1-2.

Phillips, Paul C., ed. "The Battle of the Big Hole." *Frontier* 10 (November 1929): 63-80.

Ruby, Robert H. "Return of the Nez Perce." *Idaho Yesterdays* 12 (spring 1968): 12- 15.

Stewart, Edgar I., ed. "Letters from the Big Hole." *Montana The Magazine of Western History* 2 (October 1952): 53-56.

Woodruff, Charles A. "'We have Joseph and all his people': A Soldier Writes Home about the Final Battle." *Montana The Magazine of Western History* 27 (October 1977): 30-33.

Bibliografi - böcker

Beal, Merrill D. *"I Will Fight No More Forever": Chief Joseph and the Nez Perce War*. Seattle: University of Washington Press, 1963.

Bradley, James H. *The March of the Montana Column: A Prelude to the Custer Disaster*. Norman: University of Oklahoma Press, 1961

Brady, Cyrus Townsend. *Northwestern Fights and Fighters*. Garden City, N.Y.: Doubleday, Page and Company, 1907.

Brown, Mark H. *Flight of the Nez Perce*. Lincoln: Univ. Of Nebraska Press, Lincoln, 1982

Bruce, Robert V. *1877: Year of Violence*. Indianapolis: Bobbs-Merrill, 1959

Cozzens, Peter. *Eyewitnesses to the Indian Wars vol two*. Mechanicsburg, PA; Stackpole Books, 2002

Carpenter, John A. *Sword and Olive Branch: Oliver Otis Howard*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 1964.

Cullum, George W. *Biographical Register of the Officers and Graduates of the U.S. Military Academy, at West Point, N.Y., from Its Establishment, March 16, 1802, to the Army Reorganization of 1866-67*. 10 vols. New York: Van Nostrand, 1868.

Curtis, Edward S. *The North American Indian*. 20 vols. 1911. Reprint, New York: Johnson Reprint Corporation, 1976.

Downey, Fairfax. *Indian Fighting Army*. Ft. Collins, CO: Old Army Press, 1971

Fee, Chester Anders. *Chief Joseph: The Biography of a Great Indian*. New York: Wilson-Erickson, Inc., 1936.

FitzGerald, Emily. *An Army Doctor's Wife on the Frontier: Letters from Alaska and the Far West, 1874-1878*. Edited by Abe Laufe. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 1962.

Forse, Albert G. "Chief Joseph as a Commander." In *The Unpublished Papers of the Order of Indian Wars, Book No. 3*. New Brunswick, N.J.: privately printed, 1977.

Frazer, Robert W. *Forts of the West: Military Forts and Presidios and Posts Commonly Called Forts West of the Mississippi River to 1898*. Norman: University of Oklahoma Press, 1965.

Garcia, Andrew. *Tough Trip through Paradise, 1878-1879*. Edited by Bennett H. Stein. Boston: Houghton Mifflin Company, 1967.

Gibbon, John. *Adventures on the Western Frontier*. Edited by Alan and Maureen Gaff. Bloomington: Indiana University Press, 1994.

_____. "Report of Colonel Gibbon." September 2, 1877. In *Report of the Secretary of War, 1877*. Washington, D.C.: Government Printing Office, 1877.

_____. "Report of the Commanding General of the Department of Dakota, General Gibbon commanding." October 4, 1878. In *Report of the Secretary of War, 1878*. Washington, D.C.: Government Printing Office, 1878.

Greene, Jerome. *Nez Perce Summer, 1877: The US Army and the Nee-Me-Poo Crisis, Montana*. Historical Society Press, Helena MT. 2000.

Hagelin, Christopher. *The Nez Perce National Historic Trail. Beaverhead National Forest. Gibbons Pass to Skinner Meadows*. Beaverhead National Forest, Nez Perce National Historic Trail, 1993.

Haines, Aubrey L. *An Elusive Victory - The Battle of the Big Hole*. Glacier Natural History Association, West Glacier, Montana, 1991

Haines, Francis. *The Nez Percés: Tribesmen of the Columbia Plateau*. Norman: University of Oklahoma Press, 1955.

Hakola, John W., *Frontier Omnibus*. Missoula; Montana State University Press, 1962

Hampton, Bruce. *Children of Grace; The Nez Perce War of 1877*. New York: Henry Holt and Company, 1994

Harlan, Wilson B. "The Fiasco at 'Fort Fizzle' on the Lolo Trail." In *the Land of the Chinook or the Story of Blaine County*, by Alva J. Noyes. Helena, Mont.: State Publishing Company, 1917.

Hart, Herbert M. *Tour Guide To Old Western Forts*. Old Army Press, Ft. Collins, CO, 1980

Heitman, Francis B. *Historical Register and Dictionary of the United States Army, from Its Organization, September 29, 1789, to March 2, 1903*. 2 vols. 1903. Reprint, Urbana: University of Illinois Press, 1965.

Howard, Oliver Otis. *Autobiography*. 2 vols. New York: Baker and Taylor Company, 1907.

_____. *Famous Indian Chiefs I Have Known*. 1908. Reprint, Lincoln: University of Nebraska Press, 1989.

_____. *My Life and Experiences among Our Hostile Indians*. 1907. Reprint, New York: Da Capo Press, 1972.

_____. *Nez Perce Joseph: An Account of His Ancestors, His Lands, His Confederates, His Enemies, His Murders, His War, His Pursuit and Capture*. Boston: Lee and Shepard, 1881.

_____. "Report of Brigadier-General O. O. Howard." September 1, 1877. In *Report of the Secretary of War, 1877*. Washington, D.C.: Government Printing Office, 1877.

_____. "Supplementary Report: Non-Treaty Nez Perce Campaign." December 26, 1877. In *Report of the Secretary of War, 1877*, 585-660. Washington, D.C.: Government Printing Office, 1877.

Josephy, Alvin M., Jr. *The Nez Perce Indians and the Opening of the Northwest*. New Haven, Conn.: Yale University Press, 1965.

_____. *The Patriot Chiefs: A Chronicle of American Indian Resistance*. New York: Viking Press, 1969.

Lavender, David. *Let Me Be Free: The Nez Perce Tragedy*. New York: Harper Collins, 1992.

MacDonald, Duncan. "The Nez Percés: The History of Their Troubles and the Campaign of 1877." In *In Pursuit of the Nez Percés: The Nez Perce War of 1877*, compiled by Linwood Laughey, 215-73. Wrangell, Alaska: Mountain Meadow Press, 1993.

McWhorter, Lucullus V. *Hear Me, My Chiefs! Nez Perce History and Legend*. Edited by Ruth Bordin. Caldwell, Idaho: Caxton Printers, Ltd., 1952.

_____. *Yellow Wolf: His Own Story*. Caldwell, Idaho: The Caxton Printers, Ltd., 1940.

Miller, Don, and Stan Cohen. *Military and Trading Posts of Montana*. Missoula, Mont.: Pictorial Histories Publishing Company, 1978.

Moulton, Candy. *Chief Joseph; Guardian of the People*. New York: Tom Doherty Associates, LLC, 2005

Nerburn, Kent. *Chief Joseph & the Flight of the Nez Perce: The Untold Story of an American Tragedy*. Harper Collins Publishers, New York, 2005 (E-bok)

(okänd författare) *The Nez Perce (Nee-Me-Poo) National Historic Trail Comprehensive Plan*. Missoula, Mont.: U.S. Forest Service, 1991.

Pinkham, Ron. *Hundredth Anniversary of the Nez Perce War of 1877*. Lapwai, Idaho: Nez Perce Printing, 1977.

Rhodes, Charles D. "Chief Joseph and the Nez Percés Campaign of 1877." In *The Papers of the Order of Indian Wars*, edited by John M. Carroll, 215-32. Fort Collins, Colo.: Old Army Press, 1975.

Ripley, Warren. *Artillery and Ammunition of the Civil War*. New York: Promontory Press, 1970.

Rockwell, Ronald V. *The U.S. Army in Frontier Montana*. Helena, MT.: Sweetgrassbooks, 2009

Sheridan, P. H., and W. T. Sherman. *Report of Inspection Made in the Summer of 1877 by Generals P. H. Sheridan and W. T. Sherman of Country North of the Union Pacific Railroad*. Washington, D.C.: Government Printing Office, 1878.

Shields, G. O. *The Battle of the Big Hole: A History of General Gibbon's Engagement With Nez Percés Indians in the Big Hole Valley, Montana, August 9th, 1877*. New York: Rand McNally & Company Publishers, 1889.

Space, Ralph S. *The Lolo Trail: A History of Events Connected with the Lolo Trail*. Lewiston, Idaho: privately printed, 1988.

Spinden, Herbert J. *The Nez Perce Indians*. Vol. 2, pt. 3 of *Memoirs of the American Anthropological Association*. Lancaster, Pa.: New Era Print Company, 1908.

Sutherland, Thomas A. *Howard's Campaign against the Nez Perce Indians, 1877*. Fairfield, Wash.: Ye Galleon Press, 1980.

Tchakmakian, Pascal *The Great Retreat, The Nez Percés War in Words and Pictures*. Chronicle Books, San Francisco, CA, 1976

Zimmer, William F. *Frontier Soldier: An Enlisted Man's Journal of the Sioux and Nez Perce Campaigns, 1877*. Edited by Jerome A. Greene. Helena: Montana Historical Society Press, 1998.

Upton, Emory. "Cavalry Tactics, United States Army, Assimilated to the Tactics of Infantry and Artillery". New York: D. Appleton and Company, 1876.

Wellman, Paul I. *Death on the Prairie*. London, England, Corgi Books, 1958

Willfong, Cheryl. *Following the Nez Perce Trail; A Guide to the Nee-Me-Poo National Historic Trail with Eyewitness Accounts*. Corvallis, Oregon State University Press, 1990

Bibliografi - div. arkiv

Barrett, Tom. "A Near Encounter with the Nez Perce Indians." n.d. TS. Research Files. Big Hole National Battlefield, Wisdom, Mont.

Buck, Amos. "Review of the Battle of the Big Hole." In vol. 7. of *Contributions to the Historical Society of Montana*, 117-30. Helena, Mont.: Historical and Miscellaneous Library, 1910.

Buck, Henry. "The Story of the Nez Perce Indian Campaign during the Summer of 1877." 1922. TS. SC 492. Montana Historical Society Archives, Helena.

Burgunder, Benjamin. "Nez Perce War." n.d. MS. Cheney Cowles Museum, Spokane, Wash.

Catlin, John B. "The Battle of the Big Hole." John B. Catlin Reminiscences. SC 520. Montana Historical Society Archives, Helena.

_____. Reminiscences. SC 520. Montana Historical Society Archives, Helena.

Connolly, William. Diary. TS. Folder: Nez Perce War—1877. Vertical Files. Montana Historical Society Library, Helena.

Coon, Homer. "The Outbreak of Chief Joseph." MS. William R. Coe Collection. Yale University Library, New Haven, Connecticut.

"Copies of letters and telegrams from Generals McDowell and Howard in regard to Nez Perce Campaign." Items 6718 and 6724. Roll 338. Nez Perce War Papers. National Archives Microfilm Publication M666. Records of the Office of the Adjutant General. RG 94. National Archives, Washington, D.C.

"Department of the Columbia, Roster of Troops in the Field, Operating Against Hostile Indians, Commanded by Brigadier-General O.O. Howard, U.S. Army." Entry 107. Box 2. Part 3, Department of the Columbia Nez Perce Indian Campaign, 1877. Records of the United States Army Continental Commands. RG 393. National Archives, Washington, D.C.

Fletcher, Robert H. "Department of Columbia Map of the Nez Perce Campaign, Brig. Gen. O. O. Howard, U.S.A., Commanding." Department of the Columbia, Map 10. Records of United States Army Continental Commands. RG 393. Cartographic Archives Division. National Archives, Washington, D.C. (Printed in *Report of the Secretary of War, 1877.*)

Fort Missoula Letterbook. July 1, 1877-December 25, 1877. Special Collections. Mansfield Library, University of Montana, Missoula.

Hardin, Second Lieutenant Edward [Edwinsic] E. Diary. Collection of Don G. Rickey, Evergreen, Colo. Original. SC 1006. Montana Historical Society Archives, Helena.

Howard, Oliver Otis. Collection. SC 1247. Montana Historical Society Archives, Helena.

Lott, Sam. Interview by L. V. McWhorter. n.d. Research Files. Big Hole National Monument, Wisdom, Mont.

MacDonald, Duncan. "Nez Perce Campaign." Duncan MacDonald Papers. SC 429. Montana Historical Society Archives, Helena.

McWhorter, Lucullus V. Papers. Manuscripts, Archives and Special Collections. Holland Library, Washington State University, Pullman.

_____. "Fight with Sturgis Indian Killed." n.d. TS. Folder 159. Lucullus V. McWhorter Papers. Manuscripts, Archives and Special Collections. Holland Library, Washington State University, Pullman.

_____. "Poker Joe's Big Rifle" n.d. TS. Folder 189. Lucullus V. McWhorter Papers. Manuscripts, Archives and Special Collections. Holland Library, Washington State University, Pullman.

_____. "Stake Tabulation, Chief Joseph's Camp." Draft. Folder 162. Lucullus V. McWhorter Papers. Manuscripts, Archives and Special Collections. Holland Library, Washington State University, Pullman.

_____. "Stake Tabulation of the Bear's Paw Mountain Battle Field, Blaine County, Montana." Folder 162. Lucullus V. McWhorter Papers. Manuscripts, Archives and Special Collections. Holland Library, Washington State University, Pullman.

_____. "Unpublished Incidents in 'Calamity Jane's' Life." n.d. TS. Folder 196. Lucullus V. McWhorter Papers. Manuscripts, Archives and Special Collections. Holland Library, Washington State University, Pullman.

_____. "The Colonel Sturgis Fight. Name of the Scene of this Engagement." 1936. TS. Folder 189. Lucullus V. McWhorter Papers. Manuscripts, Archives and Special Collections. Holland Library, Washington State University, Pullman.

Nez Perce War Claims. National Archives Microfilm Publication M666. National Archives, Washington, D.C.

Nez Perce War, 1877. Division of the Missouri, Special File. National Archives Microfilm Publication M1495. National Archives, Washington, D.C.

"Nez Perce War Letters to Governor Mason Brayman." In *Fifteenth Biennial Report of the Board of Trustees of the State Historical Society of Idaho for the Years 1935-1936*, 37-128. Boise: State Historical Society of Idaho, 1936.

Nez Perce War Papers. National Archives Microfilm Publication M666. National Archives, Washington, D.C.

"Nez Perce Warriors, 1877. Recognized Members of the 'Lower Nez Perces,' Headquarters, White Bird, Idaho. Compiled by Many Wounds and Black Eagle, Sons of Wot-to-len." Lucullus V. McWhorter Papers. Manuscripts, Archives and Special Collections. Holland Library, Washington State University, Pullman.

Olson, Rolf Y. H. "The Nez Perce, the Montana Press and the War of 1877." Master's thesis, Montana State University-Bozeman, 1964. Copy in the library of Big Hole National Battlefield, Wisdom, Mont.

"Report of Casualties in the Campaign against Nez Perce Indians, from June to October 1877." MS. Folder: Nez Perce Campaign 1877, Official Reports and Letters, Clippings. Box T-2: 5th Infantry to Aug. 1881. Nelson A. Miles Family Papers. Manuscript Division. Library of Congress, Washington, D.C.

"Report of Indians, that surrendered or were captured through the exertions of the troops of the District of the Yellowstone." December 15, 1881. Folder: Fifth Infantry, Ft. Keogh, M.T.

Rhodes, Lee. "Chief Joseph's Leadership within the Nontreaty Nez Perce Indians, 1871-1885." Ph.D. diss., United States International University, 1981.

Riley, Robert James. "The Nez Perce Struggle for Self Government: A History of Nez Perce Governing Bodies, 1842-1960." Master's thesis, University of Idaho, 1961.

Sherrill, Thomas C. "The Battle of the Big Hole as I Saw It." n.d. MS. SC 739. Montana Historical Society Archives, Helena.

Shot-in-Head, Mrs. Account. Folder 38. Lucullus V. McWhorter Papers. Manuscripts, Archives and Special Collections. Holland Library, Washington State University, Pullman.

Slickpoo, Allen P., and Deward E. Walker, Jr. *Noon Nee-Me-Poo (We, the Nez Perces): Culture and History of the Nez Perces*. n.p.: Nez Perce Tribe of Idaho, 1973.

Smith, Allan H. "The Traditional Culture of the Nez Perce, 1700-1835." 1985. MS. Center of Northwest Anthropology, Washington State University, Pullman.

Space, Ralph S. *The Clearwater Story: A History of the Clearwater National Forest*. n.p.: U.S. Forest Service, n.d.

Woodruff, Charles A. "Battle of the Big Hole." In vol. 7. of *Contributions to the Historical Society of Montana*, 97-134. Helena, Mont.: Historical and Miscellaneous Library, 1910.

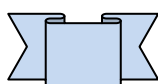
_____. Letter, to Louise, August 11, 1877. Collection of Don G. Rickey, Evergreen, Colo.

Woodruff, Thomas M. Letter, to Mother, October 15, 1877. SC 18. Montana Historical Society Archives, Helena.

Woodward, Arthur. "A Brief Account of the Service of J. W. Redington in the Nez Perce Campaign of 1877." ca. 1934. TS. Nez Perce National Historical Park, Spalding, Idaho.

Yellow Bull. Account. ca. 1912. Camp Interview Notes. Walter M. Camp Manuscripts. Lilly Library, Indiana University, Bloomington.

"Yellow Bull's Story." Folder 59. Walter M. Camp Papers. Little Bighorn Battlefield National Monument, Crow Agency, Mont.

DEL C

NOTER OCH REFERENSER

---

1 **Överste (brevet major general) John Oliver Gibbon**, föddes i stadsdelen Holmesburg, Philadelphia den 20 april, 1827, som fjärde barn (av totalt tio) till Dr. John Haysham Gibbons och Catharine Lardner Gibbons. När unge Gibbon var elva år, flyttade familjen till en plats i närheten av Charlotte, North Carolina, efter att fadern fått en tjänst som huvudkontrollant vid Myntverket. Den unge John Gibbon, som med tiden släppte "s" i efternamnet Gibbons, växte upp och sökte sig till Krigshögskolan West Point. Han utexaminerades 1847 och fick en tjänst som Brevet Second Lieutenant (underlöjtnant) i 3:e Artilleriregementet. Som sådan tjänstgjorde han under Mexikanska Kriget, utan att deltaga i några strider. Därefter sändes han till Florida, för att ingå i de styrkor som hade till uppgift att slå ned seminolindianernas uppror. Senare utnämndes han till instruktör i artilleriteknik och föreläste vid West Point, där han då också var Kvartermästare under fem år. Därefter återgick han i aktiv tjänst, nu som kapten i 4:e Artilleriregementet, med stationering i Fort Leavenworth. Han skrev senare en mycket detaljerad manual för artillerister. En manual som användes av såväl Nord- som Sydstatsarméerna under Inbördeskriget. 1855 gifte han sig med Francis "Fannie" North Moale. De fick fyra barn: Frances Moale Gibbon, Catharine "Katy" Lardner Gibbon, John Gibbon, Jr. (som dog som spädbarn) och John S. Gibbon. Trots att tre av hans bröder anslutit sig till Sydstatsarmen, när Inbördeskriget bröt ut, så förblev han Nordstaterna trogen. På grund av sin bakgrund som artillerist utnämndes han till chef för artilleriet i general McDowells brigad i oktober 1861. Den 2 maj 1862 utnämndes han själv till brigadgeneral och fick befälet över en brigad bestående av regementen från Indiana och Wisconsin. För att ge sin brigad ett speciellt kännetecken utrustade han dem med stora, svarta filthattar och vita bälten. Snart kom de därför att kallas "the Black Hat Brigade". Men bara ett par månader senare, i striderna vid South Mountain, uppmärksammades enheten av arméchefen själv, general Hooker, något som ledde till att de därefter var kända som "the Iron Brigade". Gibbon avancerade vidare och fick kommando över en division i general Reynolds I Corps. Han sårades i december 1862 i slaget vid Fredericksburg. Efter tillfrisknandet återvände han och fick nu ledningen för 2:a divisionen i Major General Winfield S. Hancock's II Corps. Skadad på nytt i de heta striderna vid Gettysburg, sändes han under en tid att basa över rekryteringskontoren i Philadelphia och Cleveland. Men han var tillbaka i sin division i tid för att delta i samtliga strider under Lieutenant General Ulysses S. Grant's "1864 Overland Campaign" mot Petersburg, Virginia. Han befordrades till Major General, US Volunteers den 7 juni 1864. Ett halvår senare, i januari 1865, kommenderade han själv en hel armékår, den 24:e och han var en av de kommissionärer, som vid Appomattox tog emot Sydstatsarméns kapitulation, våren 1865. Efter kriget mönstrades han ut ur Frivilligarmén den 15 januari 1866. Han hade då avancerat till generalmajor. Därmed återgick han till aktiv tjänst i den reguljära armén och sändes västerut för att strida mot indianerna. Den 28 juli 1866 befordrades han till överste och fick befälet över 36:e Infanteriregementet, men fick knappt åtta månader senare ta över 7:e Infanteriregementet, med högkvarter i Fort Kearny, Nebraska. Han deltog i Little Big Horn-kampanjen, där han kommenderade den truppenshet som först fann och begravnade general

---

Custers slagna styrkor. Året därpå ledde han delar av sitt regemente i striden mot nez perceindianerna vid Big Hole, Montana, där han på nytt sårades. Han befordrades ånyo. Nu till brigadgeneral i den reguljära armén, den 10 juli 1885. Som sådan kom han att leda först Department of Dakota och därefter Department of the Columbia och slutligen även Military Division of the Pacific. Senare skrev han flera böcker om sitt liv i armén. Bland andra "Personal Recollections of the Civil War" och "Adventures of the Western Frontier". Han innehade hederstiteln "commander in chief of the Military Order of the Loyal Legion of the United States" när han dog den 6 februari 1896, i Baltimore. Han ligger begravd på krigskyrkogården Arlington, i Washington, Plot: Section 2, Lot 986.

2 Fort Shaw anlades i juli 1867 på Sun Rivers södra flodbank, drygt 13 mil norr om staden Helena, Montana och knappt 4 mil väster om Great Falls. Anläggningen kallades först för Camp Reynolds. Det blev med tiden en relativt stor post, byggd för en bemanning av 400 man (fyra kompanier av normal storlek). Här fanns både postkontor och telegraf och fortet kom att utgöra huvudkvarter för Military District of Western Montana. Närmaste järnväg fanns i Corinne, Utah, nästan 90 mil söderut. Posten var i bruk ända till 1891, då den avvecklades. Men flera av dess byggnader utnyttjats från 1891 till 1910 som internatskola för indianbarn och en mindre grupp hus står fortfarande kvar några kilometer norr om den lilla staden Fort Shaw, Montana.

3 Nez Perceindianerna är en indianstam som räknas till kulturområdet Platån, (på Columbia River platån). Deras ursprungliga utbredningsområde täckte delar av de nuvarande delstaterna Washington, Oregon, Idaho och Montana centrerat kring floderna Snake-, Salmon- och Clearwater Rivers. Deras landområde begränsades i öster av Bitterrootbergen och i väster av Blue Mountains. De talar ett språk som anses tillhöra språkgruppen Penutian och då specifikt Plateau-Penutian, av vilken nez percespråket är ett av två i undergruppen Sahaptian. De har blivit välkända för sina talanger inom hästavel och utvecklade bland annat den omtalade, fläckiga Appaloosan. Vi vet inget om deras antal i tiderna före de senaste 300 åren. Under 1600- till 1700-tal bedöms deras antal dock ha varit något mellan 5000 till 10 000 individer. Vid tiden för Lewis och Clarks möte med dem, 1805, var de den största stammen i Platålandet och beräknades då omfatta 12 000 individer. Ett århundrade senare hade deras numerär reducerats dramatiskt till endast 1 900 på grund av sjukdomar och krig. Sedan dess har deras antal dock stigit igen och beräknas nu vara omkring 4 000. På sitt eget språk kallar de sig för Nimi'ipuu, som betyder "det sanna folket" eller "vi är folket". Enligt stammens egna berättelser var det ett namn som stammen fick efter att indianerna i området började hålla sig med hästar och att de innan detta kallades för Cuupn'itpel'uu, som skulle anspela på "att de kom ner från bergen", eller även att de "kom från skogarna". Några av de andra stammarna som bodde i området kallade även nez percestammen för Khouse-ätarna, då de ofta åt rötter av en växt som de kallade Khouse. Namnet Nez Perce är troligen en benämning som franska jägare och handelsmän använde för dem, sedan de hade noterat folk i området som hade snäckskal fastsatta i näsvingarna. Ett bruk som dock inte var vanligt bland just nez perce. Stammen var ett halvnomadiskt folk som flyttade mellan dalgångarna i bergen, allt efter tillgången på deras huvudsakliga föda, som till hälften bestod av fisk, huvudsakligen lax i floderna, och till hälften av en blandning mellan viltkött och olika ätliga växter. Men deras vandringar följde alltid bestämda rutter och de återvände alltid till samma platser.

Deras grundläggande samhällsstruktur utgjordes av familjegrupper, eller släktgrupper, som kunde omfatta allt mellan något trettiotal upp till ett par hundra individer. De flesta var släkt med varandra, men kunde också ha släktingar i andra familjegrupper. Sådana grupper hade sina huvudbosättningar längs floderna. Där levde de i ett slags långhus, delvis nedgrävda i marken och täckta med vassmattor och gräs. I varje sådant långhus kunde flera familjer leva och var och en hade sin egen avdelning och sin egen kokeld som anordnades i mitten av långhuset i dess längdriktning. Sina sovplatser hade man sedan längs långhusets väggar. I samband med sina fiske- och skördevandringar bodde man i enklare tältliknande strukturer täckta av vassmattor som man fraktade med sig. Vissa familjegrupper tog för vana att med jämna mellanrum även vandra österut över bergen till buffelslätterna i nuvarande Montana för att jaga. De här grupperna kom med tiden också att ta till sig mera av präriens indianska kulturer.

Familjegruppen var den grundläggande sociala och ekonomiska enheten i det nez perceindianska samhället. I varje sådan by valde medlemmarna ett byråd som inom sig utsåg en huvudledare. Oftast en av de äldre manliga personerna. Inte sällan någon som även var en shaman, en religiös ledare som ansågs besitta spirituella krafter. Huvudledarskapet gick ofta i arv, men rådet kunde även välja någon annan ledare, om man inte tyckte att arvtagaren uppfyllde kraven. En sådan ledares uppgifter innebar att han skulle vara en medlare i eventuella konflikter, han skulle vara gruppens talesman, tillse att gruppens medlemmar hade vad de behövde och dessutom vara ett föredöme vad gällde generositet och dela sina tillhörigheter med alla som behövde. I gengäld kunde gruppens medlemmar ge honom gåvor i form av mat, kläder och andra föremål, som ersättning för att han hjälpt dem med något. Det var inte ovanligt att han till sin hjälp hade någon yngre, effektiv gruppmedlem och genom giftermål kunde det hända att han kom att fungera som huvudman för flera familjegrupper. Även om han var den mest inflytelserika personen i familjegruppen hade han inte makt att sätta sig över rådet. Rådet som bestod av gruppens vuxna män, var den enhet som följde upp och diskuterade gruppens situation, behov och förutsättningar, för att sedan fatta beslut om sådant som hade med till exempel när och vart man skulle vandra för att fiska, jaga eller samla ätliga växter. Men också med sådant som hade med gruppens förhållande till andra grupper att göra. Allt sådant som hade med gruppens säkerhet och välbefinnande att göra. Kvinnor hade ingen röst i sådana sammanhang, men kunde indirekt påverka sina män som var rådsmedlemmar. Men inte ens rådet kunde befalla över någon enskild medlem. Var och en hade en fullständig frihet att fatta beslut för sin egen del. Var man inte nöjd med rådets beslut kunde man helt enkelt söka sig till någon annan familjegrupp. Alla beslut fattades alltså först efter att man gemensamt hade kommit fram till ett ställningstagande. Om någon gjorde något som skadade gruppen eller någon enskild medlem i gruppen, så straffades den skyldige oftast av sina egna familjemedlemmar. Men vid grövre brott, som till exempel mord, kunde syndaren helt enkelt drivas bort från gruppen.

Sådana här familjegrupper hade sina huvudbosättningar oftast vid någon av de större floderna. Där kunde då bildas grupper av familjegrupper som hade sina läger relativt nära varandra och på ett naturligt sätt kom sådan kluster av familjegrupper att bilda mera löslika band. Band som fann det effektivt att sköta vissa angelägenheter gemensamt. Som till exempel skötsel av och regelverk för de gemensamma fiskeplatserna. Även på den här nivån sköttes beslutsfattande i ett gemensamt råd och den mest dominerande familjeledaren kom också att bli ett slags bandleddare för de gemensamma familjegrupperna. Sådana här band fick ofta namn efter den viktigaste ledaren eller platsen där de hade sina bosättningar. När det kom till ännu mera övergripande frågor, som till exempel när de vita började komma till landet och det uppstod konflikter, kom det att skapas ännu en grupperingsnivå

---

där de olika banden i en viss region såg ett behov av att gå samman för att till exempel försvara sig mot inkräktare eller ta ställning till nymodigheter som de inte tidigare hade haft någon kunskap om. Det är den här "region"-nivån som vi huvudsakligen talar om när vi kommer fram till den situation som rådde vid tiden för de vitas intrång och kraven på att indianerna skulle börja att ge upp land för de vitas räkning och alla de konsekvenser som detta medförde. Ledare för var och en av dessa regionala grupper var ofta en mycket inflytelserik man, med ett grundmurat rykte som en skicklig krigare eller jägare. Ofta refererar vi därför till dessa grupperingar som till exempel "White Birds Band", "Looking Glass Band" eller "Chief Josephs Band". Men det här var den högsta beslutande nivå som nez perceindianerna någonsin hade. Där fanns aldrig någon egentlig "överhövding" och där fanns aldrig någon som hade makten och befogenheten att styra och råda över hela stammen. Något som de vita aldrig varken kunde förstå eller acceptera. Ändå drev de vitas myndigheter igenom ett beslut om att indianerna skulle ha en "överhövding". Det var för att man skulle ha någon att förhandla med. Någon som skulle kunna göras ansvarig gentemot alla enskilda stammedlemmar. Resultatet av det kom att bidra till splittring inom stammen och var det som i grunden förorsakade att krig uppstod.

I och med att de vita så småningom tvingade nez perceerna att ge upp merparten av sitt land och acceptera en mindre reservation kom ett antal av de här regionala grupperna att tvingas flytta från sina ursprungliga hemtrakter, medan andra hade turen att deras ursprungliga boplatser redan låg inom det nya reservatets gränser. Det här var en situation som kom att skapa splittring inom stammen. De som inte behövde flytta hade naturligtvis lättare att acceptera reservatsbeslutet, medan de som nu tvingades bryta upp och flytta till nya platser protesterade och vägrade länge till och med att skriva under avtalet. Det här kom av de vita att uppfattas som att det fanns en "vitvänlig" halva av stammen och en andra halva som uppfattades som "motsträviga". Man kom att kalla de här grupperna för "avtalsbandet" respektive "icke avtalsbandet". Därmed uppfattade man också dessa två enheter som antingen "fredliga" eller "krigiska". Beroende på att det nya reservatet låg i den norra delen av folkets tidigare landområden, så har man också börjat att tala om de "fredliga" som "Nedre Nez Perce" och de "krigiska" som "Övre Nez Perce". En benämning som alltså enbart skapats av de vita först när man kom in i den omfattande konfliktsituation som ledde fram till 1877 års krig. Ett krig som alltså innebar att en stor del av gruppen som kallades "De Övre Nez Perceerna" tvingades i krig och drevs på flykt bort från sina gamla hemtrakter. Den flykt av vilket den strid som den här boken handlar om utgör en del.

Under 1980-talet ändrade nez perce-stammen sin grundlag och då bytte stammen även sitt officiella namn från "Nez Perce Tribe of Idaho" till enbart "Nez Perce Tribe". Detta medförde även att den officiella loggan ändrades och att stammen fick en officiell flagga. Det som ursprungligen var nez perceland utgör idag delar av Nez Perce County, Lewis County, Clearwater County och Idaho County.

4 Generalmajor Oliver Otis Howard, född 8 november 1830 i Kennebec County, Maine, död 26 oktober 1909 i Burlington, Chittenden County, Vermont, var militär och general i nordstatsarmén under amerikanska inbördeskriget.

Howard utexaminerades från militärakademien i West Point år 1854. Därefter fortsatte han som biträdande lektor i matematik vid skolan. Under Inbördeskriget upplevde han både med- och motgångar. Under det första slaget vid Bull Run drevs hans regementen bort från slagfältet, men han befordrades trots detta till brigadgeneral. I slaget vid Seven Pines den

---

31 maj – 1 juni 1862 förlorade han sin högra arm. Under det andra slaget vid Bull Run i augusti 1862 förde han befäl över nordstatsarméns eftertrupper och i slaget vid Antietam i september samma år övertog han befälet sedan general John Sedgwick sårats.

I slaget vid Chancellorsville misslyckades han med att skydda sin och hela Potomacarméns flank och trupperna drevs på flykten. Han förde för en kort tid befälet över en brigad i slaget vid Gettysburg i juni 1863 och valde då att upprätta sin försvarsposition på Cemetery Hill, vilket bidrog till nordstatsarméns framgång.

Howard utnämndes efter kriget till chef för den federala byrån Freedman's Bureau, som ansvarade för krigsflyktingar och frigivna slavar.

Därefter förflyttades Howard västerut och blev involverad i indiankrigen. Först i en medlande roll i apachekrigen under 1872, för att 1874 bli utsedd till chef för militärkommandot Department of the Columbia. Han förflyttades då alltså mot nordväst, till Washington Territory och upprättade sitt högkvarter i Fort Vancouver. Under de här åren i nordväst kom han att bli involverad i ett flertal indiankrig. Mest omtalad blev han för sin roll i kriget mot nez perceindianerna, vilket i slutändan resulterade i Chief Josephs kapitulation. Men han ledde också krigen mot Bannocks och Paiutes 1878 och mot Sheepeaters 1879.

Senare blev Howard chef för United States Military Academy vid West Point 1881–82. Därefter återvände han till linjetjänst och tjänstgjorde som chef för Department of the Plate från 1882 till 1886 och därefter för Military Division of the Pacific från 1886 till 1888. Från 1888, blev hans sista kommendering chefskapet för Department of the East (Military Division of the Atlantic), med huvudkvarter vid Fort Columbus på Governors Island i New York Harbor.

Han avgick med pension från United States Army 1894 med rank som generalmajor.

Av de franska myndigheterna utsågs han till "chevalier of the Legion of Honor" år 1884. För sina insatser i slaget vid Seven Pines, under Amerikanska Inbördeskriget, fick han år 1893 den främsta amerikanska tapperhetsmedaljen, "*Medal of Honor*".

5 **Guvernör Benjamin Franklin Potts** (29 Januari 1836 - 17 juni 1887) var en advokat, politiker och soldat från delstaten Ohio, som tjänstgjorde som general i frivilligarmén under Amerikanska Inbördeskriget, för att sedan komma att bli guvernör i Montana Territory från 1870 till 1883. Han kommenderade under kriget en infanteribrigad ingående i Army of Tennessee i krigets västra teater, där han kom att delta i några av krigets viktigaste kampanjerna och upprepade gånger fick lovord för djärvhet och taktiska överväganden i strid.

Benjamin Potts föddes på en gård i byn Fox, i Carroll County, Ohio, son till James och Jane (Mapel) Potts. Där gick han i byns skola till han som sjuuttonåring började arbeta som kontorist i en textilaffär i Wattsville, en stad i närheten. Han utbildade sig sedan vid Westminster College under åren 1854-1855, till att han på grund av att han inte hade mera pengar tvingades återvända hem till Ohio. Där kom han att undervisa en del i den lokala skolan, samtidigt som han i september 1857 började studera juridik för Ephraim R. Eckley, som senare blev amerikansk kongressledamot. Potts var vid den här tiden en trogen anhängare av president James Buchanan och gick med i det Demokratiska Partiet. I maj 1859 avlade han sin advokatexamen i Canton, Ohio och etablerat en framgångsrik praktik i Carrollton. Han deltog i 1860 års Demokratiska Konvent i Charleston, South Carolina, där han stödde Stephen A. Douglas kandidatur.

Efter Inbördeskriget mönstrades Potts ut ur armén i januari 1866 och återvände till Carroll County, Ohio, där han återupptog sin advokatpraktik. Han bytte politiskt parti och blev Re-

---

publikan och som moderat republikan invaldes han i Ohios statssenat 1867. Tre år senare accepterade han en utnämning till guvernör i Montana Territory. Som sådan tjänstgjorde han till 1883. Han var under sin guvernörstid djupt involverad i indianfrågor. Men han arbetade också mycket målmedvetet för att alla små landsortsbyar skulle växa till och få en stadig grund för vidare utveckling. Hans regim gjorde också mycket för införandet av lag och ordning och han kom senare att tjänstgöra i territoriets lagstiftande församling. Benjamin F. Potts dog 1887 i Helena, Montana, där han först begravdes på Benton Avenue Cemetery. Senare kom hans kvarlevor att flyttas till Forestvale Cemetery.

6 Löjtnant Joshua West Jacobs föddes den 24 juni 1843, i Danville, Kentucky. Han var son till John Adamson and Susan Walker Fry (Powell) Jacobs. Hans morfar var major Robert Powell, en soldat i Revolutionsarmén.

Mot sin faders vilja anslöt sig Joshua Jacobs till 4th Kentucky Volunteer Infantry som menig i kompani K. Den 10 november 1861 befordrades han till sergeant-major. Året därpå, den 25 september 1862 till löjtnant och den 1 september 1863 till kapten. Den 1 juli 1865 förflyttades han till 6th Kentucky Volunteers, där han då blev major. Inbördeskriget var då slut och den 17 augusti mönstrades han ut med goda vitsord.

Jacobs ville då ändå stanna kvar i det militära. Trots faderns motstånd lät han på nytt värva sig till den reguljära armén och tjänstgjorde där till en början som löjtnant inom kavalleriet, där han kom att delta i strider mot indianerna ute på prärien.

Den 28 juni 1866 förflyttades han till 18th US Infantry och den 21 september 1866 till 36th Infantry regiment. Därefter till 7th Infantry, där han sedan fullföljde sin tio år långa tjänstgöring i kampen mot indianerna. Under den tiden var han med i överste Gibbons trupp, som den 27 juni 1876 var de första att hitta kvarlevorna efter general Custers stupade vid Little Bighorn.

Efter indiankrigens slut förflyttades han till stabstjänst inom Kvartermästarstaben. Den 8 mars 1882 utsågs han så till kapten och assisterande kvartermästare och den 8 mars 1882 till major och kvartermästare. Som sådan hade han också projektledaransvar för visst återuppbyggnadsarbete i Södern.

Den 1 mars 1886 gifte han sig i Thomasville, Georgia, med Grace Chute, en dotter till en kapitalist från Minneapolis. De kom att få tre söner.

Senare fortsatte han att befordras inom Staben och tjänstgjorde då på Governor's Island, New York, som Assistant Quartermaster General, med överstes tjänstegrad.

Under de tre sommarmånaderna 1898 anslöt han sig som Huvudkvartermästare för den Femte Armékåren under deras uppdrag på Cuba under Spansk-Amerikanska kriget. Där drabbades han av antingen malaria eller gula febern, vilkas effekter fick honom att så småningom, den 11 juni 1904, pensioneras från Armén, efter fyrtio års tjänstgöring. Han hade då befordrats till Brigadgeneral. General Jacobs dog sedan den 13 oktober 1905 i Los Gatos, Californien. Han är begravd på Bellevue Cemetery, i sin födelsestad Danville, Kentucky.

7 James Hamilton Mills var född i New Lisbon, Ohio, den 21 december, 1837. Som 23-åring anslöt han sig till kompani G 11th Pennsylvania Reserves (40th Pennsylvania Infantry). Genom 27 olika drabbningar med sitt kompani hade han avancerat i graderna från menig till officer och erhållit en brevet till överstelöjtnant, innan han mönstrade ut i juni 1864. Två år senare, den 25 maj 1866 lämnade han Omaha, Nebraska och for västerut. Han anlände till Helena, Montana, den 12 augusti. Han anslöt sig till ett företag som planerade att öppna gruvdrift med hydraulisk spolning. En verksamhet som dock aldrig kom igång. Då

---

flyttade Mills i stället till Virginia City, där han erbjöds posten som redaktör för tidningen The Montana Post. Han stannade här ända till tidningen lades ner i juli 1869. Nästa flytt gick till Deer Lodge där han öppnade ett kontor för tidningen The New Northwest, som han sedan gav ut ända till november 1891. James Mills var Republikan under hela sitt liv och under oroligheterna 1877 var han guvernör Potts personlige sekreterare och han blev också en tid guvernörens Chief of Staff, vilket innebar att han i stort sett var den som ansvarade för territoriets drift och säkerhet. 1884 utsågs han av President Hays till territoriets sekreterare. Senare var han territoriets skattmästare. En position som han innehade till februari 1893. De därpå följande fyra åren var han ansvarig chef för delstatens kontor för jordbruks- arbets- och industrifrågor. Han var även involverad i järnvägsföretaget Northern Pacific Railroad och i Helena Consolidated Water Company. James Mills dog den 5 september 1904.

8 Henry S. Bostwick föddes 12 november 1830, i New York som son till Orasmus Ferdinand Bostwick och Sarah Bardwell. Han gifte sig med Victoria Mercier Bostwick, som överlevde sin man med sjutton år. Under Sir St. George Gore's omfattande jaktexpedition på de mellersta och norra prärierna under åren 1855 - 1856 var han en av de många anställda i ädlingens följe, tillsammans med sådana celebriteter som Jim Bridger, Henry och Joseph Chatillon, samt Mitch Boyer, den kände halvindianske vägvisaren som dog med general Custer vid Little Bighorn. Den 12 juli 1870 anställdes Bostwick vid Fort Shaw, Montana, som tolk för de indianer, som då tjänstgjorde som spejare där. Som sådan ingick han även i den trupp överste Gibbon deltog med i kampanjen mot siouxer och cheyenner vid Little Bighorn 1876.

Bostwick dog i ett tidigt skede under striden vid Big Hole den 9 augusti 1877 och ligger begravd i massgraven vid Big Hole Battlefield Cemetery och hans namn är ett av de trettio namn som finns med på det stora stenmonumentet.

9 Chief Joseph, föddes den 3 mars 1840, i Wallowa Valley, Oregon Territorium. När USA försökte tvinga nez perceindianerna att flytta till en reservation 1877, var han en av de bandleddare som motvilligt gick med på det. Men efter mordet på en grupp vita nybyggare, blossade hätska stämningar upp igen, och nez perceindianernas ledare försökte leda sitt folk undan från amerikanska trupper, för att efter mycket vacklande och stor obeslutsamhet ändå så småningom besluta sig för att fly undan till Kanada, i vad som anses vara en av de stora reträtterna i amerikansk militär historia.

Tidiga år

Som en blivande ledare för ett av banden, Wellamotkin, i den tämligen splittrade Nez Percé-stammen, föddes Hin-mah-too-yah-lat-kekt 1840 i Wallowa Valley, i vad som nu är nordöstra Oregon. Det indianska namn han fick kan översättas ungefär som "Åskan som drar sig upp mot bergens högre höjder", men det har funnits många varianter av den här tolkningen, liksom att det finns många varianter på hur hans indianska namn ska stavas. Bland de vita skulle han dock med tiden bli känd som Joseph, samma namn som hans far, Joseph d.ä., hade tagit, efter att han hade blivit döpt i den kristna kyrkan år 1838. För att skilja på far och son kallades sonen ibland Joseph d.y. men allra vanligast för Chief Joseph.

Joseph den äldres relation med de vita hade varit utan motstycke. Han hade varit en av de tidigaste nez perceerna att konvertera till kristendomen, och hans inflytande hade betytt

---

mycket för ett upprätthållande av fred med de vita grannarna. 1855 hade han varit en av de ledare som undertecknade ett nytt fördrag som skapat ett reservat för nez percestammen. Ett reservat som i stort sett täckte in alla de landområden som utgjort stammens traditionella hemvist.

Men denna fred var bräcklig. Efter att guld upptäckts i nez perceernas område, började vita guldgrävare, att i strid med avtalet, strömma in i området. Avtalet var då inte längre värt något, vilket indirekt bekräftades av att Förenta Staternas regering, som i ett nytt avtal med delar av stammen tog tillbaka miljontals hektar av det land som tidigare lovats till Joseph den äldre och hans folk. Det här förorsakade en splittring mellan de olika banden. Old Joseph fördömde därför sina tidigare amerikanska vänner och i ilska och besvikelse till och med förstörde sin bibel. Tillsammans med ledarna för fem av stammens övriga band, (de vars traditionella hemvist genom det nya avtalet kom att hamna utanför det mindre reservatet och därför tvingade dem att flytta), vägrade han kategoriskt att skriva på det nya avtalet och höll envist fast vid beslutet att aldrig flytta ifrån Wallowa Valley.

Ledare av sitt folk

Efter Joseph den äldre död 1871, övertog Chief Joseph sin fars ledarroll för Wellamotkinbandet. Han lovade då också fadern att för alltid hålla fast vid de ståndpunkter som den gamle Joseph hade stakat ut för sitt folk. Därför satte han sig, tillsammans med andra bandledare som Looking Glass och White Bird, emot kraven på att flytta in på det nya, mycket mindre, reservatet.

I takt med att spänningarna ökade, insåg ändå även de här ledarna att det i längden skulle vara omöjligt att stå emot och sommaren 1877 gick de till slut motvilligt med på att flytta. Men just som flytten hade påbörjats fick några yngre krigare från White Bird's band för sig att attackera och döda flera vita nybyggare. Ledarna förstod att det här skulle få svåra konsekvenser och i ett försök att undvika militär konfrontation, som de insåg bara skulle leda till nederlag och trolig död, satte de sig i spetsen för vad som nu allmänt anses vara en av de mest anmärkningsvärda flykterna i den militära historien.

Under loppet av fyra långa månader, genomförde de tillsammans med omkring 700 anhängare, av vilka bara omkring 200 var krigare, en 225 mil lång flykt mot Kanada. Under den här flykten utkämpade de flera svåra strider med olika amerikanska militära förband, som tillsammans kan ha uppgått till ett par tusen man.

Men de här påfrestningarna skördade naturligtvis sin offer och i månadsskiftet mellan september och oktober hade gruppen förlorat så många av sina ledare och krigare, att de inte längre förmådde att stå emot övermakten. Så vid Bear Paw Mountains, i norra Montana och med bara drygt sex mil kvar till den räddande kanadensiska gränsen tog kampen slut. Av ledarna var det då bara Chief Joseph och White Bird som ännu var i livet och av krigarna återstod bara något hundratal. Men sedan även White Bird med något femtiotal anhängare lyckats fly, återstod det bara för Joseph att kapitulera på eftermiddagen den 5 oktober till general Howard och överste Miles.

Trots att Joseph inte var den mest inflytelserika av de olika bandledarna, betraktades han hela tiden av militären felaktigt som indianernas huvudledare och på grund av det faktum att han nu var den ende överlevande och den som alltså genomförde kapitulationen, så har det här intrycket fortlevt ända in i våra dagar. I den amerikanska pressen kallades han den "röda Napoleon", då man trodde att det var han som likt en general ledde indianernas mot-

---

stånd. Han kom därmed att bli välkänd även för gemene man och beroende på att han var en storsint och klok personlighet kom han också att röna stor uppskattning bland de vita under senare delen av sitt liv. Men trots att han med åren vann det amerikanska folkets uppskattning och beundran så hjälpte det inte hans folk tillbaka till sitt hemland i Pacific Northwest.

Även om Joseph i samband med kapitulationen blivit lovad att hans folk skulle få återvända till sina hemtrakter i Idaho och Oregon, så förflyttade ändå myndigheterna först gruppen till Fort Leavenworth i Kansas, där de hölls i krigsfångenskap i åtta månader, innan de sedan flyttades över till Indianterritoriet (nuvarande Oklahoma), där de under stora umbäranden blev kvarhållna i sju år. En tid då många av dem dog av svält och epidemiska sjukdomar i det varma och osunda låglandsklimat som rådde här.

1879 for Chief Joseph till Washington, D.C. för att träffa President Rutherford B. Hayes och begära hjälp för sitt folk. Trots att Joseph nu var en respekterad ledare och talesman för sitt folk, hindrade oppositionen i Idaho den amerikanska regeringen från att tillåta indianerna att återvända till Pacific Northwest. Inte förrän 1885 tilläts Chief Joseph och hans anhängare att återvända till Nordvästern och slå sig ner på en del av ett reservat i närheten av Kookia, Idaho. Men inte alla indianer tilläts komma till Idaho. I stället togs Joseph själv och en del andra bandmedlemmar till Colville Indian Reservation i staten Washington, långt från såväl sitt hemland i Wallowa Valley och resten av bandets medlemmar i Idaho. Joseph fortsatte ändå att leda sitt Wallowa band på Colville Reservation, och kom då i konflikt med ledarna för elva andra stammar som redan levde på reservatet. Chief Moses, ledare för sin kiuse-columbia-indianerna, var särskilt förbittrad över att behöva avträda en del av sitt folks mark till Josefs människor, som ju hade "gjort uppror mot den Store Vita Fadern." Under sina sista år talade Joseph ofta och värtaligt mot orättvisan i Förenta Staternas politik mot sitt folk och hoppades i det längsta att USA:s löften om frihet och jämlikhet en dag skulle uppfyllas också för indianerna. 1897 besökte han Washington igen för att tala för sin sak. Han deltog då i en parad i New York City, tillsammans med Buffalo Bill Cody, för att hedra förre President Ulysses Grant, men han blev bland allmänheten mera ett samtalsämne för sin huvudbonad (sin mäktiga fjäderskrud) än för sitt uppdrag. 1903 besökte Chief Joseph staden Seattle, en blomstrande ung stad, där han bodde på Hotell Lincoln, som historieprofessorn vid University of Washington, Edmond Meany, gäst. Det var där som han också blev vän med Edward Curtis, fotografen, som där tog ett av de mest välkända fotografier vi har av Joseph. Han besökte också President Theodore Roosevelt i Washington det året. Var han än vistades slutade han aldrig plädера för att återstoden av hans folk skulle få återvända till sina ursprungliga hem i Wallowa Valley. Men det skulle aldrig komma att uppfyllas. I september 1904 dog han så slutligen, fortfarande i exil. Dödsorsaken var, enligt hans läkare, "av brustet hjärta." Med hjälp av såväl professor Meany som Edward Curtis kunde hans familj till slut begrava honom nära byn Nespelem, på Colvillereservatet i delstaten Washington, där han ligger än idag ..

10 **7th U.S. Infantry Regiment;** Var ett infanteriregemente i den amerikanska armén. Under dess 200-åriga historia har regementet deltagit i 12 krig, blivit belönat med 76 kampanjutmärkelser och 14 enhetsbelöningar. Regementet har varit inblandat i flera militära kampanjer än något annat infanteriregemente i USA. Regementets smeknamn är "Cottonbalers". Ett namn som det fick i samband med slaget om New Orleans den 8 januari 1815. Det som var det sista slaget under vad man kallat "1812

års krig". Det var då soldater ur 7:e regementet, under befäl av Andrew Jackson, höll stånd mot ett angrepp från engelsmännen bakom ett bröstvärn uppbyggt av bomullsbalor. De 12 olika krig som regementet har varit delaktigt igenom åren har varit: War of 1812; Mexican War; Indian Wars; War with Spain; American Civil War; Philippine–American War; World War I; World War II; Korean War; Vietnam War; War in Southwest Asia (Operation Desert Storm); Iraq Campaign. Regimentet skapades först den 11 januari 1812 som en del av det 8:e Infanteriet, men slogs senare samman med andra enheter under tiden maj till oktober 1815 och blev då det självständiga 7:e Infanteriregementet.

11 General Alfred Howe Terry (November 10, 1827 - December 16, 1890) var generalmajor i Unionsarmén under Amerikanska Inbördeskriget och militär befälhavare för Dakota Territory 1866-1869 och ytterligare en period under åren 1872-1886. Han var född i Hartford, Connecticut, men växte upp i New Haven, Connecticut, där han utbildade sig till jurist vid Hopkins School 1838, samt Yale Law School 1848. Vid Inbördeskrigets utbrott satte han upp ett infanteriregemente i området och blev dess överste. Han deltog sedan under flera av de stora slagen. I april 1862 utsågs han till brigadgeneral i frivilligarmén och för sina insatser i slaget vid Fort Fisher i januari 1865 befordrades han till generalmajor i Frivilligarmen och brigadgeneral i den reguljära armén. Han har allmänt ansetts som en av de dugligaste generalerna bland dem som inte hade någon formell militär utbildning.

Efter Inbördeskrigets slut blev Terry kvar i det militära, där han utsågs till militär befälhavare för Dakota Territory 1866. År 1868 hade han en viss roll i utarbetandet av det andra Laramieavtalet, som var det som avslutade det så kallade "Red Clouds Krig". 1872 utsågs han till chef för Military Department of the Dakotas, med huvudkvarter i St. Paul, Minnesota. Som sådan fick han uppdraget att leda den armékolumn som marscherade västerut in i Montana Territoriet under det som nu populärt kallas "Det Stora Siouxkriget" 1876-77. Två andra kolumner marscherade mot samma målområde (George Crook från söder och John Gibbon från väster). Men det var truppkolonnen under Terrys befäl som strax efter slaget vid Little Big Horn var den som upptäckte kropparna av Custers döda soldater. I oktober 1877, sändes han till Kanada för att förhandla med Sitting Bull . Han var fortfarande året därpå, som ansvarig för Militärområde Dakota, inblandad i nez perce-kriget i Montana och den som skickade förstärkningar i form av överste Sturgis, Sjunde Kavalleri och överste Miles, Femte Infanteri för att slutgiltigt stoppa Chief Joseph och hans flyende nez perceindianer, innan de han smita över den kanadensiska gränsen.

År 1886 blev Terry befordrades till generalmajor i den reguljära armén och fick befälet över Military Division of Missouri , med huvudkontor i Chicago . Han dog fyra år senare i New Haven, Connecticut , där han är begravd på Grove Street Cemetery .

12 General Philip Henry Sheridan, född 6 mars 1831 i Albany, New York, död 5 augusti 1888 i Nonquitt, Massachusetts, var en amerikansk general i Nordstaternas armé under Amerikanska Inbördeskriget. Han är känd för sin snabba befordran till generalmajor och för hans nära samarbete med generallöjtnant Ulysses S. Grant, som befordrade Sheridan från att leda en infanteridivision i väst till att leda en hel kavallerikår ur Army of the Potomac i öst. År 1864 besegrade han Sydstaternas trupper vid Shenandoah Valley och hans

---

förstörelse av den ekonomiska infrastrukturen i dalen, som kallas "The Burning" av lokalinvånare, var en av de första användningarna av den brända jordens taktik i kriget. År 1865 förföljde hans kavalleri general Robert E. Lee och bidrog till kapitulationen vid Appomattox.

Sheridan deltog senare, under de sista åren av indiankrigen på prärien, där han tjänstgjorde som befälhavare för det stora "Military District of Missouri", med huvudkvarter i Chicago. Både som soldat och privatperson bidrog han till utvecklingen och skyddet av Yellowstone National Park. År 1883 utsågs Sheridan till arméns överbefälhavare (Commanding general U.S. Army), efter att general Sherman pensionerats och den 1 juni 1888, strax före sin död, till fyrstjärnig general (General of the Army).

Han hade då drabbats av ett flertal omfattande hjärtattacker och avled den 5 augusti 1888, i sitt sommarhus i Nonquitt, Dartmouth, Massachusetts, endast 57 år gammal.

13 General William Tecumseh Sherman, född 8 februari 1820 i Lancaster i Ohio, död 14 februari 1891 i New York, var en amerikansk militär; commanding general of the army (1869 - 1883).

Civilt var Sherman affärsman. Under Amerikanska Inbördeskriget var han en general som blev både hyllad och kritiserad. Kritiken berodde på att han använde brända jordens taktik, som inte ansågs vara tillbörlig, då civila drabbades hårt.

Sherman tjänstgjorde under Ulysses S. Grant i slaget vid Shiloh. Han var även med i slaget vid Vicksburg och slaget vid Chattanooga. Efter slaget vid Atlanta och senare erövringen av staden började den berömda och kritiserade Shermans marsch mot havet. Våren 1865 brände han ner Columbia i South Carolina. General Joseph E. Johnston och P.G.T. Beauregard tvingades kapitulera inför Sherman. Men många kritiker anser att det inte var därför Beauregard kapitulerade, utan att efter general Robert E. Lees kapitulation 1865 vid Appomattox, alla andra konfederationsgeneraler tappade stridsviljan och kapitulerade. Efter kriget, i juni 1865, utsågs han till befälhavare för Military Division of Missouri. När general Grant blev president 1869, befordrades Sherman till överbefälhavare (Commanding General of the Army), en post som han innehade till den 1 november 1883, för att sedan pensionera sig definitivt från armén fyra månader senare. Några år senare anslöt han sig till naturvårdsorganisationen Boone and Crockett Club, men han levde mesta delen av sin tid i New York, där han ägnade sig mycket åt teater och kultur. Han var en ivrig och färgstark föredragshållare. Han föreslogs som Republikanska partiets presidentkandidat i valet 1884, men avsåg sig nomineringen.

Sherman har givit namn till stridsvagnen M4 Sherman och trädet "General Sherman" (Mammutträd i Sequoia National Park i Kalifornien). Ryttarstatyer av Sherman finns i Presidents Park i Washington DC och på Grand Army Plaza på Manhattan i New York.

14 Seminole, som på creekindianernas språk betyder "flyktingar", är en av de man kallar "De fem civiliserade nationerna". Seminole är en indianstam som bildades på 1700-talet av indianer med olika stamtillhörigheter, främst från stammen Creek. En stor del afrikanska slavar togs också upp i stammen efterhand. I början av 1830-talet fördrevs indianer för att lämna rum för vita nybyggare. Omkring 3000 seminoleindianer tvingades iväg till reservat i Oklahoma, men omkring 500 stannade kvar i träskan i Everglades i Florida och fortsatte kampen mot amerikanska armén. De leddes av hövdingen Osceola. Till slut upphörde striderna utan att något fredsfördrag skrevs med Förenta Staternas regering. Därför

---

kallar sig seminolerna idag för "De aldrig erövrade". Stammen existerar därför både i Florida och i Oklahoma idag.

Idag finns drygt 3000 seminoler bosatta i Florida på fem reservat. Big Cypress och Brighton omfattar större områden. De övriga har vuxit ihop med storstäderna och har inga synliga gränser.

I Hollywood, som ingår i Stor-Miami, finns Hard Rock Hotel & Casino. Förutom kasinot omfattar verksamheten ett hotell, ett konserthus och ett shoppingcentrum med flera restauranger. Den lönsamma verksamheten ger ett överskott som kommer alla medlemmar till godo genom fri sjukförsäkring, kostnadsfri utbildning och en slags "medlemslön".

Big Cypress-reservatet ligger mitt i träsket Everglades och där finns stammens skola, Ahfachkee school (ordet "ahfachkee" betyder "lycklig").

I Oklahoma lever idag omkring 6000 seminoler.

15 Fort Ellis var ett militärfort anlagt den 27 augusti 1867 öster om nuvarande staden Bozeman, Montana. Trupper från fortet deltog i en mängd militära kampanjer under indiankrigens dagar. Fortet var i tjänst till 1886, då det avvecklades.

Det hade ursprungligen anlagts för att skydda nybyggarna i Gallatin Valley. Sitt namn fick det efter överste Augustus van Horne Ellis, som dödades under Inbördeskriget, i slaget vid Gettysburg, 1863. Fem kompanier ur 2:a Kavalleriregementet och ett varierande antal kompanier ur 7:e Infanteriregementet utgjorde som oftast fortets garnison. Fortet ersatte det något äldre Fort Elizabeth Meagher, som hade anlagts vid Rocky Creek samma år, bara kort innan Fort Ellis byggdes.

Fort Ellis var en betydelsefull militärpost under de välkända indiankrigen på 1870-talet, såväl som en viktig bas och utgångspunkt för de vetenskapliga expeditioner som bedrevs i området kring den nyinrättade Yellowstone National Park.

I januari 1870 ledde major Eugene M. Baker delar av 2:a Kavalleriet från Fort Ellis i en kampanj mot Pieganstammen. En av de fyra stammarna i Svartfotsfederationen. En kampanj som kulminerade i det som kallas "the Marias Massacre on the Marias River in Montana".

I april 1876 lämnade överste John Gibbon Fort Ellis med 400 man infanteri och kavalleri, under benämningen "Montana Column" som en del av den stora sommarkampanjen kallad "the Great Sioux War of 1876-77". Trupper från Fort Ellis deltog också i nez perce-kriget 1877.

Fortet försåg alltså flera av Yellowstoneexpeditionerna med militärt beskydd. 1870 eskorterade löjtnant Gustavus C. Doane och fem kavallerister Henry Washburn och åtta civila från Helena, Montana, på den så kallade "Washburn-Langford-Doane Expedition". Doane följde också med liknande expeditioner under såväl 1871 som 1875, samt även den olycksaliga utforskningen av Snake River, 1876.

Likt många andra vildmarksfort rådde ett ambivalent förhållande mellan fortet och den närbelägna staden Bozeman, en knapp halvmil väster om posten. Den 11 december 1867 och återigen den 14 december förstörde soldater från fortets dåvarande garnison, det 13:e Infanteriregementet, byggnader både i och utanför staden, då det framkommit att där såldes alkohol olagligt till soldaterna. Men under hela fortets historia drog Bozemans nybyggare ändå stor nytta av de federala pengar som kom staden till godo, genom den handel och de civila tjänster som skapades kring fortet, även om det här också tidvis ställde till bråk, då många konkurrerade om att få ta del av dessa uppdrag och de pengar de genererade.

---

16 **Fort Benton** anlades av bröderna Auguste Chouteau och Pierre Chouteau, Jr. från St. Louis 1847 som en första pälshandelsstation vid övre Missouri River, där fortet kom att bli ett betydande ekonomiskt center. Det var alltså inte en militär anläggning från början. Under de följande trettio åren lockade hamnen till sig en stor del av flodbåtstrafiken som fraktade gods och passagerare i form av handelsmän, guldletare och nybyggare från så avlägsna platser som New Orleans, Memphis, St Louis, Hannibal, Bismarck, Kansas City och liknande. Samtidigt utgjorde platsen den östra slutstationen på den drygt hundra mil långa vägen Mullan Road, anlagd av US Army år 1860. Vägen som gick mellan Fort Walla Walla i Washington och till Fort Benton var därmed en del av den viktiga transportlänken mellan Missouri River och Columbia River. Tjugotusen utvandrare använde vägen på sin färd mot Nordvästern under det första året efter att vägen öppnats för trafik. Det kom också att bli en betydelsefull led för alla som sökte sig mot de nya guldfälten i Idaho, eller norrut mot Kanada, eller för den delen mot guldfälten i Montana.

Men som en följd av pälshandelns nedgång beslutade American Fur Company att sälja handelsposten till armén, som gjorde om den till en militärpost 1865 och döpte den efter senator Thomas Hart Benton, från Missouri. Militär personal var placerad här från och till under tiden mellan 1865 till 1881. Då hade också en liten stad vuxit upp runt omkring posten. En stadsbebyggelse som skulle komma att överleva själva militärposten, som idag har återuppbyggts och i stället utgör ett mycket fint museum.

17 **Camp Baker (Fort Logan)** 1869 - 1880.

Anlades den 1 november 1869 av U.S. Army med syftet att skydda fraktvägen mellan Fort Benton till Helena, Montana. Det låg knappt tre mil nordväst om White Sulphur Springs. 1879 döptes det om till Fort Logan i åminnelse av kapten William Logan som stupade i slaget vid Big Hole den 9 september 1877. Ursprungligen hade det varit döpt efter major E. M. Baker, kommandant på Fort Ellis. Några av de gamla byggnaderna står fortfarande kvar på privat mark. Ett gammalt blockhus har upptagits i Register of Historic Places.

18 **Cow Island** är en ö i Övre Missouri-floden bildad av utloppsslammet från Cow Creek och Bull Creek. Ön är nästan två kilometer lång och drygt hundra meter bred. På grund av svåra forsar uppströms i form av Bird Rapids, Cabin Rapids, Dauphine Rapids, and Deadman Rapids så kunde man under stora delar av året inte komma längre upp i Missouri-floden med dåtidens flodångare. Eftersom den betydelsefulla handelsstationen och militärposten, Fort Benton, låg ovanför dessa forsar, var man tvungen att här vid Cow Island anordna en omlastningsplats, kallad Cow Island Landing, från vilken de stora godsmängder, som redan tidigt fraktades både upp och nerför floden, fick lastas om från flodbåtar till oxdragna transportforor. Här fanns därför nästan alltid stora mängder varor mellanlagrade, vilka krävde militärt skydd.

19 **Missoula** är en medelstor stad i Missoula County, i västra delen av delstaten Montana, USA med en befolkning av 68 394 invånare (2012). Missoula är administrativ huvudort (county seat) i Missoula County. Missoula metropolitan area har en befolkning på 110 977 och är sedan år 2000 den näst folkrikaste staden i delstaten Montana. Missoula ligger vid Clark Fork River i närheten av dess sammanflöde med Bitterroot River. Det är en plats där fem bergskedjor strålar samman och platsen kallas därför också för "Hub of Five Valleys". University of Montana har sitt säte här.

Missoula grundades 1860 i och med att Hellgate Trading Post då slog upp sina dörrar i det så då ännu var Washington Territory. Den relativt blygsamma bebyggelsen kring handelsposten flyttades sex år senare, 1866, en knapp mil uppför floden och fick då namnet Missoula Mills, vilket senare förkortades till enbart Missoula.

Anläggandet av Fort Missoula 1877 skulle ge det växande nybygget skydd så att dess ekonomi kunde stabiliseras. När Northern Pacific Railway hade dragit sina spår fram till staden växte snabbt skogsindustrin till i området. En tydlig bekräftelse på platsens betydelse var när det tio år senare beslutades att Montanas första universitet skulle placeras här. Utbildningsväsendet tillsammans med skogsindustrin kom därmed att utgöra ryggraden i stadens ekonomi under de nästkommande hundra åren.

Väl framme i 1990-talet hade dock skogsindustrin gradvis förlorat sin betydelse och stadens största arbetsgivare är idag universitetet och stadens två sjukhus.

Fort Missoula stängdes definitivt ner 1947. Endast några få byggnader återstår och inrymmer idag ett museum.

20 **Löjtnant Frank Levi Burnett**, kom ursprungligen från New York. Under Inbördeskriget tog han värvning som menig i 84:e New York Volunteer Infantry Regiment den 16 augusti 1862. Men den 15 augusti 1863 förflyttades han till Veterans Reserve Corps, där han den 12 maj året därpå befordrades till underlöjtnant. Den 13 mars 1865 erhöll han heders titlarna löjtnant och kapten i Frivilligarmén för hjältefulla insatser i striderna vid South Mountain och Antietam.

Efter krigsslutet sökte han ny tjänst i reguljärmén och redan den 25 maj 1867 hade han fått en kommandering som underlöjtnant i 36:e Infanteriregementet, varför han mönstrades ut ur Frivilligarmén, med goda vitsord, den 9 juni 1867. Den 19 maj 1869 förflyttades han så till 7:e Infanteriregementet och den 10 maj 1873 befordrades han till löjtnant i regementet. Han kom att tjänstgöra som överste Gibbons adjutant och ingick i styrkan som 1876 var de första att hitta resterna av Custers styrkor vid Little Bighorn. Året därpå, under regementets jakt på de bortflyende nez perceindianerna tvingades han stanna kvar i Fort Shaw för att vara kontaktlänk med andra militärenheter och han var därför inte närvarande vid Big Hole den 9 september, när överste Gibbon och hans enheter drabbade samman med nez perceerna.

Han tjänstgjorde därefter som regementets adjutant till den 1 oktober 1880. Den 23 april 1889 befordrades han till kapten, vilken tjänstegrad han hade ända till han pensionerades från armén den 31 juli 1894. Han dog den 24 juli 1910.

21 **Kapten George Leslie Browning**, var född i New York, där han vid Inbördeskrigets början tog värvning som menig i kompani F, 7th New York Militia 26 april 1861. Den 3 juni samma år flyttades han över till 14th Infantry Reg. där han i 1:a bataljonens kompani F successivt arbetade sig upp från menig till sergeant. Den 27 februari 1863 befordrades han inom regementet till underlöjtnant. Nästa befordring kom den 15 augusti 1864, då han utsågs till löjtnant. Han fortsatte sedan i regementet efter Inbördeskrigets slut och befordrades till kapten den 7 februari 1867. Från den 23 juli hade han ingen placering, men den 1 januari 1871 anslöt han sig till 7th Infantry Regiment, där han blev kapten för kompani G. En post som han innehade fram till sin död den 1 maj 1882.

22 **Bitterroot Range** är en del av Klippiga Bergen som sträcker sig i nord-sydlig riktning i en längd av knappt 17 mil och utgör här gräns mellan delstaterna Idaho i väster och Mon-

---

tana i öster. Bergskedjan breder ut sig i öst-västlig riktning ungefär 8 mil och omfattar totalt nästan 13 000 kvadratkilometer. Massivet delas i en mindre nordlig del där den högsta toppen är Rhodes Peak, vilken når upp till 2 417 meter. I massivets större södra del finns bergsgruppens högsta topp i form av Trapper Peak 3 096 meter.

23 Lolo Trail var en transportled över kontinentaldelaren som förband landen kring övre Missouri med Columbiafloden. Leden, som var en mycket svårforcerad sträckning genom högstammig barrskog, branta sluttningar och svårforcerade vattendrag, hade använts av indianerna under lång tid, innan Lewis och Clark på sin upptäckarfärd till Stilla Havet 1805 passerade Bitterrootbergen här, på sin väg över vattendelaren och troligen därmed blev de första vita att beskriva leden. Nez perceindianerna hade dock regelbundet använt leden för att sommartid ta sig över till buffelslätterna på östra sidan av bergen i nuvarande delstaten Montana. Namnet "Lolo" kommer från det blandspråk vi kallar "Chinook jargon" och betyder "att bära". Sålunda kan man säga att transportleden helt enkelt kallades "bärrarstigen". Ett nog så välfunnet namn då man vet hur svårforcerad den var på den här tiden. I dag går det betydligt lättare, då man bekvämt kör över bergen de drygt 20 milens längs US Highway 12 på ungefär tre timmar, om man inte stannar och låter sig bedåras av de många utsikterna och historiska platserna.

24 Kapten Charles Cotesworth Rawn, föddes i Harrisburg, PA, den 6 december 1837, son till en advokat. Han började sin militära bana som menig i kompani F, 25th Pennsylvania Volunteer Infantry den 2 maj 1861. Men redan den 5 augusti samma år utsågs han till underlöjtnant i 7th US Infantry för att befordras till löjtnant i samma regemente den 9 juli året därpå och till kapten och chef för kompani I den 4 november 1863. Där tjänstgjorde han fram till den 18 april 1884, då han förflyttades till 24th U.S. Infantry (ett av de två Buffalo Soldiers infanteriregementena) med placering i Fort Elliot, Texas, samtidigt som han utsågs till major. Han dog den 6 oktober, 1887 och är begravd i Lancaster, PA.

25 Camp Missoula (senare Fort Missoula) anlades av armén som en permanent militärpost sommaren 1877 på land som nu är en del av staden Missoula, Montana. Anläggningen kom till efter enträget begäranden från den ständigt ökande vita befolkningen i området, som hävdade att man behövde skydd mot eventuella angrepp från områdets indianer. Minst lika viktigt för dessa nybyggare var nog också vetskapen om hur viktigt det skulle vara för områdets ekonomi med en fast militärpost i området. Två kompanier ur 7th US Infantry, från Fort Shaw, sändes till området den 25 juni 1877 för att påbörja bygget av ett typiskt "öppet" Västern-fort, avsett för ett kompani. Det fanns alltså inga murar eller palissader som omgärdade byggnaderna. Sådana "öppna" fort förutsatte att trupper som stationerades där huvudsakligen skulle operera offensivt och patrullera det kringliggande landen. Redan i september samma år besökte arméns överbefälhavare, general Sherman, den nya posten och beslutade då att utvidga den till en bataljonspost (en post för flera kompanier). Det blev då en bataljon ur 3rd US Infantry som ersatte 7th Infantry och följaktligen också var de som därefter byggde ut fortet, som då också döptes om till Fort Missoula. I början av 1888 skiftades bemanningen ut igen och nu kom ett antal kompanier ur 25th US Infantry (Buffalo Soldiers) hit. Under sin tid vid Fort Missoula genomförde de här soldaterna ett test med att använda cyklar som transportmedel. En idé som aldrig riktigt slog igenom.

Under Andra Världskriget användes Fort Missoula som krigsfängeläger och här placerades italienska samt japanska krigsfångar.

26 Kapten William Logan, föddes den 8 december 1832 i County Louth, Irland. (Enligt familjedokument skulle det i stället ha varit den 9 december 1830). Han utexaminerades från Old Trinity College 1847 och året därpå emigrerade han till USA, där han hamnade i New Orleans och fick arbete vid järnvägen. När Mexikansk-Amerikanska kriget utbröt i slutet på 1840-talet anmälde han sig som frivillig och deltog i strider under såväl general Zachary Taylor, som general Winfield Scott. Den 27 december 1850 tog han så värvning i den reguljära armén och hamnade som menig i 7th US Infantry. (Vissa andra källor säger att det inte var förrän 25 april 1851). Fram till den 12 januari 1863 hade han stigit i graderna till förstesergeant och sedan tjänstgjorde han som sjukvårdsbiträde till 4 juni, då han beforderades, först till underlöjtnant och sedan till löjtnant från den 18 maj 1864. I september det året utsågs han till regementskvartermästare. En tjänst som han innehade fram till den 24 oktober 1874, då han blev kompanichef i kompani A, med titeln kapten. Som sådan tjänstgjorde han fram till att han stupade i striden vid Big Hole den 9 augusti 1877. Som en av de stupade officerarna vid Big Hole flyttades hans kvarlevor senare till en grav på Custer National Cemetery vid Little Bighorn, Montana.

27 Hugh Kirkendall, född i Allegheny County, PA, den 21 december 1835, kom att bli en välkänd pionjär i Montana, dit han första gången kom 1858 med överste Rollins expedition som skulle utforska Yellowstoneflodens källor. Därefter flyttade han till Fort Leavenworth och blev under Inbördeskriget transportchef för Nordstatsstyrkorna i Kansas. 1866 kom han tillbaka till Montana, bosatte sig i Helena och startade ett transportbolag. 1871 skapade han företaget "H.K. Fast Freight". Ett transportföretag som skötte godstransporter mellan Corinne i Utah till Helena. 1877 var han ansvarig för transportererna för överste Gibbons militärstyrka under jakten på nez perceindianerna i augusti. Senare deltog han aktivt i byggandet av såväl the Northern Pacific, som Great Northern och Montana Centrals järnvägslinjer. Han och hustrun Isabella hade fyra barn. Han dog i sitt hem i Helena den 18 april 1897 och är begravd på Forestvale Cemetery i Helena.

28 Kapten Constant Williams kom ursprungligen från Pennsylvania. Hans militära karriär varade i 46 år efter att han började som menig i ett frivilligregemente från Pennsylvania under Inbördeskriget. Han steg snabbt i graderna inom frivilligarmén för att redan den 29 juni 1863 ha befordrats till underlöjtnant i den reguljära armén. Han tilldelades då 7th US Infantry, där han den 1 januari 1864 befordrades till löjtnant. Efter Inbördeskrigets slut tjänstgjorde han som adjutant vid District of East Floridas högkvarter. Han rekryterade även soldater i såväl New York State som i Pennsylvania och han gifte sig med Cornelia DeCamp. Den 10 maj 1873 befordrades han till kapten. Som sådan deltog han, som chef för kompani F, i jakten på Chief Josephs bortflyende nez preceer och i striden vid Big Hole ådrog han sig svåra skottskador i höger sida samt lättare sår i huvudet. En insats för vilken han den 27 februari 1890 belönades med hederstiteln "brevet major, for galant service against Indians at Big Hole, Montana, 9 Aug 1877". 1894 fick han som uppdrag att vara agent för Navajo- och Hopiindianerna i Arizona, där han kämpade emot de traditionsbundna hopiernas ovilja att sända sina barn till skola. Det

---

resulterade i att han kallade in två kompanier kavalleri från Colorado och fängslade 19 hopiledare som sändes till ett års fängsligt förvar på fängelseön Alcatraz utanför San Francisco.

1895 hjälpte han indianerna genom att köpa fem ton mjöl till dem sedan svår kyla hade döda många av deras får.

Den 28 januari 1897 utsågs han till major. Ett par veckor senare, den 23 februari, förflyttades han till 17th US Infantry.

Under 1898 begärde han förflyttning från Arizona för att kunna delta i Spansk-Amerikanska kriget på Cuba, så den 21 oktober förflyttades han till 19th US Infantry. Den 16 januari, året därpå, utsågs han till överstelöjtnant för 15th US Infantry och slutligen, tillbaka i USA, den 2 februari 1901 till överste för 26th US Infantry Regiment. 1904 krönte han sin militära bana med att bli brigadgeneral och två år senare skickades han till Filippinerna för att ta kommandot över Distrikt of Visayas.

1907 avgick han så med pension och drog sig tillbaka till ett civilt liv i staden Schenectady, NY, där han dog i maj 1922. Han är begravd på Vale Cemetery i staden.

29 **Kapten Richard Comba** föddes på Irland den 11 juli 1837, varifrån han senare emigrerade till USA. Han påbörjade sin militära bana redan 1855 och arbetade sig uppåt i hierarkin från menig via korpral och sergeant för att avrunda sin underofficerstid med att vara förstesergeant fram till den 26 mars 1863. Då hade han nämligen redan en dryg månad tidigare, den 19 februari, befordrats till underlöjtnant i 7th US Infantry. Den 30 oktober samma år blev han utnämnd till löjtnant och den 14 mars 1865 till kapten och chef för kompani D. En tjänst som han innehade fram till den 15 maj 1889 då han förflyttades till 9th US Infantry och befordrades till major. Den 7 mars 1893 kom nästa förflyttning. Den här gången till 12th US Infantry där han blev regementets överstelöjtnant. Fem år senare, den 30 juni 1898, blev han regementschef (överste) för 5th US Infantry. Samma år, den 7 september, erhöll han hederstiteln Brigadier General of Volunteers. Han gick i pension den 11 juli 1901 och bosatte sig i San Francisco, där han dog den 25 mars 1907.

Under sin långa tjänstgöringstid erhöll han flera hederstitlar för uppmärksammade insatser under såväl Inbördeskriget som i indiankrigen.

Under sin tid vid Fort Shaw, i Montana, gifte han sig, i december 1874, med Francis M.

(Fannie) Logan. Fannie var dotter till hans regementskamrat, kapten William Logan, som då alldeles nyligen hade blivit kompanichef för kompani A. En märklig omständighet var därför att han efter slaget vid Big Hole, den 9 augusti 1877, då han ålagts ansvaret för begravningen av sina dödade regementskamrater, alltså då råkade ut för den extra svåra uppgiften att tvingas viga till den eviga jordasömmen sin egen svärfar, Kapten Logan.

Richard Comba ligger själv begravd på San Francisco National Cemetery, i San Francisco.

30 **Löjtnant Edward Ervin Hardin** kom från Kentucky och påbörjade sin kadettutbildning den 1 juli 1870. Han fick en fältplacering som underlöjtnant i 7th US Infantry den 17 juni 1874, med placering i kompani F. Han avancerade till löjtnant den 4 mars 1881 och utsågs samtidigt till regementsadjutant. En tjänst som han hade till 30 mars 1882, då han i stället blev regementskvartermästare, vilket han var till 1 juni 1885 för att då övergå till ordinarie kompanitjänst. Den 31 juli 1894 blev han så befordrad till kapten och därefter till major i regementet från den 28 februari 1901.

---

31 Kapten James Madison Johnston Sanno var född den 10 december 1840 i New Hampton, NJ. Han antogs till officersutbildningen vid West Point den 1 juni 1859 och utexaminerades som nummer 13 i sin klass den 11 juni 1863 och fick då en tjänst som underlöjtnant i 7th US Infantry. Sin första befordran fick han redan den 3 december samma år, då han blev löjtnant. Under resten av Inbördeskriget, fram till december 1864 tjänstgjorde han både som rekryterare och med vakttjänstgöring i New York Harbor. Från 4 september 1864 hade han dessutom rollen som adjutant vid 7th US Infantrys huvudkvarter. Ett uppdrag som han hade ända till maj 1869. Under den här tiden hade ett flertal olika uppdrag, dels i District of Florida som assisterande adjutant och inspektör och dels fälttjänst vid Fort Fred Steele i Wyoming. Under den här tiden erbjöds han också en befordring till kapten och en kompanichefspost i 28th US Infantry, men den tjänsten avböjde han. Hans tjänstgöring som adjutant i 7th US Infantry förlängdes sedan till 11 oktober 1871. Under den tiden var han också placerad en tid i Camp Douglas, Utah, innan han flyttades över till Fort Shaw för att bli biträdande chefsadjutant inom District of Montana. Dessutom hann han också med ett specialuppdrag inom Krigsdepartementet. Den 15 maj 1871 utnämndes han till slut till kapten för kompani K och tjänstgjorde därefter huvudsakligen i fälttjänst med stationering i Fort Shaw, Montana. Han deltog då i såväl "Yellowstone and Bighorn Expedition" som i "Nez Perce Expedition" och han utmärkte sig i slaget vid Big Hole, för vilken insats han erhöll hederstiteln "Brevet Major".

Under tiden 1877 till 1878 var han ånyo på olika platser, som Davids Island, NY och på en rekryteringstjänst i New York City. Den 1 oktober 1880 tjänstgjorde han vid huvudkvarteret för Military Division of the Atlantic under en tid, innan han återigen hade fälttjänst först i Fort Snelling, Minnesota och sedan i Fort Laramie, Wyoming och Fort McKinney, Wyoming, för att sedan förflyttas till Fort Leavenworth, Kansas där han blev instruktör vid Infantry and Cavalry School. En tjänst som han hade fram till oktober 1894, med ett kortare uppehåll för fälttjänstgöring mot fientliga indianer i Dakota från december 1890 till februari 1892.

Så förflyttades han till 3rd US Infantry och utnämndes till major den 12 maj 1895 med placering i Fort Snelling. Under de närmaste åren hade han som sådan ett flertal olika uppdrag, som att leda en bataljon om sju kompanier som sattes in mot strykande järnvägsarbetare i Chicago till att ansvara för förflyttning av Creeindianer från Montana till Kanada och att hjälpa strandsatta nybyggare i översvämningsdrabbade områden längs Red River of the North. Under större delen av 1898 var han åter igen på olika specialuppdrag, dels i Omaha och dels i St. Paul som chefsinspektör inom "Departments of Dakota and the Lakes".

Den 11 augusti 1898 utnämndes han till överstelöjtnant och förflyttades till 4th US Infantry som han ledde under upproret på Filipinerna, i strider vid Manilla, Las Pinas, La Loma Church, Taytay och i närheten av Dasmariñas.

Utnämningen till överste kom den 18 december 1899 och därmed ytterligare en förflyttning. Nu till 18th US Infantry.

Hösten 1901 sändes han till Plattsburg Barracks, NY, för att organisera upp ett nytt infanteriregemente (27th US Infantry), som han sedan kommenderade fram till sin pensionering den 31 juli 1903, medan han samtidigt kommenderade "Department of Colorado".

Den 30 juli 1903 befordrades han till Brigadier-General och erhöll samtidigt ett godkännande av sin egen uppsägning efter 40 års militär tjänst.

Han dog den 4 maj 1907 i Fort Oglethorpe, Georgia, i en ålder av drygt 66 år. Han ligger begravd på Arlington National Cemetery, VA.

---

32 Löjtnant James H. Bradley föddes i Sandusky, Ohio i maj 1844. Vid Inbördeskrigets utbrott anmälde han sig som 17-årig frivillig och tilldelades ett Ohioregemente (14th Ohio Infantry). Under kriget tjänstgjorde han sedan huvudsakligen i krigsområdets västra delar och förflyttades till 45th Ohio. Han satt även en tid i ett krigsfängeläger i Sydstaterna. Efter utmönstringen vid krigets slut anslöt han sig till 18th US Infantry som underlöjtnant. Han befordrades till löjtnant i juli 1866 och var stationerad i vad som nu är Wyoming. Han deltog i flera av drabbningarna längs Bozeman Trail under Red Cloud krig 1866-1868. Efter en period av tjänstgöring i Georgia återvände Bradley till Västern, efter att i slutet av 1871 ha anslutits till 7th US Infantry, kompani B. Han gifte sig så småningom med Mary Beech, en dotter till en läkare i Atlanta. Under sin tid stationerad vid Fort Benton, Montana Territory, började Bradley, inspirerad av samtal med flera av de äldre män som varit involverade i den tidiga pälshandelsepoken, att studera Montanas historia. Förutom sin fritidssysselsättning som historiker började Bradley skriva tidningskrönikor om sina militära aktiviteter och om de indianska stammar han stötte på. 1876 anslöt sig Bradley till överste John Gibbon "Montana kolumn" och deltog i de aktiviteter som ledde fram till händelserna vid Little Bighorn. Året därpå tjänstgjorde han åter som spanarchef under överste Gibbon vid jakten på de bortflyende nez perceindianerna. Bradley mötte sitt öde under striden vid Big Hole den 9 augusti, då han var bland de allra första att stupa. Han är begravd i massgraven på slagfältet.

33 Löjtnant Frederic Monroe Hill Kendrick var född 1838. Han var uppvuxen i Boston, MA, där han arbetade som kontorist när han den 19 februari 1862 anhöll om och fick en officersfullmakt som underlöjtnant i kompani K, i 31st Massachusetts Infantry. Men redan den 8 juli, samma år, i samband med en befordring till kapten, förflyttades han till kompani H, Louisiana 1st Infantry, där han tjänade fram till 24 juli 1863. Ett knappt år senare, den 25 mars 1864 antogs han, som kapten, i 19th Veteran Reserve Corps, varifrån han mönstrades ut den 31 oktober 1867, sedan han några dagar tidigare hade lämnat reserven och återgått i aktiv fälttjänst. Nu som löjtnant i 7th US Infantry. En tjänstgöring som sträckte sig ända fram till pensioneringen den 10 maj 1900.

34 Bozeman är en stad i delstaten Montanas sydvästra del. Staden är residensstad i länet Gallatin County. Staden har omkring 40 000 innevånare och är därmed staten Montanas fjärde största stad. Staden är uppkallad efter John M. Bozeman, som var den som tillsammans med Daniel Rouse och William Beall lade ut dess första stadsplan i augusti 1864. Det var den John Bozeman som tillsammans med vännen John Jacobs året innan hade öppnat den så kallade Bozemanvägen, en nordlig anslutning från Oregon Trail upp till de nyupptäckta guldfyndigheterna och den snabbt växande gruvstaden Virginia City. Bozeman är säte för Montana State University. Lokaltidningen heter Bozeman Daily Cronicle och intill staden ligger Bozeman Yellowstone International Airport. Fort Ellis anlades strax utanför staden 1867 efter att befolkningen upplevt en ökande politisk oro i området och krävt militärt skydd. (För Fort Ellis, se not 15 på sid 157).

35 Howitzer (på svenska Haubits) är en artilleripjäs som med medelhög utgångshastighet kan skjuta med en utgångsvinkel både större och mindre än 45°. Användes huvudsakligen för att "lobba" projektiler över skyddsvallar eller i ojämn terräng. En haubits är ett mellanting mellan en kanon och en mörsare.

---

36 Mullanvägen var den första transportvägen över Klippiga Bergen till Nordvästkustens inland. Den byggdes av den amerikanska armén under tiden från våren 1859 till sommaren 1860. Ansvarig för byggnationen var löjtnant John Mullan. Vägen gick från Fort Benton i dåvarande Dakota Territory (numera Montana), som vid den tiden var högsta seglingsbara punkten i Missourifloden, till Fort Walla-Walla, vid Columbia River i Washington Territory. Dagens moderna Interstate 15 och Interstate 90 följer i stort sett Mullanvägens sträckning genom staterna Montana, Idaho och Washington. Delar av Mullanvägen kan fortfarande trafikeras. En sådan sträcka finns vid Washtucna, Whashington State.

37 Kartesch; en för beskjutning på nära håll av levande mål avsedd artilleriprojektil bestående av en med runda blykulor (skrot) fylld, tunn cylindrisk hylsa av zink- eller järnplåt (förr även av trä), vars botten utgöres av en drivplatta som vid skottlossningen trycker ut skrotet, vilket spridas konformigt direkt från mynningen.

38 Lincoln Gulch var under 1870-talet ett litet guldgrävarsamhälle längs Övre Blackfoot River. Det hade sin storhetstid i början av 1870-talet, då området hade en befolkning av omkring 3000 personer. Det nuvarande lilla samhället Lincoln ligger längs Highway 200 några kilometer sydost om det ursprungliga samhället.

39 Lolo Pass är ett bergspass i Bitterroot Range som utgör den högsta punkten längs transportleden Lolo Trail mellan Bitterroot Valley i Montana och Weippe Prairie i Idaho. Det ligger på 1595 meter över havet. Det ligger precis på gränsen mellan delstaterna Montana och Idaho, ungefär 64 kilometer sydväst om staden Missoula, Montana. På det Salishindianska språket heter det **naptnišaqs**, eller "Nez Perce Trail".

40 Löjtnant Charles Albert Woodruff föddes den 26 april 1845 i Burke, Vermont, där han också växte upp och gick i skolan. Under Inbördeskriget tog han den 5 juni 1862 värving som menig i kompani A 10th Vermont Volunteers. Efter ett år befordrades han den 3 juni 1863 till korpral. Han utsågs senare till underlöjtnant och förflyttades till 117th US Infantry, som var ett regemente med färgade soldater. Men han tjänstgjorde aldrig i den positionen på grund av att han sårades i strid. Bland annat tre gånger i striden vid Cold Harbor, Virginia, den 1 juni 1864. Då blev han tillfångatagen, men rymde samma natt. Så blev han ånyo svårt sårad två dagar senare, den 3 juni, 1864 och kom aldrig mera tillbaka till aktiv tjänst under Inbördeskriget. Han mönstrades ut ur den frivilliga armén den 18 augusti 1865, på grund av sina skador.

Två år senare, under 1867, antogs han till officersutbildning i krigshögskolan West Point. Han tog sin examen 1871 och gick då ut som nummer elva i sin klass. Som underlöjtnant tilldelades han 7th US Infantry den 12 juni 1871. Som sådan tjänstgjorde han under många år i Montana. Han hade då olika uppgifter, som befälhavare för ett beridet infanteriförband under tiden från maj 1872 till augusti 1873. Han var befälhavare för en enhet som hade i uppgift att utforska delar av Washington Territory under augusti till oktober 1873. Tjänstgjorde som regementsadjutant under juli, augusti och september 1874. I juni till oktober 1875 förde han befäl över ett kompani placerat i Judith Basin, Montana och han tjänstgjorde som adjutant även i de mera uppmärksammade uppdragen under 1876 och 1877, då regementet först undsattes general Custers belägrade styrkor vid Little Bighorn och året

---

därpå i regementets strid mot nez perceindianerna vid Big Hole, där han sårades svårt inte mindre än tre gånger. I samband med den senare striden, den 9 augusti 1877, befordrades han i fält till löjtnant. Utsedd till kapten den 28 mars 1878 fick han så ansvar som intendent. En typ av uppdrag som kom att bli hans specialitet under hela hans återstående militära bana, där han tjänstgjorde i Fort Leavenworth, Kansas, och i "District of New Mexico", med stationering i Santa Fe. Vidare i "Department of Columbia" i Vancouver Barracks, Washington och slutligen i San Francisco. Den 27 december 1892 befordrades han till major. Den 4 februari 1898 till överstelöjtnant och de 11 maj 1898 till överste. Han deltog i Spansk-Amerikanska kriget och var därefter också med under upproret på Filipinerna. 1903 befordrades han till brigadgeneral och pensionerades. Därefter levde han med sin familj i Berkeley, vid San Franciscobukten, där han dog efter en tids sjukdom den 13 augusti 1920, efterlämnande hustru (Louise Virginia Duff), tre söner och två döttrar. Han är begravd på San Francisco National Cemetery.

41 Chaunsey Barbour var en tidningsägare och redaktör i Missoula. Han hade förvärvat veckotidningen "The Weekly Missoulian" från den sjuklige Warren R. Turk i maj 1875. Turk hade hela tiden propagerat för att ett militärt fort skulle byggas i Missoula för som han uttryckte det "vänskap mot vita är inget som existerar i det indianska sinnet annat än om sådant framtvingas med våld". Chaunsey Barbour var inte sen att driva den tesen vidare och dessutom göra det ännu mera kraftfullt. Han tog alla tillfällen han hade att informera om att de salishtalande stammarna runtom i deras bygder hela tiden var en fara. Enligt hans sätt att se det var det så viktigt för såväl de vitas säkerhet som för stadens ekonomiska utveckling att få en militär anläggning etablerad i Missoula, att man inte ens behövde dra sig för att publicera alla tänkbara rykten och obekräftade påståenden för att hålla spänningen och oron vid liv. Allt i syfte att provocera fram konflikter som skulle få myndigheterna att agera.

Chaunsey Barbour var född i Illinois 1834, men hade varit i San Francisco från omkring mitten av 1850-talet, innan han kom till Montanas guldfält 1863. Troligen provade han lyckan som guldetare i Helena - Virginia Cityområdet, men han provade också på att arbeta som advokat i viss omfattning. I 1870 års folkräkning var han upptagen som gruvarbetare i Cedar Creek. Två år senare, 1872, stod han upptagen som fredsdomare i Cedar Creek för att 1873 väljas till ordförande för Missoula County Republican Convention. Han var alltså redaktör för Weekly Missoulian mellan maj 1875 till augusti 1879. I sin avskedskrönika den 29:e augusti 1879 hävdade han att etablerandet av Fort Missoula var en av hans allra viktigaste insatser under sin tidningsera i Missoula.

42 General Irvin McDowell (15 oktober 1818 - 4 maj 1885) var en av USAs ledande generaler under större delen av 1800-talet. Men mest känd har han kanske blivit som den general som förlorade det första slaget vid Bull Run under Amerikanska Inbördeskriget. Född i Columbus, Ohio, utbildade han sig först vid College de Troyes i Frankrike, innan han tog examen vid Krigshögskolan West Point 1838. Där var han klasskamrat med P.G.T. Beauregard, som lustigt nog kom att bli hans motståndare just i slaget vid Bull Run. Efter utbildningen kom han som underlöjtnant först till 1st US Artillery. Men han tjänstgjorde också som instruktör vid West Point och så småningom blev han adjutant åt general John E. Wool under Mexikansk-Amerikanska kriget, där han utmärkte sig och tilldelades flera hederstitlar. Efter kriget tjänstgjorde han inom generalstaben och befordrades till major den 31 maj 1856. Under den här tiden fram till Inbördeskriget var han huvudsakligen

---

stabsofficer under högre rankade militära ledare och han utvecklade speciella kunskaper och skaffade sig erfarenheter avseende logistik och försörjningsfrågor.

Under Inbördeskriget förde han till en början befäl över en division inom "the Army of Potomac", som hade till uppgift att skydda staden Washington. Men tämligen snart fick han befäl över 1st Corps, en styrka som skulle ha deltagit i "the Peninsula Campaign", men som nervösa politiker i Washington envist höll kvar i staden som skydd för sig själva. Efter ytterligare en omorganisation av armén fick MvDowell befäl över 3rd Corps i generalmajor John Pope's "Army of Virginia". För sin insats i slaget vid Cedar Mountains tilldelades han hederstiteln generalmajor, men samtidigt hamnade han i en besvärande konfliktsituation när ansvarsfrågan för förlusten i andra slaget vid Bull Run skulle utredas. Han var själv en av de misstänkta, men genom att vittna emot generalmajor Fitz John Porter, som senare dömdes i krigsrätt, undgick han själv att utpekas. Trots att han alltså klarade sig undan anmärkningar där, så kom han under resten av Inbördeskriget att spela en tämligen underordnad roll.

I juli, 1864, i krigets slutskede, tilldelades han ledningen för "Department of California and Oregon" (motsvarande det tidigare "Department of the Pacific"). Den här posten innehade han under ett år till juli 1865, då organisationen ånyo gjordes om och han placerades i ledningen för "the Department of California". Efter en kortare period i ledningen för "Fourth Military Department" fick han senare ta över "Department of the East" från juli 1868 till december 1872.

Den 25 november 1872 befordrades han till generalmajor och den 16 december ersatte han general George Meade som kommandant för "Military Division of the South". En post som han innehade fram till 30 juni 1876, då han utsågs till chef för "Division of the Pacific", en post som han sedan innehade ända till sin pensionering den 15 oktober 1882.

Under den här perioden misstänkliggjordes han ånyo för debaclet som drabbade Nordstatsarmén i den andra striden vid Bull Run. En av president Hayes beordrad undersökningskommission hade då kommit fram till att den tidigare domde, general Fitz John Porter, hade blivit oskyldigt utpekad och misstankarna riktades nu på nytt i stället mot McDowell. Dock utan att några påföljder uppstod.

Efter sin pensionering ägnade han sig åt landskapsarkitektur och han var då anställd som Parkförvaltningschef i San Francisco ända till sin död den 4 maj 1885. Han är begravd på San Fransisco National Cemetery i Presidio of San Francisco.

43 Kamiah, Idaho, ett litet samhälle på västra sidan av Bitterrootbergen vid Clearwater River. Det var på den här platsen Looking Glass hade sitt läger när det angreps av general Howards trupper.

44 Överstelöjtnant (brevet brigader general) George Armstrong Custer som tillsammans med drygt 250 av sina män hade stupat året innan, den 25 juni, 1876, vid Little Bighorn, Montana, och vars kvarlevor överste Gibbons enheter var de första att träffa på efter katastrofen.

45 White Bird, på sitt eget språk Peo-peo-hix-hiix, piyóopiyo xayxáyx eller mera korrekt Peopeo Kiskiok Hihih - "White Goose", också ibland översatt som "White Pelican", var ledare för bandet Lamátta eller Lamtáama, som hade sina hembyar längs Salmon River. Hans band hade tagit namnet från Lahmatta (området med lite snö) som de själva kallade dalen där de levde. En dal som bland de vita i stället benämndes White Bird Canyon.

White Bird var inte bara sitt folks krigsledare, han var också en shaman, en "Dreamer" en lärlunge till den omtalade Smohalla, en Wanapam shaman och profet. White Birds band var något mindre än Chief Josephs, och räknade mindre än 1000 män.

När slutstriden stod vid Bear Paw Mountains och Chief Joseph inte längre såg sig någon annan möjlighet än att ge upp och kapitulera till militären, vägrade White Bird att acceptera det. Så natten den 5 oktober 1877 samlade han resterna av sitt band och med en skicklig manöver smet igenom militärens täta omringning för att försöka fly norrut mot den kanadensiska gränsen, som bara låg några mil bort. Han hade då något hundratal bandmedlemmar med sig.

Väl på säker mark i Kanada sökte han sig till Sitting Bulls läger i Saskatchewan. Han tilläts visserligen att slå sig ner vid Pincher Creek i Alberta, men stämningen mellan de gamla fienderna, Sioux och Nez Percé, var fortfarande påtaglig och någon tydlig vänskap uppstod aldrig mellan de båda grupperna.

White Bird återvände aldrig till USA, även om en hel del av hans följeslagare gjorde det. Han stannade i stället vid Pincher Creek, där han mördades den 6 mars 1892 av en krigare ur sitt eget band, Charley Hasenahamahkikt, efter att ett av Charleys barn hade dött i en sjukdom sedan White Bird hade misslyckats att bota det. Den 22-årige mördaren tillfångatogs av Ridande Polisen och sändes till fängelset i Stony Mountain, där han avtjänade ett livstidsstraff.

46 Looking Glass (Allalimya Takanin) var född omkring 1832 och dog den 5 oktober 1877 i slutstriden med överste Miles trupper vid Bear Paw Mountains i Montana. Han var den mest betydande ledaren bland de Nez Percéer som vägrade åtlyda myndigheternas krav på att de skulle ge upp sitt land och flytta in på en mindre reservation. Ett motstånd som framtvingade en militär konfrontation 1877 och en flykt av indianerna mot en tilltänkt säkerhet först hos kråkindianerna i Montana, men senare mot andra sidan av den kanadensiska gränsen. Det var Looking Glass, som i kraft av sin dominerande ställning var den som styrde den första delen av den här flykten, men råkade i onåd bland indianerna efter katastrofen vid Big Hole den 9 augusti 1877 och därefter fick överlämna huvudansvaret till andra ledare.

Hans eget band kallades "Alpowai band". Ett band som hade sina huvudsakliga byar vid Asotin, Alpowa och Sachesap, längs Clearwater River i Idaho. Han ärvde sitt namn efter sin far, den välkände hövdingen Apash Wyakaikt ("Flint Necklace") eller Ippakness Wayhayken ("Looking Glass Around Neck") och han blev därmed bland de vita känd som Looking Glass.

47 Delaware Jim hette egentligen Jim Simonds. Han var en avkomma av de relativt många delawareindianer, som efter fördrivningen från sitt hemland i östra USA drog västerut och blev framgångsrika jägare på de stora slätterna och i bergen. Antagligen var han född bland de delar av delawarestammen som hade slagit sig ner i Kansas. Vi har inga uppgifter om varken när han föddes eller dog. Men troligen var han och hans bror, Ben, med löjtnant Fremont på en eller flera av dennes upptäcktsfärder i Västern och lämnade honom vid gamla Fort St. Vrain efter den sista färden. Omkring 1849 - 1850 startade de båda bröderna handel på platser längs Oregonleden och de kom så småningom till södra Montana, där de slog sig samman med flatheadstammen. Jim blev efter en tid anställd som jägare av John Owen, i Fort Owen i Bitterrootdalen. Han betraktades som en duktig och pålitlig tolk och en skicklig jägare. Han tjänstgjorde som guvernör Isaac Stevens vägvisare och tolk i samband

---

med den stora avtalsförhandlingen som kallats "Blackfoot Council" i Fort Benton år 1855. Jim gifte sig med en nez percekvinnor i juli 1877 och när de flyende nez perceerna kom över Lolo Trail så var han kapten Rawns tolk, när denne försökte förhandla med indianerna.

48 Chief Charlo (ibland stavat enbart Carlo, eller Charlot; Claw of the Little Grizzly, eller Small Grizzly-Bear Claw) levde mellan 1830 - 1910. Han levde hela sitt liv i Bitterroot Valley och var huvudledare för stammen Bitterroot Salish (tidigare Flathead) från 1870 till sin död. På den posten efterträdde han sin far, Chief Victor (Many Horses, eller Plenty of Horses). Chief Victor var en de huvudledare som 1855 hade signerat det så kallade "Treaty of Hellgate". Chief Charlo, i likhet med sin fader före honom, företrädde en fredspolicy gentemot de vita nybyggarna i södra Montana och soldaterna i det näraliggande Fort Missoula. I november 1891 tvingades Chief Charlo och den lilla kvarvarande resten av hans stam att flytta från Bitterroot Valley till Flatheadreservatet. Chief Charlo hade tre barn i sitt äktenskap med Margaret. Barnen hette Martin, Ann Felix och Victor. Victor var den som kom att bli huvudledare efter att Chief Charlo dött den 10 januari 1910.

49 Flatheadindianer kallar sig själva idag för "Confederated Salish and Kootenai tribes" och är alltså en konfederation av tre olika stammar. De tre är Salish (tidigare kallade Flathead), Kootenai och Pend d'Oreille. Antalet stammedlemmar är omkring 7750. Stamarnas huvudsakliga inkomstkälla utgörs av de skogstillgångar som finns på reservatet, samt andelar av det ekonomiska utfallet från elproduktionen i kraftverksdammen Kerr Dam. Stamgruppen driver också ett kasino på reservatet.

50 Indianagent Peter Ronan (1839 - 1893) var agent för Salish och Kootenaistammarna på Flathead Indian Reservation i nordvästra Montana från 1877 till sin död 1893. Det var en period med stora och snabba förändringar för de traditionellt kringvandrande jägarnomaderna i takt med att förutsättningarna för ett sådant liv snabbt förändrades. Som en före detta tidningsman försåg Ronan myndigheterna med täta och fylliga rapporter om reservatets utveckling under denna för indianerna så kritiska tidsperiod. Men genom sin ärlighet och rättvisa tillskansade han sig de indianska ledarnas förtroende och kunde bistå dem i deras svåra anpassning till ett nytt liv på reservatet.

51 Flatheadreservatet är hem för "The Confederated Salish and Kootenai tribes". Alltså en sammanslutning av de tre stammarna Salish (tidigare Flathead), Kootenai och Pend d'Oreille. Av de omkring 7750 registrerade medlemmarna i stamgruppen lever ungefär 5000 på reservatet. Reservatet är beläget i nordvästra Montana, mellan staden Missoula och norrut mot södra delarna av Flathead Lake. Allt i ett mycket naturskönt landskap. Reservatets yta är 1,2 miljoner acre (490'000 hektar).

52 Nez Perce Pass är ett bergspass i Bitterrootbergen på gränsen mellan delstaterna Montana i öster och Idaho i väster. Det är beläget mellan två jättelika naturreservat Selway-Bitterroot Wilderness i norr och Frank Church - River of No Return Wilderness i söder. Forest Road 468, Nez Perce Road, också känd som Magruder Corridor Road passerar över passet på 2008 meters höjd över havet.

---

53 Löjtnant John T. Van Orsdale var född i Woodhull, New York State 1850. Antogs till officersutbildning 1 september 1868 och utexaminerades den 14 juni 1872, då han som underlöjtnant placerades i 7th US Infantry med placering i Fort Shaw, Montana. Han anslöt till sitt regemente den 30 september och placerades i kompani D. Här och vid Camp Baker tjänstgjorde han sedan med några kortare perioder av tjänstledigheter fram till oktober 1879, då han förflyttades till Fort Snelling, Minnesota. Senare också till Fort Stevenson, Dakota, Fort Laramie och Fort Washakie, båda i Wyoming, innan han kom tillbaka till Fort Laramie i maj 1885, där han under fyra år innehade tjänsten som regementskvartermästare.

Under de gångna åren hade han då hunnit med att delta i striden vid Big Hole, den 9 augusti 1877, (för vilken insats han rekommenderades att få Tapperhetsmedaljen) och därefter blivit befordrad till löjtnant den 20 augusti samma år, samt till kapten den 30 november 1879.

Efter att ha varit på rekryteringsuppdrag i Buffalo och Cleveland under delar av 1889 och 1890 var han tillbaka i fälttjänst vid Fort Logan utanför Denver, som då hade blivit regementets nya hemmabas. Därifrån deltog han under några månader i de enheter som under Andedansupproret sändes till Syd-Dakota 1890 - 91. Den 1 juli 1893 skickades han till Fort Hall Indian Agency, som tillförordnad indianagent under tiden fram till 11 november 1894. Efter påföljande garnisonstjänst i Fort Logan till 20 april 1898, följde han med regementet till Cuba under Spansk-Amerikanska kriget från juni till augusti 1898. Han deltog i striden vid El Caney den 1 juli 1898 och den efterföljande belägringen av Santiago fram till kapituleringen. Hemkommen därifrån placerades han i Montauk, NY, till oktober 1898 och därefter i Fort Wayne till den 9 april 1889, där han då kommenderade en bataljon. Han utsågs också strax därefter till major den 1 april 1899. Som sådan sändes han att kommendera Plattsburg Barracks, NY, fram till den 12 januari 1900, då det bar av till Alaska med en bataljon. Där ansvarade han de trupper som från Fort Davis i Nome, Alaska skulle hjälpa civila myndigheter att hålla ordning i de stökiga guldgrävarlägren. Efter att det lugnat ner sig hösten 1901, återvände han i november till regementets högkvarter som då var beläget i Vancouver Barracks, Washington State.

I april 1902 utsågs han till överstelöjtnant i 8th US Infantry, men blev redan i maj omplacerad tillbaka till 7th US Infantry, med ansvar för rekryteringsdepån i San Fransisco. Den 7 februari 1903 blev han dock permanent förflyttad. Den här gången till 17th US Infantry. I månadsskiftet juni-juli följde han med regementet till Filipinerna, där han kom att delta i ett flertal strider innan han återvände till USA den 9 augusti 1905. Han hade då befordrats till överste för regementet redan den 14 augusti 1903 och nu blev han kommendant vid Fort McPherson, Georgia. Från 1906 till 1909 var han sedan med enheter ur sitt regemente på Cuba under oroligheterna där. 1910 blev han sedan tillförordnad kommendant för "Military Department of the Gulf", samtidigt som han kommenderade det egna regementet med placering i San Antonio, Texas fram till november 1911. Även under såväl 1912 som 1913 tjänstgjorde han till och från inom "Department of the Gulf".

Den 12 mars 1917 pensionerades han så slutligen, men återinkallades i april 1917 för att bli ansvarig för ett krigsfängeläger (tyska krigsfångar från Första Världskriget) vid Fort McPherson, Georgia. Den tjänsten upprätthöll han till han slutligen, den 6 augusti 1918 hemförlovades för gott. Han avled i sitt hem i Hollywood, Kalifornien den 18 oktober 1921. Han är begravd på Arlington National Cemetery, Arlington, VA.

---

54 Sitting Bull (c:a 1831 - 1890) välkänd ledare för Hunkpapastammen och samlade kraft för hela Lakotakollektivet under andra halvan av 1800-talet.

55 Stevensville är en liten stad i Bitterroot Valley strax söder om Missoula. I 2010 års folkräkning levde där 1809 personer. Stevensville betraktas som den första permanenta bosättningen i Montana. Redan 41 år innan Montana blev nationens 41:a delstat hade Jesuitmissionärer kommit till platsen på begäran av de lokala salishindianerna. Det var den välkände Father Pierre-Jean DeSmet som kom till platsen den 24 september 1841 och påbörjade byggandet av ett kapell. Han döpte platsen till St. Mary's. Ett antal år senare, år 1850, kom handelsmannen Major John Owen till platsen och satte upp en Trading Post som kom att kallas Fort Owen. Såväl kyrkan St. Mary's Mission som Fort Owen står fortfarande kvar och kan besökas. Samhällets namn ändrades 1864 till Stevensville till åminnelse av guvernör Isaac Stevens.

56 Father Antonio (Anthony) Ravalli var född i Ferrara, Italien, 1812 och dog i St. Mary's, Montana den 2 oktober 1884. Han var en Jesuitmissionär som var aktiv i västra USA. Länet Ravalli County, Montana, är uppkallat efter honom. Han har ritat och låtit uppföra kyrkorna vid såväl St. Mary's som vid Cataldo Mission, i norra Idaho. Båda är vackra kyrkor som ännu stå kvar och kan besökas.

57 Pierre-Jean De Smet (30 januari 1801 - 23 maj 1873) var en Jesuitisk romersk-katolsk präst, aktiv som missionär bland indianerna i Mellanvästern och Nordvästern kring mitten av 1800-talet. Han var född i Dendermonde, i Belgien. Han kom till USA tillsammans med elva andra belgiska Jesuiterna och började där sin missionärsutbildning vid White Marsh i närheten av Baltimore, Maryland. Efter utbildningen färdades han tillsammans med fem andra till Florissant, Missouri. Där startade de omgående ett antal akademiska institutioner, bland andra St. Regis Seminary, där han hade sin första kontakt med urinnevånarna. Den 23 september 1827 prästvigdes han slutligen och kunde påbörja sitt missionärsarbete. Under de närmaste åren studerade han indianernas språk och deras seder och bruk. 1833 återvände han till Belgien på grund av sviktande hälsa och det skulle dröja till 1837 innan han var tillbaka i Missouri. Under åren 1838 - 39 hjälpte han till att etablera St. Joseph's Mission i det som senare blev Council Bluffs, Iowa. Där arbetade han huvudsakligen med halvblodsindianen Sauganash band av potawatomistammen. Flatheadindianerna på andra sidan Klippiga Bergen hade efter kontakter med de irokesindianer, som tidigt kommit till bergen som pälsjägare, hört talas om de vitas religion och ville ha missionärer som kunde lära dem mera. Så de sände representanter till St. Louis för att försöka förmå några "black-ropes" att komma till dem. Fader De Smet fick då uppdraget att följa med dem tillbaka västerut för att starta en mission bland dem. På väg dit blev de så att han den 5 juli 1840 höll den allra första katolska mässan i det som senare skulle komma att bli delstaten Wyoming. På platsen finns idag ett minnesmonument. Väl framkommen till Flatheadindianernas land etablerade han en missionsstation i Bitterrootdalen som kom att kallas Sainte-Marie, eller bland amerikanerna, St. Mary's Mission. Under sin kommande missionärsgärning i Nordvästern färdades han över stora områden och även ända upp i Kanada. Han startade många olika missionsstationer inom hela området och det var först på våren 1846 som han var tillbaka i St. Mary's. Efter många år där bland indianerna, under vilken tid han var tillbaka i Europa flera gånger för att tigga pengar

---

till sina missioner, så återvände han på sin ålders höst till St. Louis, där han dog den 23 maj 1873. Han begravdes först vid St. Stanislaus Seminary nära Florissant, men efter diverse kontroverser flyttades hans och några andra prästers kvarlevor 2003 till Calvary Cemetery i St. Louis, där många andra Jesuitpräster ligger begravda.

58 Corvallis, Montana, är en liten landsortsby en bit söder om staden Missoula, längs Bitterroot River. Enligt senaste folkräkningar lever här knappt tusen personer. Byn har fått namn efter en ort i Oregon med samma namn. Det kommer sig av att första bosättarna här kom just från Corvallis i Oregon och tog då med sig namnet från sin ursprungsort.

59 John L. Humble, kapten för hemvärnsskåren från byn Corvallis som kallades ut för att understödja överste Gibbons styrkor under striden vid Big Hole. Kapten Humble var född den 19 november 1847 och dog den 10 februari 1939. Han var gift med Matilda C. Humble (1851 - 1926). Kapten Humble är begravd på Corvallis Cemetery, Corvallis, Montana.

60 Ross Hole är en närmast trekantig bergsdal i den del av Klippiga Bergen som heter Sapphire Range. Den lilla orten Sula, Ravalli County, Montana, ligger i dalens allra sydvästligaste hörn, just där Cameron Creek, som rinner genom dalen, förenar sig med Bitterroot River. Dalen har fått sitt namn efter pälshandlaren Alexander Ross, en av bolaget Hudson's Bay representanter. Han hade sin bas här år 1824. Begreppet "Hole" användes av pälsgarna som ett uttryck för en bred, platt dal omgiven av höga berg.

61 Joseph (Joe) Blodgett en av de verkliga pionjärerna i Bitterroot Valley. I slutet av 1850-talet slog han sig samman med salishindianerna, med vilka han jagade och gjorde affärer. 1860 gifte han sig med Ella McLeod. En indianska med en blandad bakgrund i Pend d'Oreille och salishstammarna. Tillsammans fick de med tiden minst åtta barn. 1862 slog han sig definitivt ner i dalen och startade en ranch i närheten av Corvallis. 1877 var han vägvisare åt Gibbons soldater i deras jakt på nez perceindianerna fram till Big Hole. När Chief Charlo flyttade sitt folk från Bitterrootdalen så följde familjen Blodgett med indianerna till Flatheadreservatet.

62 Bannack är en välbevarad så kallad "spökstad" i Beaverhead County, Montana, söder om nuvarande staden Dillon. Grundad 1862 och namngiven efter den lokala indianstammen Bannock, utgjorde den centrum för den guldtvinningsindustri som uppstod här vid Grasshopper Creek i början av 1860-talet. Staden hade 10 000 innevånare när den var som störst. 1864 var staden huvudstad för Montana Territory under en kortare tid, innan denna funktion skiftades över till Virginia City. Stadens sista fasta bosättare lämnade platsen under 1970-talet och idag är det här en spökstad av muséekaraktär. Här finns fortfarande sextio historiska byggnader, många av dem tämligen välbevarade. 1961 fick platsen status av "National Historic Landmark" under namnet "Bannack State Park".

63 Big Hole är en bergsdal i sydvästra Montana vars bottenplan ligger ungefär 1830 meter över havet. Det är den bredaste bergsdalen i Montana. Floden Big Hole River vindlar sig cirka 24 mil genom dalen och är berömd för sitt fina öringfiske.

---

64 Myron Lockwood född 8 januari, 1841, i St. Lawrence County, New York, blev en framgångsrik nybyggare och ranchägare i Bitterrootdalen.

När Inbördeskriget bröt ut tog han värvning i kompani F, 5th Vermont Volunteer Infantry. När hans kontraktstid gick ut mönstrade han 1864 åter in som "veteran" och tjänstgjorde ända till krigets slut. Han deltog i 28 strider och sårades svårt vid ett par tillfällen. Under sina drygt fyra år i regementet avancerade han från menig till First Sergeant.

Efter kriget gifte han sig med Amanda P. Gordon från Russell, N.Y. och påföljande vår drog de västerut, först till Council Bluffs och därifrån uppför Missourifloden till Helena, Montana. Sina första pengar här uppe tjänade han på guldletning, men senare arbetade han med smör- och osttillverkning.

Småningom kom familjen till Frenchtown (i närheten av nuvarande staden Missoula), där man livnärde sig på lantbruk kompletterat med smör- och osttillverkning. Men Lockwood slog sig också in i fraktbranschen.

1874 flyttade de sedan längre upp i Bitterrootdalen där man under tre år bedrev jordbruk på arrenderat land, innan de köpte en ranch vid Rye Creek. Under Nez Perceupproret 1877 drabbades Lockwoods av att indianerna skövlade hans ranch medan han själv hade anslutit sig till överste Gibbons trupp, för att hjälpa till att fånga in de flyende indianerna. Han och hans bror, Alvin, deltog i striden vid Big Hole den 9 augusti, där brodern dödades och Myron blev mycket svårt sårad. Skador som gjorde honom till invalid för resten av sitt liv. Efter en lång konvalescens återgick han för en tid till jordbruket, men sålde så småningom sin ranch och flyttade till den lilla staden Corvallis, där han fick arbete under fyra år som fångvaktare. Senare köpte familjen en ny ranch i området, där sönerna huvudsakligen stod för skötseln. Familjen hade fem barn.

65 Indianbyrån - The Bureau of Indian Affairs (BIA) är en del av den amerikanska statsapparaten som har ansvar för att upprätthålla ett gott samförstånd mellan myndigheterna och landets individuella indianstammar.

När nationen USA bildades och inrättade "The Continental Congress" år 1775 skapade man också tre olika avdelningar för att handha frågor kring samröret med urinnevånarna. Departement kallade - Northern, Central och Southern. När Kongressen år 1789 inrättade Krigsdepartementet hänvisades indianfrågorna hit. För att sköta det praktiskt skapades då ett speciellt kontor inom Krigsdepartementet. Ett kontor som gavs namnet "The Office of Indian Affairs" och som fungerade fram till 1824. 1849 flyttades sedan ansvaret från Krigsdepartementet till Inrikesdepartementet, där det fortfarande hör hemma. 1947 bytte avdelningen namn till "Bureau of Indian Affairs". Något som fortfarande gäller.

66 Skalkaho, liten ort i övre Bitterroot Valley, ungefär där staden Hamilton nu ligger.

67 John B. Catlin, kapten för hemvärnskåren från byn Skalkaho, var en av de mera kända pionjärerna i Bitterrootdalen och som starkt bidrog till områdets utveckling. Född den 21 juni 1837, i Cleveland, Ohio, son till smeden Sprague och hans hustru Mary (Babcock) Catlin, kom han redan som liten att flytta med familjen västerut, för att som vuxen hamna i Montana. Ända fram till Inbördeskrigets utbrott hade han huvudsakligen vuxit upp i Indiana där föräldrarna drev jordbruk och han utbildade sig i områdets vanliga grundskolor. Den 4 augusti 1862 tog han värvning i kompani H, 87th Indiana Infantry, där han tjänstgjorde ända fram till juli 1865. Under den tiden var han involverad i många hårda strider med regementet och avancerade hela vägen upp till kapten för sitt kompani. Han hade tu-

---

ren att klara sig undan skador. Efter kriget återvände han till Indiana, för att på våren 1866 dra västerut mot Nebraska och Wyoming. Han hamnade då direkt i indianoroligheterna kring Bozemanvägen och befann sig vid Fort Reno, när boskapsbaronen Nelson Story passerade med sin stora boskapsdrift på väg upp mot guldfälten i Montana. Han anslöt sig till Storys vagnståg och deltog i åtskilliga av de drabbningar gruppen hade med indianerna på vägen upp. I december anlände han till Virginia City, där han slog sig samman med andra gulddletare för att söka sin lycka i bergen. Under 1867 drog han sedan vidare västerut och tillbringade en tid i Bannack City, varefter han drog mot nordväst genom Idaho, Oregon och Washington och ända ut till Stilla Havskusten i området kring nuvarande Seattle. Men året därpå var han åter i Montana och slog sig ner i Bitterrootdalen, där han startade jordbruk och boskapsuppfödning. Något som han höll på med ända till 1880, då han i stället öppnade hotell- och hästuthyrningsfirma i staden Stevensville. Den 6 december 1871 hade han gift sig med Elizabeth Taylor, som han känt ända sedan tiden i Indiana och de fick med tiden tre barn. 1889 utsågs han till indianagent på Svartfotsreservatet. En tjänst som han upprätthöll under drygt ett år, innan han återvände till Missoula och började arbeta inom mark- och fastighetsbranschen. Han var genom hela sitt liv en trofast och aktiv medlem av det Republikanska partiet och kom att bli en högt aktad och väl betrodd medborgare i samhället. Han dog den 30 juli 1917 i Missoula, Montana och ligger begravd på Missoula Cemetery.

68 Trail Creek, ett av många mindre tillflöden i Big Hole Rivers övre lopp

69 Ruby Creek, ett av många mindre tillflöden i Big Hole Rivers övre lopp

70 Sergeant Milden Henry Wilson, född den 25 juli 1847, i Huron County, Ohio och död den 6 februari 1924 i Erie County, Pennsylvania. Han anslöt sig till 87th Indiana Infantry i Newark, Ohio den 12 mars 1864, blott 17 år gammal. Hans far, William Wilson hade också tjänstgjort i samma regemente, men utmönstrad på grund av skador. Milden mönstrade efter Inbördeskrigets slut in i den reguljära armén och blev så småningom sergeant i 7th US Infantry, kompani I. Han stannade i regementet under hela sin tjänstgöringstid och mönstrades ut 1897, då han innehade uppdraget som Ordnance Sergeant. Han dekorerades med "Indian Campaigns Congressional Medal of Honor" för sina insatser under striden vid Big Hole den 9 -10 augusti 1877, med motiveringen: "*Tapperhet genom att omformera kompaniet från skärmytslinje till ny formering under mördande fiendeeld, samt levererade depe-scher under förutsättningar med uppenbar fara för eget liv*".

Milden Wilson var inte speciellt omtyckt av sina kompanikamrater, då han ansågs vara en streber. Men han uppfattades som oerhört ambitiös, initiativkraftig och pålitlig av sina överordnade. Han avled 1924 i Erie, Pennsylvania och ligger begravd på Erie Cemetery. Hans namn stavas ofta även Mildon Wilson, men på hans gravsten stavas det Milden, vilket var det han kallade sig själv. Troligen var hans rätta namn dock Mileden efter en morbror, Mileden Wonser.

71 Gettysburg, är en ort i Adams County i delstaten Pennsylvania i USA. Här utkämpades slaget vid Gettysburg 1–3 juli 1863. Ett av de kanske mest omtalade slagen under det Amerikanska Inbördeskriget.

72 Generalmajor Winfield Scott Hancock (februari 14, 1824 – februari 9, 1886) var en karriärsoldat i amerikanska armén. Han var Demokraternas kandidat till presidentpos-

---

ten 1880, där han dock mycket knappt förlorade valet mot Republikanernas kandidat Rutherford B. Hayes. Han tjänstgjorde inom armén i fyra årtionden och är kanske mest känd som en dominerande general under Inbördeskriget, där han avancerade till generalmajors grad. Men han var också en dominerande generalsperson i Västern efter Inbördeskriget och deltog i en hel del indianstrider. Han dog 1886 till följd av en infekterad böld i kombination med diabetes, medan han ännu fortfarande var kommandant för Military Division of the Atlantic, med högkvarter vid Fort Columbus, Governor's Island, New York. Han är begravd på Montgomery Cemetery, nära Norristown, Pennsylvania.

73 Generalmajor George Edward Pickett (januari 16, 1825 – juli 30, 1875) var en karriärofficer i amerikanska armé, som under Inbördeskriget anslöt sig till Sydstaterna och där utnämndes till generalmajor. Han är främst ihågkommen för sin insats i det blodiga slaget vid Gettysburg, där han kommenderade en av general Longstreets tre divisioner på slagets sista dag i ett sista desperat försök att bryta igenom Nordstaternas samlade försvarslinje. Angreppet, som Longstreet hade försökt övertala general Lee att avstå ifrån, blev ett totalt misslyckande och Sydstaterna fick ge upp försöket efter att ha drabbats av en fruktansvärd manspillan. Speciellt Pickett's tre brigader, som hade uppgiften att slå mot Nordstatslinjens centralpunkt, nära nog utplånades och striden har för alltid därefter kallats "Pickett's charge".

74 General-In-Chief Robert Edward Lee, född 19 januari 1807 på Stratford Hall, Westmoreland County, Virginia, död 12 oktober 1870 i Lexington, Virginia, var en amerikansk militär. Under Amerikanska Inbördeskriget var Lee general i sydstaternas armé och utsågs till konfederationens överbefälhavare (general-in-chief) 1865. Han var son till Henry Lee III.

75 Generalmajor George Gordon Meade (december 31, 1815 – november 6, 1872), född 31 december 1815 i Cádiz i Spanien, död 6 november 1872 i Philadelphia i Förenta staterna, var en amerikansk general i USA:s armé. Meade var den officer i Nordstatsarmén som tog över befälet efter Joseph Hokers nederlag vid Chancellorsville år 1863 under det Amerikanska Inbördeskriget. Nästan omedelbart hamnade han i drabbningen vid Gettysburg, där han under tre dagar lyckades avvärja Sydstatsarméns attacker. Före Inbördeskriget deltog han i Andra Seminolkriget och i Amerikansk-Mexikanska kriget (1846–1848). Han avled i Philadelphia i sviterna av gamla sårskador och av lunginflammation, medan han ännu var i tjänst, endast 57 år gammal. Han är begravd på Laurel Hill Cemetery, i Philadelphia. Hans eftermäle har varit lite tveksamt, speciellt efter offentliga meningsskiljaktigheter mellan honom och general Sickels, som fick Meade att framstå som svag och initiativfattig. Men senare forskning har mer och mer återupprättat hans heder, i och med att man börjat inse hans förståelse för att anpassningar till nya vapen och andra taktiska system inte längre var förenligt med gamla synsätt som gick ut på att helt känslolöst sända tusentals soldater rakt i armarna på välbeväpnade motståndare, som till exempel skedde vid just Gettysburg.

76 Löjtnant Alonzo Hersford Cushing (januari 19, 1841 – juli 3, 1863), är en av Inbördeskrigets stora hjältar. Han föddes i Delafield, Wisconsin, men växte upp i Fredonia, New York. Han hade tre bröder som också blev officerare. Hans bror Robert dog i strid med Chiricahuaapacher i Arizona 1871.

Cushing utexaminerades från West Point i 1861 års klass och blev befördrad till både underlöjtnant och löjtnant samma dag. Han erhöll titeln brevet major efter slaget vid Chansellorsville. Vid Gettysburg kommenderade han Batteri A, 4th US Artillery och kom att få hjältestatus efter sina insatser i försvaret av Nordstatsarméns center under tredje dagens avgörande Sydstatsangrepp. Han sårades tre gånger under striden. Först av en granatskärva som gick rakt igenom hans skuldra. Sedan av ytterligare granatsplitter som träffade honom så illa i buken att hans inälvor började tränga ut, så att han fick hålla dem på plats med sina händer, alltmedan han fortsatte att kommendera sitt batteri. Beordrad att söka sig bakåt för sjukvård vägrade han att lyda order. Men han var nu så svag att han inte längre kunde göra sin röst hörd över stridslarmet, utan hade sergeant Frederick Fuger att ropa ut hans order. Men till slut träffades han av en kula som gick in genom munnen och kom ut i nacken. Han dog just som general Armisteads trupprester klättrade över stenvuren, dit Cushing i slutskedet hade beordrat fram sin allra sista brukbara kanon och själv skjutit den sista salvan. Han var bara 22 år.

Han är begravd vid West Point, näst intill ännu en av hjältarna från Gettysburg, generalmajor John Buford, som var den som hade valt platsen för att ta upp striden med Longstreets styrkor. Den plats som Cushing alltså hade försvaret så tappert ända till sista blodsdroppen.

77 Brigadgeneral Lewis Addison Armistead (1817 - 1863), föddes den 18 februari 1817 i New Bern, North Carolina. Han skrevs in vid West Point 1833, men slutade redan efter två år på grund av att han inte klarade av studierna. Ändå erhöll han en officersfullmakt fyra år senare och anställdes som underlöjtnant i 6th US Infantry. Åren 1846 - 1848 deltog han i det Mexikansk-Amerikanska kriget, där han utmärkte sig och erhöll två brevet befordringar som belöning för tapperhet i fält. Den 26 maj 1861 sade han upp sig från armén för att ansluta sig till Sydstaternas armé. Ett halvår senare befördrades han till major och bara ytterligare en vecka senare till överste och gavs befälet över 57th Virginia Infantry. Ett halvår senare var det dags igen. Den här gången, den 1 april 1862, utnämndes han till brigadgeneral och den 1 juni upplevde han sin första stora militära drabbning under andra dagens strider vid Seven Pines. Även om hans brigad inte skötte sig speciellt bra, så uppmärksammades ändå general Armistead personligen. Det gick inte heller så bra en månad senare, när hans brigad i slaget vid Malvern Hill den 1 juli 1862 förlorade 25 % av sitt manskap i ett misslyckat anfall. Den 6 september utses han sedan till chef för militärpolisen under den så kallade "Marylandkampanjen". Ett år senare ledde han återigen sin brigad i det som kallats "Pickett's Charge" på tredje dagen av slaget vid Gettysburg. Resterna av hans brigad nådde ända fram till stenvuren, där general Hancocks artilleri var placerat. Här träffades han slutligen av ett flertal kulor och två dagar senare, den 5 juli, 1863, dör han i ett nordstatssjukhus.

78 Menige McKindra L. Drake, var överste Gibbons ordonnans under striden vid Big Hole. Drake var son till överste Levi Drake, som kommenderade 49th Ohio Infantry under Inbördeskriget och dog vid Stone River. McKindra gick nu samma öde till mötes nere i indianlägret den 9 augusti.

79 Sergeant Edward Page, kompani L, 2nd US Cavalry, dog i anfallet mot indianbyn den 9 augusti, när han ingick i den beridna styrkan under befäl av löjtnant James Bradley, som också stupade. Inga personliga uppgifter står att finna om sergeant Page, men han begrav-

---

des efter striden, tillsammans med de andra döda soldaterna, på platsen där de stupat. En månad senare sändes en grupp soldater från Fort Missoula för att om möjligt föra tillbaka de dödas kvarlevor. Det upptäcktes då att de flesta var uppgrävda, antingen av indianer eller av vilda djur och resterna låg kringspridda i naturen. Så mycket som kunde samlas ihop fördes tillbaka och begravdes i en massgrav vid Big Hole Battlefield Cemetery. En massgrav som troligen är belägen på den åsrygg där soldaterna belägrades efter att ha dragit sig tillbaka från indianlägret och där soldatmonumentet nu är placerat.

80 First Sergeant Frederick K. Stortz, en av de underofficerare som stupade i striden vid Big Hole den 9 augusti. Han föddes 1852 som den mellersta av tre barn till George och Susan Stortz. Ett par som kommit från Baden i Tyskland och slog sig ner i Rochester, New York State.. Freds far fann arbete och blev tämligen framgångsrik, medan hans mor inte kunde anpassa sig till ett nytt land och ett nytt språk och småningom blev sjuklig. Hon blev därefter intagen på ett mentalsjukhus, där hon levde resten av sitt liv. Fred var bara sju år när han förlorade sin mor och de tre barnen växte sedan upp med en mycket principfast och sträng fader, som ställde höga krav på både sig själv och barnen. När Fred var 19 år gifte fadern om sig. Båda hans syskon hade då flyttat ut och hade nu egna liv, medan Fred hade vissa besvär med att anpassa sig i den nya familjen. Han hade en del olika arbeten. Bland annat som butiksbiträde i en spritbutik. Hans umgänge med alkoholen lär inte heller riktigt ha fallit fadern i smaken. I ett försök att återfå faderns gunst tog Fred värvning i armén. Han mönstrades in i Cincinnati, Ohio, den 24 april 1873, 21 år gammal. Man kan genom hans brev till fadern förstå att hans beslut var just ett försök att återfå faderns respekt. Något som egentligen aldrig riktigt verkar ha lyckats, trots att han upprepade gånger påpekade att han numera var en god "Godtemplare". Efter mönstringen skickades Fred till Fort Shaw i Montana och blev menig i kompani K, 7th US Infantry, under kapten Sanno. Den 1 september 1875 befordrades Fred till korpral i kompani K. Den 13 oktober 1876 blev han så befordrad till sergeant i samma kompani. Den 12 mars 1877 nådde han så den högsta ställning en underofficer kunde nå. Han blev då First Sergeant för kompani K. Men under striden vid Big Hole den 9 augusti samma år skadades Fred svårt i buken av ett skott avlossat från någon inne i en tipi . Det var en dödlig skada, men han överlevde en kort stund och sågs under den tiden planlöst vandra omkring inne i indianlägret, medan striden fortfarande pågick. Kapten Sanno berättar att Fred kallade på honom och sade att han var träffad. Sanno beordrade honom då att dra sig tillbaka och sätta sig vid flodbanken, till truppen kunde falla tillbaka. Där dog han sedan, när några kamrater skulle hjälpa honom tillbaka. Det finns ett uttalande från nez percekrigaren Yellow Wolf, att han såg en soldat (som troligen var Frederick Stortz) stå lutad mot några videbuskar, med vidöppna ögon, men som såg ut att vara död! Fred begravdes tillsammans med de andra soldaterna på åsen där truppen senare blev belägrad.

81 Underlöjtnant Francis Woodbridge var den yngste officeren i Gibbons styrka vid Big Hole i augusti 1877. Han var född den 23 januari 1853, i Michigan, varifrån han mönstrades in i armén som menig den 11 maj 1869, blott 16 år gammal. Den 1 februari 1876 hade han i alla fall erhållit en officersfullmakt och sändes till Montana och 7th US Infantry, kompani A, som underlöjtnant. Han deltog i slaget vid Big Hole den 9 - 10 augusti året därpå, där han belönades med en "brevet", för tapperhet i fält. Den 23 februari 1883 befordrades han så till löjtnant, men den 20 februari 1891 sade han upp sig från det militära och flyttade hem till Ann Arbor, Michigan för att börja studera juridik. Han var då sjuklig och en kväll i april,

---

när han stod och rakade sig med fönstret öppet, råkade några ynglingar som skojade med en revolver, avlossa ett vådaskott som for in genom det öppna fönstret, snuddade hans skjortbröst och träffade väggen. Chocken gav hon akuta hjärtproblem och senare på kvällen den 22 april, 1891 avled han, blott 38 år gammal.

82 **Löjtnant Charles Austin Coolidge Jr.** föddes den 19 juli 1844 i Boston, Massachusetts. Han utbildade sig på Norwich University i Northfield, Vermont, där han tog sin kandidatexamen (B.S.). Senare tillskansade han sig även en medicinsk examen från Wooster Medical College i Ohio. Dessförinnan hade han deltagit i Inbördeskriget, som menig i 16th Massachusetts Volunteer Infantry. Under kriget steg han i graderna och i maj 1864 utnämndes han till underlöjtnant i 7th US Infantry. Men redan den 20 juli befordrades han till löjtnant. Regimentet tjänstgjorde då i New York fram till krigsslutet, varefter det sändes till Florida. Där träffade han och gifte sig med Sophia Lowry från Philadelphia den 19 november 1867, i Tallahassee. Efter fem år i Florida sändes regimentet västerut, först till Utah och senare till Montana, år 1870. Löjtnant Coolidge var löjtnant i kapten Rawns kompani A och deltog i slaget vid Big Hole den 9 - 10 augusti, 1877. Där sårades han svårt i båda benen och bars från slagfältet av kompaniets First sergeant, Patrick Rogan, som senare belönades med Tapperhetsmedaljen. Löjtnant Coolidge utnämndes direkt i fält vid den här tidpunkten till kapten för att fylla platsen efter den stupade kapten Logan. Som sådan kom han att fortsätta sin tjänstgöring i Montana och Dakota (Fort Snelling), samt i Wyoming (Fort D. A. Russell och Rock Springs), samt senare i Fort Logan, nära Denver, Colorado. När det Spansk-Amerikanska kriget utbröt i april 1898 utsågs Coolidge till major och sändes med sitt regemente till Cuba, där han deltog i striderna vid El Caney den 1 juli 1898 och i belägringen av Santiago de Cuba. Under dessa tjänstgöringar utnyttjades hans medicinska kunskaper också vid ett flertal tillfällen. Den 16 maj 1899 utnämndes han till överstelöjtnant inom 9th US Infantry och han var med regimentet i striderna på Filipinerna, samt i Kina, där han under en tid även kom att vara ställföreträdande kommandant. Slutligen, efter hemkomsten från Kina, utnämndes han till överste och kommandant för sitt gamla regemente 7th US Infantry, vars högkvarter då var i San Francisco. Där förde han befäl fram till sin pensionering den 8 augusti 1903, då han avgick med titeln Brigadgeneral. Strax efter den stora jordbävningen i San Francisco, i augusti 1906, flyttade han och familjen till Detroit. Där fortsatte han att vara mycket aktiv inom ett flertal militära veteranorganisationer. Den 19 maj 1926 fick han en stroke, när han deltog i avtäckningen av en staty till åminnelse av Sydstatsgeneralen Lloyd Thilgman i Vicksburg, Mississippi. En knapp månad senare, den 2 juni 1926, avled han på Grace Hospital i Detroit, Michigan, 84 år gammal. Han är begravd på Arlington National Cemetery i Washington. Charles Coolidge var kusin till den amerikanske presidenten, Calvin Coolidge. (USA's presiden under perioden 1923 -1929).

En intressant sidoinformation kan vara att paret Coolidge 1870, då de fortfarande var barnlösa, adopterade en indianpojke. Det var en arapahopojke, född 1862, som hette Runs-on-Top. Han hade blivit föräldralös vid sju års ålder, då fadern hade dödats av bannockindianer som var ute för att stjäla hästar. Han och hans yngre bror hade lyckats gömma sig, men modern försvann. Senare "befriades" pojken av militären och, som var tämligen vanligt vid den tiden, så gavs de åt någon intresserad officer för att adopteras. Det sägs att kompaniets förste sergeant, Patrick Rogan, han som senare räddade löjtnant Coolidge vid Big Hole, övertalade löjtnanten att ta Runs-on-Top. Pojken anpassade sig snabbt i sin nya familj och han döptes till Tecumseh Sherman, efter arméns överbefälhavare. Sherman Coolidge lärde sig snabbt och blev mycket duktig i skolan. I vuxen ålder kom han att bli en betydande personlighet, sedan han återvänt som präst och medlare till sitt folk på Wind River

---

Indian Reservation, där han gjorde mycket för att överbrygga motsättningarna mellan sitt eget folk och shoshonerna som man delade reservat med.

83 First sergeant Frank Patrick Rogan var född 1847 i County Leitrim, Ireland, och emigrerade till USA under tiden då Inbördeskriget pågick. Han hade som frivillig anslutit sig till Nordstatsarmén i februari 1865 och hade därefter i stort sett enbart tjänstgjort i kompani A 7th US Infantry, stor del av tiden som dess first sergeant, ända till sin pensionering 1895, 48 år gammal. Han gifte sig 1869 med Margaret McLennon, (syster till John McLennon som var menig soldat i samma kompani). Han erhöll Kongressens Tapperhetsmedalj för sina insatser under striden vid Big Hole 9 augusti, 1877, där han bar den skadade löjtnant Coolidge tillbaka till säkerheten. Hans båda söner, Frank P. och William J. Rogan kämpade i regementet under striderna på Kuba, där William sårades i striden vid El Caney den 1 juli 1898.

84 Menige John W. McLennon var född i Fort Belknap, Texas, 1855, son till Michael McLennon och hans hustru Mary. Den unge McLennon var den ende trumpetaren i det lilla kompani A under slaget vid Big Hole. Han var då yngst i kompaniet, med sina 22 år. Men han var ändå något av en veteran. Han hade nämligen, med sin moders benägna medgivande, mönstrat i Fort Ellis, Montana, redan som 16-åring, år 1871 och då anslutits till 7th US Infantry som trumslagare/trumpetare i kompani A. Han registrerades vid mönstringen som varande endast en och femtio lång och i rutan för tidigare sysselsättning stod det bara "pojke". En bidragande orsak till att McLennon ändå, trots sin ungdom, antogs till militär tjänst kan ha varit att han kom från en släkt som i ett halvsekel var intimt förknippad med just kompani A i 7th US Infantry. Johns far, Michael McLennon, hade tillsammans med sin hustru, Mary, emigrerat från County Kilkenny på Irland 1852 till USA och direkt anslutit sig som menig till just kompani A i 7th US Infantry, med vilket han tjänstgjorde genom hela Inbördeskriget. Han sårades i slaget vid Gettysburg och i samband med regementets rekonstruktionsuppgifter i Florida efter kriget blev han sjuk och dog 1867, troligen i sviterna av malaria. Han var då bara 37 år, men hade då redan avancerat till sergeant. Mary var nu ensam med fem barn. Men Johns syster Margaret gifte sig två år senare med en annan irländsk emigrant, Patrick Rogan, som då var förste sergeant i just kompani A 7th US Infantry. När så regementet förflyttades från Florida till först Utah och sedan Wyoming och Montana, så följde familjen McLennon med. Det troliga är alltså att sergeant Rogan mer eller mindre blev som något slags förmyndare för den strandsatta familjen och att det var mera av en social hänsyn som gav den unge John möjligheten att också tjänstgöra i kompani A. Den unge John var dock en omtyckt och duktig soldat och växte snabbt in i gemenskapen. Han deltog i regementets uppdrag under Siouxkriget 1876 och var med vid Little Bighorn, när man undsatte major Reno och resterna av Custers Sjunde Kavalleri. Och han var med i slaget vid Big Hole året därpå, trots att hans kompanichef, kapten Logan, först hade beslutat lämna honom kvar i Camp Missoula "för att han var så ung". Men ändrat sig efter att John enträget hade tjatat till sig en plats i truppen. Nu bar det sig inte bättre än att hans insatser under den striden till och med belönades med Kongressens Tapperhetsmedalj, en utmärkelse som även hans svåger, sergeant Rogan, fick. Efter striden vid Big Hole deltog McLennon i kampanjen mot bannockindianerna 1878 och i Ute-kriget 1879-80. Han var under sin tid i det militära stationerad i Fort Ellis, Fort Shaw, Montana Territory och i Fort Buford, Dakota Territory, samt Fort Laramie, Wyoming, Fort Snelling, Minnesota och Fort

---

Omaha, Nebraska. Han avancerade under den tiden till sergeants grad. Av hans betyg framgår också att han var en mycket god skytt, vilket han hade bevisat i en skyttetävling i Bellevue Rifle Range, i Nebraska. McLennons sista stationering blev i Camp Pilot Butte, i Rock Springs, Wyoming, där han i maj 1888 dog av någon njursjukdom, endast 33 år gammal. Han var aldrig gift. Han är begravd i en grav näst intill sin svåger, 1st sergeant Patrick Rogan, på Rock Springs Cemetery. Familjerna McLennons och Rogans knytningar till kompani A 7th US Infantry, fortsatte även i nästa generation genom att två av Rogans söner gjorde tjänst i kompaniet under Spansk-Amerikanska kriget och var med kompaniet i Kuba. Ytterligare en av John McLennons systrar hade gift sig med sergeant Mildred Wilson, som också var en av de soldater som erhöll tapperhetsmedalj för sin insats i slaget vid Big Hole. Och sergeant Rogans dotter, Margaret, gifte sig med menige John L. Reynolds som tjänstgjorde i Sjunde Infanteriet från 1875 till sin pensionering 1890, då han också hade blivit befördrad till sergeant. Han hade varit med trupperna vid Little Bighorn, men inte vid Big Hole, då han i stället tillhörde den vaktstyrka som lämnades kvar i Camp Missoula.

85 Rice Trowel Bajonet var en kombinerad bajonett och grävredskap. Den hade uppfunnits av general Edmund Rice, som var upphovsman till åtskilligt flera militära vapen och redskap. Som namnet antyder såg den ut som en murslev och kunde användas till att gräva ner sig med om man hamnade i belägringssituationer. Men den var också , monterad på en gevärspipa, ett fruktat stickvapen med sitt breda blad med skarpslipade kanter. Den första utgåvan av dessa bajonetter var 1868 års modell, av vilka endast 500 tillverkades . Mest känd och flitigast använd blev nog 1873 års modell, av vilka 10 000 producerades.

86 Löjtnant William Lewis English (1841 - 1877) var född i Illinois och mönstrades in i 101st Illinois Infantry, som sergeant, den 2 september 1862. Året därpå, i maj 1863, befordrades han till underlöjtnant. Vid krigets slut 1865 var han en löjtnant, efter att ha deltagit i det som kallas "Sherman's march to the sea" och vissa andra kampanjer. Ytterligare två år senare, den 18 juni 1867 anställdes han som underlöjtnant i 7th US Infantry, kompani I och den 24 oktober 1874 befordrades han till löjtnant. I striden vid Big Hole, den 9 augusti 1877, sårades han mycket svårt och avled av sina skador elva dagar senare i Deer Lodge, endast 36 år gammal.

87 Deer Lodge är huvudorten i Powell County, Montana och var den närmaste större bebyggelsen räknat från Big Hole på 1870-talet. Staden hade då en befolkning på ungefär 800 personer. Det fanns ett sanatorium i anslutning till staden och det var dit som de sårade från striden vid Big Hole fördes för vård.

88 Charles Amos Buck var en av det mest prominenta handelsmännen i staden Stevensville under 1870-talet. Han var född i Sandusky, Ohio, den 26 februari 1844 inom en släkt med rötter i såväl England som Schweiz. Amos var det tolfte barnet i en syskonskara om 13 till George Buck och Susan Shell Buck. Han växte upp på en farm i Michigan. Där gick han i skola under vinterhalvåret men gick senare över till en normalskola i byn Ypsilanti. Sitt yrkesliv började han som anställd i en handelsbod i Bellevue, Ohio, under några år. Under år 1864 fick han anställning i ett fraktbolag och anslöt sig till ett oxdraget vagnståg om 22 enheter som korsade prärien under en 117 dagar lång vandring från St. Joseph till Virginia City, Montana. Väl framme där, den 15 augusti, gav han sig direkt ut i guldfälten för att pro-

---

va lyckan. Där hade han en viss framgång. Från Virginia City drog han vidare till Last Chance Gulch, där han en tid grävde på en plats som nu är staden Helenas huvudgata! Även här hade han vissa framgångar. Senare drog han vidare till Lincoln Gulch, Deer Lodge County, där han till slut förlorade i stort sett alla sina tidigare förtjänster. 1872 lade han av med guldetandet och tillsammans med sina bröder Henry och Fred köpte bröderna en ranch strax utanför staden Stevensville i Bitterroot Valley. Det här sysslade han med i ett par år, men 1874 köpte han Joseph Lomme's affär inne i Stevensville och hade därmed lagt grunden för sin framtid som handelsman. 1886 utökades verksamheten ytterligare genom att ännu en broder, George, gick in och de tillsammans bildade firman Amos Buck and Company och två år senare ändrade namnet till Amos Buck Mercantile Company. Bröderna hade då också intressen i ett par silvergruvor i trakten och en farm omfattande 520 acres där de odlade stora mängder spannmål, som var en betydande del av deras handel. Amos Buck gifte sig den 12 september 1883 med Miss Rosa Knapp. Amos Buck levde ända till 1930 och är begravd på Maplewood Cemetery i Stevensville, Ravalli County, Montana.

89 **Oliver Sutherland**, sergeant i kompani B, 1st US Cavalry, hette egentligen något annat. Född på Irland hade han antagits i armén under Inbördeskriget, först som menig och sedan korpral och sergeant i kompani H, 18th US Infantry under tiden från 24 april 1862 till 24 april 1865. Den 16 december 1865 mönstrade han på nytt och blev nu antagen som först menig, sedan sergeant och slutligen även 1st Sergeant i kompani C, 10th US Infantry. Den 10 juni 1866 befordrades han till underlöjtnant i regementet och den 28 juli till löjtnant. Han stannade i tre år, men den 11 september 1869 sade han upp sig - orsak obekant. Men han hade tydligen svårt att leva utanför armén för 26 december 1872 mönstrade han på igen. Den här gången under namnet Oliver Sutherland. Varför är obekant, men det kan ju ha varit något problem i samband med att han sade upp sin löjtnantsfullmakt 1869. Hans verkliga namn var annars John Dennis Geoghegan. Den här gången stannade han i det militära till den 26 december 1877, för att försvinna ur historien ända till den 1 april 1886, då han plötsligt dyker upp i rullorna för en knapp månads "allmän tjänstgöring". Sedan är han borta igen. Han dör den 19 juni 1896.

90 **"Hardtack"** (hårt bröd) var militärförbands huvudsakliga basföda tillsammans med bacon och kaffe när man var ute på fälttåg. Brödet, eller snarare kexet, var bakat av mjöl, vatten och ibland lite salt och sedan torkat så att det var stenhårt. Det bakades i halvdecimeter stora fyrkanter ungefär av en vanlig brödskivas tjocklek och kunde förvaras i flera år, om man lyckades hålla det torrt. En dagsranson i fält räknades normalt som tio till tolv sådana kex.

91 **löjtnant Charles Erskine Scott Wood**, född i Erie, Pennsylvania den 20 februari 1852, utexaminerad från West Point 1874 och placerad som underlöjtnant i 21st US Infantry med stationering först i Fort Bidwell, Kalifornien och sedan i Fort Vancouver, Washington State. Här blev han adjutant åt divisionskommendanten, general Howard. En tjänst som han innehade såväl under jakten på Chief Josephs nez perseer 1877 som under Bannockkriget och Paiuteupproret året därpå, då han också befordrades till löjtnant. Wood hade en fallenhet för skrivande och har lämnat efter sig en hel del skildringar av de det militära livet. Han var mycket kritisk till hur myndigheter och inflytelserika affärsmän och politiker såg på indianerna och hur myndigheternas politik gentemot indianerna sköttes. När general Howard flyttades till West Point följde Wood, som nu hade gift sig, med och fortsatte att

---

vara Howards adjutant och personlige sekreterare under tiden februari till september 1881. Han blev också skolans bibliotekarie från juli 1881 till augusti 1882. Under tiden hade han antagits till studier vid Columbia University och hösten 1882 begärde han tjänstledigt för att studera på heltid. Han studerade juridik och tog sin advokatexamen 1883. Året därpå sade han upp sig från armén, flyttade till Portland, Oregon, där han började arbeta som advokat. Samtidigt var han lite av fritänkare och filosof och uttalade öppet sitt stöd för den politiske aktivisten och fackföreningskämpen Tom Mooney, som blev involverad i och enligt Wood felaktigt fälld för, ett sprängattentat i San Francisco. Wood hade en klart socialistisk läggning. Men han var också en litterär person som skrev mycket för olika tidningar och magazine och han började även att måla. Han blev så pass framgångsrik att han fick ställa ut sina verk på flera större utställningar. Under den här tiden separerade han från sin hustru, som dock vägrade honom skilsmässa. Trots det inledde han dock ett nytt förhållande i San Francisco med den betydligt yngre Sara Bard Field, som också var en poet. Det här förhållandet höll och de båda gifte sig efter att Woods förra hustru slutligen hade dött, ganska sent i Woods liv. Självdog han på en plats nära Los Gatos, Kalifornien, den 22 januari 1944. Hans samlade verk finns på Huntington Library, San Marino, Kalifornien.

92 "Chief" Orlando "Rube" Robbins var en legendarisk polisman och politiker i Idaho Territory under senare delen av 1800-talet. Han var född 1836 i staten Maine, men rymde hemifrån som 17-åring, efter en konflikt med sin far. Efter en tid dök han upp i guldfälten i Kalifornien, men fortsatte senare till Idaho Territory, när rykten om guld i bergen vid Salmon River spreds. Där fick han en tidig start som polisman när han utsågs till Deputy Sheriff av Sheriff Sumner Pinkham 1864. Men när Pinkham blev av med jobbet vid nästa val så anställdes Robbins av ett diligensbolag för att åka med som vakt på deras diligenser. Det här blev början på en lång bana som polisman med bland annat 25 år som Deputy US Marshal under olika Marshals. 1965 utsågs han också till polischef i staden Boise, och som Ada County Sheriff. Han var också fängelsechef vid Idaho State Penitentiary. Två gånger valdes han in i staten Idahos lagstiftande församling och han utsågs också till överste för Idaho Militia (Hemvärn). Som sådan deltog han i jakten på nez perceerna i deras flykt mot Kanada. Och han blev året därpå nära nog en lokal hjälte för sina insatser under det så kallade Bannockkriget, där han många gånger med knapp nöd undgick att bli dödad. Vid sidan av ägde han en boskapsranch där han också födde upp kapplöpningshästar. Han dog den 1 maj 1908 av en hjärtattack. Han var då 72 år. Han arbetade då fortfarande tillfälligt som vakt vid fängstransporter. Han är begravd på Pioneer Cemetery i Boise, Idaho, där ett stort monument pryder hans grav och minner om hans insatser.

93 Thomas Sutherland, tidningsreporter för San Francisco Chronicle, New York Herald och vissa andra tidningar, som följde med general Howard under kampanjen mot nez perceindianerna. Sutherland var född och uppvuxen på Östkusten, hade utbildat sig vid Harvard University, Cambridge, Massachusetts och hade haft möjligheten att resa en del i såväl Europa som i Mellanöstern, innan han hamnade som lokalreporter på The Standard i Portland, Oregon. Därifrån tog han själv initiativ till och skaffade sig uppdrag från två av landets största tidningar till att följa med general Howard som krigsreporter under kampanjen mot nez perceindianerna.

94 Major Edwin Cooley Mason född 31 maj 1831 i Ohio, utnämndes till kapten i 2nd Ohio Volunteer Infantry vid Inbördeskrigets utbrott och genomlevde hela kriget i diverse

---

olika militära enheter. Vid krigsslutet hade han uppnått en rang av Brevet Brigadier General of Volunteers. I den reguljära armén var han kapten i 17th US Infantry från 1861, men förflyttades 1866 till 35th Infantry. Därefter 1869 till 20th Infantry, för att den 5 september 1871 bli utnämnd till major i 21st US Infantry. 1872 fick han order att lämna Fort Vancouver med två kompanier för att stationeras i Fort Klamath, Oregon för att ta del i det som kallats Modocupproret. Hans bataljon deltog i det första slaget vid modocindianernas Stronghold den 17 januari 1873, där hans trupp drabbades av stora förluster. Han var en trolig måltavla för modocindianernas mordförsök, när general Canby mördades vid fredsförhandlingarna i april, men klarade sig då undan deras angrepp. Hans bataljon var inblandade även i den andra striden vid "the Stronghold" den 26 april, där truppernas förluster var om möjligt ännu större än i det förra slaget. Han var även med om slutförandet av kampanjen mot modocindianerna, sedan indianernas ledare hade fångslats och resterna av stammen spridits i området under sommaren 1873. Därefter återvände han till Fort Vancouver. Som general Howards underordnade ledde han en bataljon under jakten på Chief Josephs nez perceer hösten 1877. För sina insatser under Modoc-kriget belönades Mason med hederstiteln "Brevet Brigadier General". Den 19 maj, 1881, utnämndes han till överstelöjtnant i 4th US Infantry och den 24 april, 1888, blev han 3rd US Infantrys överste. Han avgick så med pension ur armén den 31 maj, 1895. Tre år senare, den 30 april, 1898, dog han i St Paul, Minnesota, men han är begravd på Ferncliff Cemetery, Springfield, Ohio.

* * * * *

VÄNNER IGEN JOSEPH OCH GIBBON 1889

Bertil Thörn berättar här den dramatiska historien
om slaget vid Big Hole, Montana 9-10 augusti 1877

Den händelse som kom att bli till en dramatisk vändpunkt
i nez perceindianernas flykt mot en förväntad säkerhet
bland sina vänner kråkindianerna i buffellandet
En förhoppning som brutalt skulle krossas här

Här berättas historien utifrån de vitas synvinkel
i form av militärens syn på händelseförloppet
I en kommande bok ska samma händelse senare
berättas utifrån indianernas synvinkel

för Indianklubben

2015